

Beleids- en begrotingstoelichting
OMGEVING EN NATUUR
Begrotingsuitvoering 2023

Zuhal Demir

Vlaams Minister van Justitie en Handhaving, Omgeving,
Energie en Toerisme

I. INHOUDSTAFEL

I. INHOUDSTAFEL	2
II. INLEIDING DOOR DE MINISTER	8
III. SAMENVATTING	9
IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE DOELSTELLINGEN	10
1. VSDO 4 Transitieprioriteit Omgeving voor de Toekomst	10
2. Luchtbeleidsplan 2030	11
3. Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)	13
4. Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP)	14
5. Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030	14
V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR	17
1. OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE OMGEVINGSDOELSTELLINGEN 18	
1.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	18
SD 1. EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK	18
SD 2. GEÏNTEGREERDE BEPALINGEN EN UITVOEREN VAN OMGEVINGSBELEID	18
SD 3. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATAGEDREVEN BY DEFAULT 19	
SD 4. ONDERBOUWD OMGEVINGSBELEID	19
SD 5. VEREENVOUDIGING VAN PROCEDURES	20
SD 6. EEN STERKE OMGEVINGSADMINISTRATIE	20
1.2. BUDGETTAIR KADER	20
2. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU	21
2.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	21
SD 1. OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM	21
OD 1. BELEIDSONDERSTEUNEND OMGEVINGSONDERZOEK OP BELEIDSDOMEINNIVEAU AFSTEMMEN EN VERSTERKEN	21
SD 2. BRV-PROCES MET QUICK WINS	21
SD 3. BOUWSHIFT REALISEREN	22
OD 1. SLIM RUIMTEGEBRUIK OP DE JUISTE PLAATS	22
OD 2. ONDERSTEUNENDE REGELGEVING EN INNOVATIEVE AANPAK .22	
OD 3. DE OMGEVINGSKWALITEIT GEÏNTEGREERD EN INNOVATIEF VERBETEREN	23
SD 4. ROBUUSTE OPEN RUIMTE	23
OD 1. VERSTERKING VAN DE RUGGENGRAAT VAN DE OPEN RUIMTE .23	
OD 2. GEÏNTEGREERDE GEBIEDSGERICHTE PROJECTEN REALISEREN VIA HET PROGRAMMA LANDINRICHTING EN RUILVERKAVELING	24

OD 3. VLAAMSE INVESTERINGSAGENDA DIE OPEN RUIMTE DOELSTELLINGEN ONDERSTEUNT	24
OD 4. GRONDBELEID IN FUNCTIE VAN HET BEWAREN VAN OPEN RUIMTE 24	
SD 5. EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING	25
OD 1. GEÏNTEGREERDE GEBIEDSONTWIKKELING MET GEBIEDSCOALITIES	25
OD 2. KOPPELEN VAN MOBILITEIT EN OMGEVING/RUIMTE IN VERVOERREGIO'S.....	25
OD 3. T.OP – INTEGRALE AANPAK VAN COMPLEXE GEBIEDEN	25
OD 4. GEBRUIKERS ALS PARTNERS VOOR EEN KWALITEITSVOL BEHEER VAN DE LEEFOMGEVING.....	26
OD 5. MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK VERZEKEREN DOOR SENSIBILISERING BEVOLKINGSLAGEN	26
SD 6. HINDER	27
SD 7. DUURZAAMHEIDSTRANSITIES	27
2.2. BUDGETTAIR KADER.....	28
3. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING.....	56
3.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	56
SD 1. NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM	56
OD 1. DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID.....	56
OD 2. EEN COHERENT INSTRUMENTENPAKKET DAT GEÏNTEGREERD WORDT INGEZET.....	57
OD 3. BUNDELING VAN MIDDELEN DIE REALISATIE OP TERREIN VERZEKEREN VIA HET BRV-FONDS.....	58
OD 4. FINANCIERING VAN HET OMGEVINGSBELEID	58
OD 5. DE OMGEVINGSVERGUNNING VEREENVOUDIGEN	58
OD 6. EEN MEER GEÏNTEGREERDE EN MAATGERICHTE OMGEVINGSBESLUITVORMING	58
OD 7. IEDEREEN VIP: PROACTIEVE EN OPLOSSINGSGERICHTE ADMINISTRATIE	58
OD 8. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATA-GEDREVEN BY DEFAULT	59
OD 9. WE HERZIEN HET INSTRUMENT ERKENNINGEN	59
OD 10. INZETTEN OP EEN VEREENVOUDIGDE EN KWALITATIEVE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE.....	59
OD 11. HERZIEN EN VEREENVOUDIGEN VAN DE OMGEVINGSREGLEMENTERING	59
SD 2. HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID	61
3.2. BUDGETTAIR KADER.....	62
4. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT AFVAL EN MATERIALEN.....	79
4.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	79
4.2. BUDGETTAIR KADER.....	84

5.	INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT BODEM EN ONDERGROND.....	99
5.1.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	99
SD 1.	EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID	99
OD 1.	NAAR VEERKRACHTIGE BODEMS IN VLAANDEREN.....	99
OD 2.	EROSIE MAXIMAAL VOORKOMEN	99
SD 2.	HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG	100
SD 3.	VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	102
OD 1.	HET DUURZAAM OMGAAN MET DELFSTOFFEN EN BODEMMATERIALEN	102
OD 2.	KENNIS EN DUURZAAM BEHEER VAN DE (DIEPE) ONDERGROND EN HET GEBRUIK VAN DIEPE AARDWARMTE	102
5.2.	BUDGETTAIR KADER.....	103
6.	INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT LUCHT	116
6.1.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	116
SD 1.	WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT	116
OD 1.	VERSTERKING VLAAMS BELEID ROND LUCHTKWALITEIT	116
OD 2.	AFVLAKKING VAN DE GROEI VAN HET WEGVERKEER.....	116
OD 3.	VERDERE VERGROENING VAN VOERTUIGENPARK	116
OD 4.	EMISSIEFRAUDE BIJ VOERTUIGEN AANPAKKEN	117
OD 5.	LAGE EN ULTRALAGE-EMISSIEZONES VERDER UITROLLEN IN STEDELIJKE GEBIEDEN	117
OD 6.	VERMINDERING LUCHTVERONTREINIGING VAN HOUTVERBRANDING.....	117
OD 7.	EMISSIES IN DE INDUSTRIE EN LANDBOUW VERMINDEREN..	117
SD 2.	ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING.....	118
OD 1.	VERMINDEREN LUCHTVERONTREINIGING DOOR HOUTVERBRANDING.....	118
OD 2.	VERMINDEREN LUCHTVERONTREINIGING DOOR VERKEERSGERICHTE MAATREGELEN.....	118
OD 3.	VERMINDEREN EMISSIES LANDBOUW	118
OD 4.	KWETSBAARHEIDSANALYSES UITVOEREN EN ONDERSTEUNING LOKAAL KLIMAATADAPTATIEBELEID ONDERSTEUNEN VIA KLIMAATPORTAAL.....	119
6.2.	BUDGETTAIR KADER.....	119
7.	INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT WATER	123
7.1.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	123
SD 1.	MONITOREN OM TE WETEN	123
OD 1.	DIGITALE KWANTUMSPRONG MAKEN VOOR DE MEETNETTEN WATER	123
OD 2.	UITBOUWEN VAN EEN OPEN STANDAARD DATAPLATFORM....	124
OD 3.	OPTIMALISEREN LABOWERKING VLAAMSE OVERHEID	124
SD 2.	DATA & KENNIS AANBIEDEN OM SAMEN GERICHT ACTIES TE KUNNEN NEMEN	124

OD 1. OPSTAP ZETTEN NAAR EEN WATER DATA INFRASTRUCTUUR (WDI) VOOR VLAANDEREN VOOR MULTI-USERGEBRUIK	124
OD 2. ONDERSTEUNEN KLIMAATADAPTATIEBELEID BIJ LOKALE BESTUREN	124
SD 3. PLANNEN MAKEN EN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	125
OD 1. GEÏNTEGREERD EN GEBIEDSGERICHT UITVOEREN EN OPMAKEN VAN STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN EN MAATREGELENPROGRAMMA	125
OD 2. KLIMAATADAPTATIE PLANMATIG ONDERBOUWEN	125
OD 3. UITVOEREN VAN HET EERSTE VLAAMSE WATERSCHAARSTE- EN DROOGTERISICOBEBEERPLAN	126
OD 4. VORMGEVEN AAN INTEGRAAL WATERBELEID IN DE LANDBOUW	127
OD 5. VORMGEVEN AAN INTEGRAAL WATERBELEID IN DE INDUSTRIE	127
OD 6. ACTUALISEREN WATERTOETSKAARTEN.....	127
SD 4. NAAR EEN EFFICIËNTE EN EFFECTIEVE INZET VAN MIDDELEN IN DE WATERSECTOR.....	128
OD 1. RESPONSABILISEREN VAN ACTOREN.....	128
OD 2. INZETTEN HEFFINGEN ALS BELEIDSINSTRUMENT	128
OD 3. OPVOLGEN BETAALBAARHEID VAN DE WATERFACTUUR.....	128
OD 4. VERSTERKEN TOEZICHT OP LEVERINGSZEKERHEID DRINKWATER	128
OD 5. VERSTERKEN VAN HET LANDSCHAP VAN WATEROPERATOREN	128
SD 5. ACTIEF OP HET TERREIN OM IMPACT TE VERGROTEN ...	129
OD 1. INZETTEN OP GEBIEDSGERICHTE PROJECTEN	129
OD 2. OPTIMALISEREN WATERBEHEER VAN DE ONBEVAARBARE WATERLOPEN.....	129
OD 3. VERZEKEREN VAN EEN 24/7 MILIEU-INCIDENTENWERKING ..	130
OD 4. ONDERBOUWEN SEDIMENTBELEID EN INZETTEN OP SLIBRUIMING	130
SD 6. VERSTERKEN VAN DE NETWERKORGANISATIE ROND WATER	130
OD 1. EVOLUEREN NAAR EEN EFFICIËNTERE GOVERNANCE	130
OD 2. ZORGEN VOOR SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID.....	130
OD 3. BEWERKSTELLIGEN GEDRAGSVERANDERING	131
OD 4. VERSTERKEN BELEIDSRELEVANT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	131
SD 7. DE NUTRIËNTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW	132
OD 1. ONDERLINGE AFSTEMMING VLAAMS LANDBOUWBELEID, MAP 6 EN STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN.....	132
OD 2. HERORIËNTERING ADVISERING BEMESTING EN BEGELEIDING BIJ LAND- EN TUINBOUWERS	132

OD 3.	HANDHAVING MESTBELEID VERSTERKEN DOOR EFFICIËNTERE CONTROLEMETHODES EN INNOVATIE	132
7.2.	BUDGETTAIR KADER.....	133
8.	INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT NATUUR EN BIODIVERSITEIT	154
8.1.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	154
SD 1.	EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, OVERAL EN DICHTBIJ VOOR IEDEREEN	154
OD 1.	INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN NATURA 2000-BELEID 154	
OD 2.	MEER NATUUR EN BOS VOOR DE AANPAK VAN DE KLIMAATVERANDERING.....	155
OD 3.	NATUUR OVERAL – DOOR VERWEVING EN VERBINDING, DOOR BLAUWGROENE NETWERKEN EN ECOSYSTEEMDIENSTEN.....	157
OD 4.	GEÏNTEGREERDE GEBIEDSGERICHTE WERKING VOOR NATUUR EN LANDSCHAP.....	159
OD 5.	WE VERSTERKEN HET NATUURLIJKE KARAKTER VAN DE KUST 159	
OD 6.	SPECIFIEKE AANDACHT VOOR GROEN IN DE VLAAMSE RAND	160
SD 2.	DOELTREFFEND SOORTENBELEID EN -BEHEER.....	160
SD 3.	WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING.....	162
SD 4.	WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID	163
OD 1.	NATUUR EN BIODIVERSITEIT ALS ONDERDEEL VAN KLIMAATADAPTATIE- EN MITIGATIEBELEID	163
OD 2.	VERSTERKEN VAN DE KENNIS VOOR EEN DOELTREFFEND BEHEER VAN INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN	164
OD 3.	KENNIS OVER DE NATUUR IN AGRO-ECOSYSTEMEN VERBREDEN OM HET BEHEER VAN DE OPEN RUIMTE TE VERBETEREN	164
OD 4.	ONDERZOEKEN VAN NATUUR IN DE STAD OM DE LEEFBAARHEID TE VERGROTEN	165
OD 6.	KENNIS OM HET BIODIVERSITEITSBELEID EN -BEHEER TE OPTIMALISEREN.....	166
8.2	BUDGETTAIR KADER.....	166
9.	INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT PLATTELANDSBELEID.....	190
9.1.	STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	190
SD 1.	EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID DE PLATTELANDSUITDAGINGEN	190
OD 1.	HET VLAAMS PLATTELANDSBELEID IS INGEBED IN HET EUROPESE PLATTELANDSBELEID.....	190
OD 2.	INNOVATIEF EN DUURZAAM ONDERNEMERSCHAP IN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE	191
OD 3.	LEEFBARE EN LEVENDIGE DORPEN, VERBONDEN MET ELKAAR EN MET HET PLATTELAND.....	191
OD 4.	LANDSCHAPSKWALITEIT EN -ONDERHOUD.....	191
9.2.	BUDGETTAIR KADER.....	191

VI. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD	195
1.1 Departement Omgeving	197
1.2. Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO)	202
1.3. Agentschap voor natuur en bos (ANB)	204
VII. LIJST MET AFKORTINGEN	207
VIII. BIJLAGE 'OVERIZCHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'	208
ANB 208	
DEPARTEMENT	208
OVAM	211
VLM 212	
VMM	213
IX. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT'	215
X. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF'	215
XI. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HET HOF VAN JUSTITIE'	237

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) blikt terug naar de beleids- en begrotingsprestaties van 2023 voor het beleidsveld Omgeving en Natuur. Het jaar 2023 stond volop in het teken van de uitvoering van het opgestart beleid.

De Blue Deal investeringen in groenblauwe infrastructuur dringen niet enkel het risico op waterschaarste bij droogte terug, maar dragen ook bij tot het verminderen van het overstromingsrisico en tot een klimaatbestendig watersysteem. In de strijd tegen de aanhoudende droogte en verdroging werden extra middelen voor de Blue Deal vrijgemaakt. Het ging in 2023 over 100 miljoen euro aan extra (eenmalige) middelen. Daarnaast werden ook in het kader van de stroomgebiedsbeheerplannen vanaf 2023 in de begroting structureel 20 miljoen euro per jaar extra voorzien voor het verbeteren van de waterkwaliteit in Vlaanderen.

Ik maakte in 2023 werk van bosuitbreiding via een versneld aankoopbeleid in de omgeving van bestaande grote boscomplexen en stimuleerde de realisatie van 'Meer bos!' samen met al onze partners in de bosalliantie. Met de aanpassing van het bosuitbreidingsdecreet en de aangepaste subsidieregeling nam ik een aantal drempels voor bosuitbreiding weg. Daarnaast werd voor bebossing in 2023 structureel 4 miljoen euro extra voorzien om Vlaanderen meer te vergroenen.

Ik erkende vier nationale parken en vijf landschapsparken en zorgde met de goedkeuring van het decreet Algemene Landschapszorg en Vlaamse Parken voor een juridische basis voor deze erkenning.

De relance middelen wendde ik aan voor de uitvoering van acties inzake circulariteit, asbestafbouw en Blue Deal.

Ik versterkte in 2023 het actieplan asbestafbouw met nieuwe en bijgestelde acties die ervoor moeten zorgen dat Vlaanderen asbestveilig is tegen 2040.

Een bijzondere klemtoon in mijn beleid ligt in het versnellen en verbeteren van procedures, gecombineerd met extra inzet op digitalisering. In 2023 werkte ik de evaluatie van het omgevingsvergunningsdecreet af. In het ontwerp van wijzigingsdecreet wordt volop ingezet op een efficiënte modulaire vergunningsprocedure. Daarnaast finaliseerde ik in 2023 ook mijn voorstel voor aanpassing van de milieueffectrapportage in een ontwerp van wijzigingsdecreet. Beide wijzigingsdecreten werden op 9 mei 2024 goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

Het stikstofakkoord van 2022 werd in 2023 vertaald in een voorstel van stikstofdecreet en een voorstel van decreet over ammoniakemissiereducerende maatregelen. Beide decreten werden ondertussen goedgekeurd door het Vlaams parlement. Met dit pakket aan maatregelen wil Vlaanderen de stikstofuitstoot drastisch inperken om een vergunningenstop zoals in Nederland te voorkomen en om zuurstof te geven aan duurzame landbouw, ons leefmilieu én het ondernemerschap in Vlaanderen.

Ik maakte in 2023 een conceptnota Visie zeer zorgwekkende stoffen op. In deze conceptnota is ook een actielijst opgenomen voor de periode 2023-2024 met no regret-acties en acties die nodig zijn voor de uitwerking van een volwaardig beleidsplan zeer zorgwekkende stoffen in de volgende legislatuur. Ik werkte daarnaast verder aan de uitvoering van de acties uit het PFAS-actieplan en de aanbevelingen van de onderzoekscommissie PFOS/PFAS. Hiervoor werd in 2023

een budget van 25 miljoen euro ingezet vanuit de eerder ontvangen 3M-middelen.

Ik focuste ook verder op de stroomlijning en de optimalisatie van de omgevingshandhaving. Op basis van de inzichten van de onderzoekscommissie PFOS/PFAS en de resultaten van de systeemaudit voor handhavingsoopdrachten inzake milieuhygiëne werden in 2023 prioriteiten vastgelegd en een projectstructuur voorzien.

III. SAMENVATTING

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) heeft betrekking op alle activiteiten en begrotingskredieten van het beleidsdomein Omgeving binnen de bevoegdheden van het beleidsveld Omgeving en Natuur in 2023.

Voor elk inhoudelijk structuurelement (ISE) van het beleidsveld Omgeving en Natuur worden de strategische en operationele doelstellingen geconcretiseerd in een rapportering voor 2023. Daarnaast wordt ook per inhoudelijk structuurelement het budgettair kader beschreven. Deze BBT omvat geen planning. De rapportering werd opgenomen in de BBT bij de begrotingsopmaak 2023.

In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL – OMGEVING EN NATUUR, excl. DAB's, excl. apparaatsuitgaven

(duizend euro)					
2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e BA	1.317	15.256	0	722.157	752.138
1e BA-JR*	1.317	15.256	0	818.550	916.862
BU	2.779	14.352	0	811.733	870.525

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat slechts 1 begrotingsprogramma Omgeving en Natuur met begrotingscode QC. Deze 1-op-1 opzet zorgt voor een transparant overzicht van de budgetten binnen dit beleidsveld.

PROGRAMMA QC – OMGEVING EN NATUUR

(duizend euro)					
2023	AO	TO	LO	VAK	VEK

1e BA	1.317	15.256	0	722.157	752.138
1e BA-JR*	1.317	15.256	0	818.550	916.862
BU	2.779	14.352	0	811.733	870.525

* *Opgelet: de rij 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze rij is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

De apparaatskredieten binnen programma QA die ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur, worden afzonderlijk besproken onder deel VI Apparaatskredieten van deze BBT. Het gaat om de apparaatskredieten van het departement Omgeving en de agentschappen ANB en INBO.

Op hoofdlijnen vallen in bovenstaande tabellen volgende evoluties op:

- hogere algemene ontvangsten in de begrotingsuitvoering 2023 als gevolg van extra ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering bij ANB (zie QD0-9QCE2AFA-OW) de verdere uitrol van 5G naar kleinere steden en gemeenten (zie QB0-9QCEANA-OW);
- de sterke stijging in VAK (+89 miljoen euro) en VEK (+118 miljoen euro) tussen BA2023 en de reële begrotingsuitvoering 2023 is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:
 - toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (82 miljoen VEK);
 - toekenning van extra VAK- en VEK-budgetten vanuit de PAS-provisie (+77 miljoen VAK en +60 miljoen euro VEK).

IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE DOELSTELLINGEN

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat verschillende maatschappelijk belangrijke, transversale opdrachten. Ik neem in dit kader mijn verantwoordelijkheid en vervul ook een sturende en coördinerende rol ten aanzien van de beleidsvelden binnen het beleidsdomein Omgeving, sectoren, maatschappelijke actoren en burgers, en - samen met mijn collega's - andere beleidsdomeinen. Voor mijn eigen bevoegdheden werd 1 transversaal plan door de Vlaamse Regering vastgesteld, namelijk het **Luchtbeleidsplan 2030**. Ik werk verder ook mee aan de realisatie van de doelstellingen van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, en de 7 transitieprioriteiten uit de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

1. VSDO 4 Transitieprioriteit Omgeving voor de Toekomst

De Vlaamse Regering heeft op 26 november 2021 een **nieuwe transitieprioriteit 'Omgeving voor de Toekomst'** bepaald in het kader van de vierde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

Ik wil aan de hand van deze transitie het realiseren van de strategische doelen van de beleidsplannen voor ruimte, klimaatadaptatie en biodiversiteit versnellen. Ik zet hierbij via projecten, tot stand gekomen vanuit reeds

bestaande alsook nieuw vorm te geven partnerschappen, in op drie transformaties: (1) verspreide bebouwing en infrastructuur verduurzamen (2) gebiedsgericht verdichten én vergroenen en (3) versterken van ecosystemen en vergroten van de waardering van ecosysteemdiensten.

Een grote groep overheden, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en bedrijven is inmiddels aan de slag gegaan om een nieuwe impuls te geven aan de realisatie van de bouwshift, een klimaatbestendig Vlaanderen en een sterke biodiversiteit. De versnelling is ingezet. Het aantal partners is inmiddels ruim de honderd gepasseerd en groeit nog elke dag. Samen zetten ze een verandering in beweging door innovatie, experiment en kennisdeling. Ik heb in 2023 drie evenementen georganiseerd om onderwerpen te bepalen voor nieuwe piloottrajecten, om kennis te delen over praktijk- en gedragsverandering rond ecosysteemdiensten en om de discussie te openen hoe we in het omgevingsbeleid beter rekening kunnen houden met de sociale impact van keuzes. Ook heb ik vijf projecten in kader van de oproep "KMO's in een omgeving voor de toekomst" gesubsidieerd om de bedrijvigheid en economische activiteiten van kmo's te verenigen met de uitdagingen van de transitie. De verschillende projecten en acties werpen hun vruchten af en we zien interessante nieuwe praktijken ontstaan.

2. Luchtbeleidsplan 2030

Met het goedgekeurde Luchtbeleidsplan 2030 zet ik in op een halvering van de gezondheidsimpact ten gevolge van luchtverontreiniging tegen 2030 ten opzichte van 2005 én dring ik de oppervlakte van ecosystemen waar de draagkracht voor vermesting of verzuring wordt overschreden met een derde terug.

In 2023 legde ik het tweede voortgangsrapport over het Luchtbeleidsplan 2030 aan de Vlaamse Regering voor. De actualisatie van het luchtbeleidsplan werd door de Vlaamse Regering uitgesteld tot na de publicatie van de richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa die in herziening is.

Binnen mijn bevoegdheden zet ik verder in op de aanpak van de belangrijkste sectoren zoals beschreven onder ISE Lucht verder in deze BBT. Daarnaast neem ik de emissie- en luchtkwaliteitsdoelstellingen ook mee in de uitvoering van de overkoepelende strategische doelstellingen 2, 5 en 6, ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu SD2, SD 3 (in het bijzonder OD3), en SD5 OD 2 en 5 en ISE Thema-overschrijdend instrumentarium SD 1 OD 1, 5, 10 en 11 en SD2 OD 1, 3 en 4.

Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker dOMG	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
Via uitvoering van het ruimtelijke beleid creëren we de condities om de vervoersvraag te beheersen en de blootstelling aan luchtverontreiniging te verminderen	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 3 Bouwshift realiseren
We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu SD 5 OD2 Koppelen van mobiliteit en omgeving/ruimte in vervoerregio's
We verminderen de impact van grote infrastructuren in en rond stedelijke gebieden en we nemen weloverwogen keuzes rond verkeersgenererende projecten	Overkoepelende strategische doelstellingen – SD2 Geïntegreerde bepalingen en uitvoeren omgevingsbeleid

We brengen de BREF-conclusies in lijn met de stand der techniek en we zetten ze tijdig om in het VLAREM	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 Naar een samenhangend omgevingsinstrumentarium
Aanpakken hinder huishoudelijke houtverwarming	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 6 Hinder
We passen inzichten uit de gedragswetenschappen toe en we ontwikkelen interventies op basis van gedragswetenschappen en rollen deze uit	Overkoepelende strategische doelstellingen – SD1 Betrokkenheid van burger en maatschappij ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu – SD5 OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen
We ondersteunen lokale overheden in hun beleid	Overkoepelende strategische doelstellingen – SD5 Een bovenlokaal omgevingsbeleid verbonden met de samenleving
We zetten in op een versterking van de handhaving	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 2 Handhaving als sluitstuk van een slagkrachtig omgevingsbeleid
We werken efficiënt en effectief samen bij uitvoering van bestaande instrumenten en versterken het omgevingsinstrumentarium	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 Naar een samenhangend omgevingsinstrumentarium
We verankeren kennis over luchtverontreiniging	ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu SD 1 Omgeving als kennis en expertisecentrum
We verwerven meer kennis over de relatie tussen binnenlucht en buitenlucht	ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu SD 1 Omgeving als kennis en expertisecentrum
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VLM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
We verminderen de NH3-uitstoot uit varkensstallen en pluimveestallen met een luchtwasser	ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
We verminderen de NH3-uitstoot uit de toediening van dierlijke mest en kunstmest	ISE Water – SD7 Nutriëntenverliezen vanuit de Land- en Tuinbouw ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VMM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
We realiseren in samenwerking met de vervoerregio's een duurzame modal shift	ISE Lucht – SD1 OD 2 Afvlakking van de groei van het wegverkeer
We verminderen de impact van grote infrastructuur in en rond stedelijke gebieden en we nemen weloverwogen	ISE Lucht – SD1 OD 2 Afvlakking van de groei van het wegverkeer

keuzes rond verkeersgenererende projecten	
We vergroenen het voertuigenpark	ISE Lucht – SD1 OD 3 Verdere vergroening van het voertuigenpark
We stimuleren innovatie om oplossingen te ontwikkelen voor vrachtvervoer	ISE Lucht – SD1 OD 3 Verdere vergroening van het voertuigenpark
We versterken het beleid om emissiefraude door eigenaars te voorkomen en remediëren	ISE Lucht – SD1 OD 4 Emissiefraude bij voertuigen aanpakken
We stimuleren het gebruik van lage- en ultralage-emissiezones in stedelijke gebieden	ISE Lucht – SD1 OD 5 Lage en ultralage emissiezones verder uitrollen in stedelijke gebieden
We zorgen voor een verdere vermindering van de emissies van stookinstallaties	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We zetten de sectorale aanpak voor de vermindering van de emissies van NO _x , SO _x , PM _{2,5} en NH ₃ verder	ISE Lucht – SD1 OD 7 Emissies in de industrie en landbouw verminderen
We sluiten een Green Deal af rond de emissies van de huishoudelijke houtverbranding	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We werken aan een vermindering van fijnstofhinder door houtstook	ISE Lucht – SD1 OD 6 Vermindering luchtverontreiniging van houtverbranding
We werken verder aan een verbetering van de emissie-inventaris	ISE Lucht – SD2 Onderbouwen (lokaal) luchtbeleid via innovatieve milieumonitoring
We verwerven beter inzicht in de luchtkwaliteit in street canyons	ISE Lucht – SD2 Onderbouwen (lokaal) luchtbeleid via innovatieve milieumonitoring
Maatregelen Luchtbeleidsplan 2021-2030 met trekker VEKA	Doelstelling in de BBT Energie en Klimaat
We verminderen de emissies van fossiele brandstoffen in het kader van het klimaat- en energiebeleid	Zie BBT Energie en Klimaat

3. Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA)

Het **VAPA 2020-2024** werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 25 september 2020. Ik heb onder meer volgende acties in het VAPA ingeschreven om vanuit Omgeving bij te dragen aan de preventie en de bestrijding van armoede:

Actie 7.1.6 Opvolging betaalbaarheidsrisico integrale waterfactuur met bijzondere aandacht voor mensen in armoede

Zie ISE Water SD 4 OD 3

Actie 7.1.7: Heldere en duidelijke communicatie naar mensen in armoede

In 2023 actualiseer ik de communicatie met het oog op de aanpassingen aan het Algemeen Watervkoopreglement die in opmaak zijn.

Actie 7.5.3 Opvolging uitrol digitale meters met aandacht voor mensen in armoede

In 2023 volg ik verder het samenwerkingsproject op tussen VMM en Samenlevingsopbouw provincie Antwerpen aan de hand waarvan wordt onderzocht welke randvoorwaarden noodzakelijk zijn om het preventieve potentieel van digitale meters specifiek voor mensen in armoede ten volle te benutten.

Actie 7.5.4 Opvolging van het algemeen waterverkoopreglement met aandacht voor mensen in armoede

In hogervermeld samenwerkingsproject wordt ook gekeken naar de billijkheid van de modaliteiten van deze debietbegrenzing voor mensen in armoede, zoals het bij begrenzing minimaal te leveren debiet van 50 liter per uur.

Tevens maak ik werk van een wijzigingsbesluit Algemeen Waterverkoopreglement.

Actie 7.5.5. Uitwerken kader voor universele toegang tot water

Ik werk aan een nieuw Drinkwaterbesluit dat o.a. een kader voorziet voor een verbetering van de universele toegang tot water.

4. Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (JKP)

In het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan engageerde ik mij om verder in te zetten op een **gezonder en duurzamer leefmilieu voor kinderen en jongeren**, meer in het bijzonder door minstens lokaal te starten met het verantwoord omgaan met zwerfvuil.

In 2024 werkte ik verder aan de uitvoering van **Operatie Proper**. In een oproep voor het schooljaar 2023-2024 konden scholen en jeugdverenigingen een actieplan indienen en uitvoeren om samen te werken aan een zwerfvuilvervrije (school)omgeving. Verder hield ik de educatieve materialen en andere educatieve instrumenten binnen het aanbod van Mooimakers actueel.

5. Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030

Vlaams Energie- en Klimaatplan

Ook in 2023 droeg ik verder bij het behalen van de energie- en klimaatdoelstellingen vanuit het beleidsdomein Omgeving. In het kader van het beleid rond omgeving en natuur geef ik gevolg aan onderstaande maatregelen uit het Vlaams Energie- en Klimaatplan, dat op 12 mei 2023 werd geactualiseerd door de Vlaamse Regering.

Maatregelen Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 met trekker dOMG	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur of de BBT Energie en Klimaat
Opmaken van een LULUCF-actieplan met prognoses	ISE Bodem en ondergrond - SD 1 OD 1 Naar veerkrachtige bodems in Vlaanderen
Terugdringen van bijkomend ruimtebeslag, ontharding en beheer van niet-verhard ruimtebeslag	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 3 Bouwshift realiseren

	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu – SD 4 Robuuste open ruimte
Woningpas als centraal beheerd digitaal paspoort van de woning	Overkoepelende strategische doelstellingen – Omgeving is digitaal en data-gedreven by default
Keurings- en onderhoudsverplichting voor centrale verwarmingstoestellen	Overkoepelende strategische doelstellingen – Omgeving is digitaal en data-gedreven by default
Ontwikkelen gebouwenpas	Overkoepelende strategische doelstellingen – Omgeving is digitaal en data-gedreven by default
Windplan	BBT Energie en klimaat – ISE Energie – OD 3.3 windplan 2025 opstellen en implementeren
Mogelijkheden windturbines bij radarlocaties/luchthavens faciliteren	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins
Verder optimaliseren van één omgevingsvergunning in plaats van een afzonderlijke stedenbouwkundige vergunning en een milieuvergunning.	Verdere optimalisaties worden vermeld bij ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 OD 5 Herzien en vereenvoudigen van de omgevingsreglementering
Projectstudies initiëren om de inplanting van hernieuwbare-energie-installaties te faciliteren.	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 OD 7 Iedereen VIP
Uitwerken van een reglementair kader voor de exploratie en exploitatie van diepe geothermie.	Reeds uitgevoerd via Decreet Diepe Ondergrond. Sluit aan bij ISE Bodem en Ondergrond – SD3 Verstandig benutten van de ondergrond – OD2 Kennis en duurzaam beheer van de (diepe) ondergrond en het gebruik van diepe aardwarmte
Opmaak van een nieuwe omzendbrief inzake inplanting van windturbines, zonnepanelen en andere hernieuwbare-energie-installaties.	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins
Regelluw kader voor het stimuleren van innovatie	ISE Thema-overschrijdend instrumentarium omgeving – SD 1 OD 2 een coherent instrumentenpakket dat geïntegreerd wordt ingezet
Klimaatmitigatie via ruimtelijke ordening	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 3 Bouwshift realiseren ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu – SD 4 Robuuste open ruimte

Stimuleren van veranderingsgericht bouwen	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins
Stimuleren tijdelijk gebruik van gebouwen	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 2 BRV-proces met quick wins
Werk maken van een klimaatvriendelijke Vlaamse overheid (coördinatie)	BBT Energie en Klimaat, ISE Klimaat - SD 2 OD 2.10 Klimaatplan VO
Bouwen aan draagvlak voor een klimaatneutrale samenleving	ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu - SD5 OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen
Versterkte en wetenschappelijke beleidsonderbouwing	Overkoepelende strategische doelstellingen - SD 4 Onderbouwd omgevingsbeleid ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 1 OD 1 Beleidsondersteunend omgevingsonderzoek op beleidsdomeinniveau afstemmen en versterken
Maatregelen nemen om ons aan te passen aan de klimaatverandering	BBT Energie en Klimaat, ISE Klimaat - SD 1 OD 1.4 We nemen onmiddellijk maatregelen om ons aan te passen aan de klimaatverandering

Maatregelen Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 met trekker OVAM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur
Versneld asbestveilig maken van daken van woningen	ISE Afval en materialen - SD1, OD 3 Versterken van asbestafbouwbeleid
Implementatie langetermijnvisie afvalverwerkingsinstallaties	SE Afval en materialen - SD1, OD 6 Verminderen van restafval door circulair materialenbeheer
Inzetten op voorvergisting GFT-afval	SE Afval en materialen - SD1, OD 4 verzekeren van waardebehoud voor biomassa
Uitbreiding van gescheiden inzameling van kunststoffen met bijhorende sorteer- en recyclagecapaciteit	SE Afval en materialen - SD1, OD 5 Materiaalimpact van productketens verlagen
Andere beleidsmaatregelen	
Verhoogde koolstofopslag in houtproducten en circulaire economie	q
Stimuleren van circulaire oplossingen via publieke en private aankoopopdrachten	SE Afval en materialen - SD 1, OD 1 Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie
Green Deals gebruiken voor de transformatie naar een circulaire economie	ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 7 duurzaamheidstransities

Uitbouw van een symbioseplatform	Afval en materialen - SD1, OD 4 Verzekeren van waardebehoud voor biomassa Afval en materialen - SD 1, OD 7 Rapportage, datamining en digitale ontsluiting i.k.v. afval- en materialenbeleid
Verderzetten van een transitieprogramma circulaire economie	Afval en materialen - SD 1, OD 1 Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie
Een aangepast wettelijk kader voor circulaire economie	Afval en materialen - SD 1, OD 1 Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie
Uitwerken en uitrollen van roadmap circulaire economie	Afval en materialen - SD 1, OD 1 Vlaanderen als partner en regelgever in de transitie circulaire economie
Minder voedselverliezen van producent tot en met consument	SE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 7 - duurzaamheidstransities
Distributieplatformen voor voedseloverschotten en voedselhubs uitbouwen als middel in de strijd tegen voedselverlies	SE Omgevingsbeleid ruimte en milieu - SD 7 - duurzaamheidstransities

Maatregelen Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 met trekker VLM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur
Evaluatie en hervorming Nutriënten Emissie Rechten i.f.v. bijdrage aan doelstellingen klimaat, water- en luchtkwaliteit	ISE Water – SD7 Nutriëntenverliezen vanuit de Land- en Tuinbouw
Minder emissies bij mestopslag en mestmanagement: Regelgeving, begeleiding en advisering	ISE Water - SD7 OD2 Heroriëntering Advisering Bemesting en Begeleiding bij Land- en Tuinbouwers
Minder bodememissies door verhoogde stikstofefficiëntie (mestbeleid): Regelgeving, begeleiding en advisering	ISE Water – SD7 OD2 Heroriëntering Advisering Bemesting en Begeleiding bij Land- en Tuinbouwers en ISE Bodem en Ondergrond – SD1 OD1 Naar veerkrachtige bodems in Vlaanderen

Maatregelen Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 met trekker VMM	Doelstelling in de BBT Omgeving en Natuur
Nieuwe voertuignormen	ISE Lucht - SD 1 OD3 Naar vergroening van het voertuigenpark
Maatregelen uit luchtbeleidsplan integraal aangepakt met klimaat (ihb voor de transportsector)	ISE Lucht

V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat 8 inhoudelijke structurelementen (ISE), met begrotingscodes D tot en met O. Alle ISE maken deel uit van eenzelfde begrotingsprogramma QC.

De ISE van het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn:

- Omgevingsbeleid ruimte en milieu (begrotingscode N)
- Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving (begrotingscode O)
- Afval en materialen (begrotingscode J)
- Bodem en ondergrond (begrotingscode E)
- Lucht (begrotingscode H)
- Water (begrotingscode D)
- Natuur en biodiversiteit (begrotingscode F)
- Plattelandsbeleid (begrotingscode G)

1. OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE OMGEVINGSDOELSTELLINGEN

1.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Ik betrok burgers en maatschappelijke actoren bij de omgevingsuitdagingen. Dit deed ik door impactgerichte **partnerschappen** aan te gaan met lokale besturen, middenveld en bedrijven, bijvoorbeeld via Green Deals, en burgers te betrekken bij terreinrealisaties, bijvoorbeeld in het kader van gebiedsontwikkeling of de **Blue Deal**.

Ik werkte verder aan **kennisdeling** door onder meer interactieve netwerkmomenten te organiseren en toelichtingen te geven over de omgevingsthema's en de instrumenten die we inzetten om tot een kwaliteitsvolle leefomgeving te komen. Daarbij werd ook gefocust op specifieke doelgroepen.

Voor de gesubsidieerde projecten '**groenblauwe parels**' die in 2023 van start gingen, werden zoveel mogelijk mensen betrokken en geïnformeerd. De ontharding en vergroening gebeurt immers op een mix van terreinen van onderwijsinstellingen, jeugdbewegingen, bedrijven, zorginstellingen, sportterreinen en op terreinen in woonwijken en buurten.

In 2023 nam ik initiatief voor een **nieuw subsidiekader voor erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen** dat inzet op een meer impactgerichte werking en realisatie van de Vlaamse omgevingsdoelstellingen conform de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (zie ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving SD 1 OD 3).

SD 2. GEÏNTEGREERDE BEPALINGEN EN UITVOEREN VAN OMGEVINGSBELEID

Voor een aantal grote (infrastructuur)projecten versterkte ik verder de inzet op **begeleidende gebiedsprogramma's** om de geïntegreerde uitvoering en daarmee ook de omgevingskwaliteit en het draagvlak voor de projecten te vergroten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de Antwerpse infrastructuurprojecten (Toekomstverbond) en de Limburgse Noord-zuidverbinding, werken aan de Ring rond Brussel, verschillende Sigmaprojecten, het Seine-Schelde project met Rivierherstel Leie, Ik zette instrumenten en middelen in om via *quick-wins* de meerwaarde van een gezamenlijke en geïntegreerde aanpak ook op korte termijn op het terrein waar te maken (zie ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu SD 5 OD 1 en SD 5 OD 3).

Vanuit mijn bevoegdheden volgde ik de bestaande complexe projecten verder actief op. In navolging van de evaluatie complexe projecten heb ik samen met collegaminister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken voorstellen tot wijzigingen aan de regelgeving voorbereid en ingediend bij het Vlaams Parlement.

SD 3. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATAGEDREVEN BY DEFAULT

Het ontsluiten van data in gestructureerde en 'koppelbare' vorm zorgt voor een belangrijk potentieel zowel m.b.t. efficiëntieverbetering als m.b.t. de kwaliteit van genomen beslissingen. De evolutie van de dienstverlening en werking van een document-gebaseerde naar een digitale, datagedreven werking is daarom een lange termijndoelstelling bij alle betrokken overheidspartners.

In 2023 werden hiertoe verdere stappen gezet, onder meer via het programma van het **omgevingsinformatiesamenwerkingsverband (OIS)** - een programma binnen het beleidsdomein dat inzet op het opzetten van een gestroomlijnde efficiënte dienstverlening en het actief ontsluiten van data. Alle entiteiten van het beleidsdomein Omgeving nemen hieraan deel.

Eén van de kernopdrachten binnen OIS in 2023 was de uitwerking van **Omgevingsinformatie Vlaanderen**, een portaal om de meest relevante milieu-informatie op één plaats te bundelen. Dit initiatief kwam voort uit de aanbevelingen in het kader van PFAS. Ook voor **PAS** werden de nodige initiatieven opgestart, zoals het aanpassen van de Impactscoretoepassing.

Naast de grote dossiers PFAS en PAS is er binnen OIS ruimte voor projecten rond gemeenschappelijke data en tooling. Zo werd er ingezet op het gebruik van **codelijsten**, bijvoorbeeld voor chemische stoffen (**PFAS**). Kort samengevat is dat een methode om ervoor te zorgen dat elke entiteit een stof op dezelfde manier benoemt, zodat de informatie over die stof efficiënt kan uitgewisseld worden. Ook werd het **MAPEO**-project gerealiseerd om het gebruik van dronebeelden te optimaliseren, werd data over **bodemverontreiniging** opengesteld, werd een portaal gebouwd om de **grachten** in Vlaanderen in kaart te brengen, werden stappen gezet rond verdere semantische afstemming van data en informatiesystemen (**OSLO-standaarden**), ...

Naast de uitvoering van concrete projecten is er binnen OIS telkens oog voor het delen van kennis binnen het beleidsdomein. Zo werd er actief samengewerkt voor de transformatie van Lambert 72-coördinaten naar **Lambert 2008**-coördinaten en voor de impact van de EU-richtlijn over **hoogwaardige datasets**.

Via deze initiatieven werkten we in 2023 verder aan kwaliteitsvolle data waarbij koppelbaarheid en geïntegreerd gebruik van data, beheerd bij de verschillende entiteiten, efficiënter verloopt. Gebruik van technische en semantische standaarden in lijn met de VO-datastrategie vormden hiervoor het kader. De focus ligt op acties die leiden tot oplossingen die systemisch inzetten op gebruik van data. Zo komen we tot inhoudelijk kwaliteitsvolle, door data en modellen ondersteunde inzichten. Dat leidt op zijn beurt tot transparante in- en extern gedragen beslissingen doorheen onze werking.

SD 4. ONDERBOUWD OMGEVINGSBELEID

Ik zorgde verder voor een sterk **wetenschappelijk onderbouwd omgevingsbeleid**. Deze onderbouwing omvat een geheel van monitoring (dataverzameling), studies in kader van beleidsvoorbereiding en -evaluatie, wetenschappelijk en verkennend onderzoek, rapportage en ontwikkeling van innovatieve producten en systemen.

Het **beleidsondersteunend omgevingsonderzoek** werd verder afgestemd op niveau van het beleidsdomein (zie ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, SD1 OD1). Op basis van onderzoek ga ik na hoe de verdere optimalisatie van de wetenschappelijke onderbouwing van het Omgevingsbeleid structureel kan gebeuren.

Inzake **omgevingsrapportage** gaf ik verdere invulling aan het aangepast DABM-kader waarbij een maximaal geïntegreerde rapportering van ruimte en milieu mogelijk wordt. Inzake **informatiebeheer** ga ik de impact na van nieuwe Europese RIE-regelgeving die meer milieudatagaring en publieke ontsluiting, zoals voor stoffenbalansen, vergunningsdata, zelfcontrole of handhavingdata, verplicht tegen 2025.

SD 5. VEREENVOUDIGING VAN PROCEDURES

In 2022 heb ik drie conceptnota's op de Vlaamse Regering gebracht:

- Modernisering MER;
- Ontwikkeling van het omgevingsbesluit (integratie RUP en vergunning in één procedure);
- Omgevingsvergunning.

In 2023 legde ik voor elk van deze instrumenten concrete voorstellen voor aanpassing van de regelgeving (decreten, besluiten) voor aan de Vlaamse Regering. De acties worden verder toegelicht onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving SD 1 OD 5, OD 6 en OD 10,

SD 6. EEN STERKE OMGEVINGSADMINISTRATIE

Een slagkrachtige rol van een kaderstellende Vlaamse overheid die staat voor kwaliteit, houdt in dat de taken in uitvoering van haar beleid worden gelegd waar ze het meest efficiënt en effectief kwalitatief kunnen uitgevoerd worden. Dit betekent voor de omgevingsmateries dat naast de Vlaamse overheid, de lokale overheden maar evenzo het gehele spectrum van mogelijke partners hun rol (kunnen) opnemen: van overheid over partners met publiek karakter tot marktpartijen en burgers.

Hierbij wordt voldoende ingezet op kennisopbouw en -deling zowel om de eigen taken efficiënt en effectief te kunnen uitvoeren en zicht te krijgen op de maatschappelijke en beleidsnoden als om de ander te ondersteunen en richting te geven. Slagkrachtig zijn betekent ook selectief durven zijn en zich richten op de meest efficiënte en effectieve hefboomen. Selectiviteit vraagt bovendien aandacht voor tijdelijkheid aangezien prioriteiten en de daaraan gekoppelde hefboomen kunnen wijzigen in de tijd.

1.2. BUDGETTAIR KADER

De overkoepelende strategische omgevingsdoelstellingen worden in hoofdzaak ingevuld met de inzet van de personeelsleden van het coördinerende departement Omgeving (zie verder deel Apparaatskredieten).

Voor SD1 (een omgevingsbeleid voor en met betrokkenheid van burger en maatschappij, met het oog op het verhogen van het maatschappelijk draagvlak) en SD3 (omgeving is digitaal en data-gedreven by default) zijn er ook (beperkte) flankerende budgetten voorzien. Deze worden verder besproken onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium.

2. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

2.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

OD 1. BELEIDSONDERSTEUNEND OMGEVINGSONDERZOEK OP BELEIDSDOMEINNIVEAU AFSTEMMEN EN VERSTERKEN

De **departementale onderzoeksagenda** voor 2023 werd afgewerkt waarbij de resultaten gepubliceerd werden.

Er werd verder uitvoering gegeven aan het vijfjarig werkprogramma **Omgevingsrapportage**.

Ik zorgde voor de uitrol van de verbrede **hub zeer zorgwekkende stoffen**, zoals aanbevolen door de onderzoekscommissie PFAS-PFOS. Een onderdeel hiervan betreft de afstemming, coördinatie en programmering van onderzoek en monitoring inzake chemische stoffen. Dit werd als concrete opdracht opgenomen binnen de bestaande werkgroep van de onderzoekscoördinatoren van het beleidsdomein Omgeving, uitgebreid met het departement Zorg (voorheen het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid). In het kader van databeheer en -ontsluiting werd ook werk gemaakt van de verdere uitbouw van de PFAS-verkenner in de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).

De 5de cyclus van het **Vlaams Humaan biomonitoringprogramma** werd verder uitgerold en ik bracht deze Vlaamse expertise mee in op Europees niveau door proactieve deelname aan het Europese partnerschap PARC. Ik communiceerde de resultaten van de gefocuste jongerenstudie Humane biomonitoring (HBM) rond 3M.

In uitvoering van het **Statistisch Meerjarenprogramma** van Statistiek Vlaanderen reikte mijn administratie de afgesproken statistieken en data aan met betrekking tot een brede waaier van omgevingsthema's.

Als kennis- en expertisecentrum nam mijn administratie in 2023 deel aan **onderzoeks-, monitorings- en kennisdelingsactiviteiten binnen internationale projecten en netwerken**. Zo verzilveren we de eigen inzet en de unieke Vlaamse samenwerking tussen wetenschap en beleid op vlak van omgeving en gezondheid, territoriale thema's, ruimte, bodem, grondstoffen en geologie.

SD 2. BRV-PROCES MET QUICK WINS

Zoals ik al heb vermeld, wil ik aan de hand van de transitieprioriteit 'Omgeving voor de Toekomst' de ruimtelijke transitie verder realiseren. Ook bouwde ik samen met NAV de webtool ruimtelijk rendement verder uit met voorbeelden die de 10 kernkwaliteiten in de verf zetten.

Om de structurele **interbestuurlijke samenwerking op referentieregioniveau**, ter uitvoering van het BRV, verder voor te bereiden heb ik een studie uitgevoerd naar het instrument regiodeal, dat als sluitstuk van regionale onderhandelingen afspraken en engagementen kan verankeren.

Om de **ruimtelijke professional te ondersteunen** met de nodige kennis en inspiratie heb ik vakverenigingen zoals de Vereniging voor Ruimtelijke Planners ondersteund en gesubsidieerd en vernieuw ik de samenwerkingsovereenkomst met het Infopunt Publieke Ruimte.

Ik stimuleerde **kennisdeling en ervaringsuitwisseling tussen lokale besturen** via het atrium lerend netwerk. Thema's die hierbij onder andere aan bod kwamen zijn de watertoets, de Vlaamse hemelwaterverordening en de regierol van een lokaal bestuur in kwalitatief betaalbaar wonen.

SD 3. BOUWSHIFT REALISEREN

OD 1. SLIM RUIMTEGEBRUIK OP DE JUISTE PLAATS

Vanaf 2023 werd er binnen het BRV fonds 100 miljoen euro VAK voorzien vanuit het klimaatfonds voor uitgaven in kader van de realisatie van de bouwshift.

Via een beleidsforum en online informatie werd ingezet op kennisdeling rond de resultaten van de **pilootprojecten BRV**, in het kader waarvan twintig gemeenten beleid ontwikkelden rond bouwshift, groenblauwe netwerken en stedenbouwkundige lasten. Het piloottraject bouwshift en eigendommen sociale woonorganisaties werd afgerond.

Er werd verder uitvoering gegeven aan 3 cases '**verkavelingswijken in transformatie**' waarbij mogelijkheden van kwaliteitsvol verdichten onderzocht worden. Er werd daarbij ook verder gewerkt aan kennisdeling door onder meer interactieve netwerkmomenten te organiseren en toelichtingen te geven over de 3 cases. Hieruit haalden we aanbevelingen en leerden we welke instrumenten we kunnen inzetten om tot verdichting te komen zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de leefomgeving.

Samen met mijn collega Minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur heb ik in een traject samen met lokale besturen en de bouwsector een **handreiking rond vooroverleg** ontwikkeld. Deze online raadpleegbare tool is inmiddels breed gekend bij omgevingsprofessionals en een belangrijke houvast voor het voeren van goede voortrajecten bij vergunningenprocedures.

De Vlaamse Regering keurde op 19 januari 2024 het **voorontwerp Verzameldecreet omgeving** voor een tweede keer goed. Na verwerking van dit advies zal ik het decreet overmaken aan het Vlaams Parlement voor behandeling.

In het kader van het **programma "Vlaanderen breekt uit"** werd ingezet op een sterke begeleiding van de gesubsidieerde projecten 'groenblauwe dooradering in de bebouwde ruimte' die in 2023 van start gingen. Dit maakt mogelijk dat de ontharding en groenblauwe dooradering op een zo kwalitatief mogelijke manier gerealiseerd wordt.

De betrokken steden en gemeenten bouwen kennis op, die ze daarna kunnen meenemen naar nieuwe projecten en waarvan de kennis gedeeld wordt met alle andere steden en gemeenten die willen ontharden en groenblauw inrichten. Dankzij de uitvoering van de geselecteerde projecten 'groenblauwe parels' op een mix van terreinen van onderwijsinstellingen, jeugdbewegingen, bedrijven, zorginstellingen, sportterreinen maakte men ook veel maatschappelijke partners bewust van de voordelen van groenblauwe inrichting.

OD 2. ONDERSTEUNENDE REGELGEVING EN INNOVATIEVE AANPAK

Het traject **evaluatie omgevingsvergunningsdecreet** culmineerde in het voorontwerp van decreet tot wijziging van de regelgeving betreffende de omgevingsvergunning wat betreft de invoering van een modulaire omgevingsvergunningsprocedure en het omgevingsbesluit. Een ontwerp werd inmiddels op 9 mei 2024 goedgekeurd door het Vlaams Parlement.

In 2023 zette ik structureel in op het **informer**en van alle **omgevingsprofessionals** over wijzigingen aan de regelgeving (bv instrumentendecreet, stedenbouwkundige lasten, woonreservegebieden, omzendbrief windenergie, VLAREM). De wetwijzer groeide verder uit als referentie voor informatie rond interpretaties van omgevingsregelgeving.

OD 3. DE OMGEVINGSKWALITEIT GEÏNTEGREERD EN INNOVATIEF VERBETEREN

Ik rondde een studie af die de mogelijkheden en moeilijkheden van wijken/buurt

en als sociale leefomgeving in kaart bracht. Hiermee wil ik de sociale dimensie meer ingang doen vinden in het omgevingsbeleid. Een andere studie waarmee de verdichtingsopgave wordt verbonden aan het verhogen van de leefomgevingskwaliteit werd eveneens afgerond. Met beide studies geef ik invulling aan belangrijke facetten van de 10 kernkwaliteiten van het BRV, die mee de transitie moeten helpen realiseren.

Ik zette in op partnerschappen m.b.t. **groenblauwe dooradering** met de focus op realisaties en kennisdeling. Ik werkte concreet samen met en ondersteunde diverse verenigingen via de uitvoering van de 14 geselecteerde Groenblauwe parels, ad-hoc subsidiedossiers (o.a. Mijn Tuinlab 2.0, Campagne Tegelwippen, netwerk Green Support, ...), pilootprojecten VAP en o.a. de Green Deal Natuurlijke Tuinen (zie ook ISE natuur en biodiversiteit, SD 1, OD 3).

Ik liet state-of-the-art **sensor-gebaseerde meetnetten** verder ontwikkelen en uitbouwen om de blootstelling aan straling continu te kunnen monitoren en dit zowel voor radiofrequente straling (afkomstig van GSM-antennes) als extreem laag frequente straling (ELF, (afkomstig van hoogspanning)). Voor beide toepassingen werden proof-of-concept projecten uitgerold. Deze dienen in 2024 verder ontwikkeld te worden om tot een stabiele methodiek te kunnen komen.

Ik initieerde onderzoek naar **blootstelling aan andere RF-stralingsbronnen** zoals LoRa antennes, digitale meters, De studie is gestart in 2023.

Het **beleidskader rond ELF-magneetvelden** werd uitgewerkt en resulteerde in een acute norm van 100 µT en een convenant met concrete afspraken met de netbeheerders in kader van voorzorg om de blootstelling aan ELF-magneetvelden zo veel als mogelijk te bespreken.

Ik liet ook verder **innovatieve meetinstrumenten** ontwikkelen zodat het aantal meetpunten en deelnemers aan monitoring- en onderzoeksprogramma's op een kosten-efficiënte wijze kan worden opgevoerd. Er werd een haalbaarheidsstudie opgestart om de blootstelling aan microplastics te kunnen opnemen binnen het Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma.

De **binnenluchtkwaliteit** in cultuurcentra werd onderzocht. De resultaten worden geïntegreerd geanalyseerd en gerapporteerd met concrete aanbevelingen voor de sector.

SD 4. ROBUUSTE OPEN RUIMTE

OD 1. VERSTERKING VAN DE RUGGENGRAAT VAN DE OPEN RUIMTE

Samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken heb ik Het **Vlaams Actieplan Ecologische Ontsnippering** verder uitgevoerd. Zo heb ik in 2023 twee bermbruggen laten bouwen, namelijk in Bertem en in Waasmunster. Verder wordt er gebouwd aan ecoducten in Halle, Lommel en Dilsen-Stokkem. Op de grens tussen Genk en Oudsbergen zijn de werken

gestart voor het realiseren van een ecovallei. Ik heb ook een impuls gegeven aan het ontsnipperen van onze waterwegen via een aanbesteding om een 75-tal uitstapmogelijkheden voor wilde dieren te plaatsen langs het kanaal Dessel-Turnhout-Schoten.

Ik ondersteunde via de programma's van het **Open Ruimte Platform** lokale acties. Zo voorzag ik in het programma Water-Land-Schap middelen om in 4 bijkomende gebieden lokale actoren te ondersteunen bij het uitvoeren van klimaat-adaptieve en -mitigerende maatregelen (Blue Deal).

In het programma Landschapsparken erkende ik vijf landschapsparken die nu verder begeleid worden in de uitvoering van hun masterplan. In het programma voedsellandschappen trok ik middelen uit voor de aanstelling van voedselregisseurs in drie gebieden. In het programma grondzaken steunde ik de opmaak van een beleidsscan bodem en zette ik een pioniersnetwerk bodemzorg op. In het kader van deze drie programma's steun ik tot slot lokale coalities bij het concreet aanpakken van de landbouwtransitie in hun gebied. Hieruit wil ik leren om eventuele drempels hierrond in regulier beleid weg te werken.

OD 2. GEÏNTEGREERDE GEBIEDSGERICHTE PROJECTEN REALISEREN VIA HET PROGRAMMA LANDINRICHTING EN RUILVERKAVELING

Ik realiseerde het **Programma landinrichting** en stelde onder meer het project Vlaamse Ardennen in dat de aanleg van de nieuwe omleidingsweg zal begeleiden en het draagvlak ervan gevoelig kan versterken door kwalitatieve open ruimte doelen in de onmiddellijke omgeving te realiseren, het project Zuidrand Antwerpen dat belangrijke open ruimte doelen in de onmiddellijke omgeving van Antwerpen zal realiseren.

Daarnaast voorzag ik in een volwaardig open ruimte luik bij belangrijke investeringsprojecten met impact op de open ruimte (naast N60 gaat het om A11, R0, LSO/RSO, Natuurcompensaties Zeebrugge, Sigma, Noord-Zuid Limburg en circa 500 ha watergebonden, terrestrische natuur via Rivierherstel Leie).

Met het **programma natuurinrichting** (zie ook ISE Natuur en Biodiversiteit SD 1 OD 1) nam ik een belangrijke aanvang met stikstofsanering.

En met het instrument **ruilverkaveling** focuste ik op realisatie van natuurdoelen en duurzame watersystemen in intensief landbouwgebied zoals in de projecten Rijkevorsel – Wortel, Willebringen, Schelde-Leie en Sint-Rijkers.

Tot slot nam ik binnen de projectenportefeuille open ruimte **extra anti-droogtemaatregelen** in uitvoering van het Blue Deal plan, het relanceplan Vlaamse Veerkracht en het Europese relanceplan en realiseerde ik binnen die projectenportefeuille extra bosuitbreidingsdoelen.

OD 3. VLAAMSE INVESTERINGSAGENDA DIE OPEN RUIMTE DOELSTELLINGEN ONDERSTEUNT

Ik nam verdere stappen voor de gedeelde gebiedsgerichte investeringsagenda voor de open ruimte via de Programmacommissie Landinrichting.

OD 4. GRONDBELEID IN FUNCTIE VAN HET BEWAREN VAN OPEN RUIMTE

Via een 25-tal lokale grondenbanken verwierf ik gronden in functie van natuur, bos, compensaties en waterveiligheid.

Met de grondenbank flankerend beleid IHD-PAS ruilde ik gronden van landbouwers uit de speciale beschermingszones zodat ik er de

instandhoudingsdoelstellingen kan realiseren en de landbouw duurzame perspectieven kan bieden.

Ook in 2023 zette ik de grondenbank Blue Deal in om gericht gronden te kopen om onze watersystemen te versterken en zo de droogte of wateroverlast tegen te gaan.

SD 5. EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

OD 1. GEÏNTEGREERDE GEBIEDSONTWIKKELING MET GEBIEDSCOALITIES

De geïntegreerde gebiedsontwikkeling vormt de motor voor ruimtelijke transformatie. Doordat onderhandelingen en samenwerking in de regel een centrale rol spelen bij de totstandkoming en realisatie van de Vlaamse opgaven, vormen de gebiedscoalities de weg naar aangepast maatwerk. Zo streef ik naar een hoog ambitieniveau, de versterking van de interbestuurlijke samenwerking en naar een geïntegreerde en versterkte gebiedsgerichte en gebundelde inzet van ons instrumentarium en middelen.

In een aantal gebieden zoals de Kustzone, Antwerpse regio, Brusselse regio, Zuid-West-Vlaanderen, Economisch Netwerk Albertkanaal (ENA) en de Denderregio stond ik in 2023 mee in voor de programmaregie. In andere gebieden zoals de regio's rond Mechelen, Gent, Leuven, Centraal Limburg of in een aantal riviervalleien (Demer, Schelde, Kleine Nete, Zenne, ...) ondersteunde ik bovenlokale gebiedscoalities (zie ook ISE Water SD 5 OD 1).

OD 2. KOPPELEN VAN MOBILITEIT EN OMGEVING/RUIMTE IN VERVOERREGIO'S

De regionale mobiliteitsplannen, die een opdracht zijn van mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken, zijn of afgerond of in ontwerpfase. Ik leverde in de loop van de trajecten input op vlak van omgevingsaspecten. Aangezien ruimtelijke nabijheid de basis is voor duurzame verplaatsingen is een integrale aanpak noodzakelijk om Vlaamse doelstellingen inzake mobiliteit en omgeving te bereiken.

Ik heb via gebiedsontwikkeling mobiliteitsprojecten met een Vlaams gewicht waar mogelijk verder ondersteund met de instrumenten en budgetten beschikbaar binnen mijn beleidsdomein.

OD 3. T.OP – INTEGRALE AANPAK VAN COMPLEXE GEBIEDEN

Het **complex project Noord-Zuid Limburg** bevindt zich in de laatste rechte lijn naar de finale besluitvorming. Ik heb in nauw overleg met de trekkers het finale project vormgegeven. De regering heeft vervolgens via een mededeling groen licht gegeven voor de organisatie van de adviesronde op het voorontwerp projectbesluit fase 1. Dat integreert tegelijk de noodzakelijke herbestemmingen als de omgevingsvergunning voor realisatie van de tunnels onder de Grote Baan in Houthalen en Helchteren.

Voor het **complex project van De Nieuwe Rand** (als uitvoering van het Toekomstverbond) zet ik sterk in op het verweven van de infrastructuurdoelstelling (realisatie oostelijk Haventracé) met de doelstellingen inzake de klimaatgordel (zoals o.m. een klimaatrobuuste ruimtelijke ordening).

Via de tussennota is een voorstel van gebiedsvisie voor de klimaatgordel voorgelegd aan publiek en adviesinstanties.

Via de aanduiding **Watergevoelige Openruimtegebieden** zal het waterbergend vermogen in tal van overstromingsgevoelige gebieden gevrijwaard worden. In 2023 heb ik 139 voorlopige aanduidingen geagendeerd met een totale oppervlakte van ruim 700 ha.

OD 4. GEBRUIKERS ALS PARTNERS VOOR EEN KWALITEITSVOL BEHEER VAN DE LEEFOMGEVING

In uitvoering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) voor de periode 2023-2027 voorzag ik voor landbouwers de mogelijkheid tot het sluiten van beheerovereenkomsten die van start gingen op 1 januari 2023. In 2023 hebben 2.729 landbouwers één of meer beheerovereenkomsten gesloten, goed voor een totale oppervlakte van 6.737 hectare. In 2023 ontvingen de landbouwers met een beheerovereenkomst samen 16,7 miljoen euro aan vergoeding vanuit artikel QBX-3QCE2NJ-WT. De focus ligt op de beheerovereenkomsten soortenbescherming en het bufferen en verbinden van kwetsbare natuurlijke elementen of natuur.

OD 5. MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK VERZEKEREN DOOR SENSIBILISERING BEVOLKINGSLAGEN

Ik werkte aan projecten en evenementen om het **burgerperspectief** te integreren in processen en maatschappelijk draagvlak te creëren.

Met **Duurzaam Educatiepunt** ondersteunde ik de educatieve sector bij de competentie-ontwikkeling die noodzakelijk is voor maatschappelijk draagvlak en engagement. Met meer dan 2.700 geregistreerde MOS-scholen doet bijna de helft van de scholen in Vlaanderen een beroep op het aanbod van het programma MOS: duurzame scholen, straffe scholen. Ook in 2023 konden scholen blijven rekenen op ondersteuning om van hun school een duurzame leef- en leeromgeving te maken via bv. klimaattrajecten of vergroeningstrajecten.

Ik gaf leerkrachten en andere educatieve professionals concrete handvatten voor kwalitatieve klimaateducatie via een leidraad klimaateducatie en een handige tool voor leerkrachten, nl. Klimax.

Ik liet onderzoek uitvoeren naar het belang van natuurcontact en -educatie voor jongeren op school. De resultaten werden gepubliceerd om zowel de onderwijssector als de educatieve organisaties te informeren en te inspireren. Om dit te blijven faciliteren werd de projectoproep Natuur In Je School verdergezet.

Samen met de Vlaamse universiteiten en hogescholen bouwde ik in 2023 het **professionaliseringsaanbod duurzaamheidseducatie** uit met een module voor de lerarenopleiding en met vorming rond klimaateducatie in het hoger onderwijs. Ik voorzag met negen lopende trajecten in diverse richtingen verder in trajectbegeleiding binnen het hoger onderwijs voor de integratie van duurzaamheid in de curricula. In een nauw samenwerkingsverband met de hogescholen en universiteiten startte ik de uitrol van een prijs voor Vlaamse Duurzame Scripties: de "Future Proef Award".

Met de **Centra Duurzaam Educatiepunt** zette ik verder in op proeftuinen voor innovatieve educatie voor duurzame ontwikkeling en professionalisering van de onderwijs- en NME-/EDO-sector. Jong en oud konden er beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur en een goede leefomgeving zijn. In 2023 werd de grondige energetische renovatie van het gebouw De Vroente, Duurzaam Educatiepunt, toegangspoort van de Kalmthoutse Heide verder uitgevoerd.

In 2023 heb ik verder uitvoering gegeven aan het **Actieplan Wilde Bestuivers**. Hierbij richt ik mij zowel op de eigen gebieden, het openbare domein in beheer bij andere besturen, tuinen en het landbouwgebied. Enkele Green Deals werden in dit kader voorbereid, om van start te gaan in 2024. Met de campagne Week van de Bij zette ik jong en oud, privé en professioneel, aan tot actie voor onze wilde bestuivers. De tiende editie van Week van de Bij werd afgetrapt op 20 mei 2023 in het Beursgebouw in Brugge. Met de bij als ambassadeur en indicator voor een beter leefmilieu, organiseerde ik in samenwerking met andere overheidsentiteiten en partners diverse acties voor het brede publiek, scholen, bedrijven en milieudiensten om bestuiversvriendelijk beheer aan te moedigen, pesticidengebruik terug te dringen en het bewustzijn over en het belang van wilde bestuivers te vergroten. Op 28 mei ging het Bijnefeest voor het brede publiek door in het provinciaal bezoekerscentrum Beisbroek in Brugge.

SD 6. HINDER

Inzake omgevingslawaai maakte ik verder werk van de uitvoering van de **lopende geluidsactieplannen**. Specifiek wat betreft het actieplan voor de luchthaven Brussel-nationaal werd onderzoek aanbesteed met het oog op de introductie van een akoestisch isolatievoorschrift in de luchthavenregio. Een finale evaluatie van alle acties uit de lopende geluidsactieplannen werd voorbereid.

Ik startte in 2023 de voorbereidingen voor de opmaak van **nieuwe geluidsactieplannen**. In dit verband startte ik in 2023 onderzoek naar de gezondheidswinsten van diverse mogelijke geluidmilderende maatregelen voor belangrijke wegen en spoorwegen.

Inzicht in de hinderbeleving van de Vlaming laat ik verwerven via een **6e leefomgevingsonderzoek**. De bevraging van deze hinderpeiling werd eind 2023 afgerond en de verwerking van de resultaten is voorzien tegen medio 2024.

SD 7. DUURZAAMHEIDSTRANSITIES

Via het **Green Deal loket** ondersteunde ik initiatiefnemers bij de voorbereiding en de uitvoering van hun deal en bewaakte ik de kwaliteit van de Green Deals. In de loop van 2023 ondertekende ik drie Green Deals, nl. 'Duurzame zorg', 'Huren en delen' en 'Binnenvaart'. De andere zeven lopende Green Deals kregen verder ondersteuning.

In het kader van de lopende **Green Deal "Eiwitshift op ons bord"**, gericht op de consument, ontwikkelden we een monitor om de evolutie van de eiwitshift in kaart te brengen, verbonden we onze partners door middel van twee inspirerende partnerbijeenkomsten. Via een mediacampagne en via verschillende partner- en andere organisaties konden we meer dan een miljoen Vlamingen bereiken, wat zorgde voor een geslaagde lancering voor een gezond en duurzaam eetpatroon.

Ik zette in op de uitwerking, verspreiding en verbetering van innovatieve instrumenten rond duurzaam **wonen en bouwen** zoals een objectief kader ter beoordeling van biodiversiteit in bouwprojecten, het groenblauwpeil en de Duurzaamheidsmeter Wijken (zie hiervoor ook ISE afval en materialen SD 1, OD 2).

Eind 2023 ben ik gestart met de coördinatie van het **Interregproject 'Natuur-inbouw'**. Met dit project wil ik samen met 21 partners uit Vlaanderen en Nederland de handen in elkaar slaan rond het thema natuurinclusief (ver)bouwen.

2.2. BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu (N) hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werkingsuitgaven van VLM voor:
 - de beleidsondersteunende werking toe te wijzen aan dit ISE (inclusief de lonen);
 - vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) ingevolge gebiedsgerichte verscherpingen in uitvoering van het mestdecreet en ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen;
 - gebruikersschade en kapitaalschade;
 - ruilverkaveling, landinrichting en de grondenbanken;
- de uitgaven van het departement Omgeving:
 - beleidsondersteunend onderzoek en voor kennisopbouw, basisdata, monitoring rond omgevingskwaliteit, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, bodem, ondergrond...;
 - het opmaken van omgevingsbeleid en het realiseren van een betere gezondheid en beheersen van risico's (omgevingsveiligheid, opmaken en uitvoeren van geluidsactieplannen);
 - de afstemming tussen ruimtelijk beleid en mobiliteitsbeleid (o.a. vervoersregio- en mobiliteitsplannen);
 - gebiedsontwikkeling en ondersteuning van gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse en lokale beleidsactoren en andere belanghebbenden;
 - het stimuleren van een transitie richting een groene economie;
 - de beleidsondersteuning inzake ruilverkaveling en landinrichting;
 - de werking van het Vlarelfonds (erkenningen) en het Omgevingsfonds;
 - de werking van het BRV-Fonds, inclusief de planschade- en planbatendossiers ter realisatie van de bouwshift, het financieren van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden, het beleid rond leegstand en de uitgaven in het kader van het Vlaamse ruimtelijke beleid.

VLM oefent haar taken uit binnen 4 verschillende ISE (Plattelandsbeleid, Water, Natuur en biodiversiteit en Omgevingsbeleid ruimte en milieu). De financiering van de taken die VLM uitvoert, verloopt voornamelijk via toelageartikel QB0-1QCE2NY-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid ruimte en milieu.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU

ESR-uitgaven WT, LO, PR	12.507	18.740	17.764	16.501	32.364	27.021
Toe-lagen IS	100.219	103.114	102.789	100.927	105.035	103.224
Overige LE, PA, andere	595	1.789	0	595	1.789	0
Totaal	113.321	123.643	120.553	118.023	139.188	130.245

** Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+7 miljoen euro) en VEK (+12 miljoen euro) op tussen BA2023 en de reële begrotingsuitvoering 2023. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VEK-budgetten vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (+14 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK-budgetten voor de Gebiedsdeals 2.0 vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCE2OA-WT (+7 miljoen VAK).

VLM oefent haar taken uit binnen 4 verschillende ISE (Plattelandsbeleid, Water, Natuur en biodiversiteit en Omgevingsbeleid ruimte en milieu). De financiering van de taken die VLM uitvoert, verloopt voornamelijk via toelageartikel QB0-1QCE2NY-IS, artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid ruimte en milieu.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van de reële wijzigingen in deze uitgaven t.o.v. de ramingen bij BA2023 wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in dit deel van de BBT.

2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCEANA-OW – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit ontvangstenartikel worden de inkomsten geïnd van de retributies die moeten betaald worden door de aanvragers van conformiteitsattesten voor

zendantennes. Met deze inkomsten zullen de uitgaven gefinancierd worden in het kader van diverse taken binnen het departement Omgeving m.b.t. de normering van zendantennes (o.a. kosten m.b.t. de beoordeling van aanvragen van conformiteitsattesten, ICT aanpassingen om aanvragen van conformiteitsattesten te verwerken, expertadvies en onderzoek nodig voor de beoordeling van aanvragen voor een attest, gezondheidsonderzoek en technische ontwikkelingen, het opstellen en bijhouden van een kadaster en het regelen van het online betalingsverkeer voor het innen van de retributies).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	440	0	0
BU	900	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De verdere uitrol van 5G naar kleinere steden en gemeenten, samen met de start van de vierde telecomoperator zorgde voor een groter aantal dossiers dan ingeschat. Het totaalbedrag van de geïnde retributies is daardoor hoger dan geraamd.

QB0-9QCETNI-OP – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat enerzijds de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten voor grondaankopen die aan de VLM werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten en anderzijds ook de ontvangst van financiële zekerheden voor diepegeothermieprojecten.

Het totaalbedrag van deze financiële zekerheden moet volledig beschikbaar blijven in het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke rijkdommen, voor het geval dat de vergunninghouders in gebreke zouden blijven en het Vlaams Gewest zelf de kosten zal moeten dragen voor het veilig afsluiten van de boorgaten of voor schade door bodembeweging. Indien bij de beëindiging van de betrokken diepeaardwarmtewinningen wordt vastgesteld dat de financiële zekerheden niet aangewend moesten worden door het Vlaams Gewest, dan moeten de respectieve bedragen volledig terugbetaald worden aan de betrokken vergunninghouder.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCE4NY-IS en QB0-1QCE4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCETNI-OW en dit artikel).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO

1e BA	0	125	0
BU	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd voor 2023 een ontvangst geraamd van 125 keuro als financiële zekerheid bij een aanvraag van een opsporingsvergunning voor diepe aardwarmte. Er werd in 2023 600 keuro ontvangen als financiële zekerheid voor diepegeothermieprojecten. Deze ontvangsten worden na technisch nazicht vanaf 2023 toegewezen aan QB0-9QCETNI-OW (zie artikel hieronder).

Er zijn geen terugbetalingen gebeurd van terugvorderbare voorschotten voor grondaankopen.

QB0-9QCETNI-OW – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft hoofdzakelijk de toegewezen ontvangsten m.b.t. intresten op het kostenaandeel ten laste van de grondeigenaars in ruilverkavelingsprojecten en de toegewezen ontvangsten m.b.t. pachttopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten. Voorts zijn er nog andere toegewezen ontvangsten in het kader van de ruilverkavelingsprojecten, onder meer ingevolge positieve eindsaldo's van rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités en toegewezen ontvangsten ingevolge teveel uitbetaalde voorschotten op subsidies in het kader van ruilverkaveling of landinrichting.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCE4NY-IS en QB0-1QCE4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCETNI-OP en dit artikel).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	210	0
BU	0	898	0

Inhoudelijke toelichting:

Er zijn verschillende ontvangstenrubrieken, namelijk de ontvangsten ingevolge teveel uitbetaalde (voorschotten op vastgelegde) subsidies aan ruilverkavelingscomités of landinrichtingspartners (116 keuro), de positieve eindsaldo's ten bate van het Vlaams gewest van de rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités (0 keuro), de ontvangsten ingevolge intresten op het kostenaandeel van de grondeigenaars in de ruilverkavelingsprojecten (8 keuro), de opbrengst van verkoop gronden waarop maatregelen tot landinrichting genomen werden (0 keuro), de ontvangsten ingevolge pachttopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten (174 keuro) en de financiële

zekerheden voor diepegeothermieprojecten (600 keuro financiële zekerheid i.k.v. opsporingsvergunning voor aardwarmte).

Uitgaven

QB0-1QCE2NA-WT – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het aanpakken van bronnen van hinder. Meer concreet omvat dit artikel de uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP), uitgaven ter normering van zendantennes, de subsidiëring van sonometers en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.207	1.248	1.239	1.207	1.377	1.282

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Er werd in het najaar van 2023 via MB/KHS een budget van 100 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op versterking van het Steunpunt Omgeving en Gezondheid. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT (zie toelichting PFAS-budget).

Er werd in het najaar van 2023 via MB/KHS een budget van 53 keuro VAK herverdeeld van dit artikel omwille van eenmalige bijsturing van de uitgaven in het kader van hinder. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QB0-1QCE2NB-WT.

QB0-1QCE2NB-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de kredieten nodig om de gebiedswerking en projectwerking tot uitvoering te kunnen brengen. Deze bevat onderstaande deelrubrieken:

- uitgaven verbonden aan diverse goedkeuringsprocedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen;

- ondersteuning van organisaties die bijdragen tot de doorwerking van de opties van het ruimtelijk beleid;
- uitgaven in kader van beleidsplanning;
- uitgaven voor MER-studies, veiligheidsrapporten en masterplannen i.f.v. gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen en voor opdrachten i.f.v. gebiedswerking, gebiedsprogramma's, ontwerpend onderzoek, complexe projecten, strategisch milieuonderzoek en de aanpak hiervan, instrumentenafweging en -afstemming in kader van concrete processen, vervoerregio's en de relatie externe veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Vanuit de kenniscentra wordt er ingezet op de ontwikkeling en het testen van selectiemethodieken, codes van goede praktijkonderzoek van hinder en milderende maatregelen en leidraden en dit voor de aspecten milieuhygiëne, milieueffectenrapportage, veiligheidsrapportage, erkenningen en bodem. De beleidsuitvoering omvat ook nieuwe concepten in functie van klimaatadaptatie en ecosysteemdiensten die gebiedsgerichte experimenten en financiële engagementen vragen.
- ondersteuning van de strategische projecten; hierbij verstaan we de subsidiering van de strategische projecten in het kader van projectcoördinatie en in het kader van verwervingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	5.289	6.237	6.235	6.146	6.496	6.103

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 werd er 744 keuro VAK aangewend voor milieubeoordelingen i.f.v de opmaak van een GRUP, 179 keuro VAK voor de ondersteuning van communicatie- en participatiemomenten in complexe planningsprocessen, 10 keuro VAK voor onderzoek naar externe veiligheid en de opmaak van ruimtelijke veiligheidsrapporten en 209 keuro VAK in kader van opmaak scopingnota's.

Verder lag de prioriteit voor onderzoek in functie van de uitvoering van het ondernemingsplan 2023 zoals 'Onderzoek naar de risicoberekeningen voor waterstofinstallaties en aanverwanten', 'TOP Dender' (462 keuro VAK) en koppeling OMG-MOW 'Mobiliteitscoördinatiecentrum Mechelen'.

In 2023 werd 149 keuro VAK/VEK aangewend om de werking van de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning (VRP) te subsidiëren.

Naar aanleiding van de veertiende oproep werden er van de 14 aanvragen 5 strategische projecten voor subsidies projectcoördinatie goedgekeurd voor een bedrag van 1.500 keuro. Het betreft de volgende strategische projecten, elk voor een periode van drie jaar: Zinderende Zennevallei, Mandelvallei (WVL), Bouwshift Zuidwest-Vlaanderen, Groene Noordrand en Denderknoop. Daarnaast werden 2 verwervingssubsidies verleend voor een bedrag van samen

531 keuro VAK; Knoop van Kessel-Lo (SP Regionet Leuven te Leuven) en Vrouwvlietbos (SP ORIOM te Mechelen).

Op dit begrotingsartikel worden de wettelijk verplichte kosten binnen de GRUP procedure (en MER) aangerekend. Deze kosten vielen uitzonderlijk hoog in 2023, aan de oorzaak ligt oa het dossier Ventilus evenals een verhoogd aantal GRUP's (toename ruimtelijke uitvoeringsplannen, schaalvergroting ook komende jaren te verwachten) en GRUP's in faciliteitengemeenten.

In totaal werd er in 2023 487 keuro VAK aangerekend op dit begrotingsartikel voor het dossier van Ventilus.

Er werd in 2023 via MB een budget van 600 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit begrotingsartikel vanuit het begrotingsartikel QB0-1QCE2ND-WT om de verhoogde VAK en VEK-behoefte op te vangen in het dossier Ventilus (drukkosten en verdeling van deze drukwerken) en om de toename van de andere GRUP's te kunnen financieren.

Er werd in 2023 via MB een budget van 110 keuro VAK en 50 keuro VEK herverdeeld naar dit begrotingsartikel vanuit het begrotingsartikel QB0-1QCE2OA-WT voor studies ikv ongunstig advies omwille van de nieuwe regels inzake stikstof en MBKA Ventilus en extra VAK-behoefte voor de procedurekosten GRUP.

Er werd in 2023 via MB 135 keuro VAK herschikt vanuit QB0-1QCE2NA-WT naar dit begrotingsartikel om de extra VAK-behoefte voor onderzoek te financieren. Er werd in 2023 via MB 300 keuro VEK herschikt vanuit dit begrotingsartikel naar QD0-1QAE2ZZ-WT voor algemene werkingskosten informatica.

Er werd in 2023 7.022 keuro VAK benut voor de subsidies lokale gebiedsdeals 2.0 (VAP budget 12). 4.977 keuro VAK werd voorzien door herverdeling uit de VAP-provisie vanuit begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT en er werd 1.727 keuro VAK extra budget voorzien ter financiering van positief geëvalueerde projecten in het kader van de call Gebiedsdeals 2.0, waarvan 499k via interne compensatie bij het dOMG (QB0-1QCE2OA-LO) en 1.228k via het budget van de Stroomgebiedbeheersplannen (QBX-3QCE2DA-WT). De overige 318 keuro VAK was beschikbaar binnen dit begrotingsartikel.

QB0-1QCE2NC-WT – OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

De kredieten op dit artikel worden ingezet voor het verder uitbouwen van een kennis- en expertisecentrum inzake ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Door het verzamelen van informatie vergroot de kennis en het inzicht met betrekking tot de ruimtelijke- en omgevingsimpact van maatschappelijke uitdagingen, tendensen, beleid en beleidsintenties, en te hanteren methodologie. Dit gebeurt door het opzetten van een meerjarige onderzoeksagenda (eveneens in samenspraak met andere partners) en door deelname aan gewestelijke, intergewestelijke en internationale onderzoeksprogramma's. Naast het ontwikkelen en uitvoeren van beleidsrelevant onderzoek met als doel de beleidsvoorbereiding is er vanuit deze begrotingspost eveneens ondersteuning voor monitoring en beleidsevaluatie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.598	1.587	1.530	2.072	2.200	1.756

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023. Het VEK op dit artikel werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers (80% aanwending).

In 2023 werd 848 keuro vastgelegd voor de uitvoering van de onderzoeksagenda van het departement Omgeving, onder meer voor de opdrachten 'Labo Ruimte Metropolis ontwerpstudio's', 'Onderzoek ter ondersteuning van een verantwoorde uitbouw van ondiepe geothermietoepassingen', 'Verkenkend onderzoek naar de ruimtelijke vraag van circulaire economische activiteiten', 'Participatief traject voor de opmaak van een subsidieagenda', 'Potentiële voorraden aan organische koolstof in bodems onder ruimtebeslag' en 'Evaluatie van klimaatadaptatiemaatregelen'.

Verder werden hier de kosten aangerekend van een 35-tal kleinere opdrachten inzake beleidsonderzoek, -monitoring en -evaluatie (samen 530 keuro), alsook de kosten van de opdracht 'Ondersteuning gedurende 7 jaar bij de opvolging van en de communicatie rond het Europees samenwerkingsprogramma ESPON 2030' (120 keuro) en de jaarlijkse Vlaamse bijdrage aan het ESPON-secretariaat (32 keuro).

Er werd in het najaar van 2023 via MB/KHS een budget van 11 keuro VAK herverdeeld van dit artikel. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QB0-1QCE2NA-WT.

QB0-1QCE2ND-WT – EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit artikel vinden we volgende uitgaven terug:

- werkingsuitgaven met betrekking tot het omgevingsbeleid voor wat betreft organisatieondersteuning en organisatiebeheer;
- subsidies aan publieke en private partners voor het informeren en verder uitvoeren van het ruimtelijk beleid en voor gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- het verder opbouwen van lerende netwerken o.a. vanuit de platformen georganiseerd in het kader van het Atrium Lerend Netwerk.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)		
	VAK	VEK

2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	4.371	8.732	8.710	7.034	21.356	19.927

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal voor de reguliere kredieten. Aanvullend werden de extra relance-budgetten ook optimaal benut. Het VEK op dit artikel werd via herverdeling beter afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

Er werd in totaal 149 keuro VAK besteed aan meerwerken (reële kost na ontvangst van de eindafrekening) ikv de subsidies sanering leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten en 2.242 keuro VEK cf de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

In 2023 werd 674 keuro VAK besteed aan 5 projecten in het kader van de projectoproep "kmo's in omgeving voor de toekomst". 94 keuro VAK/VEK ging naar de subsidiëring van lokale besturen voor de opmaak van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.612 keuro VAK herverdeeld vanuit dit artikel naar begrotingsartikel QB0-1QCE2OA-WT voor het op kruissnelheid houden van het externe digitaliseringsteam (en de achterliggende projecten) en voor labokosten milieuhandhaving en naar QBX-3QCE2OC-WT om het tekort op te vangen voor de kosten mbt. operationele werking van de educatieve centra Duurzaam Educatiepunt.

Er werd in 2023 via MB een budget van 37 keuro VAK en 36 keuro VEK herverdeeld vanuit dit artikel naar begrotingsartikel QB0-1QCE2NJ-WT. Er was nood aan extra VAK en VEK wegens aanpassing of heropstarting van het beheer van sommige gronden verworven via landinrichting of ruilverkaveling.

Er werd in 2023 via MB een budget van 600 keuro VAK en VEK herverdeeld vanuit dit begrotingsartikel naar het begrotingsartikel waarop de wettelijk verplichte kosten binnen de GRUP procedure (en MER) worden aangerekend nl QB0-1QCE2NB-WT om de verhoogde VAK en VEK-behoefte op te vangen in het dossier Ventilus (drukkosten en verdeling van deze drukwerken). Gezien er sprake was van een aantal GRUP's in faciliteitengemeenten bracht dit ook extra kosten met zich mee (vertalingen).

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR:

Er werd 2.320 keuro VEK ingezet ter financiering van de VV-maatregel 24 Groenblauwe infrastructuur – open ruimte.

Er werd 5.154 keuro VEK ingezet ter financiering van de VV-maatregel 31 Groenblauwe infrastructuur – bebouwde omgeving.

Er werd 616 keuro VEK ingezet ter financiering van de VV-maatregel 34 Vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen.

Er werd 6.275 keuro VEK ingezet ter financiering van de VV-maatregel 100 - Achterstand bij subsidies tegen leegstand van bedrijfsruimten verminderen.

QB0-1QCE4NE-WT – EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING - VERNIEUWINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Deze uitgaven werden vanaf BO 2023 ingekanteld in het BRV-fonds via begrotingsartikel QBZ-3QCE2NL-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	0	0	0	0	-2.116

Inhoudelijke toelichting:

Het negatieve VEK-bedrag bij de begrotingsuitvoering heeft betrekking op technische correcties op vastleggingen uit het verleden.

QB0-1QCE4NI-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepegeothermieprojecten. Deze zekerheden dienen gesteld te worden door de vergunninghouder in kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCE4NY-IS en QB0-1QCE4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCETNI-OP en QB0-9QCETNI-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	857	0	0	857	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 diende geen terugbetaling van gestelde financiële zekerheden te gebeuren in het kader van diepegeothermieprojecten. Het bedrag van 857 keuro wordt overgedragen naar 2024 (Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen).

QB0-1QCE4NI-PA – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen. Het variabel krediet van dit artikel vloeit voort uit twee begrotingsartikels van de middelenbegroting (QB0-9QCETNI-OW en QB0-9QCETNI-OP).

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCE4NY-IS en QB0-1QCE4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCETNI-OP en QB0-9QCETNI-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	595	1.789	0	595	1.789	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in begrotingsjaar 2023 binnen het Fonds voor landinrichting en natuurlijke rijkdommen (in afwijking van de raming bij BO2023) geen VAK en VEK aangewend voor het verlenen van nieuwe terugvorderbare voorschotten aan de VLM voor grondaankopen in kader van ruilverkavelingen. Dit is het gevolg van het feit dat er geen ontvangsten werden gerealiseerd op artikel QB0-9QCETNI-OP binnen het Fonds.

QB0-1QCE2NJ-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de rechtstreekse uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd voor het beheer van de grondeigendommen die via ruilverkavelingen werden verworven door het Vlaamse Gewest en worden beheerd door het Departement Omgeving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU

Uitgaven	42	79	50	42	78	69
-----------------	----	----	----	----	----	----

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen.

Er werd in 2023 via MB een budget van 37 keuro VAK en 36keuro VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit QB0-1QCE2ND-WT. Er was nood aan extra VAK en VEK wegens aanpassing of heropstarting van het beheer van sommige van de gronden die door het Vlaamse Gewest werden verworven via ruilverkavelingen.

QB0-1QCE2NW-IS – HOGER ONDERWIJS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financierde het departement Omgeving in de jaren 2020 en 2021 de uitgaven voor het Steunpunt Milieu en Gezondheid (vanaf 2022 worden deze uitgaven aangerekend op artikel QB0-1QCE2NA-WT onder de noemer 'Vlaams humaan biomonitoringsprogramma'). In 2021 werd op dit artikel tevens het project HBM-3M gefinancierd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	0	0	143	143	141

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VEK op dit artikel is optimaal verlopen.

QB0-1QCE2NX-IS – DAB BRV-FONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvatte t.e.m. 2022 de toelage vanuit de uitgavenbegroting aan de DAB Grondfonds. Vanaf 2023 werd de DAB Grondfonds omgevormd tot de DAB BRV-fonds. Dit artikel omvatte in 2023 de toelage aan het BRV-fonds voor toekomstige uitbetalingen van planschade in watergevoelige overstromingsgebieden (15 miljoen euro) en een eenmalige toelage ter inkanteling van het saldo, opgebouwd binnen het afgeschafte Vernieuwingsfonds (16.617 keuro).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	31.617	31.617	31.617	31.617	31.617	31.617

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen.

Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

QB0-1QCE2NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een werkingstoelage en een investeringstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van ruilverkaveling, landinrichting, het decreet natuurbehoud, het Mestdecreet, geïntegreerd plattelandsbeleid, grondbeleid van het eigen beleidsdomein en het decreet Vlaamse Grondenbank. Daarnaast worden er ook toelages toegekend vanuit dit artikel voor de voorbereiding en technische uitgaven bij ruilverkaveling en de uitvoering van landinrichtingsprojecten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	68.602	70.085	70.044	69.167	71.863	70.338

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 159 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het toekennen van de indexprovisie. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR.

Er werd tevens in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 668 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het toekennen van de benodigde middelen in uitvoering van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 1.776 keuro VAK en 1.249 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het

oog op personeels- en werkingsuitgaven en informatiseringsuitgaven ihkv PAS en stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 442 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv stroomgebiedbeheerplannen. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2DA-WT.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 138 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv VAP budget 36: capaciteitsopbouw verdere uitrol klimaatbeleid. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT.

In het najaar van 2023 werd via MB een budget van 600 keuro en 1.100 keuro VAK herverdeeld vanuit dit artikel naar respectievelijk begrotingsartikel QBX-3QCE2FY-IS als extra financiering voor de aankoop van gronden en naar QB0-1QCE2ND-WT ter aanvulling van het VAP-budget 12 voor de subsidies lokale gebiedsdeals 2.0.

Het VEK werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffeningbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

Er werd in 2023 via MB 1.941 keuro VEK herverdeeld naar begrotingsartikel SJ0-1SMC2GA-WT voor de subsidies die klimaatacties van gemeenten ondersteunen als doelstelling van het Lokaal Energie-en Klimaatpact.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AH-PR:

Er werd in 2023 via MB een budget van 770 keuro VEK (770 keuro benut) herverdeeld naar dit artikel voor relance budget 75 – VLM: MAP6 en datawarehouse.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.211 keuro VEK (1.211 keuro benut) herverdeeld naar dit artikel voor relance budget 24 – Groenblauwe infrastructuur – open ruimte (Blue Deal).

Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

QB0-1QCE4NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor de subsidiëring van ruilverkavelingswerken en de financiering van saldo's ten laste van het Vlaamse Gewest bij de ontbinding van ruilverkavelingscomités. Het variabel krediet van dit artikel vloeit voort uit twee begrotingsartikels van de middelenbegroting (QB0-9QCETNI-OW en QB0-9QCETNI-OP).

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCE4NY-IS en QB0-1QCE4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCETNI-OP en QB0-9QCETNI-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	1.412	1.128	0	1.412	1.128

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2023 (in afwijking van de raming bij BO2023) 2 ruilverkavelingscomités ontbonden (RVK Vissenaken en RVK Eggewaartskapelle). De saldo's ten laste van het Vlaamse Gewest geven een benutting van 1.128 keuro VAK en VEK.

Voor de bespreking van interne stromen wordt generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

2.2.2 DAB's

2.2.2.1 DAB BRV-FONDS

De oprichting van een BRV-fonds heeft als doel om de financiële middelen voor de realisatie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en het ruimtelijk beleid in het algemeen te bundelen en geprogrammeerd in te zetten over meerdere begrotingsjaren heen.

Hierin heeft een BRV-fonds als doel (1) de financiering van de bouwshift alsook de uitvoering van het BRV en (2) het efficiënt en zichtbaar bundelen van middelen, gaande van subsidies, projecteninvesteringen tot middelen voor eigenaarsvergoedingen voor planschade. Zoals omschreven in de Conceptnota Bouwshift zullen de middelen in het BRV-fonds dienen ter ondersteuning van:

- het ruimtelijk beleid in de brede zin;
- de ondersteuning van steden en gemeenten in het kader van planschade (het "lokaal bouwshiftfonds");
- de gewestelijke planschadevergoedingen.

Het Grondfonds is hiertoe omgevormd tot BRV-fonds. Het Rubiconfonds en het Vernieuwingsfonds werden ingekanteld en de middelen werden ingebracht in het BRV-fonds.

Ontvangsten

QBZ-2QCEANF-OW – HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke boetes, voorstellen tot betalen van een geldsom, dwangsommen, recuperatie afbraakkosten, minnelijke schikkingen en meerwaarden van de afdeling Handhaving van het departement Omgeving in uitvoering Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	2.269	0	0
1e BA-JR	2.269	0	0
BU	1.915	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De vorderingen op het BRV-fonds die voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke boetes en voorstellen tot betaling van een geldsom, minnelijke schikkingen en meerwaarden lagen finaal in 2023 circa 30% hoger dan de ramingen.

De ontvangsten lagen in 2023 in lijn met de ramingen.

QBZ-2QCEANG-OI – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel komen de ontvangsten uit de planbatenheffing, zoals geïnd door Vlabe, binnen in het BRV-fonds. Omwille van de specificiteit van de planbatenheffing die geen wekerende heffing is en die pas moet worden betaald na een startfeit, kan op zich pas post factum worden ingeschat welke de ingekohierde bedragen en welke de inningen zijn. Om die reden wordt het gemiddelde van de laatste drie jaar aan werkelijk geïnde heffingen gebudgetteerd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	3.193	0	0
1e BA-JR	3.193	0	0
BU	957	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De ontvangsten worden door Vlabe geraamd op basis van het 3-jaarlijkse gemiddelde van de ontvangsten uit de planbatenheffing. In realiteit lagen in 2023 die ontvangsten stevig onder het 3-jaar gemiddelde en bedroegen deze slechts 957 keuro.

QBZ-2QCEANL-OW – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen vanaf 2023 terecht in het BRV-Fonds (voorheen in het Vernieuwingsfonds) samen met ontvangen intresten en terugbetaalde subsidies. Vanuit dit fonds wordt dan steun gegeven aan projecten die leegstaande sites nieuw leven willen inblazen (via artikel QBZ-3QCE2NL-WT).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	4.200	0	0
1e BA-JR	4.200	0	0
BU	6.230	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Deze ontvangsten dienen ter ondersteuning van projecten die leegstaande sites nieuw leven willen inblazen. De raming van deze ontvangsten was bij BA2023 4.200 keuro. De werkelijke ontvangsten zitten dus boven het geraamde bedrag. Er werd voor 5.796 keuro aan heffingen en intresten geboekt en 434 keuro aan terugvorderingen te veel betaalde subsidies leegstand (en wettelijke verwijlintresten). De realisatie in 2023 ligt hoger dan de raming, die door Vlabel jaarlijks ingeschat wordt op basis van het gemiddelde van de 3 voorgaande jaren.

QBZ-2QCEANO-OI – RUBICONFONDS**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt het BRV-fonds in 2023 de middelen die binnen het (in 2022 opgeheven) Rubiconfonds opgebouwd werden ter financiering van planshadedossiers in watergevoelige overstromingsgebieden.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	59.191	0	0
1e BA-JR	59.191	0	0
BU	59.190	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Alle geraamde ontvangsten werden gerealiseerd.

Uitgaven**QBZ-3QCE2NF-WT – HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit artikel van het DAB BRV-fonds worden in hoofdzaak de kredieten voor de juridische en IT-technische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening voorzien. Aanvullend wordt ook een beperkt budget voorzien voor ondersteunende studies in het kader van de uitbouw van het handhavingsbeleid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	2.335	3.303	2.981	2.335	3.303	3.060

Inhoudelijke toelichting:

De uitgaven in 2023 voor de juridische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening overschreden ruimschoot het initieel voorziene budget voor 2023 (vooral) omwille van onvoorziene uitgaven voor de aanpak van PFAS-procedures.

Er werd in 2023 via MB een budget van 968 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit BRV-artikels QBZ-3QCE2NG-WT en QBZ 3QCE2NL-WT.

QBZ-3QCE2NG-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit artikel van het DAB BRV-fonds worden enerzijds de kredieten voor de juridische en IT-technische afhandeling van planschadedossiers voorzien. Anderzijds bevat dit artikel ook de kredieten ter uitbetaling van concrete planschadevergoedingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)		
	VAK	VEK

2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	25.184	25.396	1.541	20.184	20.636	1.598

Inhoudelijke toelichting:

De aanrekening van planschadedossiers hangt af van de voortgang van de gerechtelijke procedures, en is moeilijk te voorspellen.

Er werd via MB een budget van 212 keuro VAK en 452 keuro VEK verschoven naar dit artikel vanuit artikel QBZ-3QCE2NL-WT voor het op kruissnelheid houden van het externe digitaliseringsteam (en de achterliggende projecten) binnen het departement.

QBZ-3QCE2NH-IS – AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel van de DAB BRV-fonds vertrekt de interne stroom naar het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de financiering van het Bouwshifffonds voor lokale overheden, en dit ter uitbetaling van planschadedossiers.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	95.000	95.000	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 werden er nog geen dossiers behandeld ter uitbetaling via het Bouwshifffonds. De noodzakelijke uitvoeringsbesluiten ter implementatie van het Instrumentendecreet zullen in 2024 door de Vlaamse regering goedgekeurd worden.

QBZ-3QCE2NL-WT – ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIJTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds. Vanuit dit artikel wordt steun gegeven aan projecten die leegstaande sites nieuw leven willen inblazen en aan projecten gericht op circulair ruimtegebruik.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	4.800	3.620	2.178	13.055	11.635	6.684

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in totaal voor 1.604 keuro VAK aangewend voor subsidies sanering leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimten. Na ontvangst van de eindafrekening werden er voor een totaalbedrag van 420 keuro VAK subsidies toegekend voor uitgevoerde meerwerken. Het saldo betreft uitgaven voor plaatsbezoeken en ondersteuning voor het digitaliseringstraject rond het proces leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimtes.

Het VEK werd afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers. Op het moment van inkanteling van het Vernieuwingsfonds (QB0-1QCE4NE-WT) in het BRV-fonds (BO 2023) was er nog een onbelast saldo binnen het fonds van 8.255 keuro VAK/VEK. Het onbenutte onbelaste saldo (enkel zichtbaar in VEK) wordt overgedragen naar 2024.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.180 keuro VAK en 1.420 keuro VEK herverdeeld naar artikel QBZ-3QCE2NF-WT en QBZ-3QCE2NG-WT voor gerechtsdeurwaarderskosten en voor het op kruissnelheid houden van het externe digitaliseringsteam (en de achterliggende projecten) binnen het departement Omgeving.

2.2.2.1 DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCE2NA-WT – VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de leefkwaliteit voor het thema hinder. Meer concreet omvat dit artikel uitgaven voor beleidsvoorbereidend onderzoek, uitwerking en implementatie van maatregelen en beleidsinstrumenten in verband met milieuhinder en leefomgevingskwaliteit.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	179	159	158	268	268	144

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Er werd in het najaar van 2023 via KHS een budget van 20 keuro VAK herverdeeld vanuit dit artikel naar artikel QBX-3QCE2NJ-WT voor de ondersteuning van de uitvoering van landinrichtingsplannen.

QBX-3QCE2NJ-WT – ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden in hoofdzaak door VLM de vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) gefinancierd ingevolge gebiedsgerichte verscherpingen in uitvoering van het Mestdecreet en het Europees plattelandsontwikkelingsbeleid voor Vlaanderen.

Daarnaast worden er via dit artikel door het departement Omgeving ook subsidies verleend aan provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen.

Op dit begrotingsartikel worden ook de subsidiemiddelen voor landschapsparken voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	12.686	12.278	12.278	15.083	16.789	12.753

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

De aanrekening in 2023 voor beheerovereenkomsten betreft de financiering van lopende beheerovereenkomsten. De VLM sluit jaarlijks beheerovereenkomsten met landbouwers om biodiversiteitsdoelstellingen te helpen realiseren. Deze beheerovereenkomsten kunnen rekenen op Europese cofinanciering vanuit het Europees Plattelandsfonds (ELFPO). De maatregel beheerovereenkomsten is hiertoe opgenomen in het GLB strategisch Plan voor

Vlaanderen voor de periode 2023-2027. In deze GLB periode worden beheerovereenkomsten gesloten voor soortenbescherming, bufferen en verbinden en het onderhouden van kleine landschapselementen. In 2023 liepen overeenkomsten met startdatum 1 januari 2019, startdatum 1 januari 2020, startdatum 1 januari 2022 en startdatum 1 januari 2023. Voor de uitbetaling van deze beheerovereenkomsten werd een bedrag van 10.240 keuro VEK aangerekend. De vereffeningen van deze subsidies zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de verwachtingen bij de opmaak van de BA2023. In 2023 werden ook nieuwe beheerovereenkomsten gesloten (startdatum 1/1/2024). Hiervoor werd een bedrag van 11.617 keuro VAK vastgelegd.

Voor de subsidies voor de uitvoering van de landinrichtingsplannen is er 331 keuro VAK en 328 keuro VEK benut. De vereffeningen van deze subsidies zijn ook lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de verwachtingen bij de opmaak van de BO2023 door vertragingen bij de uitvoering van gesubsidieerde werken.

Er werd in 2023 via MB een budget van 58 keuro VAK herverdeeld naar artikel QBX-3QCE2FY-IS voor de aankoop van gronden.

Er werd 20 keuro VAK herverdeeld vanuit artikel QBX-3QCE2NA-WT voor de subsidie van het project 'Pesticidevrije landbouwpercelen te Lille', als uitvoeringsinitiatief van het deelgebied 'Beek.boer.bodem' van het landinrichtingsproject 'Water-Land-Schap 1.0'.

De kandidaat-Landschapsparken ontvingen in 2023 elk het saldo van hun subsidie voor de opmaak van een masterplan en operationeel plan. Bovendien werd aan de 6 kandidaat-Landschapsparken die een definitieve kandidatuur indienden, een personeels- en werkingssubsidie toegekend ter overbrugging en voorbereiding tot de mogelijke erkenning van een Landschapspark (aanwending van 330 keuro VAK en 480 keuro VEK).

Er werd in 2023 via MB een budget van 370 keuro VAK herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2ND-WT voor aanvullen van een tekort op VAP-budget 2023.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AH-PR:

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 1.706 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op Relance budget 24: groenblauwe infrastructuur, open ruimte. Deze subsidiemiddelen werden toegekend aan lokale actoren om mee de doelstellingen voor Blue Deal te realiseren, meer bepaald om klimaat-adaptieve maatregelen uit te voeren die de verdroging tegengaan. Enerzijds dienden acht lokale gebiedscoalities innovatieve projectvoorstellen in die werden weerhouden voor Water-Land-Schap 2.0 dat in 2022 gelanceerd werd. Daarnaast zullen elf gebiedscoalities evenveel gebiedsprogramma's uitvoeren waarmee de verdroging wordt tegengegaan. Anderzijds werden vanuit de Vlaamse Landmaatschappij antiverdrogingsmaatregelen opgenomen in de gebiedsgerichte projectwerking. In 2023 werd 1.706 keuro vereffend.

QBX-3QCE2NR-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM) – GEBRUIKERSSCHADE EN KAPITAALSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor de uitbetaling van kapitaalschade en gebruikersschade.

Het krediet QBX-3QCE2NR-IS dient om de aanvragers voor deze schade te vergoeden en verloopt via de VLM-begroting via deze interne stroom.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.075	270	270	275	275	265

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen.

Voor gebruikersschade werd een vastlegging gerealiseerd van 50 keuro. Er werd 47 euro vereffend op basis van 3 dossiers waarin in 2023 een vergoeding gebruikerscompensatie werd uitbetaald. Voor kapitaalschade werd een vastlegging gerealiseerd van 220 keuro.

Er werd 218 keuro vereffend op basis van 3 dossiers waarvoor in 2023 een vergoeding kapitaalschade werd uitbetaald.

Er werd in 2023 via MB een budget van 805 keuro VAK herverdeeld naar begrotingsartikel QB0-1QCE2ND-WT voor aanvullen van een tekort op VAP-budget 2023.

Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

QBX-3QCE2NY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van ruilverkavelingsprojecten en grondverwerving buffergebieden. Ook worden via dit artikel toelagen voor VAP-projecten aan VLM toegekend.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	3.886	5.418	5.418	7.061	7.129	2.340

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 1.567 keuro VAK en 68 VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven binnen VAP budget 4: anti-verdrogingsmaatregelen Blue Deal. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT. Er werd een vastlegging gerealiseerd van 1.567 keuro. Er werd een vereffening gerealiseerd van 68 euro met hierbij uitgaven studies en werken binnen VAP-project anti-droogtmaatregelen (50 keuro) en nog te ontvangen facturen studies en werken voor deze VAP anti-droogtmaatregelen (18 euro).

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 160 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven voor VAP budget 10: waterlandschap 2.0. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT. Er werd een vastlegging gerealiseerd van 160 keuro.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 631 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven voor VAP budget 11: waterlandschap 3.0. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT. Er werd een vastlegging gerealiseerd van 631 keuro.

Er werd in 2023 via MB een budget van 826 keuro VAK herverdeeld naar artikel QBX-3QCE2FY-IS als extra financiering voor de aankoop van gronden.

De VEK-uitvoering is afgestemd op de reële vereffening behoeft in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers en is lager dan initieel begroot door vertragingen bij de uitvoering van de betoelaagde werken.

Voor de bespreking van interne stromen wordt generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingen van de betrokken Vlaamse rechtspersonen.

2.2.3 Overige entiteiten onder gezag

2.2.3.1. Rubiconfonds

Vanaf 2023 werd de werking van het Rubiconfonds volledig ingekanteld in het BRV-Fonds.

2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

2.2.4.1. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is een NV van publiek recht. De VLM is opgericht bij decreet van 21 december 1988 onder de vorm van een naamloze vennootschap. De VLM heeft rechtspersoonlijkheid. Door het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 is de VLM een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap.

Het agentschap heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van:

- het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, van het decreet algemene bepalingen milieubeleid;
- de ruilverkaveling, bedoeld in de wetgeving inzake ruilverkaveling van landeigendommen;

- de landinrichting, vermeld in het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- het decreet natuurbehoud;
- het Mestdecreet van 22 december 2006;
- het geïntegreerd plattelandsbeleid;
- het grondbeleid van het eigen beleidsdomein;
- het decreet Vlaamse Grondenbank.

De taken van het agentschap zijn:

- de uitvoering van het mestbeleid, als bedoeld in het Mestdecreet van 22 december 2006;
- de uitvoering van het beleid ter bescherming van de kwaliteit van de bodem dat erop gericht is om die geschikt te maken of te houden voor zo veel mogelijk bodemfuncties;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering, de bevoegde agentschappen of, in voorkomend geval, de bevoegde lokale besturen, zijn medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de algemene inrichting van het buitengebied en de open ruimte;
- de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid met uitzondering van die aspecten die werden toegewezen aan andere agentschappen of tot een ander beleidsdomein behoren;
- een uniek loket beheersovereenkomsten voor de doelgroep landbouw op te richten en te beheren;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering of de bevoegde agentschappen, zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van het grondbeleid;
- een grond databank uit te bouwen en te beheren.

De VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCE2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolatie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCE2NY-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE N "Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE N OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2023 voor dit ISE 109.392 keuro aan ontvangsten voorzien en 110.858 keuro VAK en 111.399 keuro VEK aan uitgaven. In 2023 werden 99.562 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 110.653 keuro VAK en 107.597 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van -8.035 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

In detail komt dit neer op onderstaande:

Het begrotingsartikel QB0-1QCE4NI-PA, een variabel krediet ter financiering van het recht van voorkoop in de ruilverkaveling (terugvorderbaar voorschot)

wordt bij ontvangst door de VLM op een OL-artikel aangerekend. De raming bij het departement voor de ontvangst bij de VLM was begroot op 595 keuro, er werd geen ontvangst gerealiseerd.

Vanuit de toepassing van het boekhoudschema werd een uiteindelijke ontvangst van 8.068 keuro geraamd als opbrengst van voorschotten en dit in het kader van diverse grondenbanken. Er werd 8.368 keuro effectief gerealiseerd.

De ontvangsten van de hypothecaire debiteuren ruilverkaveling en ontvangsten vanuit de verkoop van domeingoederen van de VLM via gemak van betaling werden op 178 keuro berekend. Bij uitvoering is het bedrag 168 keuro.

De inkomsten uit verkoop van goederen en diensten werden uiteindelijk geraamd op 2.062 keuro wegens de geraamde inkomsten uit verkopen en allerlei landbouweconomische studies en niet instrument gebonden opdrachten die de VLM uitvoert voor derden. Er werden 756 keuro aan ontvangsten gerealiseerd. De opbrengst op het toezicht op de ruilverkavelingswerken werd geraamd op 250 keuro, de uitvoering bedroeg 167 keuro. Vanuit verzekeringsmaatschappijen werd 40 keuro verwacht (30 keuro werd gerealiseerd) en de definitieve raming van inkomsten uit projecten met Europese cofinanciering bedroeg 690 keuro. Hiervan werd 1.265 keuro gerealiseerd. De VLM verwachtte in 2023 voor 30 keuro ontvangsten uit verkoop van voertuigen en afgeschreven laptops en pc's. Er werd voor 6 keuro gerealiseerd.

De projectontvangsten binnen dit ISE werden in de definitieve begroting 2023 geraamd op 12.687 keuro. Deze bestaan o.a. uit geraamde opbrengsten uit doorrekenen van kosten en dit in het kader van diverse grondenbanken vanuit de toepassing van het boekhoudschema, inkomsten uit rentes (gemak van betaling bij verkoop domeingoederen en ruilverkaveling), inkomsten uit pachten, inkomsten uit recuperaties bij bedrijven ikv inrichtingswerken, de raming van de inkomst uit het EIP-project met Europese financiering, inkomensoverdrachten uit gemeenten vanuit de landinrichtingsactiviteiten, recuperaties vanuit Europa als bijdrage in inrichtingswerken, de bijdrage van de provincies en de gemeenten in de inrichtingswerken en de geraamde opbrengsten uit de verkoop van gronden. In 2023 werden 9.950 keuro aan ontvangsten in dit kader gerealiseerd. Vanuit een minderwaarde op de realisatie van vorderingen dient in uitvoering 47 keuro op de ontvangsten gecorrigeerd te worden.

Er werd voor gebruikersschade en kapitaalschade na herschikking uitgegaan van een inkomst van 275 keuro. De effectieve inkomst bedroeg 265 keuro. Deze toelagen aan de VLM verlopen via artikel QBX-3QCE2NR-IS.

Via begrotingsartikel QBX-3QCE2NY-IS verloopt de toelage aan de VLM voor grondverwerving buffergebieden. Dit artikel omvat het budget voor de verwerving van de woningen en bedrijfszetels die gelegen zijn in het Seveso-buffergebied te Overdam (Gent) ingevolge beslissing van de Vlaamse Regering van 21 april 2006. Ook de afbraak, na verwerving van de woningen en bedrijfszetels in het gebied worden met voornoemde budget gefinancierd. Op basis van bovenvermelde beslissing van de Vlaamse Regering werd in het verleden reeds voldoende VAK voorzien. Het VEK werd op 630 keuro gebracht, uiteindelijk werd 306 keuro gerealiseerd. Eveneens via dit artikel komt de toelage aan de VLM voor technische uitgaven met betrekking tot de toepassing van de wetten op de ruilverkaveling van landeigendommen, eventueel door toekenning van voorschotten. Het VEK bedroeg 6.431 keuro. In 2023 werd effectief een bedrag van 2.096 keuro in ontvangst geboekt. Vanuit de provisie

van VAP-middelen werd op dit artikel 68 keuro ontvangst geraamd en gerealiseerd.

Via begrotingsartikel MDU-3MHH2RW-IS werd vanuit Agentschap Wegen en Verkeer bij BA2023 706 keuro aan de VLM betoelaagd, en dit voor diverse ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten en niet instrument gebonden projecten. De effectieve toelage bij uitvoering bedroeg 416 keuro.

Via begrotingsartikel MBU-3MIH2VX-IS werd vanuit DMOW, afdeling Maritieme Toegang bij BA2023 359 keuro aan de VLM betoelaagd, en dit voor diverse inrichtingsprojecten. De effectieve toelage bij uitvoering bedroeg 75 keuro.

De VLM verkrijgt zijn werkingstoelage via begrotingsartikel QB0-1QCE2NY-IS. De VLM beschikte in 2023 over een begrote werkingstoelage van 63.926 keuro (incl. 138 keuro voor capaciteitsopbouw VAP). Deze kwam tot stand na herschikkingen, het toevoegen van middelen uit de loonprovisie om de indexering op te vangen en een herschikking voor de kosten van het sectoraal akkoord. Er werd 63.886 keuro aan inkomsten gerealiseerd (incl. 98 keuro capaciteitsopbouw VAP).

Via begrotingsartikel QB0-1QCE2NY-IS beschikte de VLM in 2023 over een geraamde en gerealiseerde investeringstoelage van 3.272 keuro. Deze kwam tot stand na doorvoeren van herschikkingen in vergelijking met de toegekende kredieten bij BA2023 vanuit PAS-, VAP- en SGBP-provisies en interne herverdelingen. Hierbij inbegrepen waren ook 770 keuro vanuit de relance-middelen voor informatisering MAP 6 en datawarehouse (VV075).

Via begrotingsartikel QB0-1QCE2NY-IS bedraagt het na herschikking tot stand gekomen uiteindelijke budget voor de subsidiëring van landinrichtingswerken die door de Vlaamse Landmaatschappij worden uitgevoerd 3.454 keuro VEK. De effectief aangerekende ontvangst bedraagt 1.707 keuro. De uitvoering van landinrichtingsprojecten heeft vertraging opgelopen o.w.v. problemen bij het bekomen van vergunningen en door wateroverlast in de zomermaanden en op het einde van het jaar. Bij het in 2023 niet voorziene budget voor het betalen van de subsidies voor ruilverkavelingswerken diende toch 10 keuro ontvangst aangerekend te worden als ontvangen middelen, vanuit een correctie.

Vanuit een samenwerking met Dierenwelzijn werd na herschikking voorzien in een inkomst van 4.460 keuro via begrotingsartikel QB0-1QFD2MY-IS De inkomst werd gerealiseerd.

Via begrotingsartikel QB0-1QCE4NY-IS kan een variabel krediet worden aangewend voor de subsidiëring van ruilverkavelingswerken. De raming van de kredietbehoefte bedroeg 0 keuro, er werd echter 1.128 keuro aan inkomsten gerealiseerd.

Via begrotingsartikel QB0-1QCE2NY-IS worden tevens de middelen voor relance-budget VV24 groenblauwe infrastructuur, openruimte-projecten voorzien. De uitgaven worden aangerekend binnen ISE D. Na herschikking was het budget 1.211 keuro, ontvangsten die tevens gerealiseerd werden.

Uitgaven

In detail komt dit neer op onderstaande:

Aan uitgavenzijde werden de loonkredieten voor de begroting 2023 geactualiseerd op 62.401 keuro VAK en VEK, rekening houdend met de indexering uit de diverse overschrijdingen van de spilindex en de opstap 2023 van de generieke besparing op de personeelskredieten van de Vlaamse Overheid. De benodigde personeelskredieten gefinancierd vanuit de PAS-

provisie, VAP-provisie, SGBP-provisie, indexprovisie en sectoraal akkoord werden voorzien. De werkelijke uitgaven bedroegen 63.665 keuro VAK en 63.664 keuro VEK. Dit is inclusief de budgettaire aan te leggen provisie voor niet opgenomen vakantiedagen die 1.031 keuro bedraagt voor 2023. De loonuitgaven die gefinancierd worden met de werkingstoelage van de VLM worden daarbij volgens afspraak volledig aan dit ISE toegewezen.

Ter spijzing van het landinrichtingsfonds verwachtte de VLM in 2023 om 210 keuro door te storten aan het departement aan geïnde pachten op gronden aangekocht in het kader van de ruilverkaveling en geïnde intrest door het toestaan van gemak van betaling in de ruilverkaveling voor het voldoen van de nadelige saldi. Ook teveel ontvangen subsidies voor inrichtingswerken of positieve saldi ten gevolge van ontbinding van ruilverkavelingscomités maken deel uit van dit geraamde bedrag. De uitvoering 2023 bedroeg 176 keuro VAK en VEK. Op basis van het toe te passen boekhoudschema dienaangaande werd verwacht dat er 1.820 keuro VAK en VEK aan terugbetalingen van voorschotten zouden gebeuren, in diverse grondenbanken. De uitvoering 2023 bedroeg 878 keuro VAK en VEK.

De geactualiseerde werkingsuitgaven bij BA2023, zowel voor huisvestingskosten, bureau- en werkingskosten, reis- verblijfs-, verplaatsings-, en representatiekosten, kosten voertuigen, presentiegelden, studies en huur bedroegen 6.723 keuro VAK en VEK. De werkelijke realisatie is 6.527 keuro VAK en 5.821 keuro VEK. De werkingsuitgaven die gefinancierd worden met de werkingstoelage van de VLM worden daarbij volgens afspraak volledig aan dit ISE toegewezen.

De geactualiseerde werkingsuitgaven in het kader van de projectwerking bedragen 36.669 keuro VAK en 36.967 keuro VEK. Hierbij inbegrepen zijn de uitgaven aan "batige saldi" in het kader van de ruilverkaveling en landinrichting, uitgaven ihkv grondenbanken om aan de bestaande stimuli en flankerende maatregelen te kunnen voldoen en uitgaven ihkv RUP's voor gebruikers- en kapitaalschade (decreet grond- en pandenbeleid). Ook zijn er budgetten voorzien voor vergoedingen ihkv de uitkoopregeling pelsdierkwekerijen vanuit de overeenkomst met dierenwelzijn. Tevens omvatten deze doorstortingen aan EU-partners ihkv het EIP-project en andere Europese projecten en overdrachten aan gemeenten ihkv het omgevingsbeleid voor ruimte en milieu. Ook zijn er kredieten voorzien voor aankopen gronden en inrichtingswerken binnen dit ISE en beheerovereenkomsten onroerend erfgoed. De realisatie 2023 bedraagt 36.367 keuro VAK en 34.581 keuro VEK.

Vanuit de definitieve investeringstoelage van de VLM werden 2.018 keuro VAK en VEK voorzien voor de aankoop of vervanging van bedrijfswagens, investeringen in informatica, kantoormateriaal en meubilair. Er werd voor 2.023 keuro vastgelegd, en 1.261 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

Vanuit een herverdeling uit de PAS-provisie werden tevens 575 keuro VAK en 48 keuro VEK investeringskredieten voorzien ihkv het PAS-beleid. Er werd voor 575 keuro vastgelegd, en 69 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

Vanuit een herverdeling uit de SGBP-provisie werden tevens 442 keuro VAK en keuro VEK investeringskredieten voorzien ihkv het SGBP-beleid. Er werd voor 442 keuro vastgelegd, en 410 keuro werd aangerekend als vereffeningskrediet.

Vanuit een VEK-herverdeling uit de relance-budgetten werd 770 keuro VEK voorzien voor voor informatisering MAP 6 en datawarehouse (VV075). Er werd voor 737 keuro aangerekend als vereffeningskrediet.

3. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING

3.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

OD 1. DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Ik zorgde voor de voorbereiding van het **Belgisch EU-voorzitterschap** van 2024, inhoudelijk toegespitst op drie thema's: circulaire economie, aanpassing aan klimaatverandering, met focus op de Vlaamse Blue Deal en een rechtvaardige transitie. Daarnaast legde ik de klemtoon op de aanpak van de PFAS-verontreiniging door een financiële responsabilisering van de vervuilers. Over deze onderwerpen werden ook evenementen en studiedagen in Europees kader uitgewerkt. Voor de opvolging van de lopende (wetgevende) dossiers werden de betrokken administraties en de diplomatieke vertegenwoordiging versterkt.

De onderhandelingen over het oprichten van een instrument tegen plasticvervuiling werden verder gezet in 2023 en ik blijf streven naar een ambitieus verdrag met bindende maatregelen doorheen de hele levenscyclus van plastics. De VN klimaatconferentie (UNFCCC COP 28) nam voor de eerste keer een wereldwijde balans op van de klimaatdoelstellingen in kader van mitigatie, adaptatie en steun. Ook aan de VN-conventies die schadelijke chemicaliën, kwik en afval aanpakken, werd de nodige aandacht besteed om een gecoördineerde positie te bekomen, die binnen en buiten de EU werd uitgedragen.

In uitvoering van **Agenda 2030 inzake duurzame ontwikkeling en internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering** steunde ik in 2023 in het bijzonder de werkzaamheden van de CMS-conventie rond ecologische connectiviteit voor trekkende diersoorten, een initiatief van de verdragen van Basel, Rotterdam en Stockholm rond vervuiling, afval en biodiversiteitsverlies, de organisatie van het IUCN Regional Conservation Forum en de werkzaamheden van UNEP rond plastics en het science policy panel voor chemische stoffen en afval.

De vele en diverse onderdelen van de Green Deal volgde ik van nabij op onder meer door de uitwerking van degelijke Vlaamse impactanalyses. Daarbij legde ik speciale aandacht op de wetgevende dossiers uit het klimaatpakket "**Fit for 55**" en op de **EU-verordening over natuurherstel**, waarvoor mijn administratie de piloot leverde. Ik zorgde voor een primeur door voor dit ingrijpende dossier te werken via grondige impact-inschattingen en formele standpunten van de Vlaamse Regering.

Ik zette het werk verder ter uitvoering van de **EU Biodiversiteitstrategie 2030**, waaronder de voorbereiding van de Pledge.

Het **EU-actieplan rond circulaire economie leverde** belangrijke nieuwe wetgevende voorstellen onder meer over een nieuw beleid rond verpakkingen en textiel- en voedingsafval. In het kader van het **beleidspakket rond zero pollution** steunde ik de nieuwe EU wetgeving rond luchtkwaliteit. De herziening van de **Richtlijn Industriële Emissies** is een waardevol nieuw kader om op een onderbouwde en gefaseerde wijze de verontreiniging terug te dringen.

De Commissie stelde in juli 2023 in opvolging van de Europese Duurzame en Slimme Mobiliteitstrategie het pakket '**Vergroening van het vrachtvervoer**' voor, een pakket maatregelen om het goederenvervoer efficiënter en duurzamer te maken, waaronder een nieuw EU-kader voor het berekenen van de uitstoot van vervoer, de herziening van de richtlijn gecombineerd vervoer en de richtlijn maten en gewichten van voertuigen. Samen met mijn collega

minister bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken heb ik bij de opvolging van de Europese besluitvorming rond deze maatregelen aandacht besteed aan de opportuniteiten voor de integratie van omgevingsdoelstellingen. Ik bleef ook de onderhandelingen opvolgen tussen de raad en het Europese Parlement rond de **herziening van de TEN-T verordening** met EU-richtsnoeren voor de ontwikkeling van het trans-Europese vervoersnetwerk, dat moet bijdragen aan duurzame mobiliteit en connectiviteit in heel Europa. Deze initiatieven zijn belangrijk in het kader van het realiseren van multimodaliteit en de EU Green Deal doelstelling van vermindering van 90% van de uitstoot van broeikasgassen in de volledige vervoersector tegen 2050.

Ik zette, in afstemming met mijn collega minister bevoegd voor landbouw en visserij, in op de integratie van omgevingsdoelstellingen in de voedselproductie- en consumptie, zoals die ontwikkeld worden onder verschillende maatregelen van het '**EU Farm to Fork**' actieplan. Ik droeg in dit kader onder meer bij tot de standpuntbepaling inzake het EU initiatief rond koolstoflandbouw en de verordening rond het duurzaam gebruik van pesticiden.

In het kader van de besprekingen rond het voorstel (juli 2023) van de Commissie voor een verordening voor planten geproduceerd door 'New Genomic Techniques' zorgde ik samen met mijn collega minister, bevoegd voor economie, innovatie en landbouw voor verdere visieontwikkeling rond **EU GGO-beleid**. Ik blijf de vooruitgang volgen van de acties opgenomen in de **EU Bosstrategie 2030** en de **verordening rond ontbossingsvrije waardeketens**.

Ik volgde de besprekingen op rond de **tussentijdse herziening van het meerjarig financieel kader** (MFK) voor de periode 2021-2027 en de linken met het budget voor het herstelbeleid. Hierbij legde de Commissie een verhoging van het budget op tafel, met onder meer ook mogelijkheden voor extra investeringen met EU-steun voor groene transitie via de verordening tot oprichting van het platform voor strategische technologieën voor Europa (Strategic Technologies for Europe Platform, STEP).

OD 2. EEN COHERENT INSTRUMENTENPAKKET DAT GEÏNTEGREERD WORDT INGEZET

Ik zorgde voor besluitvorming van uitvoeringsbesluiten van het **instrumentendecreet** met betrekking tot harmonisering vergoedingen en koopplichten, planbaten. Hierdoor zijn alle stappen genomen om het instrumentendecreet uitvoerbaar te maken en op die manier de bouwshift te ondersteunen. Omgevingsprofessionals werden hierrond geïnformeerd aan de hand van online beschikbare filmpjes. Met de ontwikkelde FAQ rond de nieuwe regelgeving werd de wetwijzer verder uitgebouwd. Prioritaire aandacht gaat nog steeds naar **(geïntegreerde) projecten** die de ruimtelijke ontsnippering van de kustduinengordel, het herstel van open ruimte, landschap en natuur door ontharding, de ontwikkeling van ecologische en ruimtelijke verbindingen tussen natuurkernen, natuuruitbreiding en een duurzaam en natuurvriendelijk waterbeheer als hoofddoelstellingen hebben. Om onze doelstellingen te behalen maken we waar nodig Gewestelijke RUP's of doen we aan natuur- en landinrichting. Ik liet de mogelijkheden van een instrument regiodeal onderzoeken om mijn ambities om een structurele interbestuurlijke samenwerking op regioniveau uit te bouwen, ter versterking van de uitvoering van het omgevingsbeleid, meer slagkracht te kunnen geven.

OD 3. BUNDELING VAN MIDDELEN DIE REALISATIE OP TERREIN VERZEKEREN VIA HET BRV-FONDS

Na de oprichting van het **BRV-fonds** bij de begrotingsopmaak 2023 - door de omvorming van het bestaande DAB Grondfonds en de inkanteling van het Rubiconfonds en het Vernieuwingsfonds - zorgde ik voor de nodige uitvoeringsbesluiten.

De Vlaamse Regering hechtte begin december ook haar definitieve goedkeuring aan het ontwerp van **decreet tot ondersteuning van omgevingsverenigingen en -projecten**.

De eerste stappen zijn gezet om tot een uniforme methodiek inzake de **beleidsevaluatie van subsidies** te komen. Na een eerste evaluatie van het subsidiekader voor verenigingen ben ik gestart met de uitwerking van een heldere set aan indicatoren voor een meer diepgaande beleidsevaluatie. Ook voor de andere subsidiemaatregelen is een evaluatiekader in voorbereiding. Deze eerste inzichten bieden een goede vertrekbasis om - in dialoog met het departement Financiën en Begroting - tot een gestroomlijnde evaluatiemethodiek te komen.

OD 4. FINANCIERING VAN HET OMGEVINGSBELEID

Samen met mijn collega minister, bevoegd voor Binnenlands Bestuur, heb ik een uitvoeringsbesluit uitgewerkt voor de financiële ondersteuning van gemeenten bij de uitbetaling van planschade voor gemeentelijke RUPs die harde bestemmingen omzetten in natuur, bos of landbouw.

Ik nam het voortouw in de ontwikkeling van een toekomstgericht financieringsmechanisme voor de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen, en dit ter concretisering van het beginsel dat de vervuiler betaalt. Ik zorgde voor een agendering van deze gewestgrensoverschrijdende uitdaging op de daartoe uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu, wat leidde tot belangrijke beslissingen. Verder bepleit ik dit ook op het EU-niveau.

OD 5. DE OMGEVINGSVERGUNNING VEREENVOUDIGEN

Het traject evaluatie omgevingsvergunningsdecreet werd afgerond met een ontwerp van wijzigingsdecreet dat op 9 mei 2024 door het Vlaams parlement werd goedgekeurd. Het decreet zet volop in op een **oplossingsgerichte modulaire vergunningsprocedure**.

OD 6. EEN MEER GEÏNTEGREERDE EN MAATGERICHTE OMGEVINGSBESLUITVORMING

Het decreet met de modulaire vergunningsprocedure bevat ook het onderdeel omgevingsbesluit op basis van de conceptnota.

OD 7. IEDEREEN VIP: PROACTIEVE EN OPLOSSINGSGERICHTE ADMINISTRATIE

De cel VIP werkt voor enkele grote **buitenlandse investeringsdossiers** in Vlaanderen ook nauw samen met FIT. Het opzet is een begeleiding op maat waar gewerkt wordt op twee verschillende trajecten met name de begeleiding op maat enerzijds binnen het informeel vooroverleg en anderzijds binnen de officiële procedure. Er is veelvuldig contact met FIT en hun directe medewerkers naar aanleiding van een aantal projecten binnen hun werkingsgebied. Er

worden talrijke informele en formele overlegmomenten georganiseerd voor verschillende projecten.

OD 8. OMGEVING IS DIGITAAL EN DATA-GEDREVEN BY DEFAULT

In kader van de optimalisatie van datastromen werd verder gewerkt aan de verdere ontsluiting van gestructureerde informatie uit het Omgevingsloket, met oog op geleidelijke ingebruikname vanaf 2025. De data uit het omgevingsloket zijn sinds eind 2025 ook al beschikbaar via het dataplatform voor efficiënter gebruik binnen de VO. Er werd ook een plan van aanpak uitgewerkt voor de opzet van een Vlaams (omgevings)vergunningenregister dewelke tot doel heeft weer te geven wat er wanneer in Vlaanderen vergund was en vandaag vergund is. Voor handhaving werd verder gewerkt op de koppeling van de systemen met het Vlaams Handhavingsplatform, voor wat betreft verkorte inspectieverslagen en cijfers m.b.t. bestuurlijke beboeting, Vlaamse gegevensbronnen met betrekking tot vergunningen, plannen, etc. werden aangesloten op het Vastgoed Informatieplatform.

OD 9. WE HERZIEN HET INSTRUMENT ERKENNINGEN

Ik liet het Departement Omgeving en het VEKA starten met een onderzoek rond de externalisering van de erkenningen energie en klimaat. Tevens werd een wijzigingsbesluit met een aantal optimalisaties van erkenningen voorbereid.

OD 10. INZETTEN OP EEN VEREENVOUDIGDE EN KWALITATIEVE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

Ik legde in 2023 een voorontwerp van **wijzigingsdecreet milieueffectrapportage** voor aan de Vlaamse Regering. Op 9 mei 2024 werd het wijzigingsdecreet aangenomen door het parlement. Ik zal in 2024 de nodige uitvoeringsbesluiten voorleggen aan de Vlaamse Regering.

Een effectieve modernisering vereist ook de nodige organisatorische en digitale ontwikkelingen. Ik heb in 2023 verder ingezet op de versterking en transitie van het **nieuwe Vlaams expertisecentrum MER** om hun nieuwe rol ten volle te kunnen gaan vervullen. Het departement Omgeving bereidt zich voor op de verdere transitie naar het expertisecentrum. De bijhorende **digitaliseringsprojecten** zijn lopende en verder uitgewerkt in 2023 opdat deze bij inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving operationeel zijn, in het bijzonder de screeningstool voor plannen en projecten en een ondersteuning van de toekomstige m.e.r. procedures via een MER-loket. Ik heb stappen ondernomen om de ontwikkeling van het digitaal kennisplatform van het Vlaams expertisecentrum m.e.r. mogelijk te maken.

OD 11. HERZIEN EN VEREENVOUDIGEN VAN DE OMGEVINGSREGLEMENTERING

Een voorontwerp van **stikstofdecreet** werd in juli 2023 voorbereid. Op 27 juli 2023 werd een voorstel van stikstofdecreet ingediend. Na het advies van de Raad van State werd op 12 december in het Vlaams Parlement een aangepast voorstel van stikstofdecreet en voorstel van decreet over ammoniakemissiereducerende maatregelen ingediend. Het stikstofdecreet werd goedgekeurd door het Vlaams Parlement op 24 januari 2024.

Op 31 maart 2023 heeft de Vlaamse Regering de tijdelijke vrijwillige stopzettingsregeling voor varkenshouderijen definitief goedgekeurd. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de in de PAS vooropgestelde maatregel voor

vrijwillige stopzetting (op bedrijfs- of stalniveau) voor varkensbedrijven met een impactscore hoger dan 0,5%, in functie van een globale afbouw van de varkensstapel op sectorniveau van 30% van het aantal dieren tegen 2030.

Op 14 juli 2023 heeft de Vlaamse Regering het besluit tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, wat betreft **afstandsregels van pluimveestallen en monitoringsvoorwaarden voor ammoniak-emmissiearme stalsystemen**, definitief goedgekeurd. Hiermee wordt de verplichting tot elektronische monitoring van nieuwe luchtwassers ook van toepassing op bestaande luchtwassers.

Een ander regelgevend initiatief dat uitvoering geeft aan de **PAS**, is het **ontwerpbesluit over het flankerend beleid** ter uitvoering van de programmatische aanpak stikstof, waaraan de Vlaamse Regering op 13 oktober 2023 een eerste maal haar principiële goedkeuring gaf. Dat ontwerpbesluit regelt voor de in de PAS voorziene vrijwillige stopzettingsregeling voor bedrijven met een impactscore van 5% of meer zowel de berekening van de vergoedingen als de procedures voor een aanvraag tot instap in het flankerend beleid. Beide aspecten worden in het besluit eveneens geregeld voor wat betreft de vrijwillige stopzettingsregeling voor bedrijven uit het maatwerkgebied 'Turnhouts Vennengebied'.

In het kader van de **Blue Deal** zorgde ik voor aanpassingen aan de milieuregelgeving om het beheer van grondwater te verbeteren. Dit ontwerpbesluit werd een tweede maal principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 27 oktober 2023.

Het op 12 december 2023 in het Vlaams Parlement ingediende en op 24 januari 2024 goedgekeurde voorstel van stikstofdecreet heeft tevens een aantal **aanpassingen doorgevoerd in het Mestdecreet** die uitvoering geven aan de PAS en aan het stikstofakkoord van 14 november.

De nodige plan-m.e.r.-screening werd uitgevoerd voor de **VLAREM-trein kunststofgranulaat, brandstoffen en brandbare vloeistoffen, de opslag van gevaarlijke producten en particuliere stookolietanks**. Het ontwerpbesluit werd een eerste maal principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering op 8 december 2023 waarna de vereiste adviezen werden aangevraagd.

Er werd overgegaan tot de opmaak van een besluit van de Vlaamse Regering waarbij de mogelijkheid wordt geboden om **specifieke geluidsnormen vast te stellen** voor individuele (permanente) projecten via een bijstelling van de voorwaarden of een vergunningsaanvraag, desgevallend na de opmaak van een project-MER.

Het besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, en het besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage, wat betreft de **omlopen voor motorvoertuigen en vaartuigen**, werd op 2 februari 2024 definitief goedgekeurd en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 27 februari 2024.

De verduidelijking van de algemene voorwaarden van titel II van het VLAREM voor **emissies naar water** in het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering werd voorgelegd aan de strategische adviesraden en onderworpen aan een plan-m.e.r.-screening.

Ik startte het onderzoek naar de mogelijkheden van een **registerplicht voor gevaarlijke stoffen** die in de omgeving kunnen terechtkomen. Twee BBT-studies met betrekking tot emissies van PFAS naar water en lucht werden afgerond. Nieuwe en verbeterde meetmethoden in de verschillende milieucompartimenten incl. voor PFAS werden ontwikkeld en werden opgenomen in de geactualiseerde compendia.

Nadat de VLAREM II-normen inzake slagschaduw, geluid en veiligheid van **windturbines**, onwettig werden bevonden wegens schending van de plan-

mer-richtlijn, werd bij decreet van 17 juli 2020 overgegaan tot een tijdelijke validering van deze sectorale milieuvorwaarden. De Vlaamse Regering kreeg daarbij drie jaar de tijd voor de opmaak van nieuwe sectorale milieuvorwaarden. Na het doorlopen van de milieueffectbeoordeling en het advies van de Raad van State keurde de Vlaamse Regering het besluit definitief goed op 7 juli 2023 (BS 17 juli 2023).

SD 2. HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID

Voor de **uitrol van het Omgevingshandhavingsprogramma** en de **opvolging van de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS en van de systeemaudit** voor handhavingsopdrachten inzake milieuhygiëne werden in 2023 de prioriteiten vastgelegd en een projectstructuur voorzien. Prioritair werd aan de acties en aanbevelingen die bijdragen aan de verdere stroomlijning en optimalisatie van de omgevingshandhaving waaraan door de gewestelijke omgevingshandhavingsactoren in 2023 projectmatig uitvoering gegeven. De focus ligt op stroomlijning inzake prioriteiten en strategie, regelgeving en implementatie, kennisdeling en communicatie, en digitalisering en monitoring. Een opvolgsysteem voor de uitvoering werd opgezet en een projectplan voor 2024 werd opgemaakt.

Een oplossingsgerichte en kordate omgevingshandhaving, die rekening houdt met de zeven gewestelijke prioriteiten waarin het Omgevingshandhavingsprogramma voorziet, zorgde voor de nodige **impact op het terrein**. Daartoe werden bijvoorbeeld controles uitgevoerd met betrekking tot (illegale) grondwaterwinningen en boorbedrijven, het naleven van PAS-maatregelen bij landbouwbedrijven, mogelijke industriële PFAS-emissies in de omgeving, de uitvoer van afvalstoffen via onze havens en het herstel van de goede ruimtelijke ordening in ruimtelijk kwetsbare gebieden.

De interactieve **online tool "Omgevingshandhavingsrapportage"** werd geactualiseerd in 2023 (cf data aangaande 2022 inzake omgevingshandhavingsuitvoering – globaal, per handhavingsactor en cartografisch – naast gegevens over het strafrechtelijke en bestuurlijke vervolgtraject). Daarnaast werd gestart met de opmaak van een **meerjarenrapportage inzake omgevingshandhavingsuitvoering** en de **opmaak van het tweede Omgevingshandhavingsrapport** (waarin een beschrijving en analyse van de omgevingshandhavingsuitvoering in 2021-2023 zal worden opgenomen, naast een langetermijnanalyse van het strafrechtelijke vervolgtraject en een eerste kwalitatieve evaluatie van de implementatie door de handhavingsactoren van het Omgevingshandhavingsprogramma dat in 2023 in werking trad).

Op 20 maart 2023 lichtte mijn administratie het Omgevingshandhavingsprogramma toe aan ruim 300 lokale besturen en handhavingsprofessionals op een **beleidsforum**. Met 16 pilootgemeenten startte ik in februari 2023 een leertraject rond een versterkte lokale inzet op de gewestelijke handhavingsprioriteiten met betrekking tot stikstof, droogte en biodiversiteit. Dat traject wordt eind juli 2024 afgerond.

Met het oog op het ontwikkelen een duidelijke, portaalwebsite met de laatste stand van zaken voor verschillende doelgroepen zoals onder meer burgers, bedrijven en, handhavingsactoren heb ik samen met de gewestelijke handhavingsactoren de behoeftes in kaart gebracht en vervolgens een onderzoeksopdracht gestart om het concept van dergelijke portaal-site te bepalen.

Samen met de federale overheid en de andere gewesten heeft Vlaanderen in 2023 intensief bijgedragen aan het proces tot herziening van de **Europese richtlijn inzake Milieustrafrecht**, dit in uitvoering van het actieplan van de Europese Commissie inzake Environmental Compliance Assurance. De herziene richtlijn werd in februari 2024 door het Europees Parlement gestemd. Daarnaast nam Vlaanderen actief deel aan verschillende projecten van het Europees IMPEL-netwerk.

Het **Kaderdecreet Vlaamse handhaving** van 14 juli 2023 (KVH) is goedgekeurd en gepubliceerd in het B.S. op 29 augustus 2023. Het KVH legt de decretale grondslag voor een Vlaams Handhavingsplatform (VHP) waardoor digitaal kan gewerkt worden en de gegevensuitwisseling tussen relevante handhavingspartners veilig zal kunnen verlopen. De ontwikkeling van het VHP is reeds aangevangen in 2022, en eind 2023 werd gestart met de gefaseerde uitrol ervan binnen het beleidsdomein Omgeving. Het regelgevingstraject inzake het decreet tot wijziging van diverse decreten, wat betreft de implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023 (Implementatiedecreet) is opgestart in 2023. Dit decreet werd door de Vlaamse Regering op 26 april 2024 bekrachtigd en afgekondigd. Dit Implementatiedecreet zal de overige bepalingen van het KVH en de gekozen optionele onderdelen van toepassing verklaren voor o.a. VCRO, DABM en OE-decreet. De datum van inwerkingtreding van dit alles wordt bepaald in het Omgevingshandhavingsbesluit, waarvoor de voorbereiding van teksten is opgestart medio 2023.

Eind 2023 is de studie "*Juridische onderzoeksvragen inzake de invoering van een gedoogtoets als oplossing voor het historisch passief in de VCRO*" afgerond. Deze studie werd aangevat om op het gewestelijk niveau een aantal juridische onderzoeksvragen uit te klaren. Navolgend zijn de lokale en federale handhavingspartners en stakeholders gevraagd hun opmerkingen te bezorgen. Beleidskeuzes maken inzake een vernieuwend instrument als de **gedoogtoets** vereist immers dat dit gebeurt met de nodige inspraak en betrokkenheid. Op basis van het voorgaande zal het departement Omgeving een beleidsadvies formuleren.

3.2. BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de beleidsuitgaven van het departement Omgeving gericht op de uitbouw van een doeltreffend omgevingsbeleid en -instrumentarium ;
- Internationale beleidsuitgaven en het honoreren van internationale verdragen en samenwerkingsakkoorden (departement Omgeving);
- het ondersteunen van onze partners met het oog op het vergroenen van onze maatschappij en economie (departement Omgeving);
- de financiering van de referentietaken bij VITO en ILVO.
- de werking van het Vlarelfonds, het Fonds voor EU-financiering en het Omgevingsfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	37.421	32.871	24.960	37.404	35.595	23.076
Toe-lagen IS	395.235	464.990	472.899	419.486	532.753	528.646
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	432.656	497.861	497.859	456.890	568.348	551.722

* *Opgelet: de kolom 1e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+65 miljoen euro) en VEK (+95 miljoen euro) op tussen BA2023 en de reële begrotingsuitvoering 2023. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VEK-budgetten aan de DAB MINAfonds (via toelage-artikel QB0-1QCE2OX-IS) vanuit de relance-provisie in uitvoering van het plan Vlaamse Veerkracht (+50 miljoen VEK);
- toekenning van extra VAK-budgetten aan de DAB MINAfonds (via toelage-artikel QB0-1QCE2OX-IS) vanuit de PAS-provisie (+77 miljoen VAK en +60 miljoen VEK);
- de verdeling van de provisie die politiek voorzien werd op artikel QB0-1QCE2OA-WT (-14 miljoen VAK en -10 miljoen VEK).

Voor de meer gedetailleerde bespreking van de reële wijzigingen in deze uitgaven t.o.v. de ramingen bij BA2023 wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in dit deel van de BBT.

3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCEAOA-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden diverse kleine verkoopopbrengsten geboekt op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering ook via dit algemene ontvangstenartikel ingeschreven.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	362	0	0
BU	863	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering is hoger dan verwacht. Dit is vnl. te wijten aan het deel diverse ontvangsten dat wordt aangerekend op dit artikel. Er werd 570 keuro aangerekend t.o.v. een raming van 100 keuro. Het gaat hier dan vooral om correcties of en terugvorderingen van subsidies (500 keuro), verwijlntresten (41 keuro), laattijdigheidsboetes (22 keuro) en nog enkele kleinere ontvangsten.

Daarnaast gebeurde er nog voor 293 keuro aan boekingen in het kader van de uitvoering van projecten met EU-cofinanciering.

QB0-9QCETOE-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het Vlarelfonds, worden inkomsten geboekt via de betaling van retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCE4OE-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	637	0
BU	0	854	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in totaal 854 keuro gevorderd aan jaarlijks te innen retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu. De toegewezen ontvangsten op dit artikel zijn hoger dan geraamd bij de BO2023 ingevolge de lopende overgangsregeling.

Vanaf 2024 stabiliseren de inkomsten voor een grote groep van bedrijven, technici en deskundigen omdat er dan een einde komt aan de overgangsregeling. Vanaf 2024 betaalt deze hele groep de jaarlijkse retributie

en is er geen uitzondering meer voor personen die in de periode 2016-2019 nog de vijfjaarlijkse toezichtsretributie betaald hebben. Een inschatting kan dan accurater gebeuren.

QB0-9QCETOF-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Bij het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning werd het Omgevingsfonds opgericht. Het Omgevingsfonds wordt in hoofdzaak gespijsd door de retributies voor dossierkosten bij de aanvraag van omgevingsvergunningen en de GGO-dossiertaksen. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCE4OF-WT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	470	0
BU	0	379	0

Inhoudelijke toelichting:

De GGO-dossiertaksen worden - net zoals bij de dossiertaksen in het kader van vergunningsaanvragen - gestort in het Omgevingsfonds. Er werd in totaal 380 keuro ontvangen aan retributies omgevingsvergunningen en aan dossiertaksen GGO's, wat iets lager ligt dan de raming bij B02023. De reële inkomsten vloeien voort uit de ingediende dossiers in 2023. Sinds 2021 wordt er een vermindering vastgesteld van de ingediende dossiers. Een andere oorzaak is een ander type van dossiers waardoor er een verschuiving in de inkomsten is ontstaan.

Uitgaven

QB0-1QCE20A-LO – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de personeelskosten begroot van personeelsleden werkzaam binnen het Departement Omgeving aan specifieke (door de Vlareg goedgekeurde) projecten zoals Milieuzorg op School, Natuur en Milieueducatie en Ecocampus.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU

Uitgaven	1.931	1.389	744	1.931	2.367	745
-----------------	-------	-------	-----	-------	-------	-----

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 was er een (tijdelijk) overschot op dit projectgebonden personeelsbudget van het departement. Enerzijds doordat het departement correct invulling geeft aan het opgelegde besparingstraject en anderzijds doordat het departement als goede huisvader een buffer in haar budgetten dient in te bouwen met het oog op de eventuele terugkeer van de vele gedetacheerde personeelsleden op de kabinetten.

Er werd in 2023 via BVR een budget van 431 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap. Daarnaast werd het budget via BVR verhoogd met 5 keuro VAK/VEK voor de index.

Er werd in 2023 via kredietherschikking een budget van 479 keuro VAK herverdeeld naar artikel QBO-1QCE2OA-WT. Dit budget werd daar in hoofdzaak ingezet voor de financiering van 4 interim werknemers ter ondersteuning van de meest acute issues binnen het departement,

Er werd in 2023 via kredietherschikking een budget van 499 keuro VAK herverdeeld naar artikel QBO-1QCE2ND-WT ter financiering van positief geëvalueerde projecten in het kader van de call Gebiedsdeals 2.0.

QBO-1QCE2OA-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het werken met eenvoudige en doeltreffende instrumenten binnen het omgevingsbeleid, en het doen doorwerken van het omgevingsbeleid in andere beleidsvelden en sectoren (bvb. kennisdeling over Maatschappelijk Verantwoorde Overheidsopdrachten, uitbreiding van de MVI-tool in samenwerking met Nederland en het Klimaatplan Vlaamse Overheid). Belangrijkste uitgavenposten zijn hierbij de reguliere uitgaven voor IT, het omgevingsvergunningenloket en het Omgevingsinformatiesysteem en de uitgaven in het kader van de handhaving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	23.015	13.600	13.064	23.015	15.270	11.699

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen. Dit verliep in grote lijnen conform de

planning toegelicht in de BBT voor BA2023. De schijnbare onderbenutting is het gevolg van de (voorziene) herschikking van de (op dit artikel) voorziene provisie voor prioriteiten kabinet.

Er werd in 2023 via MB een compensatie vrijgemaakt van 112 keuro VAK naar QB0-1QCE2NB-WT voor de financiering van de opdracht VSDO-ondersteuning.

Er werd in 2023 via MB een compensatie vrijgemaakt van 62 keuro VAK/VEK naar (hoofdzakelijk) artikel QBX-3QCE2OC-WT voor de werking van de centra Duurzaam Educatiepunt.

Er werd in 2023 via MB een compensatie vrijgemaakt van 13.900 keuro VAK en 9.950 keuro VEK op in het kader van de provisie die op dit artikel werd voorzien:

- 6.950 keuro VAK/VEK werd herverdeeld naar ANB (QDX-3QCE2FA-WT) ter versterking van het budget voor de aankoopsubsidies voor Natuurpunt;
- 2.000 keuro VAK/VEK werd herverdeeld naar VMM (QB0-1QCE2DW-IS) in het kader van een regeling waarbij VMM in ruil voor het afstaan van 15 koppen een budgettaire compensatie van 2 miljoen euro kreeg ter dekking van de verhoogde energiekosten in 2023;
- 4.950 keuro VAK en 1.000 keuro werd herverdeeld naar het departement (QBX-3QCE2OC-WT) voor de projectoproep 'Natuur in je school'.

Er werd in 2023 via MB een budget van 893 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het PFAS-actieplan. Van dit budget ging 536 keuro VAK/VEK naar het Omgevings-Informatiesysteem, 257 keuro VAK/VEK naar uitgaven voor handhaving en 100 keuro VAK/VEK naar communicatie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 804 keuro VAK en 327 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU- voorzitterschap . Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SA0-1SBA2AA-PR voorzien voor uitgaven in het kader van het EU-voorzitterschap.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 528 keuro VAK en 204 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit de PAS-provisie. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven in het kader van PAS.

Er werd in 2023 via MB een budget van 349 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op ondersteuning van de departementale werkingsbudgetten. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2ND-WT. Daarnaast werd nog 798 keuro VAK vanuit QB0-1QCE2ND-WT herverdeeld ter ondersteuning van het externe digitaliseringsteam en 420 keuro VAK voor het opvangen van verhoogde labokosten.

Er werd in 2023 via MB een compensatie vrijgemaakt van 110 keuro VAK naar QB0-1QCE2NB-WT voor extra VAK-behoefte rond de nieuwe regels stikstof en MBKA Ventilus en voor de procedurekosten GRUP.

Er werd in 2023 via MB een compensatie vrijgemaakt van 2.171 keuro VEK naar verschillende begrotingsartikels voor het opvangen van verscheidene kleinere VEK-tekorten.

Er werd in 2023 via MB een budget van 479 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op verdere vergroening van het wagenpark en de aanwerving van 4 interim werknemers ter ondersteuning van de meest acute issues binnen het departement. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OA-LO.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.400 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het opvangen van VEK-tekorten. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT.

Er werd in 2023 via MB een budget van 846 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de relanceprovisie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel CB0-1CBG2AH-PR.

Er werd in 2023 via MB een budget van 712 keuro VAK en 562 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de VAP-verdeling. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT.

Er werd in 2023 via MB een budget van 420 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op staalnames ikv. water en PFAS. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2ND-WT.

QB0-1QCE2OB-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving de Vlaamse bijdragen aan internationale (milieu)verdragen en samenwerkingsakkoorden, internationale klimaatfinancieringsverplichtingen en ook specifieke werkingskosten in het kader van het internationaal beleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen stipt en correct bij tot de afspraken die gemaakt worden en werden op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora inzake omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	769	769	768	752	757	755

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd via MB 5 k VEK aan dit artikel toegevoegd vanuit QB0-1QCE2OA-WT om de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen, het overschot is te wijten aan de wisselkoers dollar/euro.

QB0-1QCE20C-WT – EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het departement Omgeving gefinancierd die vnl. betrekking hebben op externe partnerschappen om de betrokkenheid van burger en maatschappij bij het omgevingsbeleid te verhogen, met het oog op het verhogen van het maatschappelijk draagvlak.

In het kader van de uitvoering van de Vlaamse Interprofessionele Akkoorden (VIA 3 – VIA 6) is er een budget voorzien op dit artikel. Voor de sector Leefmilieu bestaat dit uit een verhoging van de eindejaarspremie tot een volwaardige dertiende maand en uit een uitbreidingstewerkstelling. Daarnaast gaan de VIA6-middelen voor koopkracht naar een lineaire loonsverhoging van 1,1% voor alle arbeidsovereenkomsten in organisaties die een werkingsubsidie ontvangen. Aanvullend wordt de loonkost voor werknemers uit de leefmilieusector met een ex-DAC-statuut ook gefinancierd vanuit dit artikel. In totaal ging het om een budget van 7.243 keuro VAK.

Vanuit dit artikel werd 1.581 keuro aangewend voor de terugbetaling van de loonkosten voor gedetacheerden die ter beschikking gesteld worden vanuit het onderwijs. 721 keuro voor de begeleiders bij de provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het programma 'MOS – duurzame scholen, straffe scholen'. Deze middelen worden toegewezen aan ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen.

Daarnaast werd 300 keuro aangewend voor de vzw Milieuboot.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	9.803	9.845	9.846	9.803	9.945	9.722

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Via BVR werd 25 keuro VAK/VEK herverdeeld voor compensatie van bijkomende kosten als gevolg van het overschrijden van de spilindex.

Via MB werd 17 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit het begrotingsartikel QB0-1QCE20A-WT om de gestegen loonkosten van de MOS-begeleiders als gevolg van de indexering, op te vangen.

QB0-1QCE40D-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Tot 2020 werd dit artikel gebruikt ter correcte ESR-matige en ESR-neutrale boeking van EU-cofinancieringsuitgaven voor Omgevingsgebonden projecten door het departement Omgeving. Sinds 2020 verloopt de cofinanciering verplicht via het gesplitste krediet op begrotingsartikel QB0-1QCE20A-WT. Dit artikel QB0-1QCE40D-WT wordt beschouwd als een uitdovend artikel om de oude EU-projecten van het departement Omgeving, die nog lopende vastleggingen hadden, af te handelen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	44	1	0	13	8

Inhoudelijke toelichting:

Het beschikbare krediet op dit artikel behoort toe aan het EU-project SARCC en komt voort uit de cofinancieringsbijdrage vanuit de Nederlandse partner. SARCC werd beëindigd in de loop van 2023. Het restsaldo wordt nog 5 jaar aangewend cf. de overeenkomst.

QB0-1QCE40E-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles. De financiering van het fonds verloopt via ontvangstenartikel QB0-9QCEAOE-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	997	5.327	485	997	5.346	131

Inhoudelijke toelichting:

Er zijn al veel digitaliseringsprojecten opgestart. In 2023 werd er 249 keuro VAK besteed aan ICT-projecten. Er wordt verwacht dat dit nog meer op kruissnelheid zal komen in 2024 en verder.

In 2023 werd er een studie opgestart in kader van optimalisaties en de implementatie van een alternatieve aanpak omtrent verlening en toezicht van de erkenningen. Een budget van 220 keuro VAK werd benut voor de onderzoeksopdracht 'Onderzoek externalisering erkenningen energie en klimaat'.

Het overige budget van 16 keuro VAK werd aangewend voor het aanduiden van een keuringsinstelling voor controles op het werk van erkende technici gasvormige brandstof en technici vloeibare brandstof.

De VEK-aanwending heeft eveneens betrekking op de ICT-projecten en bovenvernoemd onderzoek.

QB0-1QCE4OF-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het Omgevingsfonds worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van de beleidskosten die verband houden met de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het decreet betreffende de omgevingsvergunning. De inkomsten van het Omgevingsfonds (artikel QB0-9QCETOF-OW) worden integraal ingezet voor een flankerend beleid en digitalisering in het beleidsdomein Omgeving. Tevens noodzakelijk om de concrete noden aan verdere ontwikkeling in te willigen (bv Modernisering MER).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	906	1.897	52	906	1.897	16

Inhoudelijke toelichting:

Door de toekenning van vele extra middelen aan de afdeling in 2023 (voor het VAP, het Vlaams klimaatadaptatieplan), zijn een aantal VTE grotendeels bezig geweest met deze processen (oa lokale gebiedsdeals) waardoor er amper tijd bleef voor het opnemen van andere taken in het kader van het Omgevingsfonds. Bovendien zijn een aantal digitaliseringsprojecten in opstart gezet, zonder dat dit reeds tot aanrekeningen aanleiding gaf in 2023.

QB0-1QCE2OS-IS – AGENTSCHAP PLANTENTUIN MEISE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het Agentschap Plantentuin Meise een toelage van het departement Omgeving ter financiering van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	0	0	312	312	312

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

QB0-1QCE2OT-IS – EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK (EV ILVO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO) een toelage van het Departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van leefmilieu.

De referentietaken hebben tot doel om technisch-wetenschappelijke kennis maximaal te valoriseren ten behoeve van het beleidsdomein Omgeving, specifieke kennishiaten bij het beleidsdomein Omgeving in te vullen en alle relevante onderzoeksresultaten en kennis in binnen- en buitenland te rapporteren naar het beleidsdomein Omgeving. Algemeen worden er twee referentietaken onderscheiden: de technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake luchtemissies bij landbouwactiviteiten en de technisch wetenschappelijke ondersteuning inzake duurzame productietechnieken in de landbouw.

Ook in het kader van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering kan ILVO vanuit dit artikel een toelage ontvangen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	680	885	885	776	982	981

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BA 2023.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 180 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit de PAS-provisie

(vanuit het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR) voor uitgaven in het kader van PAS.

QB0-1QCE2OU-IS – VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het VITO een aanvullende toelage van het departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid. Daarnaast zijn er ook toelagen voor de rol van VITO in het kader van projecten en de projectoproep internationale klimaatfinanciering en projecten voor een gezond en duurzaam watersysteem.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	3.718	5.337	5.332	8.277	9.989	9.951

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Er werd in de loop van 2023 via MB aanvullend een budget van 1.619 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor het versterken van de referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid. Dit budget werd voor 1.569 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT (extra PFAS-budget) en voor 50 keuro VAK/VEK gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2DW-IS.

Om de vereffeningskredieten van de lopende meerjarige VITO-projecten en de taken in het kader van de oproep internationale klimaatfinanciering correct aan te rekenen volgens het VCO, werd in 2023 93 keuro VEK via MB gecompenseerd op QBX-3QCE2OA-WT.

QB0-1QCE2OX-IS – DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de DAB Minafonds een aanvullende toelage ter financiering van haar uitgaven. Dankzij deze toelage wordt het totaal aan VEK-uitgaven binnen de DAB Minafonds gedekt door het totaal aan middelen aan ontvangstenzijde.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	390.837	458.768	466.682	410.121	521.470	517.402

Inhoudelijke toelichting:

De toelage aan het DAB MINAfonds werd in 2023 meermaals verhoogd ten opzichte van de BA2023. Voor de bespreking van interne stromen wordt verder generiek verwezen naar de bespreking van de begrotingsartikels van de DAB MINAfonds in deze BBT.

6.2.2 DAB's

6.2.2.1 DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCEAOA-OW – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel komt het dividend binnen dat de PMV uitbetaald aan het Vlaams Gewest, evenals de milieuboetes en een aantal kleine diverse ontvangsten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	7.855	0	0
1e BA-JR	7.855	0	0
BU	39.544	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2023 netto 5.712 keuro aan boetes en bestuurlijke transacties gevorderd. Daarnaast werd er ook voor 386 keuro aan bestuurlijke dwangsommen geboekt.

Voorts werd in 2023 een deel van de eenmalig ontvangst vanuit 3M aangerekend. Het gaat hier om de 100 miljoen ter financiering van PFAS-budgetten. Deze 100 miljoen wordt ESR-matig uitgesmeerd over verschillende jaren volgens het ritme van de uitgaven op deze PFAS-budgetten. Zo werd er in 2023 28.457 keuro aangerekend, wat het verschil maakt met de raming bij BO 2023.

Op dit artikel kwam in 2023 ook 4 miljoen aan dividenden van de PMV toe (aandeel in Aquafin NV).

Tot slot werden er ook nog voor 990 keuro aan diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Het gaat hier o.a. om correcties en terugvorderingen van subsidies (847 keuro), rechtsplegingsvergoedingen (53 keuro), laattijdigheidsboetes m.b.t. overheidsopdrachten (78 keuro) en verkopen door de educatieve centra (10 keuro).

Uitgaven

QBX-3QCE20A-WT – NAAR EEN SAMENHANGEND
OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden specifieke beleidsgerelateerde werkingskosten van het Departement Omgeving aangerekend. Concreet gaat het over kosten voorzien voor procedures en gerechtskosten en schadevergoedingen aan derden, studies inzake beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging die een bijdrage leveren aan een effectiever, efficiënter en/of zuiniger milieubeleid en specifieke ad hoc beleidsuitgaven voor het Departement Omgeving.

Daarnaast worden er op dit artikel in 2023 significante bijkomende beleidsenveloppen voorzien voor PFAS en de Blue Deal (ofte VAP ofte het Vlaams Klimaatadaptatieplan).

Voor PFAS gaat het over de omzetting van de reële ontvangsten in 2022 vanwege 3M (100 miljoen euro) in budgetten ter bestrijding van de PFAS-problematiek. Er werd hiervoor in 2023 op dit artikel bijna 27 miljoen euro VAK en 13 miljoen euro VEK voorzien.

Voor de Blue Deal ter bestrijding van droogte en wateroverlast werd er in 2023 100 miljoen euro VAK en 65 miljoen euro VEK voorzien op dit artikel.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
2023	VAK			VEK		
	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	128.639	2.989	2.966	79.954	23.321	1.622

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023. De vereffeningen op dit artikel zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reël vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender tov. de ramingen bij de BA2023.

Er werd in 2023 via MB een budget van 26.791 keuro VAK en 11.651 keuro VEK dat bij BO23 op dit artikel was voorzien ("PFAS-provisie"), herverdeeld naar meerdere artikels met het oog op het dekken van specifieke PFAS-uitgaven.

Er werd in 2023 via MB een budget van 100.000 keuro VAK en 45.041 keuro VEK dat bij BO23 op dit artikel was voorzien, herverdeeld naar verschillende artikels met het oog op het dekken van de uitgaven voor de Blue Deal.

QBX-3QCE2OB-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving allerlei uitgaven en projecten gerelateerd aan het internationale omgevingsbeleid. Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen bij tot de realisatie van de op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora onderschreven omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) met aandacht voor capaciteitsopbouw, technologietransfer en inzet en valorisatie van Vlaamse expertise.

De middelen op dit artikel worden in hoofdzaak ingezet ter subsidiëring van projecten in het buitenland die gerapporteerd worden in het kader van ontwikkelingsrelevantie (OESO-DAC), internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering (UNFCCC en UNCBD) en duurzame ontwikkeling (SDG's), zoals via het Vlaams Partnerschap Water voor Ontwikkeling.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	604	355	333	672	1.034	752

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen quasi optimaal verlopen.

In 2023 werden vier dossiers in dit kader gefinancierd en gerapporteerd in de toepasselijke kanalen: 2 bijdragen aan UNEP (United Nations Environmental Programme), en bijdrage aan de CMS Conventie (Convention on Migratory Species) voor het lanceren van het partnerschap rond ecologische connectiviteit voor trekkende diersoorten en een bijdrage aan de Basel, Stockholm en Rotterdam Conventies (BRS).

Daarnaast werden er voor 31 keuro gerelateerde werkingskosten vastgelegd.

Er werd in 2023 via MB een budget van 249 keuro VEK herverdeeld van dit artikel aan INBO met het oog op de medeorganisatie van het Regional Conservation Forum van IUCN. Dit budget werd overgedragen naar artikel QB0-1QCE2FR-IS.

Er werd in 2023 via MB een budget van 362 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel om tegemoet te komen aan de interpretatie van de inspectie van Financiën over het benodigde VEK.

QBX-3QCE2OC-WT – EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het departement financiert het gros van haar initiatieven (incl. subsidies) richting haar doelgroepen en partners via dit begrotingsartikel, met het oog op het verankeren en versterken van het omgevingsbewustzijn in de verschillende geledingen van de Vlaamse samenleving. Er wordt budget voorzien voor de werkingskosten op het vlak van educatie voor duurzame ontwikkeling, doelgroepenbeleid, informatie, sensibilisering en kennisdeling naar de verschillende doelgroepen, voor natuurtechnische milieubouwprojecten en voor specifieke investeringen voor de werking van centra Duurzaam Educatiepunt.

Ook het beleidsondersteunend onderzoek, monitoring en evaluatie m.b.t. het thema groene economie worden via dit artikel gefinancierd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	11.348	51.709	51.698	12.349	23.451	20.979

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering binnen dit artikel verliep qua VAK quasi optimaal na uitvoering van de nodige herverdelingen en na ontvangst van de VAP-budgetten.

Er werd een budget van 947 keuro VAK vastgelegd voor werkingskosten voor de centra Duurzaam Educatiepunt, de werking m.b.t. educatie voor duurzame ontwikkeling (MOS, Ecocampus en NME-programma), Week van de Bij, ontsnippering (o.a. monitoring maatregelen N25) en naar empowering en draagvlak van verschillende doelgroepen rond ruimte en klimaat.

Om deze werking te financieren zijn een aantal kredietherschikkingen doorgevoerd. Er werd in de loop van 2023 via 2 verschillende MB's vanuit artikel QBX-3QCE2OA-WT 227 keuro VAK beschikbaar gesteld. Meeruitgaven voor deze werkingen werden ook gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (DAB MINAfonds). Het gaat hier over 2 herschikkingen van telkens 45 keuro VAK.

Vanuit dit artikel werd dan weer 56 keuro VAK via MB ter beschikking gesteld aan artikel QB0-1QCE2OX-IS (DAB MINAfonds) voor een overheidsopdracht i.k.v.de transitieprioriteit 'omgeving voor de toekomst'.

Voor de uitvoering van de overkoepelende strategische doelstelling SD1 werd op dit artikel 5.512 keuro VAK besteed aan de subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen in het kader van het decreet inzake de erkenning en subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen.

Met het besluit van de Vlaamse Regering van 8 januari 2021 stopte de subsidie aan gemeenten voor de inzet van doelgroepwerknemers voor de uitvoering van

milieu gerelateerde taken. Het voorziene budget van 3.234 keuro VAK/VEK werd binnen het artikel herschikt: 2.000 keuro VAK werd gebruikt voor de projectoproep 'Natuur in je school' en de resterende 1.324 keuro VAK om ad-hoc-subsidieprojecten te financieren.

Om goedgekeurde ad-hoc-projecten te kunnen subsidiëren was er verder eenerschikking via MB nodig van 15.000 keuro VAK en 1.190 keuro VEK vanuit artikel QBX-3QCE2OA-WT naar dit artikel. 60 keuro VAK komt via MB vanuit artikel QBX-3QCE2OA-WT. De grootste ad-hoc-subsidieprojecten in 2023 waren het project 'Opmaak en uitvoering van een masterplan voor herwaardering van de PFAS-hotspot Zwijndrecht' van gemeente Zwijndrecht voor 15.000 keuro VAK en het project 'GreenSupport: kenniscentrum voor advies naar meer klimaatbestendig en biodivers groen via praktijkonderzoek, demonstratie, voorlichting en samenwerking' van PCS voor 641 keuro VAK.

Vanuit dit artikel worden ook investeringen voor de werking van de centra Duurzaam Educatiepunt en voor natuurtechnische milieubouwprojecten en ontsnipperingsprojecten i.k.v. VAPEO gefinancierd (1.002 keuro VAK). In 2023 ging het hoofdzakelijk over de aanleg van fauna-uitstapplaatsen op het Kanaal Dessel-Turnhout-Schoten (610 keuro VAK) en bijkomende werken i.k.v. de renovatie van De Vroente, Duurzaam Educatiepunt (318 keuro VAK). Deze uitgaven zijn gekoppeld aan doelstelling OD5 Maatschappelijk draagvlak verzekeren door sensibilisering bevolkingslagen onder ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu, en aan OD3 Natuur overall – door verweving en verbinding, door blauwgroene netwerken en ecosysteemdiensten onder ISE natuur en biodiversiteit.

Vanuit dit artikel worden ook uitgaven gefinancierd voor bepaalde doelstellingen die beschreven staan in SD 7 'Duurzaamheidstransities' van ISE Omgevingsbeleid ruimte en milieu. Voor de beleidsvoorbereiding, monitoring en evaluatie m.b.t. groene economie (o.a. studie impact Europese duurzaamheidsregelgeving op KMO's in Vlaanderen), Green Deals en milieuverantwoorde voedingspatronen (o.a. narratief eiwitshift) was 205 keuro VAK nodig.

Voor de thema's voeding en groene economie blijkt alsmaar meer het belang van het naar buiten treden als overheid. Hierbij worden stakeholders tegemoet getreden en worden met hen samenwerkingen opgezet, zoals de Green Deals. Hiervoor was 69 keuro VAK nodig.

De projectoproep 'Natuur in je school' werd in 2023 opnieuw gelanceerd. Er kwamen zo'n 243 aanvragen binnen waarvan 167 projecten gesubsidieerd werden. Hiervoor was 20.332 keuro VAK nodig. 10.000 keuro VAK werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2DA-WT, 3.359 keuro VAK op artikel QBX-3QCE2OA-WT, 1.000 keuro VAK op artikel QB0-1QCE2OA-WT, 3.950 keuro VAK op artikel QB0-1QCE2OA-WT en 2.000 keuro VAK binnen het artikel zelf.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 7.183 keuro VAK (waarvan 475 keuro VAK binnen artikel) en 1.750 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. het VAP budget voor Ondersteuning projecten partnerschappen. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT. De Blue Deal doelstelling om met middelen van het Vlaams Adaptatieplan verdroging in de open ruimte tegen te gaan door lokale partners via Water-Land-Schap 1.0 en 2.0 en via de gebiedsgerichte projectwerking krijgt verdere uitvoering. In 2023 werd voor een totaalbedrag van 7.181 keuro aan vastleggingen gerealiseerd. In 2023 werd 1.048 keuro aangerekend als vereffening.

4. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT AFVAL EN MATERIALEN

Dit ISE omvat de doelstellingen, maatregelen, taken en budgetten van het duurzaam afval- en materialenbeleid, in hoofdzaak vervat of gelinkt aan het materialendecreet en VLAREMA.

4.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

Deze doelstelling is gelinkt aan begrotingsartikelen QBX-2QCEAJA-OW en QBX-3QCE2JA-WT - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN.

SD 1. DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

OD 1. VLAANDEREN ALS PARTNER EN REGELGEVER IN DE TRANSITIE CIRCULAIRE ECONOMIE

Vlaanderen Circulair is opgericht als centraal platform voor de circulaire economie in Vlaanderen om de verworven kennis door onderzoek en experiment te verankeren in het beleid met nieuwe businessmodellen en economische kansen. Thema's zijn gebundeld in werkagenda's waarbij per werkagenda een wisselwerking werd opgezet met transversale hefboomen die cruciaal zijn voor de transitie naar een circulaire economie. In 2023 zijn publieke en private experts per hefboom samen aan de slag gegaan om de belangrijkste knelpunten voor de realisatie van de circulaire economie weg te werken. Zo is er bijvoorbeeld specifiek gewerkt aan een oplisting en prioritering van knelpunten in het circulair bouwen. Daarnaast lanceerde ik weer Open Calls rond circulair bouwen, de circulaire voedselketen en circulaire zorg. Het Intra-Belgisch Platform CE diende als brandpunt om knelpunten in het beleid aan te kaarten.

Samen met mijn collega bevoegd voor het innovatiebeleid, versterkte ik ook het onderzoeks- en innovatiebeleid richting circulaire economie. Het steunpunt Circulaire Economie (CE Center) werkte haar jaarprogramma 2023 af en werkte aan een actualisering van de CE Monitor. Daarnaast gaf het Steunpunt presentaties rond de doelstellingen circulaire economie die relevant zijn voor de opvolging van de werking. Er is nauw overleg met de hefboom beleidsinstrumenten om het toekomstig onderzoek nauw te laten aansluiten bij de knelpunten die worden vastgesteld binnen de hefboomen en de werkagenda's.

Na het verkennend onderzoek door KULeuven eind 2022 rond de Just Transition besliste ik om in 2023 het werk op federaal niveau en de transitiearena's van Reset Vlaanderen op te volgen. Ik zette samen met mijn collega bevoegd voor Werk en Sociale Economie ook in op de jobs van de toekomst via de versterking van de Circulair Werk(t) projecten, die een brug slaan tussen sociale en circulaire economie. Op 3 mei toonden de hubs van Circulair Werkt hun voortgang aan project- en stuurgroep. Ik bereidde de tweede editie van het Circular Ambassador Program (CAP Belgium) voor en beëindigde het in een driemaandelijks traject van maart tot mei. De redactie van een draaiboek werd opgestart. De voorbereidingen voor de derde editie hiervan, CAP Europe, zijn opgestart.

In 2022 is een eerste set van inzichten en indicatoren rond circulariteit in de havens ontwikkeld. In 2023 rondde ik de ondersteuningsopdracht voor de disseminatie en verankering van de Circular Port Monitor af. Ik rolde de programmawerking lokaal beleid en circulaire economie actief uit, met thematische verdiepingen en tien begeleidingstrajecten met verschillende steden, gemeenten en intercommunales. Samen met collega bevoegd voor Werk en Sociale Economie steun ik circulaire projecten zoals de Living Labs om bedrijven en organisaties te helpen de omslag te maken naar circulaire businessmodellen in de praktijk.

Vlaanderen neemt als koploperregio inzake circulaire economie ook internationaal en Europees een voortrekkersrol op. Ik zette strategisch in op bilaterale partnerschappen met relevante buurlanden en regio's zoals Noordrein-Westfalen en Marokko. Ik woog op Europese initiatieven zoals onder meer EVOA, de Kaderrichtlijn Afval en de Ecodesign Verordening. Dergelijke dossiers bereidde ik ook grondig voor in de aanloop naar het Belgisch Voorzitterschap, om deze in 2024 tot een goed einde te brengen.

Een onderdeel van het relanceplan Vlaamse Veerkracht betreft het toonaangevende project 'Recyclagehub'. Beide calls zijn hiervoor reeds gelanceerd, waardoor in 2023 alle middelen toegekend zijn. De eerste investeringsprojecten zijn inmiddels ook van start gegaan, en volg ik aandachtig op. Van de toegekende middelen is reeds €1,624 miljoen uitbetaald, verspreid over vier verschillende investeringen.

OD 2. MATERIAALBEWUST BOUWEN EN VERBOUWEN

Ik stimuleer bij de bouwsector een drastische ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen. In het nieuwe preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen' stel ik voorop om tegen 2030 95% van de steenachtige en 70 % van de niet-steenachtige materialen uit bouwwerken te hergebruiken of recyclen. Ik voerde via VLAREMA 9 een nieuw kader voor bouw- en sloopafval in met een focus op betere gescheiden inzameling aan de bron en het apart verwerken van bouw- en sloopafval en bedrijfsrestafval. Deze maatregel op maat van de recyclagesector moet de hoogwaardige afzet van de verschillende fracties in het bouw- en sloopafval doen gelden als de standaardpraktijk.

Als tweede pijler in het nieuwe preventieprogramma streef ik ernaar om tegen 2030 25% van de bouwwerken (nieuwbouw of renovatie) te laten ontwerpen en te (ver)bouwen volgens de principes van circulair bouwen. Om de ecologische voetafdruk van gebouwen en infrastructuurwerken te verlagen, houden we rekening met hun volledige levenscyclus. Met behulp van de TOTEM-tool maakte ik een eerste inschatting van wat een m-peil kan betekenen per typologie van gebouwen. Ik zorg zodoende voor het integreren van de doelstellingen rond duurzaam materialenbeheer enerzijds en klimaat anderzijds. Daarnaast deed ik een business analyse van hoe een bouwwerkpaspoort gedefinieerd en gelinkt kan worden aan andere bouwwerkdata om preventie en herstellingen gericht uit te voeren. Ik presenteerde in het najaar van 2023 een gids voor veranderingsgericht bouwen aan de sector, die deze positief heeft onthaald. Het gehele preventieprogramma is een belangrijke bouwsteen van de Werkagenda Circulair Bouwen, en is er dan ook constant in wisselwerking mee geweest.

In de Werkagenda Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair bepaalde ik prioriteiten in de opgelijste acties die volgend jaar verdergezet worden. Ik rondde het tweede deel van de Proeftuin Circulair Bouwen af. De resultaten moeten toelaten om het hergebruik van materialen en aanpasbaarheid van gebouwen maximaal te stimuleren in de overgang naar een circulaire bouweconomie. Deze inzichten werden toegepast in de Werkagenda en op die manier doorvertaald naar een ruimere groep van bouwactoren.

OD 3. VERSTERKEN VAN ASBESTAFBOUWBELEID

Ik stelde een versterkt Actieplan asbestafbouw voor met bijsturende maatregelen. Dit met als doel de realisatie van de mijlpalen 2032, 2034 en 2040 te versterken. Het asbestafbouwbeleid wordt hierbij verder afgestemd op de realisatie van de Vlaamse beleidsdoelstellingen rond woonkwaliteit, renovatie en energieprestatie van gebouwen, zoals ook voorzien is in de langetermijnstrategie voor gebouwenrenovaties en in het Vlaams Energie- en Klimaatplan.

Tegen 2032 moet iedere eigenaar van een gebouw ouder dan 2001 over een asbestattest beschikken.

In 2023 zette ik de succesvolle werking van de sectorprotocollen voor zorg, scholen, landbouw en sociale huisvesting verder en bereidde ik het nieuwe sectorprotocol voor lokale jeugdgebouwen voor.

OD 4. VERZEKEREN VAN WAARDEBEHOUD VOOR BIOMASSA

In het nieuwe Lokaal Materialenplan legde ik het engagement vast om zo veel mogelijk bioafval te weren uit het huishoudelijk en bedrijfsrestafval. In overleg met de stakeholders zijn de sorteerregels verder verfijnd en verduidelijkt waar nodig.

Ik rondde de positieve lijst van composteerbare en thuiscomposteerbare voedselgerelateerde verpakkingen en andere items die een rol kunnen spelen in de VFG-afvalstroom af. Daarnaast werkte ik een voorstel uit om het normeringskader voor afvalstoffen die worden gebruikt in of als bodemverbeteraar/meststof uit te breiden. Dit voorstel zal worden voorgelegd aan de betrokken stakeholders en wordt daarna opgenomen in Vlarema 10.

Ik voerde verder de acties uit van het Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025, in nauwe samenwerking met de betrokken publieke en private trekkers en partners. Ik deed een voorstel voor aanpassing van de indeling van houtafval om te komen tot een betere scheiding van houtafval op basis van recycleerbaarheid. In 2024 verwerk ik de opmerkingen van de stakeholders om een aangepast voorstel de implementeren in de regelgeving.

OD 5. MATERIAALIMPACT VAN PRODUCTKETENS VERLAGEN

Producten moeten slimmer worden ontworpen, zodat ze langer meegaan en makkelijker herstelbaar, herbruikbaar en recycleerbaar zijn. Om zulk circulair ontwerp aan te moedigen vul ik sensibilisering aan met een productgericht beleid door de beginselen van ecodesign in te kapselen in beleidsinstrumenten zoals bv. het subsidiebeleid of door ecomodulatie van de milieubijdrage binnen het instrument uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Ik blijf ook de kringloopcentra verder ondersteunen om de doelstelling rond 8 kg/inwoner hergebruik tegen 2030 te realiseren.

Inzake de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) is een Interregionaal Samenwerkingsakkoord in opmaak. Dit kader dient om te komen tot een meer uniform beleid over heel België. Dit maakt het mogelijk om een sterker beleid te voeren waarmee betere resultaten mogelijk zijn, vooral inzake hergebruik en hoogwaardige, lokale verwerking.

Daarnaast bleef ik wat productbeleid betreft inhaken op opportuniteiten die zich op federaal en Europees vlak voordeden. We leggen daarbij onze focus op de productgroepen vermeld in de kaderrichtlijn Afvalstoffen en het Europese Actieplan CE en eigen opportuniteiten. Zo heb ik rond textiel eerste gesprekken over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid opgestart met de andere gewesten, en zorgde ik voor nieuwe aanvaardingsplichtconvenanten met Bebat en Febelauto voor batterijen en HEV.

Wat de werkagenda chemie en kunststoffen betreft werd een voorstel met prioriteiten uitgewerkt in de kerngroep. De meest initiatieven lopen door in 2024, zoals onder meer de samenwerking met de sociale economie rond sortering van kunststoffen.

Om de afvalsector te vergroenen bleef ik in 2023 samen met private partners en lokale besturen het actieplan Kunststoffen uitvoeren, met onder meer financiering vanuit het LIFE-project C-MARTLIFE. Ik identificeerde bijkomende beleidsmaatregelen om de afzet van kunststofrecyclaten te bevorderen. Zo ga ik onder meer zwaarder wegen op het Europese beleidsproces en stimuleer ik de inzet van recyclaten binnen het UPV beleid via de ISA's en erkenningen. Via VLarema 9 voerde ik criteria in voor een verplichte recycled content in specifieke producten.

Ik verscherpte en verduidelijkte de regelgeving rond het gebruik van herbruikbaar cateringmateriaal in VLarema 9 zodat ze bijdraagt tot een effectieve vermindering van het gebruik van eenmalige drankreceptiënten en eenmalig eetgerei. Ik ondersteun de organisatoren van evenementen met praktijkbezoeken, tips en tricks, info over het aanbod aan cateringmateriaal, wasfaciliteiten en waarborgsystemen. Ik stelde een nieuw Werkplan 2023-2024 op om verder uitvoering te geven aan de Green Deal Anders Verpakt tussen overheid en distributie. Dit omvatte onder meer verdere projectopvolging, communicatieacties en nieuw onderzoek. In februari 2024 is een tussentijds voortgangsrapport verschenen, waarin de realisaties staan van de 88 lopende projecten die gedragen worden door 95 ondertekenaars. Naast de verschillende netwerkevents die georganiseerd zijn, en de (pers)artikelen en nieuwsbrieven die zijn gepubliceerd, heb ik bijvoorbeeld eveneens financiering kunnen bekomen voor diverse projecten. Concreet zijn er zes projecten goedgekeurd door de Stuurgroep voor ondersteuning en hebben er nog eens twee projecten Europese steun gekregen via de EFRO-projectoproep.

Ik zet ook in op het correct beheer van afvalstoffen die zorgwekkende stoffen bevatten. In 2023 organiseerde ik een meetcampagne gericht op het meten van POP's (persistente organisch verontreinigende stoffen) in diverse afvalstromen. Ik besteedde daarnaast aan het einde van het jaar een tweede meetcampagne uit voor het meten van zorgwekkende stoffen in gerecycleerde kunststoffen, textiel en rubber. Tot slot werkte ik een voorlopig handelingskader uit voor PFAS in bouwstoffen.

OD 6. VERMINDEREN VAN RESTAFVAL DOOR CIRCULAIR MATERIALENBEHEER

Het nieuwe 'Lokaal Materialenplan' (zie ook OD 4) volgde het vorige uitvoeringsplan voor huishoudelijk en gelijkaardig bedrijfsafval op. De nadruk ligt meer op preventie om de hoeveelheid restafval te verminderen voor de periode tot 2030. In 2023 werden de acties vooral nog voorbereid om later in de planperiode uit te rollen. Voor de vermindering van het huishoudelijk restafval stelt het nieuwe plan een doelstelling voorop van nog slechts 100kg restafval per inwoner tegen 2030.

Om lokale besturen te ondersteunen deze doelstelling te halen, heb ik het subsidiebesluit aangepast. De procedure om subsidies aan te vragen is sterk vereenvoudigd. In 2023 zette ik het bestaande maatwerk verder voor de lokale besturen (o.a. via samenwerkingsverbanden, visitaties, lerende netwerken en proefprojecten). Alle gemeenten die nog moeten starten met gft-inzameling werden aangeschreven.

Om het bedrijfsrestafval te verminderen, zorgde ik voor gestructureerde aanpak voor administratieve handhaving op de inzameling (registraties in het centrale non-conformiteitenregister, opvolgen aanvragen afwijkingen verbrandingsverbod bedrijfsrestafval). In 2023 werkte ik via het VLAREMA 9 ook aan een regeling die zorgt voor correcte inzamelformules (diftar), zodat bedrijven beloond worden als ze goed sorteren aan de bron en minder restafval produceren. Verder zorgde ik voor extra communicatie naar doelgroepen zoals horeca, scholen en de eventsector. De belangrijkste thema's voor de looptijd van de Green Deal Duurzame Zorg zijn gedefinieerd, waarbij de verduurzaming van de zorg centraal staat en ook afvalpreventie en bronsortering belangrijk zijn. Er werd een werkplan opgesteld met concrete timings voor 2024. Verschillende activiteiten werden reeds opgestart.

Ik zet de strijd tegen zwerfvuil verder. In de uitvoering van de EU Richtlijn Single Use Plastics (SUP) zorgen we middels hogervermeld in opmaak zijnde Interregionaal Samenwerkingsakkoord (zie ook OD 5) ervoor dat producenten van de relevante sectoren de zwerfvuilkosten van hun producten dragen. De verderzetting van Mooimakers in 2023 als onderdeel van de uitvoering van de SUP-richtlijn was succesvol. Zo goed als alle actiepunten van het operationeel plan werden uitgevoerd. De voornaamste acties situeren zich in de ondersteuning van de lokale besturen op allerlei vlakken. Het Kenniscentrum ging verder op zoek naar goede praktijken, lokale ondersteuning via coaching en projecten werd verdergezet en er werden drie grote communicatiecampagnes uitgevoerd.

Ik zette verder de gewestelijke OVAM-ambtenaren in kader van de GAS-wetgeving in op zwerfvuil. Momenteel zijn er 29 handhavers in dienst die reeds actief zijn in 140 en aangesteld in 166 Vlaamse gemeenten. Een belangrijk doel is via metingen bepalen wat het effect is van het handhaven op de hoeveelheid zwerfvuil dat wordt achtergelaten. De combinatie van controlerend handhaven en communicatie ondersteuning blijkt de meeste effectieve methode op basis van een onderzoek in Geel, Herentals en Turnhout.

In 2023 werd verder uitvoering gegeven aan de overeenkomst met de Vlaamse Justitiehuzen inzake de uitvoering van werkstraffen en dienstverleningen in het kader van het opruimen van zwerfvuil, waarbij mijn administratie concreet op

zoek ging naar locaties waar werkstraffen kunnen worden uitgevoerd en de opvolging ervan verzorgde.

De algemene beleidslijn op het vlak van heffingen op afvalstoffen bestemd voor eindverwerking wordt verdergezet. Aanpassingen aan de regeling zijn erop gericht om loutere energievalorisatie van restafval af te bouwen ten gunste van selectieve inzameling en mechanische of chemische materiaalrecyclage. In die zin hebben deze heffingen in eerste instantie een sturend karakter en zijn ze vooral bedoeld om materiaalrecyclage te faciliteren. Voorstellen hiertoe zijn in voorbereiding en zullen in 2024 verder verfijnd worden. De Dynamische Energie Atlas is zo goed als afgerond.

OD 7. RAPPORTAGE, DATAMINING EN DIGITALE ONTSLUITING I.K.V. AFVAL- EN MATERIALENBELEID

Het Symbioseplatform zet in op het sluiten van verschillende materiaalketens. In de loop van 2023 werd een nieuw traject voor de verdere ontwikkeling van het symbioseplatform vastgelegd. De focus ligt op hergebruik van bouwmaterialen, organisch afval uit het beheer van de openbare ruimte en hergebruik en recyclage van textiel(afval) via het Europees project RegioGreenTex.

Ik heroriënteer de manier van data-inzameling over afvalstoffen, door te focussen op transparantie, de administratieve lasten te doen dalen en het verzamelen en verwerken van gegevens maximaal te automatiseren. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht voorziet hiertoe in VV070 de stapsgewijze uitbouw van MATIS (Materialeninformatiesysteem). In 2023 werd MATIS verder uitgebreid met een nieuwe module voor de inzameling van bedrijfsafval.

Ter ondersteuning van het volledige afval- en materialenbeleid gebeurt onderzoek om datahiaten op te vullen en nieuwe indicatoren voor afval- en materialenbeleid te ontwikkelen. In 2023 werden de materiaalindicatoren geüpdatet tot 2021 en werd de materialenvoetafdruk via input-outputanalyse voor de periode 2015-2021 berekend. Ook werd de link gelegd tussen materialen en milieu door de berekening van de Consumption Footprint indicator. Nieuwe indicatoren in het kader van circulaire economie worden opgenomen in de bestaande online CE monitor. De actualisatie van de CE monitor is gestart in 2023, en zal doorlopen in 2024.

4.2. BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Afval en Materialen hebben betrekking op de middelen onder het beheer van OVAM, zowel op de OVAM-begroting als op de DAB MINAfonds.

De OVAM oefent haar activiteiten uit binnen 2 verschillende inhoudelijke structuurelementen: ISE J Afval en materialen en ISE E Bodem en ondergrond. De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt via artikel QB0-1QCE2JV-IS (werkings- en investeringsdotatie van de OVAM). Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen de OVAM: ISE J Afval en materialen. Dit betekent dus niet dat al deze middelen integraal ingezet worden voor deze ISE. Bij de bespreking van de OVAM-begroting worden deze middelen wel afgezonderd (zie verder).

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

AFVAL EN MATERIALEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	0	0	0	0	0	0
Toe-lagen IS	24.392	27.909	27.909	24.392	28.382	28.376
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	24.392	27.909	27.909	24.392	28.382	28.376

* *Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de stijging in VAK (+3,5 miljoen euro) en VEK (+4 miljoen euro) op tussen BA2023 en de reële begrotingsuitvoering 2023. Dit verschil is in hoofdzaak te verklaren door toegekende middelen vanuit de VAP-provisie voor de Hub ZZS, de middelen voor de uitvoering van het sectoraal akkoord en in beperkte mate de middelen voorzien in het kader van het Europees Voorzitterschap.

In VEK-kredieten komt het verschil door de herschikking van middelen voor het Relanceplan.

4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QB0-1QCE2JV-IS – OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de OVAM een werkingstoelage van het departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken en haar specifieke taken op het vlak van het afval-, bodem- en materialenbeleid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	24.392	27.909	27.909	24.392	28.382	28.376

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in 2023 via BVR een budget van 229 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap 2024. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SA0-1SBA2AA-PR.

Er werd in 2023 via BVR een budget van 420 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor de uitvoering van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in 2023 via BVR een budget van 18 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het verhogen van de renovatie-ambitie van de Vlaamse Overheid tot een jaarlijkse primaire energiebesparing van 3% overeenkomstig het Vlaamse Energie- en Klimaatplan. Dit budget werd gecompenseerd op artikel CB0-1CBX2AC-PR.

Er werd in de loop van 2023 via BVR een budget van 2.850 keuro VAK herverdeeld waarvan 225 keuro voor de werkmiddelen voor het Kenniscentrum Innovatieve Saneringstechnieken vzw en 2.625 keuro voor de aanpak van sites waarop brandweeractiviteiten met pfashoudend blusschuim hebben plaatsgevonden.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR:

Er werd in de loop van 2023 via BVR een budget van 3.313 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel voor de VV-maatregel 5 – Circulaire economie – asbest, 10 keuro VEK voor VV-maatregel 4 – Circulaire economie-asbest (lokale besturen).

4.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCEAJA-OW – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden in hoofdzaak de inkomsten uit de afvalheffingen bij OVAM begroot.

Op grond van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval 2008 moet FOST Plus daarnaast vanaf 2009 jaarlijks, na indexering, 68 eurocent per inwoner aan het Vlaamse Gewest ter beschikking stellen voor het beleid rond verpakkingsafval. Op basis van een werkprogramma wordt het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het MINA-fonds. Pas wanneer dit bedrag gestort wordt door Fost Plus, kunnen de middelen hiervoor aangewend worden en kunnen de middelen ingezet worden door de OVAM voor investeringssubsidies aan lokale overheden (OD 6).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	68.154	0	0
1e BA-JR	68.154	0	0
BU	73.228	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is hoger uitgevallen dan de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

De inning van de heffingen gebeurt op basis van het decreet betreffende het duurzaam beheer van materialenkringlopen en afvalstoffen van 23 december 2011. De heffingsplichtigen zijn de uitbaters van afvalverwijderings-/verwerkingsinrichtingen, alsook de overbrengers van afvalstoffen geproduceerd in het Vlaams Gewest met het oog op het verwerken ervan buiten het Vlaams Gewest. De inning van de heffing vindt eenmaal per kwartaal plaats. Voor het vierde kwartaal dient in december een voorschot betaald te worden dat 2/3de van het gemiddelde kwartaalbedrag bedraagt. In 2023 werden reëel nieuwe vorderingen geboekt voor een (netto) totaal bedrag van 72.728 keuro. De meerinkomst is te verklaren door de indexering van de tarieven voor 2023 met ruim 10% t.o.v. de tarieven voor 2022 die niet werd opgenomen in de begroting.

Op grond van het samenwerkingsakkoord met Fost Plus wordt op basis van een werkprogramma het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het Minafonds. Tweemaal per jaar wordt in overleg met FOST Plus bepaald welk bedrag effectief in het Mina-fonds wordt gestort om subsidies te verlenen aan lokale besturen. In 2023 bedroeg dit 500 keuro, wat integraal werd besteed aan investeringen in afvalbakken en ondergrondse selectieve inzamelsystemen.

Uitgaven

QBX-3QCE2JA-WT – DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel van de DAB Minafonds financiert OVAM uitgaven gericht op de uitvoering van het afvalstoffen- en materialenbeleid.

Meer in detail worden volgende uitgaven voorzien op dit begrotingsartikel:

Subsidies aan de 31 erkende kringloopcentra worden toegekend op basis van het subsidiebesluit van 20 mei 2005. De subsidie per kringloopcentrum wordt berekend op basis van het aantal kilo hergebruikte goederen (theoretisch hergebruik) en rekening houdend met de grootte en het aantal inwoners dat in het verzorgingsgebied van elk kringloopcentrum ligt. Het vastleggings- en vereffeningskrediet blijft in 2023 ongewijzigd op 808 keuro (OD 6).

Aan lokale overheden wordt financiële steun gegeven voor de uitvoering van het lokale huishoudelijk afvalstoffenbeleid en het asbestafbouwbeleid. Dit kadert in de doelstelling de effectiviteit van het afvalstoffenbeleid te verhogen en het Uitvoeringsplan huishoudelijk afval en gelijkaardig bedrijfsafval. De procedures voorzien in dit besluit (ontwerp-, toewijzings- en betalingsfase) en het feit dat de betalingsaanvragen ingediend moeten worden door de lokale overheden via de OVAM geven aanleiding tot een gespreide uitbetaling van de subsidies. Deze middelen dienen voor de subsidies voor investeringen in diftar huis aan huis, diftar containerparken, projecten openbare reinheid, ondergrondse containers en sorteerstraatjes. In 2023 werd 4.838 keuro aan vastleggingskrediet en 9.755 keuro aan vereffeningskrediet uitgegeven. (OD 6).

Voor projecten en subsidies in het kader van circulaire economie wordt in 2023 1.914 keuro aan vastleggingskrediet en 952 keuro aan vereffeningskrediet voorzien. Hiermee worden initiatieven van bedrijven en organisaties ondersteund voor projecten circulaire economie waarbij in 2023 de focus lag op circulaire economie in de zorgsector (OD 1).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	6.209	7.657	7.561	12.209	20.274	19.579

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde Relance-herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in 2023 via MB een budget van 500 keuro VAK vanuit de klimaatprovisie QE0-1QHE2IB-PR herverdeeld naar dit artikel met het oog op subsidies lokale besturen.

Er werd in 2023 via MB 948 keuro VAK herschikt naar subsidies lokale besturen gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2EV-IS.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR:

Er werd in de loop van 2023 via BVR een budget van 7.172 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op relance budget 4 – Circulaire economie - asbest lokale besturen en een budget van 893 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op relance budget 125 – Circulaire economie – Recyclagehub.

4.2.3 Overige entiteiten onder gezag

4.2.3.1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap OVAM worden in deze BBT besproken onder punt 5.2.3.1.

OVAM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE E Bodem en ondergrond en ISE J Afval en materialen. De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCE2JV-IS dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en materialen.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE J Afval en materialen ressorteren. Voor de OVAM-kredieten voor ISE Bodem en ondergrond wordt verwezen naar de bespreking van de ISE E Bodem en ondergrond.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCE2JV-IS.

ISE J AFVAL EN MATERIALEN

Onder dit ISE vallen alle maatregelen, taken, doelstellingen en budgetten van het duurzaam afval – en materialenbeleid, in hoofdzaak vervat of gelinkt aan het materialendecreet en VLAREMA. Deze uitgaven worden gefinancierd via het Mina-fonds, asbestattesten en inkomsten uit Europese projecten.

Ontvangsten

Vanaf 23 november 2022 moet elke eigenaar van een toegankelijke constructie ouder dan 2001 bij overdracht over een asbestattest beschikken. Naast deze transactiegebonden asbestattesten moeten eigenaars van een toegankelijke constructie ouder dan 2001 zich in regel stellen om uiterlijk tegen 2032 over een asbestattest te beschikken. Voor 2023 werden de inkomsten geraamd naar een realistisch scenario van 8.000 keuro. De werkelijke inkomsten asbestattesten bedragen 7.812 keuro. Deze inkomsten worden aangewend om uitvoering te geven aan de sectorprotocollen die gericht zijn op het ontzorgen van de verschillende doelgroepen, voor de financiering van de werkingskosten met als belangrijkste kostenposten de IT-kosten, communicatie en de werking van het asbestattest (certificatie-systeem) en het personeel verbonden aan de invoering van het asbestattest.

De OVAM ontvangt middelen van Fost Plus voor een duurzaam evenementenbeleid en een beleid voor netheid in Vlaanderen. Vlaanderen Mooi is een samenwerking tussen de OVAM, het verpakkend bedrijfsleven (Fost Plus) en de lokale besturen (VVSG). Samen pakken we al enkele jaren het zwerfvuil in Vlaanderen grondig aan. Vlaanderen Mooi organiseert onder meer de acties en de campagnes van de Mooimakers. Met Bebat en Recupel werd een

overeenkomst getekend voor de financiering van materiaalstroomopvolgers. Deze ontvangsten bedragen 1.671 keuro lonen en werkingsmiddelen en liggen op niveau van BA2023.

Om het instrument handhaving meer in te zetten is er beslist om gewestelijke ambtenaren in te zetten in kader van de GAS-wetgeving. Er is voorzien dat er 30 handhavers zwerfvuil bij de OVAM tewerkgesteld worden. Ze voeren ter plaatse als GAS-vaststeller controles uit (ook 's avonds en in het weekend), in samenwerking met de gemeenten en lokale politie. In 2023 werd 1.765 keuro inkomsten voor de financiering van deze medewerkers geboekt, 85 keuro lager dan voorzien.

De ontvangsten gedetacheerd personeel bedragen 636 keuro lonen en werkingsmiddelen. Dit is 59 keuro hoger dan voorzien bij BA2023.

In 2020 werd een nieuw EU-project opgestart C-Martlife. Het C-MARTLIFE project heeft als doel het Vlaamse afvalbeleid tot uitvoering te brengen, met een bijzondere focus op het uitvoeringsplan kunststoffen. Centraal in het project staat het verminderen van de hoeveelheid restafval - huishoudelijk en gelijkgesteld bedrijfsmatig afval - en zwerfvuil door een circulair materiaalgebruik te realiseren. C-martlife is een EU-LIFE project dat voor 60% gesubsidieerd wordt. Het loopt van april 2020 tot eind 2027. OVAM is lead-partner, samen met nog 6 partners uit overheid- en non-profitsector. Hierin is een totaal bedrag van 10.825 keuro EU-subsidies voorzien. Het aandeel van OVAM in deze subsidies bedraagt 8.187 keuro.

Binnen het projectbudget is voor de OVAM een budget voorzien van 13.646 keuro. Hier worden 60% subsidies op gegeven, wat betekent dat de OVAM nog steeds 40%, zijnde 5.458 keuro, zelf moet bijdragen. Het gaat voornamelijk over een groot deel loonkosten en expertise/communicatie en onderzoekskosten. Er worden ook een aantal nieuwe medewerkers aangeworven, die exclusief voor het project werken. De eigen bijdrage wordt gedekt door de inzet van de bestaande OVAM-medewerkers, waarvoor loonkosten obv de gewerkte tijd voor het project worden geclaimd. Voor 2023 wordt 1.293 keuro subsidies geboekt voor personeelskosten, onderzoeken en communicatie t.o.v. 1.564 keuro voorzien bij BA2023.

De inkomsten van de overige EU-projecten m.b.t afval en materialenbeleid liggen 67 keuro lager dan het budget.

Er zijn 3 nieuwe EU-projecten opgestart: Regiogreentex, Karma en CEO

Regiogreentex: dit project onder het Horizon subsidieprogramma wordt 3 jaar georganiseerd rond de (oplossingen voor de) valkuilen die momenteel bestaan bij de implementatie van een systemisch circulaire economisch model binnen de textielindustrie in de EU. OVAM neemt deel als partner (voornamelijk personeelskosten).

Karma: dit betreft een Interreg-Europe project voor 3 jaar rond circulaire economie in de bouwsector met als nadruk de sub-regionale en lokale initiatieven en samenwerking. OVAM neemt deel als partner (voornamelijk personeelskosten), de stad Hamburg leidt dit project.

CEO: Circular Economy Office: Ovam neemt deel als partner (voornamelijk personeelskosten) in dit Interreg Project North Sea Region met een looptijd van 3 jaar. Thema is het circulair kantoormeubilair (interieur) en de focus ligt op de opschaling van de experimenten zodat het voor deze sector mainstream kan worden. Meer specifiek gaat het over het verder bouwen op het afgelopen EU-project ProCirc voor wat betreft circulair aankopen en op de businessmodellen

waar andere Vlaamse partners al mee hebben geëxperimenteerd. Maar ook ecodesign en skills/opleidingen komen aan bod.

Overdrachten uit de departementele begroting - QB0-1QCE2JV-IS

Voor de bespreking van de kredietevoluitie van de interne stromen wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCE2JV-IS.

Uitgaven

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

EU - AFVAL EN MATERIALEN

Voor de EU-projecten deel expertise en onderzoeken wordt 1.030 keuro voorzien.

Voor het EU-project C-martlife zijn voor 458 keuro uitgaven geboekt in 2023:

- Er wordt opnieuw een Circular Ambassador Program voorzien omtrent 'educatie en gedragsbeïnvloeding', naast een opdracht om dit thema ook binnen het onderwijs verder binnen te loodsen.
- Binnen de actie rond 'ontwikkeling monitoringsmethode rond data voor huishoudelijk afval op Vlaams en internationaal niveau' wordt een ICT budget voorzien voor softwareontwikkeling.
- Als vervolg op de nulmeting van 2022 komt er in 2023 een impactmeting van inzet drankfonteinen aan de kust. Daarnaast worden ook oplossingen voor afvalbakken op stranden en beachclubs onder de loep genomen.
- De communicatie-acties zullen net zoals vorig jaar gebeuren rond 'afvalvrije kust', herbruikbare bekertjes en cateringmateriaal op evenementen, recyclage luiers, Cirkeltips en verder nog in het kader van de SUP.

SD2: INTERNATIONALE WERKING DUURZAAM AFVAL-, MATERIALEN- EN BODEMBEHEER BINNEN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

Circulaire economie overstijgt de geografische grenzen. Vlaanderen kan de overgang niet alleen verwezenlijken, dus het is noodzakelijk dat we ons beleid ook een nadrukkelijke internationale dimensie geven. Daarom nemen we internationaal en Europees een voortrekkersrol. We steunen een ambitieuze agenda om de overgang naar een circulaire economie Europees en internationaal verder uit te dragen. De Europese Commissie kondigde bovendien ambitieuze plannen aan in de vorm van de Europese Green Deal en een breed Actieplan Circulaire Economie. De ambities in deze plannen zijn opnieuw bevestigd in de herstelmaatregelen van de EU naar aanleiding van Covid-19, en maken zodoende integraal onderdeel uit van de Europese Faciliteit voor Herstel en Veerkracht. Daarom is samenwerking met de Europese regelgever essentieel.

Op Europees of internationaal niveau willen we mee de juridische en socio-economische voorwaarden verbeteren voor het halen van de OVAM-beleidsdoelstellingen, met een bijzondere aandacht voor de overgang naar een circulaire economie in Vlaanderen en Europa. Dit doen we op drie manieren:

- via klassieke beleidsbeïnvloeding in Europese en internationale kernprocessen zoals het EU Actieplan Circulaire Economie, EU Voorzitterschap en Verdrag van Basel,
- via internationale samenwerking met het oog op kennisopbouw,
- door de Europese projectwerking uit te breiden met oog op innovatie en kennisopbouw.

SD3: ASBESTVEILIG VLAANDEREN

Bij BO2023 werd voor asbestveilig Vlaanderen een budget voorzien van 7.030 keuro VAK en 11.280 keuro VEK. Na kredietherverdeling werden de middelen verhoogd naar 9.600 keuro VAK en 13.850 keuro VEK, waarvan 6.600 keuro vanuit de inkomsten asbestattesten. Voor 2023 werd voor asbestafbouwbeleid 7.260 keuro aan kredieten vastgelegd en 3.716 keuro aan facturen vereffend voor uitgaven sectorprotocollen die gericht zijn op het ontzorgen van de verschillende doelgroepen en voor de financiering van de werkingskosten met als belangrijkste kostenposten de IT-kosten en de werking van het asbestattest (certificatie-systeem). De vastleggingen omvatten enerzijds vastgelegde gegroepeerde contracten en anderzijds toegekende subsidiebeloftes voor asbestinventarisatie, -verwijdering of -inzameling waarvan de effectieve uitvoering en navolgende uitbetaling in gespreide planning volgt tot uiterlijk zo'n 4 jaar na de vastlegging. In VAK werden er voor meer dan 4 miljoen nieuwe opdrachten vastgelegd voor sectorprotocollen en subsidies (exclusief relance) maar het VEK is te hoog ingeschat bij BA2023.

Asbest is een verzamelnaam van in de natuur voorkomende mineralen die tot in de jaren tachtig veelvuldig gebruikt werd in gebouwen, woningen en installaties omdat het sterk, slijtvast, isolerend, brandwerend en goedkoop was. De fijne vezels waaruit asbest bestaat zijn echter zeer gevaarlijk voor de mens wanneer deze in de lucht komen en ingeademd kunnen worden. Over heel Vlaanderen zouden gebouwen en infrastructuur ouder dan 2001 nog zo'n 2,3 miljoen ton aan asbesthoudende toepassingen bevatten. Dit vormt niet enkel een gevaar voor de volksgezondheid, maar is eveneens een obstakel voor de renovaties die nodig zijn om de energie-efficiëntie van gebouwen en woningen te verbeteren en om tot een circulaire bouwpraktijk te komen.

De OVAM voorziet een actief asbestafbouwbeleid. Het doel is om risicovolle asbesthoudende materialen tegen respectievelijk 2034 (de meest risicovolle asbesttoepassingen zoals asbestcement daken en gevelbekleding en niet-hecht- gebonden toepassingen) en 2040 (alle andere asbestproducten in slechte staat) af te bouwen. We voorzien hierbij de nodige ondersteuning in de vorm van informatie en leidraden. De OVAM heeft zelf geen toezichtsbevoegdheid voor asbestovertredingen maar ondersteunt de lokale toezichthouders door het aanbieden van asbestopleidingen, het voorzien van leidraden en het voorzien van tweedelijns-ondersteuning en -advies.

We voeren het actieplan asbestafbouw verder uit met prioriteit voor de meest kwetsbare doelgroepen en met het accent op ontzorging. Bij scholen, sociale huisvesting, landbouw en zorginstellingen voeren we bestaande sectorprotocollen uit en/of sluiten weer nieuwe af. We ondersteunen ook verder de bestaande en nieuwe asbestafbouwprojecten van lokale besturen om asbestafbouw voor burgers veilig, betaalbaar en makkelijker te maken. Binnen de ondersteuning van lokale besturen besteden we bovendien extra aandacht aan jeugd(beweging)infrastructuur. We evalueerden de voortgang van het asbestafbouwbeleid in 2022 en werkten een bijgestuurd Asbestafbouwplan 2.0 uit.

SD4: DEMATERIALISEREN EN SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Voor het dematerialiseren en sluiten van materiaalkringlopen is een budget voorzien van 4.852 keuro VAK en 4.967 keuro VEK. De uitvoering in VAK ligt op niveau van het budget.

De huidige lineaire economie heeft een negatieve impact op de uitstoot van broeikasgassen en op de grondstoffenvoorraden. De circulaire economie kan een oplossing bieden. Enerzijds gaan we op zoek naar manieren om onze maatschappelijke behoeften in te vullen met minder en efficiënter gebruik van materialen doorheen de hele keten. Anderzijds stimuleren we het sluiten van de productieketen. Dat wil zeggen dat we de waarde van de materialen die zich

reeds in de keten bevinden zo min mogelijk verloren laten gaan (bv. door recyclage, hergebruik, etc.).

Ter ondersteuning van het volledige afval en materialenbeleid gebeurt onderzoek om datahiaten op te vullen en nieuwe indicatoren voor afval- en materialenbeleid te ontwikkelen. Voor de MATIS en IMJV validatie wordt jaarlijks beroep gedaan op externe expertise.

Het primair materiaalgebruik in de bouw daalt door circulair ontwerp en hoogwaardige valorisatie van bouw- en sloopafval.

We stimuleren bij de bouwsector een drastische ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen. We implementeren daarom samen met de sector het preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen 2022-2030'. Aan de hand van leerlessen en knelpunten gecapteerd uit de diverse (lopende) initiatieven geven we inhoud aan de Werkagenda Circulair Bouwen van Vlaanderen Circulair. Op die manier willen we de materiaalintensiteit van het bouwproces verlagen.

Via de TOTEM-tool stimuleren we een accurate en gebruiksvriendelijke bepaling van de materiaalimpact van gebouwen en infrastructuurwerken en kunnen we de ecologische voetafdruk van gebouwen verlagen. We onderzoeken de meerwaarde van een materialenpaspoort en materialenpeil om de milieu-impact van materialen in een gebouw te kunnen vergelijken. We zorgen ervoor dat data over materialen vlot kunnen worden gekoppeld aan nieuwe technieken, om preventie en herstellingen gericht uit te voeren.

Het selectief slopen van gebouwen en infrastructuur en de hoogwaardige afzet van bouw- en sloopafval moet in de toekomst de standaardpraktijk zijn. Tegen 2024 moeten we de gescheiden bouw- en sloopafvalstromen zo hoogwaardig mogelijk hergebruiken of recyclen. Daarvoor passen we de wetgeving aan voor sloopopvolging en gebruik van grondstoffen. We voorzien ook de nodige instrumenten voor een betere gescheiden inzameling of (na)sortering zoals een kwaliteitsborgingsstelsel voor secundaire granulaten.

De hoeveelheid restafval afkomstig van consumptiegoederen daalt door meer preventie, hergebruik en selectieve inzameling.

We voorzien een nieuw uitvoeringsplan voor lokaal materialenbeheer. Tegen 2030 willen we de selectieve inzameling van afval met het oog op recyclage doen toenemen van 69% tot 77,5%. Tegen 2030 moeten we minstens 50% van de recycleerbare fractie van huishoudelijk en bedrijfsafval bijkomend recyclen. Dit willen we realiseren door hergebruik, een betere selectieve inzameling en recyclagetrajecten voor prioritaire stromen. Er liggen belangrijke opportuniteiten in de stromen organisch-biologisch afval, kunststoffen, papier en karton en textiel.

We voorzien ook de nodige handhaving en ondersteuning op maat voor het lokale niveau (o.a. via samenwerkingsverbanden, visitaties, lerend netwerk en proefprojecten) en aan bedrijven om het bedrijfsrestafval te verminderen, zodat het interessanter of gemakkelijker is om recycleerbare stromen selectief in te zamelen dan om gemengd restafval aan te bieden.

De overgang naar een duurzamer, circulair voedsel- en biomassasysteem vraagt dat we grondstoffen en producten zo hoogwaardig mogelijk inzetten en dat we geen voedsel verspillen. We voeren samen met de sector het actieplan 'voedselverlies en biomassa(rest)stromen 2021-2025' uit.

Om biomassareststromen zo hoogwaardig mogelijk in te kunnen zetten, moeten we eerst een efficiënte selectieve inzameling installeren. In uitvoering van de Europese verplichtingen zijn tegen 1 januari 2024 de nodige maatregelen van kracht om in heel Vlaanderen zo veel mogelijk bio-afval te

weren uit het huishoudelijk en bedrijfsrestafval. Dit is een belangrijke maatregel om de recyclagedoelstellingen en klimaatambities in 2030 te kunnen halen. We voorzien dit reeds in bepaalde sectoren en bereiden de uitrol naar gezinnen en kleine bedrijven voor. Zoals bepaald in het Vlaamse Regeerakkoord zetten we sterk in op de inzameling van organisch-biologisch afval, dat zo hoogwaardig mogelijk wordt verwerkt. We stimuleren bijkomende investeringen in de realisatie van voorvergistingsinstallaties bij GFT-compostering.

Voor verpakkingen voert de Vlaamse regering alle afspraken in het Verpakkingsplan 2.0 uit. Eind 2022 was er een tussentijdse evaluatie. We zorgen ervoor dat de verpakkingsector zijn ambitieuze engagementen nakomt en leggen onze focus op handhaving. Via het instrument van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) voeren we een beleid rond bedrijfsverpakkingen dat meer aandacht heeft voor hergebruik, hoogwaardige recyclage en uitbouw van lokale af-zetmarkten voor gerecycleerde materialen. We willen via een betere traceerbaarheid maximaal zicht krijgen op de bestemming van de afvalstromen. We stimuleren een actief overleg tussen voedings- en verpakkingsindustrie, lokale overheden en horeca om slimmere en afvalarme ondernemingsmodellen te ontwikkelen voor consumptie buitenshuis. We geven uitvoering aan de Green Deal Anders Verpakt tussen overheid en distributie om het aandeel wegwerp en niet-recycleerbare verpakkingen op de markt te verminderen.

We starten voor een selectie van producten vermeld in de kaderrichtlijn Afvalstoffen en het Europese Actieplan CE (textiel, elektrische en elektronische apparatuur, batterijen, ...) en eigen opportuniteiten (matrassen, ...) een ketenaanpak, onder andere via convenanten. De sectoren moeten producten slimmer ontwerpen, zodat ze langer meegaan en makkelijker herstelbaar, herbruikbaar en recycleerbaar zijn. We stimuleren herstelling van producten en hergebruik van onderdelen. We bevorderen circulair ontwerp en circulaire aankopen binnen instrumenten zoals de aanvaardingsplicht en green deals. Knelpunten als productnormering, labeling etc. maken we bespreekbaar bij de bevoegde federale ministers via het IBP. We onderzoeken of er betere resultaten geboekt kunnen worden door de aanvaardingsplicht van verschillende stromen af te stemmen tussen de gewesten, voor een uniform beleid over heel België.

Complementair zal ook vanuit het Europese project C-Martlife budget worden ingezet om te komen tot een betere selectieve inzameling en recyclage, voor onderzoek naar specifieke productstromen en het verminderen van de hoeveelheid zwerfvuil.

Milieuverantwoorde productie en gebruik van gerecycleerde grondstoffen stijgt

Producten moeten slimmer worden ontworpen, zodat ze langer meegaan en makkelijker herstelbaar, herbruikbaar en recycleerbaar zijn. Om zulk circulair ontwerp aan te moedigen brengen we de mogelijkheden van een aantal instrumenten in kaart: productnormering, labeling, garantieregeling en UPV.

Kunststoffen worden op dit moment nog te spijzig en laagwaardig ingezet. Daarom lanceerden we in 2020 het actieplan 'kunststoffen'. De krachtlijnen zijn een efficiënter gebruik van kunststoffen, meer selectieve inzameling, meer recyclage en meer afzet voor recyclaten. We maken het financieel interessanter om kunststoffen apart te houden voor recyclage en de niet-recycleerbare kunststoffen van de markt te weren. De coronacrisis maakte met name de afzet van recyclaten problematisch, wat we verder ondersteunen via criteria rond recycled content in specifieke producten en via openbare aanbestedingen.

We pleiten voor extra investeringen in de nodige sorteer- en recyclagecapaciteit. Zo zorgen we ervoor dat Vlaanderen evolueert tot een toonaangevende recyclagehub in Europa, hier worden in het kader van het

Vlaamse relanceplan bijkomende middelen voor voorzien. We focussen hierbij op luiers, asbest, textiel, matrassen en kunststoffen.

Het Symbioseplatform is een tool waarop bedrijven actief informatie over hun reststromen met elkaar kunnen delen, en vervolgens zulke stromen kunnen verkopen of uitwisselen. Het platform creëert zo win-win situaties waarbij waardevolle materialen een nieuwe toepassing vinden in plaats van bij het afval terecht te komen, en bedrijven toegang krijgen tot een goedkopere en milieuvriendelijkere bron van grondstoffen.

Milieuverantwoorde verwerking van afvalstoffen is gegarandeerd

De milieueffingen hielpen de afgelopen decennia het gedrag van burgers en bedrijven zodanig te sturen dat de hoeveelheid restafval gedaald en recyclage verhoogd is. Daarom passen we de heffingen op afvalstoffen bestemd voor eindverwerking aan zodat de loutere energiewaardering van restafval wordt afgebouwd ten gunste van selectieve inzameling en mechanische of chemische materiaalrecyclage. De afvalverwerkingscapaciteit in Vlaanderen stemmen we af op maat van de circulaire economie. Een circulaire economie betekent dat Vlaanderen zich moet voorbereiden op een gefaseerde afbouw van afvalverbranding.

We voeren de strijd tegen zwerfvuil op door lokale besturen en producenten te mobiliseren voor meer preventie en handhaving.

In de uitvoering van de EU Richtlijn Single Use Plastics maken we afspraken rond de inning van de zwerfvuilkosten.

Ook via de Mooimakers (samenwerking OVAM, Fost Plus en VVSG) zetten we het beleid tegen zwerfvuil en sluikstorten verder met gepaste extra beleidsmaatregelen, samen met de doelstellingen die in het Lokaal Materialenplan staan. Daarbij leren we maximaal uit de opgedane ervaringen en heroriënteren we de werking van de Mooimakers meer richting handhaving en preventie.

SD7: OVAM DIGITAAL

Het budget voor OVAM digitaal bedraagt 852 keuro VAK/VEK na herschikking van -195 keuro naar ISE Bodem-Digitaal. De uitvoering in VAK en VEK ligt hoger dan voorzien.

Een kwaliteitsvolle ICT- en informatiestrategie is cruciaal voor een optimale dienstverlening en om het eigen beleid te monitoren. We onderbouwen ons beleid met data en delen onze inzichten met onze stakeholders. Daarnaast gebruiken we de beschikbare technologieën om onze interne werking te stroomlijnen.

Tegen 2024 is het digitale data-inzamelingsstelsel voor afval-, materialen- en grondstromen operationeel (Matis)

We heroriënteren de manier van data-inzameling van afvalstoffen, door te focussen op transparantie, de administratieve lasten te doen dalen en het verzamelen en verwerken van gegevens maximaal te automatiseren. We bouwen hiertoe stapsgewijs het MATIS (materialeninformatiesysteem) uit. In een eerste stap ontwikkelen we tot 2022 een nieuw systeem voor de productie en verwerking van huishoudelijk en gelijkaardig bedrijfsafval. Tegen 2030 beogen we hier een centraal systeem mee dat de OVAM aan de hand van kwaliteitsvolle real time gegevens inzicht biedt in de materiaalstromen (inclusief productieplaats, bestemming en gebruikstoepassing) tussen Vlaamse lokale besturen, bedrijven en hun klanten binnen en buiten Vlaanderen.

Verder ontwikkelen we indicatoren voor verschillende thema's als bouw, productketens, voeding en mobiliteit in het kader van circulaire economie, en we bundelen deze in een CE-monitor. Daaraan kunnen we doelstellingen

koppelen, waarmee we beleidsmaatregelen kunnen evalueren en externen kunnen informeren en sensibiliseren.

De OVAM ontsluit haar afval- en materialeninformatie digitaal

Via de digitale ontsluiting van data en ontwikkeling van tools ondersteunen en sensibiliseren we burgers, lokale besturen en bedrijven. Denk maar aan het asbestattest, Cirkeltips, de benchmarktool voor lokale besturen en het Vlaams Symbioseplatform.

Onze dossierbehandeling loopt digitaal tegen 2024

Deze legislatuur maken we werk van de digitalisering van onze advisering bij omgevingsvergunningen, afleveren van kennisgevingen voor grensoverschrijdend transport van afvalstoffen, beheer van ambtshalve opdrachten, beheer van het grondinformatieregister en informatiebeheer in het algemeen.

SD9: COMMUNICATIESTRATEGIE 2020-2025

Communicatie is een belangrijk onderdeel van het functioneren van onze organisatie, om de maatschappelijke meerwaarde van OVAM voor Vlaanderen te maximaliseren. Het budget van 200 keuro werd voor 170 keuro VAK en 164 keur VEK besteed.

- We maken onze dienstverlening bekend (tools, producten, richtlijnen, sorteerboodschappen, ...) zodat we iedereen bereiken die er baat bij heeft.
- Onze communicatie dient daarnaast om burgers, bedrijven en andere organisaties te sensibiliseren en te informeren over onze kernthema's.
- Tot slot creëren we draagvlak voor nieuw en ambitieus beleid op 'onze' thema's.
- Via het koepelconcept 'Omdat het samen werkt' verbinden we acties van de OVAM en partners om zo draagvlak te creëren.
- De voorbije decennia stond de OVAM mee aan de wieg van een heleboel organisaties (bijv. beheersorganismen, sectorfondsen, ...) die mee uitvoering geven aan diverse acties in het kader van het afval-, materialen- en bodembeheer of bouwde de OVAM belangrijke partnerschappen uit met lokale besturen, bedrijfsfederaties, ... Veel van deze organisaties hebben zelf een sterk communicatiebeleid waardoor het voor burger en bedrijf soms moeilijk te onderscheiden is wie wat doet. Onze strategie is er op gericht verbinding en versterking te creëren tussen partners en communicatie-acties.
- Voor de kernthema's motiveren we burgers en bedrijven via verschillende communicatiestrategieën om gedrag te wijzigen.
- We identificeren verschillende prioritaire thema's. Rond die thema's werkt de OVAM strategische communicatieplannen uit die verschillende beleidsmaatregelen op lange termijn ondersteunen met specifieke acties of campagnes. Verder optimaliseren we ook de interne informatiedoorstroming.

TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN VLAANDEREN / VLAANDEREN CIRCULAIR GOVERNANCE

Het budget voor de transitie naar een circulaire economie in Vlaanderen bedraagt 2.000 keuro VAK/VEK. De uitvoering in VAK ligt 567 keur lager dan gepland, voornamelijk door vertraging in de ontwikkeling van de nieuwe website Vlaanderen Circulair.

De overgang van een lineaire naar een circulaire economie komt tegemoet aan een aantal uitdagingen: zo veel mogelijk natuurlijk kapitaal behouden en herstellen, bijdragen aan een oplossing voor de klimaatverandering, bedrijven

een duurzame toekomst geven, mee werkgelegenheid creëren en de strijd tegen sociale ongelijkheid aangaan.

Het biedt onze bedrijven kansen om te innoveren: door nieuwe ondernemingsmodellen, nieuwe producten die beter recyclebaar, herbruikbaar en herstelbaar zijn en nieuwe partnerschappen onder meer voor uitwisseling van grond- stoffen en energie... Op die manier kunnen de bedrijven beter inspelen op de behoeften van zowel hun klanten als de maatschappij en kunnen ze het verschil maken met (buitenlandse) concurrenten.

Vlaanderen Circulair is een breed partnerschap dat bestaat uit relevante Vlaamse overheidsinstanties, beroepsfederaties, verenigingen, steden en gemeenten, burgers en kennisinstellingen. We staan voor de uitdaging om de lessen die dit partnerschap vorige legislatuur leerde door onderzoek en experiment, te verankeren in het beleid met nieuwe businessmodellen en economische kansen. De in 2021 opgestarte werking via de thematische Werkagenda's circulair bouwen, chemie & kunststoffen, waterkringlopen, de bio-economie, de voedselketen en de maakindustrie wordt verdergezet.

Naast deze thematische acties hebben we zeven transversale hefboomen geïdentificeerd die over de thema's heen cruciaal zijn voor de transitie Circulaire Economie, en waar aparte werkgroepen concrete initiatieven voor zullen nemen in wisselwerking met de Werkagenda's:

- Via beleidsinstrumenten verankeren we inzichten en verhelpen we knelpunten in de wet- en regelgeving.
- Op Vlaams niveau gebruiken we circulaire overheidsaankopen om bijvoorbeeld producten met recyclaten te stimuleren.
- Het Steunpunt Circulaire Economie doet onderzoek naar onder meer indicatoren en sociaaleconomische effecten van circulaire economie.
- Actieve communicatie zal het draagvlak voor de circulaire economie verbreden.
- We stuwen innovatie & ondernemen in de richting van circulaire praktijken.
- Onder de hefboom financiering valt het aanmoedigen van investeringen en mobiliseren van Europese middelen.
- We zorgen ervoor dat de jobs en skills van de nabije toekomst aangepast zijn aan de circulaire realiteit.

De OVAM neemt haar engagement op in elk aspect van deze constellatie via de Stuurgroep, het team Vlaanderen Circulair, de centrale Projectgroep, de Werkagenda's en hefboomwerkgroep. Meer specifiek zal ze optreden als trekker van zowel de Werkagenda Circulair Bouwen als de Werkagenda Kunststoffen & Chemie. In de overige vier speelt ze eveneens een prominente rol voor wat betreft het materialenluik, door deel te nemen aan de respectievelijke kerngroepen, visiebepalingen en rollende programma's.

RELANCE VV5: ASBEST (sectorprotocollen)

Ter ondersteuning van specifieke doelgroepen werden in 2021 en 2022 bestaande sectorprotocollen verder uitgewerkt (scholen, landbouw) en werden andere (zorginstellingen, sociale huisvesting) hernieuwd. Deze uitgaven werden aangerekend binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht bij project VV5. In 2023 werden hierop voor 2.843 keuro aan facturen vereffend.

RELANCE VV70: MATERIAALSTROMEN DIGITALISEREN

De kaderrichtlijn afvalstoffen wijzigde de recyclagedoelstellingen en verschuift het meetpunt voor de recycling naar achteraan in de verwerkingsketen. Een belangrijke doelstelling van MATIS is dat de OVAM het afval kan volgen

doorheen de verwerkingsketen tot het effectief gerecycleerd wordt. Dit doen we bij voorkeur via digitale gegevens uitwisseling tussen de betrokken bedrijven en de OVAM, zodat de administratieve lasten beperkt blijven. Bovendien stellen we af en toe vast dat er illegale of frauduleuze afvaltransporten plaatsvinden. De OVAM wil hier korter op de bal spelen en de afvalstoffen traceren om de toezichhoudende diensten van accurate informatie voorzien met het oog op een effectieve en efficiënte handhaving. De OVAM ontwikkelt daartoe een nieuwe tool (MATIS) voor gegevensinzameling, -validatie en -ontsluiting. Het resterende VEK van 469 keuro werd volledig benut in 2023.

RELANCE VV4: ASBEST

Via het aanbieden van een voordelige ophaling aan huis van asbestcementafval of de mogelijkheid deel te nemen aan een voordelige gegroepeerde asbestverwijdering binnen het relanceplan Vlaamse Veerkracht bij project VV4, werden burgers ondersteund. Er werden hiervoor subsidies aan lokale besturen om asbestafbouwprojecten te organiseren die de verwijdering en inzameling van asbest aan huis aan sterk gesubsidieerd tarief mogelijk maken met de ambitie om naar een dekking van alle Vlaamse gemeenten te gaan. Binnen deze subsidies wordt er extra aandacht besteed en werd 3 miljoen euro aan middelen voorzien voor infrastructuur van lokale jeugd- en sportverenigingen.

LONEN EN WERKING

De personeelskosten van OVAM worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCE2JV-IS en de inzet van extra inkomsten uit o.a. Europese projecten, Fost Plus, Bebat en Recupel. Het krediet bij BA2023 bedraagt 32.683 keuro en werd aangepast naar 34.667 keuro via volgende herverdelingen:

- Er werd in 2023 via BVR een budget van 229 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap 2024. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SA0-1SBA2AA-PR.
- Er werd in 2023 via BVR een budget van 420 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor de uitvoering van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op artikel SG0-1SKC2TG-PR.
- Vanuit de extra inkomsten bodemattesten werd +270 keuro toegevoegd aan het personeelsbudget om het tekort van de index en endogene groei gedeeltelijk op te vangen.
- Het krediet werd verhoogd met +500 keuro vanuit de inkomsten asbestattesten.
- Het krediet werd verhoogd met +565 keuro actualisatie inkomsten externe medewerkers Vlaanderen Mooi, Bebat, Recupel, handhavers en gedetacheerden.

De werkelijke uitvoering 2023 ligt op 36.193 keuro, dit is hoger dan ingeschat bij BA2023. Zowel de indexstijging als de endogene groei worden maar gedeeltelijk in het budget bijgesteld. Deze endogene groei vertoont jaarlijks een zelf te financieren saldo, doordat de gemiddelde leeftijd van de OVAM-medewerkers toeneemt (weinig instroom door besparingen op koppen, en de gemiddelde leeftijd en duurtijd loopbaan van de OVAM-medewerker neemt toe). Bovendien zijn er extra kosten in kader van hybride werken (internetvergoeding voor thuiswerken) en voor het sectoraal akkoord (oa thuiswerkvergoeding, baremieke loonsverhoging,..). Daarnaast speelt ook de daling van het aantal opgenomen dagen onbetaald verlof een rol in de stijging van de personeelskosten.

De algemene uitgaven worden gefinancierd via de werkingsdotatie QB0-1QCE2JV-IS en de eigen inkomsten. OVAM wenst haar dienstverlening en werking verder te automatiseren in het licht van Vlaanderen radicaal digitaal.

Er werden diverse investeringen gemaakt om interne processen en processen met externen te digitaliseren. Verder werd in 2023 blijvend ingezet op de privacy en informatieveiligheid.

4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

5. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT BODEM EN ONDERGROND

5.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID

OD 1. NAAR VEERKRACHTIGE BODEMS IN VLAANDEREN

Ik gaf mijn administratie de opdracht om proactief mee te werken aan de voorbereiding en bespreking van de **Soil Monitoring Law** die door de Europese Commissie werd voorgesteld.

Ik bewaakte de coherentie en het ambitieniveau van de bodemgerelateerde aspecten van de Europese regelgeving in voorbereiding en de strategieën. In deze context startte ik de **ontwikkeling van indicatoren voor bodemgezondheid** voor bodems onder alle landgebruiken en werkte ik aan tools om **goede bodemzorg** meer ingang te doen vinden in Vlaanderen.

Ik droeg ook verder bij aan en stelde Vlaamse **expertise** ter beschikking van de verschillende werkgroepen van het Global Soil Partnership van de Voedsel- en Landbouworganisatie (FAO) en het European Soil Observatory (EUSO)

Wat **LULUCF** betreft gaf ik mijn administratie de opdracht om in 2023 via het bodemkoolstofmonitoringnetwerk de evolutie van koolstof in de bodem verder op te volgen, een LULUCF-actieplan op te stellen en de LULUCF-prognoses te verfijnen. Hierbij gaf ik ook bijzondere aandacht aan veengebieden en maakte ik werk van de opmaak van veenwaarschijnlijkheidskaarten. Om burgers en besturen te sensibiliseren, ondersteunde ik het **citizen science project Bodemleven**.

Ook de **programmawerking Grondzaken** (ISE omgevingsbeleid Ruimte en milieu, SD 4, OD 1) zette ik verder. In 2023 voerde ik een beleidsscan bodem uit van het bodembeleid ivm toekomstige opportuniteiten. De werkgroepen Bodemdata, Mollennetwerk, Bodemschap en Bodemeducatie sensibiliseerden over het belang van bodem en duurzaam bodembeheer en ontsluiten kennis en bodeminformatie.

OD 2. EROSIE MAXIMAAL VOORKOMEN

Naar aanleiding van de aanbevelingen van de **evaluatie van het erosiebeleid** werd een voorstel uitgewerkt om het erosiebeleid bij te sturen. Alle landgebruikers worden hierdoor aangesproken tot het nemen van gepaste brongerichte maatregelen, zoals onbegroeide bodems voorkomen, aangepaste teeltrotaties, niet-kerende bodembewerking, permanente teelten, bodembedekkers, niet scheuren van grasland etc. op alle erosiegevoelige gronden in Vlaanderen. Het doel is het gemiddelde erosierisico van een perceel lager te houden dan de draagkracht van dat perceel. Ik gaf extra aandacht aan het verbeteren van de modellering van erosie en de sedimentaanvoer naar het oppervlaktewater.

SD 2. HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG

Deze doelstelling is gelinkt aan begrotingsartikelen QBX-3QCE2EV-IS en QBX-3QCE2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND.

OD 1. BODEMKWALITEIT GARANDEREN VIA BODEMSANERING

Ik wil dat tegen **2036 elke risicoground in Vlaanderen is onderzocht en waar nodig de sanering van historische verontreinigingen is opgestart**. Op dit moment is er een sterk verhoogde maatschappelijke aandacht voor PFAS en andere zorgwekkende stoffen, waardoor ik middelen heroriënteerde naar dit thema. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS is een uitgebreide programmawerking opgestart. Zo evalueer ik in 2023-2024 het Bodemdecreet en VLAREBO grondig, ik richtte hiertoe een expertenpanel op dat op regelmatige basis samenkomt. In juni 2024 wordt het eindverslag hierover ingewacht zodat de volgende Regering met deze aanbevelingen aan de slag kan. De 2036-doelstelling zal ik laten herevalueren in functie van de nieuwe realiteit. Sowieso blijf ik prioriteit hechten aan de sanering van verontreinigde terreinen waar er toxicologische risico's zijn voor de mens.

Ook in 2023 bleef ik inzetten op het onderzoek naar PFAS op locaties met voormalige brandweeroefenterreinen of bij grotere brandincidenten. Op gekende risicolocaties, waar bodem en grondwater mogelijks met PFAS zijn verontreinigd, stimuleerde ik derden om het PFAS-onderzoek uit te voeren.

Ik stimuleerde ook de fondsen Bofas vzw, Vlabotex vzw en Tersana vzw bij de uitvoering van onderzoeken en saneringen in hun sector.

Ik ga met onze partners nog steeds op zoek naar terreinen met verplichtingen in het kader van het bodemdecreet, om daar een maatschappelijke meerwaarde te creëren. In ambtshalve onderzoeken op stortplaatsen liet ik systematisch nazien of de locatie onderbenut is qua landgebruik, klimaatdoelstellingen of ander beheer.

Bij particulieren bleef ik ontzorging in de onderzoeksfase ondersteunen en pak ik via een woonzoneaanpak de gronden in eigendom van particulieren gezamenlijk aan per gemeente. Voor alle doelgroepen waar de huidige eigenaar vrijgesteld is, zorgde mijn administratie met haar ambtshalve optreden (onderzoeken en sanering) voor oplossingen voor mensen, verenigingen, bedrijven of besturen. Scholen kregen als prioritaire doelgroep nog bijzondere aandacht in een apart project waarbij we werken met sectorprotocollen en verregaande ontzorging.

We bouwden deze legislatuur knowhow op voor een aanpak van de **sanering van historisch verontreinigde waterbodems**. Zo liet ik in 2023 een handleiding maken die richtlijnen bevat voor bodemsaneringsdeskundigen in het kader van de risico-evaluatie die zij uitvoeren bij het onderzoek van de waterbodem. Ik breidde daarnaast de studie hotspots voor waterbodemverontreiniging uit met de PFAS-parameters.

Ik stimuleerde gekende en nieuwe dossiers waar verontreiniging is opgetreden bij het gebruik van een stookolietank voor verwarmingsdoeleinden, om zich aan te melden bij Promaz vzw voor tussenkomst door het fonds.

OD 2. BODEMKWALITEIT VERSTERKEN VIA BODEMZORG

Om de bodemdiensten maximaal te behouden of te herstellen en optimaal duurzaam hergebruik van de bodem te realiseren, verfijnde ik het **kader circulair bodem- en landgebruik**. Dit gebeurde via de code van goede

praktijk 'afbakenen kadastrale werkzone', via dataopbouw vanuit de technische verslagen grondverzet en een eerste kader voor de gebiedsgerichte aanpak van grondverzet. Daarnaast onderzocht ik samen met de partners binnen Grondzaken de hiaten en kansen in het beleid om de integrale aanpak van bodemkwaliteit en bodemzorg in de open ruimte te verbeteren. De verkenningen 'gebiedsgerichte aanpak grondverzet' is afgerond. Ik bereidde een kaderopdracht voor om bodemzorg via verschillende instrumenten en projecten op maat van de doelgroep uit te rollen. Zo leg ik de grondslag voor een integratie van de bodemzorg in de wetgeving.

De PFAS-problematiek maakt eens te meer duidelijk dat we in onze integrale aanpak blijvend rekening moeten houden met nieuwe uitdagingen zoals diffuse bodemverontreiniging en '**emerging contaminants**' of nieuwe opkomende stoffen zoals perfluorverbindingen (PFAS), gebromeerde vlamvertragers, bestrijdingsmiddelen, farmaceutica,... Ik inventariseerde verder de gegevensbronnen van **diffuse bodemverontreiniging**. De focus tijdens de meetcampagne 2023 lag bij landbouwgronden en lijntrajecten (= (auto)wegen, spoorlijnen, waterwegen, ... en hun omgeving). Via een samenwerking binnen het beleidsdomein, met het Departement Zorg en in de internationale Europese contextzorg ik ervoor dat de belangrijkste (groepen van) stoffen – zoals PFAS – worden aangepakt, en werken we aan een beleid over zeer zorgwekkende stoffen. Om een robuust kwaliteitssystem voor de bodemsaneringsdeskundigen te verankeren liet ik in het voorstel tot wijziging van het Vlarel de rol van de kwaliteitsverantwoordelijke, de voorwaarde 'ervaring' en een aanpassing naar strengere sanctionering opnemen.

Overheden nemen een voorbeeldrol op inzake het secundair gebruik van bodemmaterialen in plaats van primaire delfstoffen. Via de samenwerkingsakkoorden binnen de projectwerking van de 2036-doelstelling stimuleer ik de overheden tot het maximaal hergebruik van bodemmaterialen. De 'Beleidsscan bodem' voor het Mollennetwerk van Grondzaken is afgerond. Deze beleidsscan analyseerde de beleidsopportunities voor twee deelsystemen: 'Landbouw' en 'Onbebouwd ruimtebeslag'. Ik richtte een werkgroep op die zicht buigt over een nieuw platform data-opslag grondverzet, om de data over bodemkwaliteit bij grondstromen te centraliseren.

Ik optimaliseerde verder het beheer van restverontreiniging onder meer via onderzoek op basis van het grondeninformatieregister. Door de vermelding van gebruiksadviezen op het bodemattest bevorderde ik een circulair landgebruik. Via Soil+Land Stewardship stimuleer ik dat iedereen zorgdraagt voor de bodem. De opdracht 'Iedere dag Bodemzorg' inventariseerde kansen voor de implementatie van bodemzorg in de dagelijkse OVAM-praktijken en diepte een aantal kansrijke ideeën verder uit om tot een aangepast kader met rolverdeling te komen. Daarnaast is de opdracht 'prioritering van bodemhandelingen voor de opmaak van een handelingskader' eind 2023 afgewerkt. Ik bereidde tot slot een kaderopdracht voor om bodemzorg via verschillende instrumenten en projecten op maat van de doelgroep uit te rollen. Deze acties krijgen een vervolg in 2024.

OD 3. DIGITALE ONTSLUITING EN KOPERSGARANTIE BIJ OVERDRACHT GRONDEN

Ik werkte in lijn met de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS aan een verdere **digitale ontsluiting en actualisatie van bodeminformatie**.

Ik voorzie informatieverstoring via generieke platformen (geo-loket, DOV ...) en platformen die informatie op maat aanbieden (bv. Woningpas). Zo worden bijvoorbeeld gegevens uit de bodemverontreinigingskaart en -fiche ontsloten in de Woningpas.

SD 3. VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

OD 1. HET DUURZAAM OMGAAN MET DELFSTOFFEN EN BODEMMATERIALEN

De huidige reserves van de verschillende Vlaamse oppervlakedelfstoffen in de ontginningsgebieden werden in kaart gebracht en afgetoetst aan de actuele behoefte binnen een context van circulaire economie en een zo groot mogelijke zelfvoorziening. Eerst werden alle volwaardige alternatieven voor de Vlaamse primaire grondstoffen gekwantificeerd en afgetrokken van de totale Vlaamse behoefte. Bij daaruit resulterende noodzakelijke bevoorrading werd ten slotte een duurzame afweging gemaakt tussen import en Vlaamse oppervlakedelfstoffen. Deze resultaten en de gepaste acties voor de verzekering van de minerale grondstoffenbevoorrading zullen worden opgenomen in het voorontwerp van nieuw **Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan** (AOD 3).

Voor alle gegevens rond verbruik, import, aandeel Vlaamse primaire oppervlakedelfstoffen en alternatieve grondstoffen wordt voorzien in de meest recente gegevens van het periodiek **Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid** (MDO). Continuïteit in de beschikbaarheid van deze basisdata en het opvolgen van trends in de stromen van minerale grondstoffen is noodzakelijk voor de onderbouwing van zowel het duurzaam oppervlakedelfstoffen- als het duurzaam materialenbeleid. In 2023 werd een bevraging opgestart voor cijfers van het jaar 2022.

Ik bied via de **Databank Ondergrond Vlaanderen** (DOV) doorlopend geologische informatie aan zodat deze optimaal kan ingezet worden. Een voorbeeld is de delfstoffentoets die zijn nut heeft om inzicht te verwerven in het potentieel van grondverzet als alternatief voor primaire oppervlakedelfstoffen. In 2023 werd een gevoeligheidskaart ontwikkeld m.b.t. het voorkomen van plastische gronden in relatie tot de droogteproblematiek en het klimaat. Deze kaart zal in 2024 gepubliceerd en raadpleegbaar worden in DOV.

De **Vlaamse Geotheek** bouwde ik verder uit met referentiestalen van de Vlaamse ondergrond. Onderzoeksresultaten op boorstalen van de Vlaamse Geotheek bied ik aan zodat bouwheren inzicht kunnen verwerven in de bouwtechnische kwaliteit van het materiaal uit de Vlaamse ondergrond, in het bijzonder waar grote graafwerken gebeuren zoals in de Antwerpse regio.

Geologische kennis zet ik tevens verder in voor het beleid omtrent een **efficiënt ondergronds ruimtegebruik** in de bebouwde omgeving en een beter zicht op ruimtelijk rendement dat rekening houdt met de interactie tussen onder- en bovengrondse processen. In 2023 werd hiervoor een eerste studie afgerond.

OD 2. KENNIS EN DUURZAAM BEHEER VAN DE (DIEPE) ONDERGROND EN HET GEBRUIK VAN DIEPE AARDWARMTE

Vermits de nuttige ondergrondse ruimte beperkt is en de noden groot zijn, zie ik toe op een efficiënt en duurzaam beheer van de diepe ondergrond. Zo streef ik bij de behandeling van de ingediende opsporingsvergunningaanvragen voor **diepe aardwarmte** naar een goed nabuurschap met bestaande opsporingsvergunningen en met de federale toepassingen in de ondergrond. Om diepe aardwarmte planmatig en efficiënt te kunnen uitrollen, ondersteun ik onderzoek, een onderbouwd vergunningenbeleid en een goede adviesverlening in het kader van de Waarborgregeling. Ik volgde de evolutie van de actuele diepe aardwarmteprojecten op via de verplichte jaarrapporteringen.

Daarnaast zie ik ook toe op kennisopbouw en monitoring omtrent natuurlijke en geïnduceerde **seismiciteit** in Vlaanderen. Daartoe werd een internationale studie afgerond met het oog op een beter begrip van de natuurlijke activiteit

en een veilig beheer van ondergrondse toepassingen. De resultaten van deze studie vormden in 2023 de basis voor een ontwerp van samenwerkingsovereenkomst over de rolverdeling inzake seismiciteit met de Koninklijke Sterrenwacht van België voor alle activiteiten in de Vlaamse diepe ondergrond. Ook werd het diepe ondergrondmodel verder ontwikkeld.

Bodem- en ondergronddata en toegepaste geologische tools, kaarten en modellen ontsluit ik via **DOV**. De netwerkorganisatie die DOV vorm geeft, werd verder uitgebouwd conform de visie 2030 die voor DOV werd uitgetekend. Er werd in het verlengde van de uitbouw van de PFAS-verkenner in DOV in 2023 verder gewerkt aan een volwaardig luik m.b.t. de milieuhygiënische data uitgebouwd. Om de aanlevering en uitwisseling van data en informatie verder te optimaliseren werd de OSLO-standaard bodem en ondergrond verder op punt gesteld (nieuw OIS-project) en werd de basis gelegd voor de ontsluiting van DOV-data als Linked data. Zo werd de draftversie nog afgestemd met nieuwe ontwikkelingen ter voorbereiding van de publieke review. Ik bouwde ook de rol van de DOV verder uit in het kader van internationale rapporteringen van bodemdata en gebruik hiervoor ook Europese financiering.

5.2. BUDGETTAIR KADER

Binnen het ISE Bodem en Ondergrond van de uitgavenbegroting worden alle kredieten die het departement Omgeving inzet voor Bodem en Ondergrond gebundeld.

Een eerste deel van de beleidskredieten in dit ISE is gekoppeld aan de middelen die worden toegewezen aan OVAM op de DAB MINAfonds en op de OVAM-begroting. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op de uitvoering en verdere uitbouw van een doeltreffend bodembeleid en –instrumentarium, het (ambtshalve) saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven en het ondersteunen van onze partners.

Een tweede deel van de beleidskredieten wordt aangewend voor het richten van het beleid inzake bodembescherming op de bescherming van de bodem tegen erosie, verontreiniging en verstoring, en het vrijwaren van de waardevolle bodems, en op het beleid inzake de (diepe) ondergrond. Dit betreft specifieke werking van het departement Omgeving inzake:

- beleidsvoorbereidend onderzoek op het vlak van bodem en ondergrond, de verdere uitbouw van de Databank Ondergrond Vlaanderen en de Vlaamse geotheek;
- de subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen en –instrumenten;
- het Grindfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

BODEM EN ONDERGROND, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU

ESR-uitgaven WT, LO, PR	2.747	3.447	3.028	3.173	3.073	2.066
Toe-lagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.747	3.447	3.028	3.173	3.073	2.066

* *Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK binnen de ISE is na herverdeling quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023. Het VEK werd via herverdeling afgestemd op de reële vereffeningsbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCEAEA-OW – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel dient ter uitvoering van de ingevoerde waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte. Op dit artikel wordt na een goedgekeurde aanvraag tot waarborg de door de aanvrager verschuldigde premie ontvangen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	400	0	0
BU	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2023 geen premie ontvangen in het kader van de waarborgregeling voor diepeaardwarmteprojecten. Het project in Turnhout dat in 2022 een opsporingsvergunning verkreeg, en waarvan verwacht werd dat een aanvraag voor waarborg zou worden ingediend in 2023, is zodanig vertraagd dat de aanvraag wellicht pas in 2025 zal worden ingediend.

Uitgaven

QB0-1QCE2EA-WT – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema bodem en ondergrond. Concreet wendt het departement Omgeving dit budget aan ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond. Voorts wordt budget voorzien voor de uitgaven in het kader van de waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	2.747	3.447	3.028	3.173	3.073	2.066

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen, en rekening houdende met het uitzonderlijke karakter van de waarborgregeling aardwarmteprojecten (400 keuro), quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Er diende in 2023 voor geen enkel diepeaardwarmteproject een gewaarborgd bedrag te worden uitbetaald. Omwille van de begrotingsdiscipline werd het bedrag van 400 keuro VAK/VEK niet herverdeeld naar een andere uitgavencategorie.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 300 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel voor optimalisatie van datastromen milieucompartimenten in het kader van de PFAS-verkenner van de DOV. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (extra PFAS-budget).

Binnen het eerste halfjaarlijkse subsidieprogramma 2023 voor de kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen die door gemeenten uitgevoerd worden zijn er 20 subsidieaanvragen goedgekeurd. Het totale benodigde krediet voor het verlenen van deze 20 subsidies bedroeg 1.028 keuro. Hiervan werd 400 keuro aangerekend in het kader van het Vlaams klimaatadaptatieplan op dit begrotingsartikel na herverdeling vanuit de VAP-provisie en 629 keuro op het

reguliere krediet voor subsidies aan gemeenten voor de uitvoering van kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen.

Binnen het tweede halfjaarlijkse subsidieprogramma 2023 voor de kleinschalige erosiebestrijdingsmaatregelen zijn er 13 subsidieaanvragen goedgekeurd. Het totale benodigde krediet voor het verlenen van deze 13 subsidies bedraagt 945 keuro.

Vanuit de VAP-provisie werd er via MB 400 keuro VAK herverdeeld (QBX-3QCE20A-WT) naar dit begrotingsartikel voor de aanrekening van de subsidies uit het eerste halfjaarlijkse subsidieprogramma (in het kader van het VAP beleid).

De vereffeningen op dit artikel zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender t.o.v. de verwachtingen bij de opmaak van de BA2023. Om andere, nodige vereffeningen mogelijk te maken, werd er in 2023 via MB vanuit dit artikel een budget van 400 keuro VEK herverdeeld naar artikel QD0-1QAE2ZZ-WT.

5.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCE2EA-WT – EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

In het bodemdecreet en Vlarebo is voorzien dat de Vlaamse Regering subsidies kan toekennen aan een erkende bodemsaneringsorganisatie voor de gedeeltelijke financiering van de taken en de werkingskosten noodzakelijk om die taken uit te voeren inzake historische bodemverontreiniging die is veroorzaakt door de activiteit waarvoor een erkende bodemsaneringsorganisatie is opgericht. Die bijdrage is maximaal gelijk aan de som van alle bijdragen die de bodemsaneringsorganisatie ontvangen heeft in het kader van de overeenkomsten die gesloten zijn ter uitvoering van het Bodemdecreet.

Op 14 september 2007 is VLABOTEX vzw erkend door de Vlaamse Regering als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector en dit voor een periode van 30 jaar.

Tot eind juni 2015 konden uitbaters van een droog- of nieuwkuis of eigenaars van een terrein waar in het verleden een nieuw- of droogkuis geëxploiteerd werd, een overeenkomst voor overdracht van de saneringsplicht met VLABOTEX sluiten. Na het sluiten van deze overeenkomst onderzoekt en saneert VLABOTEX de als historisch te beschouwen bodemverontreiniging met droogkuisproducten voor een forfaitaire jaarlijkse bijdrage gedurende 30 jaar. De Vlaamse overheid geeft jaarlijks ook een subsidie.

In het kader van de erkenning van VLABOTEX als bodemsaneringsorganisatie is naar VLABOTEX toe het principiële engagement gemaakt van de uitbetaling van 1 euro subsidie voor elke euro ontvangen van de leden in het kader van de gesloten overeenkomsten.

Zo wordt de helft van de kosten voor bodemonderzoeken en -sanering gesubsidieerd door de Vlaamse overheid.

In het door VLABOTEX ingediende voorstel van subsidiëringsprogramma voor 2023-2027 (5-jarenbegroting) werd voor 2023 een subsidie voorzien van 1.304k euro.

TERSANA vzw

Op 21 december 2018 keurde de Vlaamse Regering de erkenning van bodemsaneringsorganisatie voor de sector van de "garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante bedrijven", vzw Tersana, goed.

In het bodemdecreet en Vlarebo is voorzien dat de Vlaamse Regering subsidies kan toekennen aan een erkende bodemsaneringsorganisatie voor de gedeeltelijke financiering van de taken en de werkingskosten noodzakelijk om die taken uit te voeren inzake historische bodemverontreiniging die is veroorzaakt door de activiteit waarvoor een erkende bodemsaneringsorganisatie is opgericht. Die bijdrage is maximaal gelijk aan de som van alle bijdragen die de bodemsaneringsorganisatie ontvangen heeft in het kader van de overeenkomsten die gesloten zijn ter uitvoering van het Bodemdecreet.

In 2023 werd een subsidie voorzien van 963k euro.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	3.731	2.267	2.267	3.731	3.731	2.267

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.464 keuro VAK herverdeeld naar QDX-3QCE2FA-WT.

QBX-3QCE2EV-IS – OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de OVAM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van uitgaven op de OVAM-begroting in het kader van

het bodemdecreet, het thema afvalbeheer en materialenbeleid (materialendecreet) en het decreet ambtshalve bodemsaneringen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	37.982	41.981	41.981	39.479	43.584	31.521

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in 2023 via MB een aanvullend budget van 5.420 keuro VAK en 4.105 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op PFAS-uitgaven 2023. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2OA-WT (vanuit de "PFAS-provisie").

Er werd in 2023 via MB een budget van 948 keuro VAK herverdeeld naar QBX-3QCE2JA-WT met het oog op subsidies aan lokale besturen en 473 keuro naar QDX-3QCE2FA-WT.

Het VEK ligt lager dan ingeschat: sinds de PFAS crisis is de sector van de bodemdeskundigen overbevraagd, dit heeft invloed op snelheid waarmee nieuwe opdrachten worden opgepikt en zorgt voor verlenging in de uitvoeringstermijn van de lopende opdrachten.

5.2.3 Overige entiteiten onder gezag

5.2.3.1. Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

De OVAM werd opgericht op 2 juli 1981 in het kader van het afvalstoffendecreet. Bij de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid werd, door het decreet van 7 mei 2004, de OVAM op 1 april 2006 een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid. De OVAM neemt de engagementen op binnen de taken en bevoegdheden die haar zijn toegewezen in het oprichtingsdecreet van 7 mei 2004 tot wijziging van het decreet van 5 april 1995.

De decretale taken van de OVAM met betrekking tot het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen zijn:

1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van het zuinige gebruik van grondstoffen, onder meer door zo veel mogelijk de materiaalkringlopen te sluiten;

2° het bevorderen van de kwaliteit van producten en productieprocessen met aandacht voor kwalitatieve en kwantitatieve preventie voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;

3° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van een duurzaam consumptiegedrag, voor wat betreft het

gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;

4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor een veilig beheer van milieugevaarlijke stoffen en voor het voorkomen en zo nodig beperken van lekken van milieugevaarlijke stoffen uit stoffenkringlopen;

5° ter aanvulling van de vorige taken, de sturing en coördinatie van de inzameling en de veilige verwijdering van afvalstoffen alsmede de ambtshalve verwijdering ervan;

6° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de afvalstoffenmarkt te garanderen.

De decretale taken van de OVAM met betrekking tot de bodemsanering zijn:

1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen;

2° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om individuele en collectieve saneringen te stimuleren;

3° het saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging, met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven;

4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de bodemsaneringsmarkt te garanderen.

De OVAM oefent haar activiteiten uit binnen 2 verschillende inhoudelijke structuurelementen: ISE J Afval en materialen en ISE E Bodem en ondergrond. De financiering van de taken die de OVAM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCE2JV-IS dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het grootste ISE binnen de OVAM: ISE J Afval en materialen.

De algemene (ISE-overkoepelende) personeelskosten van de OVAM worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCE2JV-IS en de inzet van extra inkomsten uit o.a. Europese projecten, Fost Plus. De algemene uitgaven worden gefinancierd via de werkingsdotatie QB0-1QCE2JV-IS en de eigen inkomsten.

Voor de bespreking van de gedetailleerde kredietevolutie van de interne stromen naar de OVAM wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCE2JV-IS.

Toelichting op detailniveau

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE E Bodem en ondergrond ressorteren. Voor de OVAM-kredieten voor ISE J Afval en materialen wordt verwezen naar de bespreking van de ISE J Afval en materialen.

ISE E BODEM EN ONDERGROND

Ontvangsten

De belangrijkste eigen inkomsten zijn de ontvangsten bodemattesten. In 2023 werd uitgegaan van 260.000 attesten. In werkelijkheid werden er in 2023 264.275 bodemattesten afgeleverd. In juni 2023 werd de prijs van het bodemattest geïndexeerd en stijgt de prijs van het bodemattest van 55 euro naar 64 euro. Het deel van de inkomsten die voortvloeien uit de invoering van de cofinancieringsregeling wordt opgenomen in het Bodembeschermingsfonds. In 2023 werd zo 5.097 keuro opgenomen.

Bij BA2023 werd 1.200 keuro voorzien aan inningen van teruggevorderde uitgaven m.b.t. verwijderingen en saneringen. De werkelijke realisatie bedraagt 3.110 keuro.

De inkomsten vanuit de lopende EU-projecten o.a. Narmena en Parc bedragen in 2023 214 keuro. PARC startte in mei 2022 en heeft tot doel een chemische risicobeoordeling 'next generation' te ontwikkelen om de menselijke gezondheid en het milieu te beschermen. Het ondersteunt de chemische strategie voor duurzaamheid van de EU en de 'Zero-Waste'-ambitie van de Europese Green Deal met nieuwe gegevens, kennis, methoden en instrumenten, expertise en netwerken.

Vanuit het Mina-fonds (QBX-3QCE2EV-IS) werd voor het luik m.b.t overdracht werking en attestering bodemonderzoek 5.527 keuro ontvangen. Voor verwijderingen en saneringen werd een krediet voorzien van 28.262 keuro. De werkelijke ontvangst uit het Minafonds voor verwijderingen saneringen bedraagt 19.552 keuro.

Uitgaven

Onder dit ISE vallen alle maatregelen, taken, doelstellingen en budgetten van het bodembeleid, in hoofdzaak vervat of gelinkt aan het bodemdecreet en VLAREBO. In Vlaanderen willen we een bodemkwaliteit garanderen die toelaat dat minstens de primaire maatschappelijke (basis)behoefte kunnen worden vervuld. We leveren via het bodembeleid ook een bijdrage aan een circulaire economie en het klimaatbeleid. Deze uitgaven worden gefinancierd via het Mina-fonds (QBX-3QCE2EV-IS), inkomsten uit Europese projecten en via het Bodembeschermingsfonds.

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

EU-BODEM

In het kader van de EU-projecten Resanat en Narmena werd de meerwaarde van meer natuurlijke, minder invasieve saneringstechnieken onderzocht.

SD5: BODEMKWALITEIT GARANDEREN VIA BODEMSANERING

Voor het luik bodemsaneringen werd bij BO2023 een budget voorzien van 36.707 keuro VAK en 32.166 keuro VEK.

-Bij BA2023 werd -5.042 keuro VAK en -3.526 keuro VEK verschoven naar Bodemzorg voor onderzoek Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en een expertenpanel.

-Er werd -1.500 keuro VAK/VEK verschoven naar Bodem-Digitaal voor ontsluiten bodeminformatie.

-Vanuit de PFAS-provisie werden +4.800 keuro VAK en +3.485 keuro VEK aan extra middelen toegevoegd.

-Vanuit de extra inkomsten van de bodemattesten deel ontvangsten BBF werd +194 keuro VAK/VEK toegevoegd.

-Er werd -1.421 keuro VAK herverdeeld naar budget subsidies lokale besturen op het Minafonds.

Het budget na herverdelingen van 33.738 keuro VAK en 30.819 keuro VEK werd voor respectievelijk 97% in VAK en 93% in VEK benut. In VAK werden middelen voorzien voor enkele grote dossiers o.a. Vilvoorde Cat-site 9.000 keuro en Eindergatloop 4.900 keuro.

Een minimale bodemkwaliteit is essentieel voor goed functionerende kringlopen van water en voedingsstoffen, een aangename leefomgeving en een gezonde voeding. Het is een kritische succesfactor om een circulaire economie mogelijk te maken en de gevolgen van de klimaatverandering mee op te vangen. Hiervoor stimuleren we het verder herstel van verontreinigde bodems, in de eerste plaats bij particulieren, oude bedrijfslocaties en stortplaatsen.

Alle historische risicogronen zijn onderzocht tegen 2036 en de sanering van historische verontreiniging is opgestart waar nodig

De OVAM wil dat tegen 2036 elke risicoground in Vlaanderen is onderzocht en waar nodig de sanering van historische verontreinigingen is opgestart. Dat doen we door een overkoepelende coördinatie, op basis van een prioriteringsmodel en via de op het brede publiek gerichte bewustzijns campagne De Grote Grondvraag. We wensen tegen 2028 alle oriënterende bodemonderzoeken uit te laten voeren en stimuleren verder bodemonderzoek- en sanering. De OVAM voorziet deelprogramma's op maat voor specifieke doelgroepen. Zo stimuleren en ondersteunen we bedrijven in de sanering van het historisch passief op bedrijfslocaties. We stimuleren ook de fondsen Bofas vzw, Vlabotex vzw en Tersana vzw bij de uitvoering van onderzoeken en saneringen in hun sector. Ten tweede ontzorgen we (boven)lokale besturen en publieke instellingen via oplossingstrajecten en een aanpak op maat voor prioritaire gemeenten, bijvoorbeeld via samenwerkingsverbanden. We stimuleren collega-overheden om hun risicogronen tijdig te onderzoeken en/of te saneren. Tot slot ontzorgen we de burger door zelf site-onderzoeken uit te voeren. Voor alle doelgroepen waar de huidige eigenaar vrijgesteld is, zorgt de OVAM met haar ambtshalve optreden voor oplossingen voor mensen, verenigingen, bedrijven of besturen. Scholen krijgen als prioritaire doelgroep nog bijzondere aandacht in een apart project waarbij we werken met sectorprotocollen.

We investeren in duurzame brown- en blackfieldontwikkeling

We herontwikkelen brown- en blackfields en stortplaatsen in het kader van circulair ruimtegebruik. Zulke gronden zijn zodanig vervuild dat het niet rendabel is op korte termijn om deze te saneren en opnieuw te benutten. De markt heeft daarom een duwtje in de rug nodig van de overheid zodat we er op langere termijn wel de vruchten van kunnen plukken. Samen met lokale en bovenlokale besturen en andere partners gaan we op zoek naar terreinen waar verplichtingen nodig zijn in het kader van het bodemdecreet (bv. een bodemsanering). Daar kunnen we dan tegelijk een maatschappelijke meerwaarde creëren rond duurzaam gebruik met aandacht voor circulariteit en bodemzorg. We bieden daarbij oplossingen op maat om de partners te ondersteunen.

We onderzoeken waterbodemonverontreiniging en saneren waar mogelijk

We stimuleren het bewustzijn rond historisch verontreinigde waterbodems en doen voorbereidend onderzoek via een aantal Europese onderzoeksprojecten. De sanering van historisch verontreinigde waterbodems is immers nodig voor een verhoogde kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater en de ontwikkeling van groenblauwe netwerken. We bouwen de komende legislatuur voldoende knowhow op om in 2024 een aanpak voor te kunnen leggen aan de Vlaamse regering voor de sanering van historisch verontreinigde waterbodems. Verder stimuleren we de verhoogde circulaire toepassing van bagger- en ruimingsspecie, waarin de overheden een voorbeeldrol opnemen.

Voormalige stortplaatsen worden optimaal ingezet voor nieuwe maatschappelijke uitdagingen, in het bijzonder bebouwing en

natuurontwikkeling. Ook de mogelijkheden van landfill mining worden verder verkend.

Stortplaatsen kunnen een waardevolle voorraad zijn aan materialen, energie en land. Momenteel is de ruimte die stortplaatsen innemen vaak onderbenut, terwijl maatschappelijke noden als bebossing, natuurontwikkeling en CO2-captatie met ruimtegebrek kampen. In overleg met de lokale besturen werden locaties geselecteerd die in aanmerking komen voor de uitvoering van een oriënterend bodemonderzoek in kader van bebossing of natuur(her)ontwikkeling. Ook i.s.m. overheidsagentschappen, provincies,... wordt gekeken naar mogelijkheden voor duurzame herontwikkeling van stortplaatsen (energie, waterberging, ...). In ambtshalve onderzoeken op stortplaatsen gaan we vanaf nu systematisch na of de locatie onderbenut is qua landgebruik, klimaatdoelstellingen of ander beheer.

We voorkomen maximaal nieuwe bodemverontreiniging en zorgen voor een minimale impact voor mens of leefmilieu

We handhaven de eerste periodieke onderzoeksplicht waarbij elke risico-inrichting met een laattijdig rapport wordt ingelicht en actief opgevolgd. Daar waar bij een incident bodemverontreiniging ontstaat, volgen we deze schadegevallen snel en van nabij op. Daarnaast stimuleren we de oprichting van een fonds voor de sanering van bodemverontreiniging veroorzaakt door het gebruik van stookolietanks voor verwarmingsdoeleinden.

We evalueren in navolging van de Parlementaire Onderzoekscommissie PFAS de werking van het bodemdecreet en stellen een verbeterplan voor

Over diverse topics stellen we discussienota's op en toetsen deze af met een extern expertenpanel. Zo krijgen de contouren van het toekomstig bodembeleid vorm. We evalueren het project 2036 met de PFAS-crisis in gedachten. We voeren de afgesproken acties van het PFAS-actieplan uit binnen het beschikbare middelenkader.

SD6: BODEMKWALITEIT VERSTERKEN VIA BODEMZORG

Voor het luik bodemsaneringen werd bij BO2023 een budget voorzien van 1.668 keuro VAK/VEK.

-Bij BA2023 werd 5.042 keuro VAK en 3.526 keuro VEK verschoven naar Bodemzorg voor onderzoek Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), expertenpanel en communicatie.

-Vanuit de PFAS-provisie werd +500 keuro VAK/VEK aan extra middelen toegevoegd.

We verhogen het budget voor onderzoek naar de Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS), waaronder PFAS. Bijkomende studies en aangepaste risicomodellen zullen tot een beter bodembeleid leiden. Tevens startten we een expertenpanel op dat – in het licht van de aanbeveling POC – het bodemdecreet herevalueert en voorstellen doet voor aanpassingen. Ook het stakeholderoverleg en de juridische vertaling is voorzien voor 2023.

Een vernieuwd bodemattest dient gepaard te gaan met een informatiecampagne naar het brede publiek. Daarnaast leerden we uit bvb de PFAS-voorzorgsmaatregelen te Willebroek dat begeleiding van de ambtshalve dossierhouders op communicatief vlak noodzakelijk is.

Het budget na herverdelingen van 7.210 keuro VAK en 5.694 keuro VEK werd voor respectievelijk 100% in VAK en 55% in VEK benut. Het VEK ligt lager dan ingeschat: sinds de PFAS crisis is de sector van de bodemdeskundigen overbevraagd, dit heeft invloed op snelheid waarmee nieuwe opdrachten

worden opgepikt en zorgt voor verlenging in de uitvoeringstermijn van de lopende opdrachten.

Reeds vervuilde bodems saneren alleen is niet voldoende; ook in de toekomst moeten we voorkomen dat we dezelfde fouten maken. Daarom garanderen we de bodemkwaliteit ook via de nodige bodemzorg. Zo stimuleert de OVAM innovatie, herstel van bodemdiensten en maximaal hergebruik van de bodem. We activeren het bodembewustzijn en zorgen voor een ondersteunend beleidskader zodat iedere stakeholder bodemzorg in de praktijk kan brengen. We dragen zo bij aan gezonde bodems voor een gezonde leefomgeving.

We versterken het circulair landgebruik

Om de bodemdiensten maximaal te behouden of te herstellen en optimaal duurzaam hergebruik van de bodem te realiseren, werken we een kader circulair bodem- en landgebruik uit. Dit omvat onder andere gebiedsgericht grondverzet, aanpak restverontreiniging en gebiedswerking. De overheden nemen hierbij hun voor- beeldfunctie op. We werken beleidsvoorstellen uit om bijkomende restverontreiniging te voorkomen en beheren de bestaande restverontreiniging optimaal. Daarnaast inspireren we regio's om binnen hun gebiedswerking bodemzorg en circulariteit vorm te geven door mee aan tafel te schuiven en onze inzichten te delen.

We werken een praktisch handelingskader voor bodemzorg uit en doen dit samen met onze sleutelpartners. Als eerste stap maken we voor twee bodemhandelingen (ontharding en natuurgebaseerde oplossingen bij het beheer van bodemverontreiniging) een gebruiksvriendelijke handleiding die aangeeft hoe iedere stakeholder zorgzaam met bodem kan omgaan. In een latere fase vullen we dit kader verder aan. Deze integrale aanpak houdt rekening met nieuwe uitdagingen zoals diffuse bodemverontreiniging en contaminants of emerging concern.

Recent worden we geconfronteerd met twee nieuwe uitdagingen. Meer en meer krijgen we te maken met diffuse bodemverontreiniging, zonder duidelijk aanwijsbare bron. Vaak werd die veroorzaakt door allerlei kleinschalige ambachtelijke activiteiten, waarvan de gegevens over de bron of de oorzaak verloren zijn gegaan. De OVAM zorgt voor een plan van aanpak en start met gerichte meetcampagnes.

De OVAM werkt ook in samenwerking met het beleidsdomein en in Europese context een plan van aanpak uit voor de selectie en opvolging van de meest prioritaire 'contaminants of emerging concern'. Dit zijn weinig bekende verontreinigende stoffen in de bodem en het grondwater, waarvan de risico's dus niet helemaal duidelijk zijn. We zorgen ervoor dat de belangrijkste (groepen van) stoffen – zoals de poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS) - worden aangepakt via bodembeheer en bodemsaneringspraktijk.

Via Soil+Land Stewardship maken we dat iedereen zorg draagt voor de bodem. We werken in samenspraak met stakeholders en doelgroepen een set toekomstscenario's voor bodemzorg uit en stellen op maat van de doelgroepen een code van goede praktijk op. We inspireren door de bodemzorgers van nu zichtbaar te maken. We zorgen ervoor dat er in bodemzorg aandacht is voor ecosysteemdiensten, (bodem)biodiversiteit en de toe- passing van natuurgebaseerde oplossingen. Tot slot zoeken we manieren om de waarde van bodem en land in de circulaire economie te valideren en zetten stakeholders aan om deze te gebruiken.

DE OVAM ONTSLUIT HAAR BODEMINFORMATIE DIGITAAL

Voor Bodem Digitaal is een budget voorzien van 1.695 keuro VAK/VEK.

We blijven bodeminformatie verspreiden als motor voor de realisatie van ons beleid. Denk daarbij aan het bodemattest, waarmee we nieuwe eigenaars beschermen, maar ook aan generieke platformen (geo-loket, Databank Ondergrond Vlaanderen, ...) en platformen die informatie op maat aanbieden, (bv. Woningpas). We onderzoeken het toegankelijker maken van bodeminformatie (bodemkaart, bodemdata) voor diverse doelgroepen met focus op de inzetbaarheid van deze informatie bij bodembeheerpraktijken. Op deze manier laten we bodemdata samen centraliseren en ontsluiten, zodat bodemkwaliteit gemonitord kan worden en bodemzorg uitgebouwd. Hiervoor werd 1.500 keuro verschoven van Bodemsanering en 195 keuro van SD7 OVAM Digitaal naar Bodem digitaal.

INNOVATIEVE SANERINGSTECHNIEKEN

Vanuit het Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP) werd 2.850 keuro toegekend ter financiering van KIS (innovatieve saneringstechnieken).

Er werd een Kenniscentrum Innovatieve saneringstechnieken onder de vorm van een vzw opgericht door entiteiten van de Vlaamse overheid, Vlaamse kennisinstellingen en Vlaamse ondernemingen. De doelstellingen van dit kenniscentrum zijn: enerzijds het op gang brengen en samenbrengen van innovatie en kennis rond sanerings/zuiveringstechnieken voor chemische verontreiniging van water, lucht en bodem; anderzijds het testen, demonstreren en opschalen van (innovatieve) technologie waarbij het cruciaal is dat bedrijven kunnen samenwerken. Voor de werking van dit kenniscentrum wordt een subsidie van 225 keuro toegekend.

Er zijn duizenden sites in Vlaanderen potentieel verontreinigd met PFAS. Prioritaire sites zijn locaties waar brandweeractiviteiten hebben plaatsgevonden omdat blusschuim een aanzienlijke hoeveelheid PFAS bevatte. Deze sites bevinden zich vaak in een stedelijke omgeving of in woonzones. De omvang van deze verontreiniging dient dringend gedetailleerd in kaart te worden gebracht, zodat gepaste (al dan niet innovatieve) saneringstechnieken kunnen worden toegepast om de PFAS-verontreiniging aan te pakken. Het beschikbare budget om dergelijke aanpak van sites waarop brandweeractiviteiten met pflashoudend blusschuim hebben plaatsgevonden via cofinanciering te ondersteunen bedraagt 2.625 keuro. Deze cofinanciering is er op gericht om voornamelijk brandweergebieden en lokale besturen in afwachting van de oprichting van een intrafederaal PFAS-fonds financiële ondersteuning te bieden voor het saneren van PFAS-verontreiniging ten gevolge van brandweeractiviteiten. Vandaag wordt de oprichting van het voormelde PFAS-fonds besproken binnen de Uitgebreide Interministeriële Conferentie Leefmilieu.

Bodembeschermingsfonds

De spijziging BBF bedraagt voor 2023 in totaal 25.867 keuro. Dit betreft 17.660 keuro vanuit het MINA-fonds, 3.110 keuro via terugvorderingen inzake ambtshalve bodemsaneringen en 5.097 keuro van de cofinanciering bodemattesten. In 2023 werden er anderzijds voor 27.414 keuro aan middelen opgenomen uit het BBF: 23.004 keuro voor saneringen gefinancierd via het MINA-fonds en teruggevorderde bedragen, 1.053 keuro voor cofinanciering bodemsaneringswerken en 3.357 keuro voor bodemonderzoeken en software.

5.2.3.2. Grindfonds

Het Grindfonds werd opgericht bij decreet van 14 juli 1993 tot oprichting van het Grindfonds en tot regeling van de grindwinning (Grinddecreet). Het heeft rechtspersoonlijkheid. Het werd opgericht als een instelling van categorie A in de zin van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut.

De taken, bevoegdheden, werking en bestuur zijn geregeld in het Grinddecreet. Initieel ging het concreet over het innen van grindheffingen en het toezicht houden op de werking en de uitgaven van het Grindcomité, het Herstructureringscomité, het Sociaal Comité en het Onderzoekcomité.

Vermits de taken van het Onderzoekcomité in 2012 werden beëindigd, de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning die plaatsvindt vanaf 1 januari 2018 en de resterende taken van het Herstructureringscomité en het Sociaal Comité in de loop van 2019 werden toegewezen aan het Grindcomité, hebben de initiële taken en bevoegdheden van het Grindfonds thans enkel nog betrekking op het toezicht houden op de werking en de uitgaven van het Grindcomité.

Daarnaast werd het Grindfonds, via het decreet van 5 juli 2013 houdende bepalingen tot begeleiding van de aanpassing van de begroting 2013, verantwoordelijk voor vier nieuwe uitgavencategorieën, namelijk de financiering van sociaal-economische en ecologische hefboomprojecten in de grindgebieden, de financiering van wetenschappelijke projecten met het oog op de versterking van het sociaal-economisch weefsel in Limburg, de financiering van een reconversieproject in de landbouw en de financiering van de administratieve en technische ondersteuning van het projectgrindwinningscomité.

ISE E BODEM EN ONDERGROND

Vermits de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning na 1 januari 2018 en het Grindfonds in de loop van 2020 terug is toegetreden tot het centraal kasbeheer, bestaan de ontvangsten 2023 enkel uit het overgedragen saldo eind 2022 (2.356 keuro).

Ingevolge een wijziging van het Grinddecreet in 2019 werden in 2019 alle kosten van het sociale luik van het Grinddecreet uitbetaald. In 2022 werden overeenkomsten inzake financiering van sociaal-economische en ecologische hefboomprojecten en reconversieprojecten in de landbouw volledig uitgevoerd. Dit betekent dat in 2023 daarvoor geen uitgaven meer werden voorzien. De herstructureringskosten van de grindwinningszones werden voor 2023 geraamd op een bedrag van 750 keuro, op basis van de meest recente raming van het Grindcomité.

De ESR-gecorrigeerde betaaluitgaven zijn gelijk aan de intering en werden geraamd op 1.509 keuro. Het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2024 werd geraamd op 847 keuro.

Uit de jaarrekening 2023 blijkt dat de ESR-gecorrigeerde betaaluitgaven en het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2024 respectievelijk 412 keuro lager en hoger liggen dan geraamd bij de begrotingsopmaak. Dit heeft vooral te maken met bepaalde herinrichtingsactiviteiten die alsnog niet werden uitgevoerd, waardoor geplande uitgaven doorschuiven naar 2024 en later.

5.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

6. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT LUCHT

6.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT

OD 1. VERSTERKING VLAAMS BELEID ROND LUCHTKWALITEIT

In 2023 legde ik het tweede voortgangsrapport over **het Luchtbeleidsplan 2030** aan de Vlaamse Regering voor. De actualisatie van het luchtbeleidsplan werd door de Vlaamse Regering uitgesteld tot na de publicatie van de richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa die in herziening is.

Ik ondersteunde **lokale besturen** bij de uitwerking van het lokale beleid via het platform "Samen voor zuivere lucht" dat lokale besturen inspireert over de impact die zij kunnen hebben op de lokale luchtkwaliteit. Ik ondersteunde de lokale beleidscyclus met generieke/digitale diensten en specifieke dienstverlening op maat. Daartoe maakte ik in 2023 verder werk van een screeningstool, waarmee lokale overheden hotspots kunnen verkennen en de sectorbijdragen hierbij. Financiering gebeurde mede dankzij het Europese project CityTraq waarin de Vlaamse steden Antwerpen, Gent en Brugge participeren.

Gebiedsgerichte actieplannen werden verder uitgevoerd. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de situatie in **Hoboken**. Ik volgde nauwgezet de nieuwe vergunningsvoorwaarden op. Via het humane biomonitoringsonderzoek in de omgeving van Hoboken volgde ik in samenwerking met minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin de menselijke blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten op.

Ook zette ik in 2023 verder in op doelgerichte maatregelen om **dioxine- en PCB** emissies nabij schrootbedrijven met een shredderinstallatie te laten dalen. Deze maatregelen liepen samen met een doorgedreven monitoring van de omgeving en een toetsing aan geactualiseerde drempelwaarden. Op de Vlaamse Regering werd in 2023 een actieplan Dioxines en PCB's goedgekeurd.

Daarnaast werd de verspreiding van **PFAS** via de lucht verder in kaart gebracht en werden de ontwikkelingen rond lokale PFAS-gebieden nauwgezet opgevolgd vanuit het luchtbeleid (zie ook ISE instrumentarium SD 1 OD 11 en ISE omgevingsbeleid SD 1 OD 1).

OD 2. AFVLAKKING VAN DE GROEI VAN HET WEGVERKEER

De uitwerking van de regionale mobiliteitsplannen binnen de **vervoerregio's** werd in 2023 vergezeld van een milieueffectenrapport. De adviesverlening in het kader van de MERs werd geïntegreerd aangepakt samen met de aanpak rond ruimte en milieu (zie OD2 SD5 ISE ruimte en milieu).

OD 3. VERDERE VERGROENING VAN VOERTUIGENPARK

Samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en openbare werken werkte ik **emissievrije distributie** in stadskernen verder uit. Aan de hand van onderzoek en intensief partneroverleg werd gewerkt aan een kaderovereenkomst om Vlaamse steden te ondersteunen in de transitie naar een zero-emissie beleving van hun stad. Er werd ook werk gemaakt van een mogelijke decretale basis.

In 2023 stonden er verschillende **Europese dossiers** op de agenda die het voertuigenpark vergroenen (zie ook ISE Thema-overschrijdend

instrumentarium Omgeving SD 1 OD 1). Ik nam in 2023 een actieve rol op in het Europese besluitvormingsproces rond de nieuwe CO2-normen voor zwaar vervoer.

Voor de vergroening van de binnenvaart werd de **Green Deal Binnenvaart** samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, ondersteund en opgestart. Voor de **zeevaart** werd er in 2023 een samenwerking met Nederland opgezet om gegevensuitwisseling rond zowel uitstoot, impact als reductiemogelijkheden van de stikstofuitstoot te onderzoeken en werden, i.s.m. met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, oplossingen gezocht om het gebruik van walstroom te stimuleren.

OD 4. EMISSIEFRAUDE BIJ VOERTUIGEN AANPAKKEN

Ik werkte samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en openbare werken en mijn collega bevoegd voor financiën en begroting een performant nieuw beleid uit om praktijkemissies bij wegvoertuigen te verminderen door de handhaving te verbeteren. Begin 2024 legde ik een decreet voor aan de Vlaamse Regering dat een decretale basis biedt om emissie monitoring en gegevensuitwisseling mogelijk te maken. Om de emissie monitoring uit te voeren kan gebruik worden gemaakt van remote sensing toestellen (i.e. toestellen die al de aanwezige polluenten in de rookpluim van een voertuig meten). Het decreet biedt een noodzakelijke basis voor toekomstige meetcampagnes die voor onderzoek worden ingezet. Hiermee bied ik ook voor gemeenten die aan de slag willen met remote sensing een basis voor een AVG-conforme organisatie van deze emissie monitoring.

OD 5. LAGE EN ULTRALAGE-EMISSIEZONES VERDER UITROLLEN IN STEDELIJKE GEBIEDEN

De evaluatie van het wetgevend kader voor lage-emissiezones (LEZ) heeft aangetoond dat lage emissiezones leiden tot een vergroening van het park, een daling van de emissies en een verbetering van de luchtkwaliteit. Ik zet dit beleid dan ook onverminderd verder.

De Vlaamse Regering keurde in 2023 na advies van de Raad van State definitief het **aanpassingsbesluit** goed.

OD 6. VERMINDERING LUCHTVERONTREINIGING VAN HOUTVERBRANDING

Om de impact van houtverbranding op de luchtkwaliteit aan te pakken, zette ik verder in op communicatie over de impact van huishoudelijke houtstook op de luchtkwaliteit en gezondheid, goede stookpraktijken en andere oplossingen die de hinder van houtstook kunnen voorkomen of beperken.

OD 7. EMISSIES IN DE INDUSTRIE EN LANDBOUW VERMINDEREN

Het **industriële kosteneffectieve reductiebeleid** voor de NEC-polluenten (de Europese Nationale Emission Ceilings) voor de sectoren energie en industrie werd onverminderd verdergezet via de milieuvergunningen en VLAREM zodat ook voor deze sectoren invulling wordt gegeven aan de doelstellingen van het luchtbeleidsplan 2030.

Na verwerking van de inspraak uit het openbaar onderzoek heeft de Vlaamse Regering op mijn voorstel op 10 maart 2023 het **PAS-programma** (Programmatische Aanpak Stikstof) definitief vastgesteld. Midden juli heb ik

een voorontwerp van stikstofdecreet voor principiële goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Dit voorontwerp bevatte onder meer de rechtsgrond voor emissie-reducerende maatregelen die vervat zijn in de PAS, en voor beoordelingskaders voor de stikstofimpact van vergunningsplichtige activiteiten. Eind juli werd een voorstel van stikstofdecreet ingediend in het Vlaamse Parlement. Na uitvoerige juridische analyse en verdere politieke besprekingen dienden de meerderheidspartijen op 12 december 2023 een omvattend amendement in op dit eerdere voorstel van decreet.

SD 2. ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING

OD 1. VERMINDEREN LUCHTVERONTREINIGING DOOR HOUTVERBRANDING

Ik zet blijvend in op innovatietrajecten die emissies kunnen lokaliseren aan de hand van sensoren en zo een gericht lokaal beleid mogelijk maken. Daarbij houd ik rekening met socio-economische aspecten en laat ik een gepast communicatietraject uitwerken.

OD 2. VERMINDEREN LUCHTVERONTREINIGING DOOR VERKEERSGERICHTE MAATREGELEN

In 2023 werkte ik verder aan het nieuw spreidingsmodel dat **fijnmazigere gegevens over verkeersstromen** levert voor de hoge resolutie luchtkwaliteitsmodellering. De bedoeling is te komen tot fijnmazigere luchtkwaliteitskaarten zodat lokale besturen over de nodige wetenschappelijke informatie beschikken om hun beleidsplannen op te maken.

Ik verzorgde de verdere implementatie van het **programma "Samen voor Zuivere Lucht"** dat lokale besturen op een positieve manier activeert om lokaal impact op luchtkwaliteit te realiseren. In 2023 realiseerde ik een eerste versie van een online knelpuntanalyse waarmee lokale ambtenaren op een halve dag luchtkwaliteitsknelpunten in kaart brengen. Hierin vloeien de geleverde inspanningen rond fijnmazige meetgegevens, modelreeksen, emissies en verkeersstromen samen tot één coherent beeld. Verder lanceerde ik een proefproject met de Stad Roeselare dat resulteerde in een datagedreven en wetenschappelijk onderbouwde aanzet tot lokaal luchtkwaliteitsplan. Daarbij integreerden maatregelen inzake luchtkwaliteit, mobiliteit en klimaat tot één pakket met heldere lokale impact.

Via het gelijknamige **platform "Samen voor Zuivere Lucht"** ondersteunde ik lokale besturen in de breedte door een inspirerend aanbod van haalbare, lokale ingrepen met een focus op verkeersgerelateerde vervuiling.

Tenslotte ontwikkelde ik via de projecten CityTRAQ en COMPAIR een gestandaardiseerde aanpak voor lokale besturen rond sensornetwerken van ontwerp over aankoop met kwaliteitsborging tot online analyse van de lokale impact. Deze aanpak liet ik in de praktijk testen in zowel grote steden als kleinere gemeenten, met name Brugge, Gent en Herzele.

OD 3. VERMINDEREN

EMISSIES

LANDBOUW

Om de problematiek rond vermestende en verzurende deposities van de landbouw op te volgen heb ik versterkt ingezet op een **doeltreffende monitoring, modellering en registratie** in het kader van de PAS (zie ISE lucht SD 1 OD 7).

In 2023 zorgde ik voor een verdere **verfijning van de emissie-inventaris** zodat o.a. effecten van gebiedsgerichte PAS maatregelen in kaart kunnen

worden gebracht en het effect van emissiereducerende maatregelen voor luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen nauwkeurig kan geëvalueerd worden. De invoergegevens werden verfijnd en de gehanteerde modellen werden hierop aangepast. Om de lokale besturen te ondersteunen, brachten we ook de (lokale) luchtverontreiniging van grootschalige landbouwbedrijven beter in kaart.

OD 4. KWETSBAARHEIDSANALYSES UITVOEREN EN ONDERSTEUNING LOKAAL KLIMAATADAPTATIEBELEID ONDERSTEUNEN VIA KLIMAATPORTAAL

Vlaanderen ondervindt de gevolgen van een mondiale klimaatverandering. Ik zorg ervoor dat de kwetsbaarheden rond onder meer hitte, droogte en wateroverlast verder worden verkend en via het Klimaatportaal toegankelijk in beeld worden gebracht. Het **vernieuwde Klimaatportaal** werd aangevuld met nieuwe functies in de 'Effecten- en impactstool' (bv. indicatoren tot op wijkniveau) en tevens inhoudelijke uitgebreid (hoge-resolutie kaarten gevoelstemperatuur; effect van klimaatverandering op grondwaterstanden en bijhorende impacts – zie ook ISE Water SD 2 OD 2). Daarnaast wordt het Klimaatportaal ook verder uitgebreid met adaptatietools die lokale overheden ondersteunen bij het plannen en uitvoeren van lokaal adaptatiebeleid, en dit zowel op **planniveau (gebiedsdekkend) als projectniveau (in projectgebied)**.

6.2. BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Lucht hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de uitgaven van VMM:
 - toe te wijzen aan het ISE Lucht (inclusief de lonen);
 - voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, en adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht;
 - voor het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, en voorspellen en opvolgen van smogperiodes.
 - voor beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie op het vlak van het luchtbeleid
- de (uitdovende) uitgaven van het departement Omgeving op het vlak van het gevoerde beleid ter verbetering van de luchtkwaliteit.

Onder dit luik is het de bedoeling het totaal van alle kredieten te bespreken dat in de uitgavenbegroting in begrotingsjaar 2023 werd toegewezen en benut binnen de betrokken ISE. In het geval van ISE Lucht zijn er echter enkel uitgavenkredieten voorzien op de DAB Minafonds. Deze worden verder besproken onder punt 6.2.2.

LUCHT, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uit-	0	0	0	0	0	0

gaven WT, LO, PR							
Toe- lagen IS	0	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0	0	0

** Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Niet van toepassing.

6.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Niet van toepassing.

6.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCE2HA-WT – WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT EN ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving beleidsondersteunende uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen met betrekking tot het verhogen van de leef- en luchtkwaliteit. Als gevolg van een herschikking van bevoegdheden (en de daardoor noodzakelijke bijsturing van enkele budgetposten) tussen het departement Omgeving en de VMM op het vlak van luchtbeleid en milieurapportering, werd dit artikel uitdovend.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	0	0	91	141	100

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VEK op dit artikel is na herverdeling zo goed als mogelijk verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

6.2.3 Overige entiteiten onder gezag

6.2.3.1 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VMM worden in deze BBT besproken onder punt 7.2.3.1. Overige entiteiten onder gezag.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCE2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen de VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder het ISE H Lucht ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor het ISE Water wordt verwezen naar de bespreking van het ISE D Water.

ISE H LUCHT

De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via de werkingstoelage QB0-1QCE2DW-IS. Via dit begrotingsartikel ontving de VMM in 2023 een werkingstoelage ten bedrage van 10.896 keuro VAK en 9.717 keuro VEK van het departement Omgeving ter financiering van haar specifieke taken:

- optreden als de bevoegde instantie in Vlaanderen voor luchtbeleid en een partner zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren en luchtverontreiniging aan te pakken;
- onze rol opnemen in de verschillende stappen van het beleidsproces (meten, plannen, actie nemen, evalueren), wat een meerwaarde is om gemakkelijker een overzicht te houden en verbanden te leggen.

De VMM genereerde ook nog inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten ten bedrage van 1.058 keuro, waarvan 490 keuro werd toegewezen aan ESR 11 Lonen. Daarnaast ontving de VMM 18 keuro andere diverse inkomsten.

De begrotingsuitvoering in VAK is quasi optimaal aangewend, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

De overschrijding van 84 keuro VAK en 82 keuro VEK op artikel QN0-AQCE2HALO is te wijten aan verschillende factoren.

In 2023 is er op het budget voor de Lonen en sociale lasten Lucht een overschrijding van 148 keuro VAK en 146 keuro VEK. De uitvoering ligt dus hoger dan ingeschat. Dit komt voornamelijk door de stijging van de provisie

voor de niet-opgenomen vakantiedagen in 2023 met 216 keuro: het aantal overgedragen vakantiedagen is toegenomen met 5% terwijl het bedrag van de voorziening is toegenomen met 20%. Dit is omdat de vakantiedagen zelf veel duurder zijn geworden door indexatie en ook door stijgende anciënniteit (met vooral de functionele loopbaan als belangrijkste factor). Daarnaast is de provisie van het vakantiegeld in 2023 gestegen met 18 keuro ten opzichte van de provisie in 2022. Bovendien kan nog worden meegegeven dat bij de herverdeling van de middelen uit het sectoraal akkoord 2020-2022 eerst 95 keuro was voorzien voor de VMM. Terwijl bij de finale berekening is beslist om de bijdrage aan de pool der parastatalen uit deze berekening te halen, waardoor de VMM deze meerkost zelf diende op te vangen. Finaal kreeg de VMM 85 keuro of 10 keuro minder bij de herverdeling van de middelen voor de uitvoering van het sectoraal akkoord 2020-2022. Tot slot is het zo dat zowel de indexstijging als de endogene groei maar gedeeltelijk in het budget worden bijgesteld.

In 2023 is er op het budget voor de Lonen en sociale lasten EU Lucht een VAK-overschot van 64 keuro. Op deze kredieten worden de lonen aangerekend van medewerkers die geheel of gedeeltelijk worden betaald met Europese financiering. 2023 was het eerste jaar waarbij er een onderscheid werd gemaakt tussen de lonen EU en de lonen niet-EU, waardoor de aanrekening niet optimaal is verlopen. Daarnaast was er ook onvoorziene uitstroom die niet onmiddellijk kon worden vervangen.

Voor de Beleidsuitgaven Lucht onder artikel QN0-AQCE2HA-WT Werking en Toelagen Lucht is er een minimaal VAK-overschot van 46 keuro (0,99%).

Voor de Beleidsuitgaven EU Lucht onder artikel QN0-AQCE2HA-WT Werking en Toelagen Lucht is er een VAK-overschot van 122 keuro (70,66%).

Het merendeel van het werkingsbudget (artikel QN0-AQCE2HA-WT) voor de meetnetten lucht van de VMM is gebruikt voor de recurrente activiteiten: het onderhoud van de meetnetten lucht inclusief datatransmissie, kleinere onderhoudscontracten (airco's e.d.), de aankoop van de nodige samplers en gebruiksmaterialen, kosten voor kwaliteitszorg (kalibraties, externe audit) en kosten voor analyses. Een deel van het werkingsbudget werd gebruikt voor de ondersteuning van lokale besturen door het optimaliseren van het FLOMOVIA-propagatiemodel en een upgrade van de ATMO-Plan scenariotool.

Ook werden er acht verouderde meetstations vernieuwd en een aantal ontspanners, compressoren, buitenkasten en fijnstof-bemonsteraars aangekocht.

Daarnaast werden volgende nieuwe opdrachten in het kader van luchtkwaliteit en luchtbeleid opgestart:

- Onderbouwing uitwerking Vlaamse regelgeving inzake emissievrije stadsdistributie;
- Actualisatie studie naar standaardeffecten van lokale mobiliteitsmaatregelen op luchtkwaliteit;
- Studie tot het invoeren van een NOx-test in de technische keuring en wegkantcontroles;
- Optimalisatie van de emissie-inschattingen van luchtverontreinigende stoffen en broeikasgassen in de afvalsector in Vlaanderen;
- Aanpassing modules voor emissie-inventaris wegverkeer;
- Onderhoud CHIMERE voorspellingsmodel.

De extra middelen in het kader van PAS werden aangewend voor:

- Een voorstudie voor het verfijnen van het emissiestadium mest uitrijden van het Emissie Model Agricultuur Vlaanderen (EMAV3.0);
- Een verkennende studie rond DON (Dissolved Organic Nitrogen);
- De aankoop van materiaal nodig voor het opstarten van nieuwe meetplaatsen;
- Het uitbreiden van de referentietoek met departement Omgeving.

De extra middelen in het kader van PFAS werden aangewend voor:

- Studie monitoring PFAS in lucht op zowel achtergrondlocaties (bv. Vlaamse kust) als hotspots (bv. textielnijverheid in Ronse);
- Studie monitoring PFAS nabij industriële afvalverbrandingsinstallaties in het kader van een grootschalig sectoraal onderzoek samen met afdeling Handhaving;
- Vervolgstudie monitoring PFAS Oosterweelwerken en 3M Zwijndrecht;
- Bijkomende NTA analyse en rapportering van PFAS.

Het voorziene VEK voor het werkingsbudget (artikel QN0-AQCE2HA-WT) werd nagenoeg voor 100% aangewend.

6.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

7. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT WATER

7.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. MONITOREN OM TE WETEN

OD 1. DIGITALE KWANTUMSPRONG MAKEN VOOR DE MEETNETTEN WATER

Door verdere digitalisering en implementatie van technologische innovatie startte ik in 2023 het traject om nog fijnmaziger de basiskwaliteit van oppervlaktewater te meten, met een hogere frequentie (automatische meetstations, remote sensing, etc.). Die fijnmazigheid is ook nodig om tijdig adequate maatregelen uit te vaardigen en de passende beslissingen te nemen in geval van een potentiële bedreiging van de drinkwaterproductie, het voorkomen of inperken van potentiële aquatisch ecologische schade zoals vissterfte. **Een goede en kwaliteitsvolle (open)data doorstroming** maakt het mogelijk maken om diverse modellen beter te voeden en bruikbare data-informatie te genereren.

De ervaring en kennis opgedaan bij de verregaande digitalisering en technologische innovaties liet ons in 2023 toe om meer **gebiedsgericht een aantal fenomenen en de impact ervan beter in beeld te brengen** (bv. verdroging, bedrijfslozing zoals bijv. verzilting-, en overstorten). **Extra multiparametersondes** werden in de mate van het mogelijke ingezet voor verschillende use cases waardoor de impact op oppervlaktewater van overstorten, lozingen, e.a. digitaal werden bemeaten. De extra multiparametersondes meten zuurstof, temperatuur, zuurtegraad, conductiviteit en turbiditeit. Bij een aantal multiparametersondes is ook nitraat, ammonium en organisch materiaal gemeten.

In functie van concrete beleidsvraagstukken omtrent waterkwaliteit, is naast de inzet van klassieke monitoringinstrumenten (terreinmonsternamen technieken en labo analyses, voornamelijk voor zeer zorgwekkende stoffen),

de verdere implementatie van **vernieuwende technologieën op vlak van digitale monitoring en remote sensing** mee in overweging genomen middels gepaste testen en evaluatie naar duurzame inzetbaarheid op het terrein.

OD 2. UITBOUWEN VAN EEN OPEN STANDAARD DATAPLATFORM

Standaardisatie op basis van **referentiearchitectuur (EIRA) en OSLO** zette ik in 2023 verder door zodat we de interoperabiliteit van de milieugegevens en waterdata kunnen verbeteren. Hiermee richtte ik me op een eenduidig eindresultaat en de mogelijkheid om gegevens beter met elkaar te verknopen en stimuleer ik de innovatie om efficiënt met data om te gaan door alles volgens de standaarden beschikbaar te stellen. Voor de datacluster en de datasets heb ik in 2023 de nieuw gebouwde architectuur verbeterd en de bestaande mogelijkheden verder afgetast en waar opportuun nieuwe technieken voorgesteld-aan de hand van *use cases*. Op basis van de inventaris en de input van andere thema's en projecten heb ik in 2023 de verdere uitwerking van een meer volledige en duurzame datacluster en dataplatform laten uitvoeren waarbij tevens is ingezet op co-creatie en participatie. Met een goed fundament en na uitvoering van de voorbereidingen kan het dataplatform dan ook worden ingezet op het samenbrengen van metingen die door meerdere partijen worden uitgevoerd en op het centrale dataplatform een plaats kunnen krijgen.

OD 3. OPTIMALISEREN LABOWERKING VLAAMSE OVERHEID

Ik gaf verder invulling aan de beslissing met betrekking tot het behoud van het VMM-labo. Binnen het voorziene budget werden de prioritaire labo-opdrachten bepaald.

SD 2. DATA & KENNIS AANBIEDEN OM SAMEN GERICHT ACTIES TE KUNNEN NEMEN

OD 1. OPSTAP ZETTEN NAAR EEN WATER DATA INFRASTRUCTUUR (WDI) VOOR VLAANDEREN VOOR MULTI-USERGEBRUIK

In 2023 werd voor de bestaande en in opbouw zijnde VMM dataplatformen (o.a. IoW-platform; Klimaatportaal) geanalyseerd of er opportuniteiten en synergiën konden gevonden worden om deze te laten uitbreiden en/of doorgroeien tot één Water Data Infrastructuur waarmee het watersysteem en de waterketens in Vlaanderen in hun totaliteit in co-creatie digitaal kunnen beheerd worden (i.f.v. klimaatbestendige transformaties ervan). Hierbij worden ook de koppelkansen met andere relevante dataplatformen onderzocht.

OD 2. ONDERSTEUNEN KLIMAATADAPTATIEBELEID BIJ LOKALE BESTUREN

De kwetsbaarheden inzake klimaatverandering worden verder in kaart gebracht door uitbreiding met de mogelijke effecten van klimaatverandering op grondwaterstanden in Vlaanderen en aangevuld met een eerste inschatting van mogelijke impact daarvan op landbouw, natuur en waterbeschikbaarheid. Ook werden in 2023 de mogelijkheden verder verkend om de gevolgen van klimaatverandering op de waterkwaliteit in beeld te brengen voor Vlaanderen (zie ook ISE Lucht SD 2 OD 4).

OD 3. GRONDWATERDATA ONTSLUITEN

Ik maak werk van de **ontwikkeling van waterlichaamdashboards** om data op een vlotte toegankelijke manier te ontsluiten per waterlichaam. Deze dashboards bevatten zowel info over de toestand als over aanwezige drukken. De grondwatergerelateerde data wordt ontsloten via DOV. Deze data wordt maximaal ontsloten als open data, die integreerbaar en koppelbaar zijn met andere databronnen.

SD 3. PLANNEN MAKEN EN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

OD 1. GEÏNTEGREERD EN GEBIEDSGERICHT UITVOEREN EN OPMAKEN VAN STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN EN MAATREGELENPROGRAMMA

De stroomgebiedbeheerplannen (SGBP) 2022-2027 werden medio 2022 vastgesteld door de Vlaamse Regering samen met de nota "De grote STROOMversnelling". Bovenop de bestaande middelen, is vanaf 2023 structureel 20 miljoen euro per jaar extra voorzien op artikel QBX-3QCE2DA-WT. Zo kunnen we de komende 5 jaar in totaal 100 miljoen extra investeren, bovenop de bestaande middelen. Het realiseren van de acties in het SGBP is een gedeelde verantwoordelijkheid van waterbeheerders, andere overheden én watergebruikers. Om de **afvalwaterzuivering** te verbeteren zetten we in op vereenvoudigde procedures, een heldere taakverdeling en meer responsabilisering, zowel voor de bovengemeentelijke sanering (Aquafin) als voor de gemeentelijke sanering (rioolbeheerders). Ik maakte verder werk van de toolbox "decentrale zuivering" die handvaten ter beschikking stelt om de lokale actoren keuzes te laten maken voor de verdere uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur. Daarnaast werd in 2023 een uitgaventoetsing over de rio-subsidies opgestart.

Meer nog dan in de voorgaande planperiode hebben we in 2023 ingezet op **gebiedsgerichte initiatieven** waarbij veel aandacht ging naar 'levende waterlopen' waarbij investeringen in hydrologisch herstel centraal staan. Eind 2023 keurde ik de subsidies goed van 28 projecten uit de eerste projectoproep 'Levend Water' waarin lokale besturen en actoren investeren in natuurlijke structuur en kwaliteit van kleinere waterlopen.

De SGBP planning doorloopt een cyclisch proces. Terwijl er werk gemaakt wordt van de uitvoering van de lopende plannen wordt ook al nagedacht over de voorbereiding van de volgende plancyclus.

Naast een evaluatie van de huidige plannen ging hierbij ook aandacht naar de manier waarop slimmere en slankere plannen gemaakt kunnen worden, het uitbreiden van de GAP-analyse, voorbereiden van doelstellingen en hoe data beter ontsloten kunnen worden via waterlichaamdashboards. Via een extern proces met frisdenkens werd inspiratie voor de volgende planperiode verzameld. Een designteam bouwt hierop verder om de volgende plancyclus voor te bereiden. In 2023 heb ik ook werk gemaakt van de juridische verankering van de Blue Deal zodat de volgende Vlaamse Regering via een Blue Deal-nota gezamenlijke (lange termijn) doelstellingen zal vastleggen voor een betere waterkwaliteit en minder overstromings- en droogterisico's, en de structurele financiering die daarvoor beschikbaar gesteld wordt, als leidraad voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen.

OD 2. KLIMAATADAPTATIE PLANMATIG ONDERBOUWEN

Ik gaf verder uitvoering aan het **Vlaams Adaptatieplan** als een allesomvattend en krachtadig plan om Vlaanderen weerbaar te maken tegen de effecten van klimaatverandering (zie ook ISE ruimte en milieu SD3-OD3), en voorzag hiervoor in 2023 eenmalig een budget van 100 mio euro.

Om de ontwerpers, inrichters en beheerders van de publieke en private ruimte te betrekken bij deze noodzakelijke transitie startte ik de **Green Deal** Klimaatbestendige Omgeving op. Een uniek netwerk tussen overheden, bouwsector en middenveld dat inzet op expertise- en kennisdeling rond de klimaatbestendige inrichting van de omgeving.

Ik bereid ook de opstart van een Vlaams-breed **webplatform rond klimaatadaptatie** voor dat voor alle actoren een toegangspoort wil vormen naar de in Vlaanderen beschikbare informatie rond klimaatadaptatie.

Tevens zet ik in op de ontwikkeling van een **monitoringsysteem**.

De klimaatverandering doet risico's op zowel wateroverlast als op watertekort toenemen, en deze risico's zullen zich nog versterkt doorzetten. Klimaatadaptatie en het beheersen van die risico's zijn daarom een leidend principe binnen het **integraal waterbeheer**. In de SGBP 2022-2027 zijn daarom ook de overstromingsrisicobeheerplannen, het waterschaarste-en droogterisicobeheerplan, de bekkenspecifieke delen, de grondwatersysteemspecifieke delen en de herziene zoneringsplannen en gebiedsdekkende uitvoeringsplannen mee geïntegreerd.

OD 3. UITVOEREN VAN HET EERSTE VLAAMSE WATERSCHAARSTE- EN DROOGTERISICOBEEHEERPLAN

Zomer na zomer worden de gevolgen van de klimaatverandering zichtbaarder. Met de **Blue Deal** heb ik aan het begin van deze legislatuur de fundamenteen gelegd van ons toekomstig droogtebeleid waarmee we Vlaanderen weerbaarder maken tegen de klimaatverandering. Omdat de problematiek structurele investeringen vergt, zet ik ook in 2023 de Blue Deal verder. In die context werden ook bij elk regionaal landschap een water-medewerker aangesteld die concrete projecten op het terrein, die bijdragen aan de Blue Deal, adaptatie en het stroomgebiedbeheerplan, moet faciliteren.

Met de Blue Deal wil ik inzetten op een hogere waterbeschikbaarheid, door het **hemelwater meer te laten infiltreren** en als grondwater vast te houden. Dit gaat zowel over investeringen in het herstel van gebieden die van nature water vasthouden als in natuurlijke of natuurgebaseerde oplossingen die bijdragen aan de uitbouw van groenblauwe netwerken. Daarnaast wil ik met structurele Blue Deal-investeringen komen tot een slim en zuinig watergebruik, waarbij alle sectoren op een meer duurzame manier omgaan met water, door bijvoorbeeld minder water te gebruiken, meer water te hergebruiken en door gebruik te maken van alternatieve waterbronnen, waarbij het juiste water voor de juiste toepassing ingezet wordt.

Via de **oproep rond circulair watergebruik** werden nieuwe samenwerkingen tussen overheden, industrie en landbouw ondersteund om te werken aan uitwisseling van waterstromen.

Hemelwater- en droogteplannen met een (gebiedsdekkende) visie over hoe er met het hemelwater afkomstig van zowel onverharde als verharde oppervlakte vandaag en in de toekomst moet worden omgegaan, vormt een belangrijk instrument om kennis samen te brengen, nog meer toekomstgericht met hemelwater om te gaan, synergiën te zoeken en actoren aan te zetten tot actie. Ten laatste op 31/12/2024 moeten alle lokale besturen over een goedgekeurd hemelwater- en droogteplan beschikken om nog in aanmerking te komen voor Vlaamse rioleringssubsidies.

Hemelwater maximaal vasthouden en inzetten op hergebruik en infiltratie, blijft één van de belangrijke pijlers om het risico op waterschaarste - en eveneens ook op wateroverlast - in te perken. Na de definitieve goedkeuring van de

nieuwe Hemelwaterverordening is in 2023 ook werk gemaakt van de **ondersteuning van bouwheren, architecten en vergunningverleners** aan de hand van een technisch achtergronddocument en opleidingen opdat het uitgangsprincipe dat elke druppel telt zoveel mogelijk ingang vindt. Aan de hand van heldere praktijkvoorbeelden zorg ik voor de verdere uitrol en versterking van groenblauwe karakter van onze stedelijke omgeving. En met de actualisatie van de code van goede praktijk voor rioleringen werk ik ook aan richtlijnen voor de toepassing ervan op het openbaar domein.

We blijven ook investeren in de verdere **kennisopbouw en kennisverspreiding** over droogte. Met de impactmonitoring van de Blue Deal krijgen we beter inzicht in de winsten van een proactief droogtebeleid. Het CIW-Waterforum van september 2022 bracht de stand van kennis en wetenschap die bijdraagt aan de proactieve benadering van droogte en legde de contacten voor verdere onderzoeks- en innovatie-initiatieven op dit vlak.

OD 4. VORMGEVEN AAN INTEGRAAL WATERBELEID IN DE LANDBOUW

De SGBP bevatten per waterlichaam reductiedoelen voor de parameters stikstof en fosfor. Voor de sector landbouw geven de plandoelstellingen aan waar de uitdagingen en mogelijke acties voor landbouw zich situeren. Bovendien zal ik maximaal toewerken naar de realisatie van de doelen van de Kaderrichtlijn Water en de Nitraatrichtlijn. Ik zal er dan ook volop werk van maken om in **MAP7** de acties te definiëren die ertoe zullen bijdragen de doelstellingen voor de landbouwsector te realiseren (zie ook SD 7 OD 1).

Het afwegingskader voor **de (aanleg van) oeverzones dat binnen de CIW** in 2022 werd ontwikkeld is een zeer goed instrument om de locaties in kaart te brengen waar oeverzones het meest efficiënt zijn om vervuiling door nutriënten terug te dringen. Op basis van verschillende proefprojecten in 2023 wordt dit ondersteunend afwegingskader verder geoptimaliseerd.

Bij de onderhandelingen rond de nieuwe **EU-verordening duurzaam gebruik gewasbeschermingsmiddelen** zorg ik ervoor dat de aandachtspunten voor omgeving worden ingebracht en we met deze verordening een instrument hebben om stappen vooruit te zetten om de druk van pesticiden op water, de mens en de leefomgeving aanzienlijk te verminderen.

OD 5. VORMGEVEN AAN INTEGRAAL WATERBELEID IN DE INDUSTRIE

Voor de impactbeoordeling van bedrijfsafvalwater werd een **Wezer-stappenplan** uitgewerkt. Deze tool werd in 2023 volop ingezet om erop toe te zien dat lozingen van bedrijfsafvalwater verenigbaar zijn met de doelstellingen van het waterbeleid.

Om een meer duurzaam watergebruik in de industrie te faciliteren wil ik samen met de sectorfederaties inzetten op sectorale Blue Deals.

OD 6. ACTUALISEREN WATERTOETSKAARTEN

Op 1 januari 2023 traden de **geoptimaliseerde watertoets** en informatieplicht voor de overstromingsgevoeligheid van vastgoed in werking, samen met het ministerieel besluit dat richtlijnen uitvaardigt voor de opleiding tot deskundige, teneinde objectief te kunnen beoordelen in welke gevallen een overstromingsscore geactualiseerd kan worden. Op deze manier creëren we een volledig kader om in te zetten op een klimaatbestendige watertoets.

SD 4. NAAR EEN EFFICIËNTE EN EFFECTIEVE INZET VAN MIDDELEN IN DE WATERSECTOR

OD 1. RESPONSABILISEREN VAN ACTOREN

In 2023 ging de nieuwe **samenwerkingsovereenkomst met Aquafin** in voege en werden door Aquafin de eerste stappen gezet in hun rol als matchmaker met als doel de afstemming van projecten te vereenvoudigen en over te gaan tot een snellere realisatie (zie ook ISE natuur en biodiversiteit SD 1 OD 3).

In 2023 werd een besluit voorbereid inzake de invulling van de **gemeentelijke saneringsverplichting**. Met dit besluit worden openbare dienstverplichtingen voor de gemeentelijke rioolbeheerders vastgelegd. Het zorgt voor een verhoogde responsabilisering, een efficiëntere en effectiever aanpak binnen de afvalwatersector en een betere samenwerking. Het besluit werd op 23 februari 2024 definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

Inzake de financiering van de gemeentelijke saneringsverplichting heb ik in 2023 een uitgaventoetsing opgestart van de RIO-subsidies.

OD 2. INZETTEN HEFFINGEN ALS BELEIDSINSTRUMENT

In 2023 vereenvoudigde ik het huidige heffingensysteem met het oog op een transparante toepassing van het vervuiler-betaalt-principe en tegelijkertijd het circulair watergebruik stimuleert.

OD 3. OPVOLGEN BETAALBAARHEID VAN DE WATERFACTUUR

Met oog op de betaalbaarheid van de waterfactuur werd gestart met een verkenning voor de optimalisatie van de tariefstructuur. De WaterRegulator voerde ook onderzoek naar de toerekening van de kosten drinkwater.

OD 4. VERSTERKEN TOEZICHT OP LEVERINGSZEKERHEID DRINKWATER

In 2023 heb ik verder ingezet op het beleid en het toezicht op de leveringszekerheid van drinkwater en dit zowel vanuit kwalitatief als kwantitatief oogpunt. In overleg met de openbare waterleveranciers ben ik in 2023 gestart met de implementatie van het nieuwe besluit ter omzetting van de Europese Drinkwaterrichtlijn, dat op 20 januari 2023 definitief werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Naast een aansturing via wetgeving heb ik in 2023 ook ingezet op **structureel strategisch overleg met de openbare waterleveranciers** en de bevoegde administratie/toezichthouder via een Vlaamse stuurgroep openbare waterbevoorrading. Pijlers in de sturing vanuit de Vlaamse overheid zijn: het verzekeren van het aanwenden van onze waterbronnen op een duurzame wijze met respect voor de omgeving, het aansturen op samenwerking tussen de openbare waterleveranciers en het benutten van kansen voor de inzet van alternatieve bronnen waar haalbaar en zinvol, en het verhogen van de transparantie inzake de leveringszekerheid.

OD 5. VERSTERKEN VAN HET LANDSCHAP VAN WATEROPERATOREN

In 2023 werd ingezet op de inspectie van het rioleringsnetwerk. Het opgelegde tijdspad werd daarbij gerespecteerd. Aquafin heeft hiertoe, in overleg met de sector en mijn administratie, de standaarden uitgewerkt zodat een uniforme aanpak in Vlaanderen wordt gewaarborgd.

SD 5. ACTIEF OP HET TERREIN OM IMPACT TE VERGROTEN

OD 1. INZETTEN OP GEBIEDSGERICHTE PROJECTEN

Ik zette bij de gebiedsontwikkeling ook verder in op de Blue-Deal-Vlaggenschipprojecten van het Duinencomplex, de Kleine Nete, de Zwarte Beek en Rivierherstel Leie, waar gebiedscoalities verder uitgerold worden om circa 500 ha watergebonden, terrestrische natuur op het terrein te realiseren. Ook binnen andere programma's van de Blue Deal, zoals 'Water-Land-Schap 2.0', 'Lokale Gebiedsdeals droogte' en 'Groenblauwe dooradering', werden (via artikel QBX-3QCE2OC-WT) lokale en bovenlokale samenwerkingsverbanden en gebiedscoalities ondersteund met het oog op de concrete realisatie en impactmonitoring van de gebiedsgerichte initiatieven.

OD 2. OPTIMALISEREN WATERBEHEER VAN DE ONBEVAARBARE WATERLOPEN

In uitvoering van de Blue Deal zet ik volop in op het realiseren van groenblauwe netwerken door gepaste inrichtings- en beheermaatregelen waarbij een vertraagde afvoer en het beter vasthouden van water voorop staan, uiteraard zonder de veiligheid uit het oog te verliezen.

Ik start bijkomende initiatieven op om – onder meer in navolging van het advies van de expertenwerkgroep hoogwaterbeveiliging - ons in de toekomst nog beter te wapenen tegen overstromingen en de samenwerking tussen de verschillende actoren op het terrein verder af te stemmen.

Hierbij verbeteren we de structuurkwaliteit van waterlopen door hermeandering, realisatie van vrije vismigratie, de inrichting van natuurlijke oevers, ... Concrete projecten die in 2023 gerealiseerd werden zijn onder meer hermeandering van de Kleine Nete opwaarts Herentals (Olens Broek), verschillende openleggingen van de Woluwe in de Vlaamse rand rond Brussel, aanleg van verschillende vistrappen op de Demer, aanleg winterbed met natuurlijke oeverzones op de Vrouwvliet in Mechelen, ecologische inrichting van de Ledebek in Lochristi, hermeandering van de Bollaak in Ranst,... Daarnaast werden ook heel wat projecten verder voorbereid, zoals onder meer ecologische oeverherinrichting op Grote Beverdijkvaart en op Koolhofvaart in en opwaarts Nieuwpoort, aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden op de Marke in Galmaarden en Herne, aanleg van vistrap op de Mark in Hoogstraten en openlegging Grote Gete op 't Schip in Tienen.

De sanering van de Winterbeek werd afgerond. De sanering van de Grote Laak is in volle uitvoering. Naast "klassieke sanering" waarbij de verontreinigde waterbodem en oevers verwijderd werden, werd in een aantal gebieden ook ingezet op een natuurgebaseerde saneringstechniek waarbij door vernatting de verontreiniging geïmmobiliseerd wordt.

Volgend op de implementatie van de meldingsplicht voor de onttrekking van water uit onbevaarbare waterlopen is er extra communicatie en aandacht voor handhaving hiervan tijdens de droogteperiodes.

Er wordt verder ingezet op een gebiedsgerichte bestrijding van invasieve exoten in én naast waterlopen, op de aanpak van zwerfvuil alsook de aanpak van de blauwalgenproblematiek.

Na de goedkeuring van het BVR peilbeheer in 2023 duidde ik de prioritaire gebieden aan voor opmaak van een peilbesluit. Er werd gestart met de opmaak van peilbesluiten voor deze prioritaire gebieden.

Ik bekrachtigde de overeenkomst betreffende het natuurgericht beheer van de onbevaarbare waterlopen 1° categorie tussen VMM en ANB. In uitvoering van deze overeenkomst zetten het ANB en de VMM een samenwerking op om terreinen in hun eigendom te realiseren onder effectief natuurbeheer. Hiertoe worden natuurbeheerplannen voor de onbevaarbare waterlopen opgemaakt.

Deze natuurdoelen voor de onbevaarbare waterlopen moeten in overeenstemming zijn met de bepalingen van het Waterwetboek en de Wet Onbevaarbare Waterlopen.

OD 3. VERZEKEREN VAN EEN 24/7 MILIEU-INCIDENTENWERKING

De verbeterende waterkwaliteit vergroot de potentiële impact van milieu-incidenten. Het is aangewezen dat bij een milieu-incident snel gereageerd wordt, om deze impact zo klein mogelijk te houden. Het draaiboek milieu-incidenten voorziet reeds een coördinatie wanneer verschillende omgevingsdiensten betrokken zijn bij een milieu-incident. Om de toenemende vragen om bijstand bij milieu-incidenten vanuit de interventiediensten aan de bevoegde omgevingsdiensten, is een 24/7 permanentiedienst bij deze omgevingsdiensten noodzakelijk. Ik zie er op toe dat de aanbevelingen van de systeemaudit voor de handhavingsopdrachten inzake milieuhygiëne worden opgevolgd.

In geval van een ernstige waterverontreiniging waarbij planten of dieren bedreigd zijn of waarbij de waterproductie uit oppervlakte-of grondwater in gevaar komt, is nader terreinonderzoek en een snelle en kwaliteitsvolle opvolging en nazorg noodzakelijk. Waar van toepassing zullen de bepalingen uit het milieuhandhavingsdecreet, of bij verdere escalatie van een milieu-incident, uit het milieuschadedecreet in werking worden gezet.

OD 4. ONDERBOUWEN SEDIMENTBELEID EN INZETTEN OP SLIBRUIMING

De slibruiming van enkele strategisch belangrijke sedimentvangen (Dijle opwaarts Leuven, Herk te Stevoort) staan op het programma.

Meer dan 30 slibruimingën staan gepland of zijn in voorbereiding, waarbij in eerste instantie de meest kritieke en/of prioritaire locaties geruimd worden.

SD 6. VERSTERKEN VAN DE NETWERKORGANISATIE ROND WATER

OD 1. EVOLUEREN NAAR EEN EFFICIËNTERE GOVERNANCE

Zoals ook uit het advies van het expertenpanel hoogwaterbeveiliging blijkt, hebben de wateruitdagingen in Vlaanderen meer dan ooit een gezamenlijke, integrale en ambitieuze aanpak nodig. Ik onderzoek hoe best invulling gegeven wordt aan een **efficiënte governance**, zowel op het Vlaams als op het regionale/lokale niveau, die de betrokken actoren binnen Vlaanderen in staat moet stellen om investeringen en maatregelen geïntegreerd, doelgericht en versneld tot uitvoering te brengen. De conceptnota beheer onbevaarbare waterlopen, die de Vlaamse Regering in juli 2023 hierover goedkeurde, zet de krijtlijnen uit voor een grondige hertekening van het landschap van waterbeheerders. Met de aanstelling van de transitie-managers eind 2023 kon de effectieve uitrol van het transitietraject opgestart worden. Tot slot werk ik samen met mijn collega bevoegd voor Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw aan het verder sluiten van de waterkringlopen, waarbij actoren uit de maatschappelijke vijfhoek betrokken zijn in de transitie naar circulair waterbeheer.

OD 2. ZORGEN VOOR SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID

De kwaliteit van het oppervlaktewater in Vlaanderen haalt de Europese waterkwaliteitsnormen nog niet. Dankzij de stroomgebiedbeheerplannen die ik in 2022 op de Vlaamse Regering liet goedkeuren zette ik de stroomversnelling in. Via een doelgerichte aanpak zet ik bestaande middelen efficiënt in. En

bovenop de bestaande middelen, is vanaf 2023 in de begroting structureel 20 miljoen euro per jaar extra voorzien voor het verbeteren van de waterkwaliteit in Vlaanderen. Zo kunnen we de komende 5 jaar in totaal 100 miljoen extra investeren, bovenop de bestaande middelen.

OD 3. BEWERKSTELLIGEN GEDRAGSVERANDERING

Diverse initiatieven dragen bij aan het creëren van draagvlak en bewerkstelligen van gedragsverandering: platformwerking binnen de CIW waar de verschillende actoren binnen een specifiek domein met elkaar in contact worden gebracht, projectgroepen voor specifieke thema's/ dossiers en doelgroepspecifieke communicatie- en sensibiliseringsprojecten, en de nieuwe blauwdruk voor de hemelwater- en droogteplannen waarin stakeholderbetrokkenheid bij het gemeentelijk hemelwaterbeleid als belangrijk fundament naar voor wordt geschoven.

Ook de Blue Deal biedt heel wat opportuniteiten door stakeholders te ondersteunen om zelf initiatief te nemen voor het beter vasthouden en infiltreren van water of voor een duurzaam en meer circulair watergebruik, etc.

Met de **reductiedoelen in de SGBP 2022-2027**, die tevens een doorkijk geven naar de volgende planperiodes, preciseren we de uitdaging voor de stakeholders op het vlak van stikstof en fosfor én bieden we een antwoord op de vraag vanuit stakeholders naar meer langetermijnperspectief en continuïteit. Het transitietraject dat is opgezet in aanloop naar de volgende stroomgebiedbeheerplannen moet ervoor zorgen dat de plannen nog sterker inzetten op gedragsverandering, draagvlak en engagement (zie SD3).

OD 4. VERSTERKEN BELEIDSRELEVANT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Onderzoek, innovatie en kennisdeling speelt een belangrijkere rol in de transitie naar klimaatrobuuste en veerkrachtige watersystemen en naar een circulaire economie op vlak van water. Via een proces van systeemanalyse en systeemdenken, de uitwerking en aanpassing van beleidsinstrumenten en de samenwerking met stakeholders wil de CIW de beoogde transitie blijven promoten, ondersteunen en versnellen. De studie om op participatieve wijze strategische doelstellingen voor de waterzekerheid in Vlaanderen uit te werken in uitvoering van het advies Weerbaar Waterland is een voorbeeld van in 2023 opgestart studiewerk.

Ook nam het **CIW-platform Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie Water** de rol op van klankbord voor de Vlaamse en Europese onderzoeks- en innovatieagenda's, onder andere via een actieve bijdrage in het EU-partnerschap Water4All, van beleidsadviseur die onderzoeks- en innovatienoden detecteert en signaleert, en van facilitator en incubator die beleidsvragen met onderzoeksvragen verbindt en aan gerichte matchmaking doet.

De bevindingen vanuit het CIW-Waterforum over de proactieve aanpak van droogte in september 2022 en een onderzoeks- en innovatieagenda voor water kunnen de beoogde transitie versnellen. Innovatie moet daarbij ruimer gezien worden dan louter technologische of wetenschappelijke innovatie, ook businessmodellen, burgerparticipatie, specifieke vaardigheden, ... kunnen hefboomen zijn voor de beoogde transitie, evenals het flexibel integreren van opgebouwde kennis/inzichten/leerlessen/innovaties van één (gebiedsgericht) project in een ander (gebiedsgericht) project. In dat opzicht werden bijvoorbeeld afspraken gemaakt om de Transitie-arena Water, een vrijdenkersruimte over hoe we de transitie naar een toekomstbestendig watersysteem in 2050 kunnen versnellen, te integreren in de CIW-

platformwerking. Via een match-making sessie begin 2023 werden diverse Vlaamse actoren nauwer met mekaar in contact gebracht.

SD 7. DE NUTRIËNTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW

OD 1. ONDERLINGE AFSTEMMING VLAAMS LANDBOUWBELEID, MAP 6 EN STROOMGEBIEDBEHEERPLANNEN

Na het akkoord van de middenveldorganisaties in maart 2023, stelde ik een ontwerp van 7de Mestactieprogramma (MAP 7) op in uitvoering van de Nitraatrichtlijn. Dat werd op 17 april 2023 bezorgd aan de Europese Commissie, als antwoord op een ingebrekestelling van de Europese Commissie.

Ik richtte het opvolgingsorgaan op om verdere details rond MAP 7 uit te werken. Het opvolgingsorgaan kwam 18 keer samen over verschillende openstaande thema's: duurzame praktijken, mestverwerking, emissiearme aanwending, bufferstroken, tuinbouwactieplan, bespreken van maatregelen bovenop het huidige plan, afwegingskader oeverzones, boerderijcompostering, doorrekenen maatregelen op waterkwaliteit met NEMO, ecoregelingen bufferstroken, advisering en begeleiding, resultaten waterkwaliteit oppervlakte- en grondwater en het voorstel van Mestdecreet.

Het voorstel van decreet tot aanpassing van het Mestdecreet en het Decreet Integraal Waterbeleid werd in het najaar uitgeschreven en besproken met het opvolgingsorgaan. De kennisgeving van het plan-MER liep van 14 juni tot 12 augustus 2023. De richtlijnen voor de opmaak van het plan-MER zijn gepubliceerd op 18 december 2023.

Op 20 juni 2023 velde een Brusselse rechtbank een vonnis over het niet correct implementeren van de nitraatrichtlijn. Op 28 september 2023 stuurde de Europese Commissie een met reden omkleed advies over het niet naleven van de Nitraatrichtlijn. Dat is een tweede en laatste stap in een administratieve inbreukprocedure. Ik verstuurde een antwoord op 28 november 2023 aan de Europese Commissie met een stand van zaken over MAP 7.

OD 2. HERORIËNTERING ADVISERING BEMESTING EN BEGELEIDING BIJ LAND- EN TUINBOUWERS

Ik investeerde in de voorlichting en de begeleiding met betrekking tot oordeelkundige bemesting en geïntegreerd bodembeheer, zodat Vlaamse land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken. Met B3W, de begeleidingsdienst voor betere bodem- en waterkwaliteit, zorgde ik ervoor dat landbouwers de komende jaren goed voorgelicht en begeleid worden om de waterkwaliteitsdoelstellingen te halen. In 2023 legde ik de klemtoon op een beter bereik van land- en tuinbouwers.

OD 3. HANDHAVING MESTBELEID VERSTERKEN DOOR EFFICIËNTERE CONTROLEMETHODES EN INNOVATIE

In 2023 zette ik onverminderd in op de handhaving van de regelgeving. Nadat in 2022 veel aandacht besteed werd aan het uitgebreide nazicht op de verplichte registratie van de vloeibare meststromen op mestverwerkingsinstallaties via debietmeters, werd in 2023 naast administratieve controles, ook gestart met de controle ter plaatse van de plaatsing van de debietmeters bij alle mestverwerkers.

Om de pakkans op niet-traceerbare of zelfs frauduleuze transporten te verhogen, maakte ik de controle van mesttransporten effectiever door het uitvoeren van data-analyses op de AGR-GPS-signalen en de

vervoersdocumenten. In 2023 werd gestart met de uitbouw van een dataplatform om diepgaandere analyses en rapporten te maken.

Voor de terreincontroles werd de aandacht gericht op die gebieden waar de afstand tot de gewenste waterkwaliteit groot is. Naast toezicht op o.a. mestopslagen, bemesting en het naleven van de afstandsregels werd het toezicht op de inzaaiverplichting van vanggewassen, het correct nemen van nitraatresidustalen en het toezicht op de luchtwassers verder opgedreven.

7.2. BUDGETTAIR KADER

De beleidskredieten onder dit ISE Water hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werking van de VMM en VLM (inclusief de lonen) toe te wijzen aan het ISE Water;
- de VMM-uitgaven:
 - gericht op het operationeel beheer van watersystemen; het gaat hierbij om taken die noodzakelijk zijn voor de veiligheid (beheer onbevaarbare waterlopen, slibruiming, rattenbestrijding, exotenbestrijding), voor de bewaking en waarschuwing bij overstromingen, en tevens voor de bewaking van de grondwaterkwaliteit door meting en concrete acties;
 - ter uitvoering van de Blue Deal en de bestrijding van droogte en wateroverlast;
 - op het vlak van de stroomgebiedbeheersplannen
 - voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de afvalwater-, oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit, evenals de werking van het analytisch VMM-laboratorium;
 - in het kader van de vestiging en de inning van de milieuheffing;
 - in het kader van het economisch toezicht op de (boven)gemeentelijke sanering en de WaterRegulator;
 - in het kader van het ecologisch toezicht op de uitbouw en het beheer van de saneringsinfrastructuur, inclusief het gegevensbeheer;
 - voor het adviseren over omgevingsvergunningaanvragen afvalwaterlozingen;
 - in het kader van de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid;
- de VLM-uitgaven:
 - gericht op de aanpak van de mestproblematiek en de uitvoering van de mestactieplannen (inclusief de werking van de Mestbank);
 - voor het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid;
 - gericht op de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen;
- de uitkering van de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

Deze tabel is exclusief de zeer omvangrijke kredieten voor ISE Water voorzien op de begroting van de DAB MINA-fonds (zie verder bespreking op artikelniveau).

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	188	174	174	188	174	174
Toe-lagen IS	123.577	134.327	134.327	123.878	129.407	129.288
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	123.765	134.501	134.501	124.066	129.581	129.462

* *Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

Op hoofdlijnen valt in bovenstaande tabel vooral de sterke stijging in VAK (+11 miljoen euro) en VEK (+5 miljoen euro) op tussen BA2023 en de reële begrotingsuitvoering 2023. Dit verschil is in hoofdzaak het gevolg van volgende budgettaire bewegingen, die doorheen deze BBT verder in detail toegelicht worden:

- toekenning van extra VAK-budgetten aan VMM vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCE2OA-WT (+2.5 miljoen VAK en +1 miljoen VEK);
- Er werd in 2023 via MB een budget van 2 miljoen euro VAK/VEK herverdeeld naar de werkingstoelage van VMM (artikel QB0-1QCE2DW-IS) in het kader van de stijgende energiekosten. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OA-WT.
- Er werd in 2023 via MB een budget van 1,3 miljoen euro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de PFAS-problematiek voor een monitoringcampagne gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van PFAS en hun impact op het aquatisch milieu en voor het bepalen van gezondheidskundige toetsingswaarden voor PFAS in omgevingslucht en depositie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (artikel QBX-3QCE2OA-WT).
- Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 2.3 miljoen euro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op extra meetinspanningen, verbeteringen emissies en stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel

CB0-1CBG2AK-PR voor uitgaven in het kader van de Programmatische Aanpas Stikstof (PAS).

Er werd in 2023 via MB een budget van 1,5 miljoen euro VAK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het beheer onbevaarbare waterlopen. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2DA-WT).

7.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QB0-1QCE2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel wordt ter ondersteuning van de Internationale Scheldec commissie en de Internationale Maascommissie 174 keuro VAK en VEK voorzien.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	188	174	174	188	174	174

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel na herverdeling is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in 2023 via MB een budget van 14 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel in het kader van een optimale aanwending van de budgetten. Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2DW-IS.

QB0-1QCE2DW-IS – VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een werkingstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, uitbouw van meetnetten water en lucht en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	123.577	134.327	134.327	123.878	129.407	129.288

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel na herverdelingen is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

De VMM ontving in 2023 een werkingstoelage van 134.327 keuro VAK en 129.288 keuro VEK.

Het verschil tussen het geraamde budget bij BA2023 en de begrotingsuitvoering 2023 is het gevolg van volgende verschuivingen:

Er werd in 2023 via MB een budget van 2.000 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de stijgende energiekosten. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OA-WT.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.242 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de PFAS-problematiek voor een monitoringcampagne gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van PFAS en hun impact op het aquatisch milieu en voor het bepalen van gezondheidskundige toetsingswaarden voor PFAS in omgevingslucht en depositie. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2OA-WT).

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 97 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het EU-voorzitterschap in 2024. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SA0-1SBA2AA-PR voor uitgaven in het kader van de voorbereidingen van het EU-voorzitterschap in 2024. Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 2.273 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op extra meetinspanningen, verbeteringen emissies en stikstofsanering. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voor uitgaven in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 848 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het uitvoeren van het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR voorzien voor extra loonkosten.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 17 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op energiebesparing. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBX2AC-PR voorzien voor uitgaven in kader van energie-efficiëntie.

Er werd in 2023 via MB een budget van 1.500 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel in het kader van het beheer onbevaarbare waterlopen. Dit budget werd

gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2DA-WT).

Er werd in 2023 via MB een budget van 181 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van herverdeling van de middelen voor de stroomgebiedbeheerplannen. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2DA-WT).

Er werd in 2023 via MB een budget van 50 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in het kader van de stijgende inningskosten voor de heffingen. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2DW-IS).

Er werd in 2023 via MB een budget van 14 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in kader van een optimale aanwending van de budgetten. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2DA-WT.

Er werd in 2023 via MB een budget van 2.617 keuro VAK en 1.169 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel in kader van het VAP. Dit budget werd gecompenseerd op artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2OA-WT).

Er werd in 2023 via MB een budget van 50 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel in het kader van de uitbreiding van de VITO-referentietask 1 (referentielabo) voor het afleiden van milieukwaliteitsnormen. Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2OU-IS.

Er werd in 2023 via MB een budget van 25 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel in het kader van de uitbreiding van de ILVO-referentietaken (actualisatie van de EMAV bedrijfstoel). Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2OT-IS.

Er werd in 2023 via MB een budget van 14 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel in het kader van een onderzoeksproject rond de Burgemeestersconvenant (klimaat gerelateerd). Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2OX-IS (MINA-artikel QBX-3QCE2OA-WT).

Voor de verdere bespreking van interne stromen wordt generiek verwezen naar de bespreking van de begroting van de betrokken Vlaamse rechtspersoon.

7.2.2 DAB's

7.2.2.1 DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCEADA-OW – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de ontvangsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater aangerekend.

Begrotingsuitvoering:

				(duizend euro)
2023	AO	TO	LO	

1e BA	65.234	0	0
1e BA-JR	65.234	0	0
BU	70.972	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is beter gelopen dan geraamd in de planning toegelicht in de BBT voor BO2023. Enkele grote dossiers brachten een hogere heffing op dan geraamd.

Circa 60% van de ontvangsten is afkomstig van de heffing op de waterverontreiniging en circa 40% van de heffing op de winning van grondwater.

QBX-2QCEADB-OW – DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKTE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten zijn geraamd op basis van de toepassing van het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en het decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarisch bronnen. Volgens deze decreten wordt de Mestbank belast met het opleggen en innen van heffingen en administratieve geldboetes. Vanaf productiejaar 2007 worden er enkel nog administratieve geldboetes opgelegd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	2.500	0	0
1e BA-JR	2.500	0	0
BU	4.879	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De uitvoering 2023 is beter uitgevallen dan geraamd. De netto creatie van nieuwe vorderingen in 2023 bedraagt 4.879 keuro. Alle openstaande vorderingen eind 2023 worden hierbij als dubieus beschouwd. Het gaat over alle openstaande vorderingen van aanslagjaar 1997 tot en met aanslagjaar 2023. Al deze vorderingen zijn nog niet betaald en staan nog open omwille van diverse redenen vb faillissement, collectieve schuldenregeling, vereffening, rechtszaak, bezwaar, afbetalingsplan,.

Uitgaven

QBX-3QCE2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel draagt de VMM bij aan de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Water.

De VMM financiert rechtstreeks beleidsuitgaven (VAK) gericht op het uitvoeren van het integraal waterbeleid. Het gaat over de beleidsuitgaven (VAK) voor de subsidiëring van de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige (individuele en private) waterzuiveringsinstallaties en over de financiering van de StroomGebiedBeheerPlannen (SGBP). Het budget voor de SGBP werd voorzien voor concrete projecten die o.a. resulteren uit de projectwerking of reeds aangegeven zijn als actie of maatregel in het stroomgebiedbeheerplan. De projecten die resulteren uit de projectwerking en de gebiedsgerichte werking binnen de VMM, leveren een meerwaarde voor het realiseren van het doelbereik binnen de speerpunt- en aandachtsgebieden of de andere prioritaire gebieden.

Via dit artikel werden in 2022 ook de Relance-maatregelen VV32 "Innovatieve projecten circulair watergebruik en uitrol slimme meetnetten", VV34 "Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen" en VV35 "Groenblauwe infrastructuur - waterlopen" gefinancierd. In 2023 werd er voor deze Relance-maatregelen voornamelijk VEK-budget voorzien en beperkt VAK-budget voor verrekeringen op de in 2022 vastgelegde dossiers.

Daarnaast worden via dit artikel ook uitgaven in het kader van het Vlaams Adaptatieplan (VAP) gefinancierd. Het betreft hier VAP 3 (Aankopen woningen in overstromingsgevoelige valleien), VAP 6 (Investerings waterbeheer kernen), VAP 7 (Investerings waterbeheer open ruimten), VAP 8 (Onderbouwing en uitwerking peilbesluiten) en VAP 20 (Subsidiecall circulair watergebruik).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	146.935	155.240	155.094	103.014	126.745	341.877

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

In 2023 werd voor 101.491 keuro aan subsidies voor 132 gemeentelijke rioleringsprojecten en 253 IBA-projecten (Individuele Behandelinginstallatie voor Afvalwater) vastgelegd. De begunstigden van deze toelagen zijn gemeentebesturen, intercommunales en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, die gemeentelijke rioleringsprojecten voor uitvoering overgenomen hebben en het rioolbeheer voor de betrokken gemeenten uitvoeren. Zowel aanleg als heraanleg van rioleringen als afkoppelingsprojecten kwamen aan bod. Door het toekennen van deze subsidies stimuleert het Vlaams Gewest de uitbouw en optimalisatie van het gemeentelijke rioleringsnet en de sanering van ongezuiverde lozingen. Omdat in de loop van het jaar duidelijk werd dat de rioolbeheerders onvoldoende gunningsdossiers konden indienen om het in 2023 toegekende VAK volledig te

benutten, werd in totaal 20 miljoen euro VAK geheralloceerd naar de prioritaire projecten "Natuur in je School" (via begrotingsartikel QBX-3QCE2OC-WT – ondersteuning projecten partnerschappen Blue Deal), ondersteuning voor de verwerving van natuurgebieden (via begrotingsartikel QDX-3QCE2FA-WT), digitalisering van de vervoersdocumenten van de NV Aquafin (via begrotingsartikel QBX-3QCE2DC-WT), uitvoeren van bijkomende slibruiming (via begrotingsartikel QB0-1QCE2DW-IS) en vastlegging van eindafrekeningen en prijsherzieningen van Blue Deal projecten 2020 – 2022.

Voor 2023 is er een groot verschil tussen het vooropgestelde VEK bij BO 2023 en het uiteindelijk gerealiseerde VEK. Dit heeft te maken met het feit dat de technische aanrekeningwijze van VEK in de loop van 2023 werd aangepast. Voorheen werd de VEK-aanrekening bepaald door de effectieve uitbetalingen van voorschotten en saldi. In de tweede helft van 2023 werd beslist dat de VCO moet toegepast worden en de VEK-aanrekening dient te gebeuren pro-rata het aantal maanden dat de rioleringswerken duren. Om deze nieuwe werkwijze volledig te kunnen toepassen, werden alle rioleringsprojecten waarvoor de werken reeds in het verleden werden uitgevoerd maar waarvoor nog geen effectieve betaling gebeurde, aangerekend worden op het VEK 2023. Hierdoor is er voor 2023 een VEK-benutting van 308.041 keuro. Er werd voor 69.556 keuro aan subsidies effectief uitbetaald voor 253 IBA-projecten en 115 gemeentelijke rioleringsprojecten.

Voor de proeftuinen droogte, ondersteuning van projecten in het kader van het waterhergebruik en de voorkoming van droogte, werd in 2019 een subsidiekader opgesteld. Voor de in 2019 en 2020 vastgelegde projecten bedraagt de VEK-aanrekening 2023 1.482 keuro.

De Vlaamse Regering verhoogt de inspanningen in de strijd tegen droogte en waterschaarste. Ze zet hierop in met de Blue Deal. Eén van de maatregelen is om water langer tegen te houden en meer te laten infiltreren. Dat kan onder andere door waterlopen terug meer te laten meanderen, waterpeilen in de valleigebieden terug te verhogen door peilen gericht te sturen en meer ruimte voor water te creëren. De realisatie van deze maatregel is vaak niet éénvoudig gelet op de sterke versnippering van de ruimte in Vlaanderen waarbij natuur-, bos- en landbouwgebieden naast elkaar voorkomen en vraagt daarom een nauwe samenwerking met de beheerders van de open ruimte. Hiertoe werd in 2020 via een éénmalige budgetinjectie ongeveer 21,5 miljoen euro voorzien voor vastlegging van projecten voor het versterken van groen- blauwe netwerken door gebiedsgerichte samenwerking. In 2023 werd initieel geen VAK voorzien doch een herverdeling van 3.327 keuro was binnen het artikel noodzakelijk om verrekeningen en grote prijsherzieningen voor enkele dossiers waaronder de openlegging van de Woluwe, de werken aan de grote Steunbeer in Diest en de vernieuwing/renovatie van de gemalen Vliet en Zielbeek in Puurs te kunnen vastleggen. In 2023 werd 6.369 keuro VEK benut voor de vereffening van verschillende dossiers die nog volop in uitvoering zijn.

In het kader van het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) voor de periode 2022–2027 bleek bijstelling van het bestaande budget noodzakelijk. De prioriteiten voor bijkomende investeringen richting gezonde waterlopen heeft de Vlaamse Regering op 1 juli 2022 vastgelegd via de conceptnota de Grote Stroomversnelling. Die bevat onder andere een investeringsprogramma "levend water" en het versnellen van de aan Aquafin opgedragen investeringsprojecten. Het programma "levend water" stelt een planmatige en structurele aanpak van waterlopen voorop, gericht op herstel van de hydromorfologie van de waterloop. Daarbij wordt binnen gebiedsgerichte initiatieven met meerdere actoren en aan meerdere doelstellingen tegelijk

gewerkt in samenspraak met belanghebbenden en betrokkenen. De acties zelf spitsen zich toe op waterlichaamspecifieke acties op het vlak van hydromorfologie, specifieke acties in speciale beschermingszones m.b.t. vernatting, waterbodemsaneringen, generieke acties met eenmalige en jaarlijkse/operationele kosten, beperking nutriëntuitspoeling, erosiebeperking, enz... . Initieel bedroeg het budget 24.816 keuro VAK en 24.100 keuro VEK. Een deel van dit werd herschikt om via andere artikels bij te dragen aan de doelstellingen van het SGBP en het waterbeleid in brede zin. Zo werden bedragen herschikt naar de VMM-toelage QB0-1QCE2DW-IS (181 keuro VAK/VEK in functie van programma-management SGBP), naar de VLM-toelagen QBX-3QCE2DY-IS en QB0-1QCE2NY-IS (700 keuro VAK/VEK in functie van het mestbeleid), naar de NV Aquafin via artikel QBX-3QCEDC-WT (2.100 keuro VAK/VEK in het kader van een verhoogd opleveringsbudget), naar het departement Omgeving via artikel QB0-1QCE2ND-WT (1.228 keuro VAK in het kader van de call Gebiedsdeals 2.0) en intern binnen het begrotingsartikel 1.405 keuro VAK voor de verrekeningen van eerder vastgelegde investeringen in het kader van de Blue Deal. De VAK-benutting 2023 bedraagt 19.263 keuro. Dit bedrag werd enerzijds voorzien voor lokale overheden en actoren voor het subsidiëren van projecten 'Levend Water' en anderzijds voor de eigenlijke uitvoering van maatregelen en acties zoals opgenomen in het SGBP door de verschillende betrokken overheden (VPO, OVAM, VMM en ANB). Voor de subsidieprojecten 'Levend Water' werd in totaal 8,7 mio euro subsidie vastgelegd voor 28 projecten gespreid over geheel Vlaanderen. Het subsidiereglement spitste zich vooral toe op een herstel van de ecohydrologie waardoor vooral hermeanderingen, de aanleg van vistrappen op lokale waterlopen, het openleggen van lokale waterlopen en vernattingsprojecten gesubsidieerd werden. OVAM heeft vooral projecten vastgelegd voor de sanering van waterbodems (Grote Laak, Molse Nete, Grote Nete) of met het oog op een toekomstige sanering van waterbodems (inventarisatie hotspots, waterbodemonderzoek Kneutersloop). Voor wat betreft de waterbodemsanering van categorie 1 waterlopen (Grote Laak) werd ook via het celkrediet van de VMM een deel van de kosten gedragen. VPO focuste dan weer vooral op erosieprojecten (sedimentmodellering en bijhorende ICT ondersteuning, aanduiden prioritaire gebieden voor erosiebestrijding,...). ANB heeft in 2023 geen projecten vastgelegd. De projecten van VMM betroffen het oplossen van vismigratieknelpunten (Demer, Zwalm, Mark - Hoogstraten), het aanleggen van hermeanderingen en openleggen van waterlopen (Warmbeek, Poekebeek, Woluwe, ...), slibruiming (Houtensluis Vaart, Stenensluis Vaart), het opmaken van dienstverlenerbestekken (Netebekken, Benedenshelde, bijaktes voor Yzerbekken en Dijle-Zennebekken) waarbij voorontwerpen, voorstudies of ontwerpen (Waterbuffers Voeren) worden opgemaakt met het oog op toekomstige hermeanderingen enz evenals het vastleggen van een aantal beleidsondersteunende acties. De vereffeningen voor de SGBP zijn lager uitgevallen dan initieel begroot ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender t.o.v. de ramingen bij de BA2023.

De vereffening van de dossiers gefinancierd met relancemiddelen 2021 en 2022 voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 32 "Innovatieve projecten circulair watergebruik en uitrol slimme meetnetten" bedraagt 9.392 keuro. In 2023 diende er bijkomend 30 keuro worden vastgelegd. Met relancemiddelen voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 35 "Groenblauwe infrastructuur - waterlopen" werden in 2021 en 2022 voor een totaal bedrag van 30.951 keuro aan dossiers vastgelegd. In 2023 werd 8.085 keuro VEK benut voor verschillende dossiers die volop in uitvoering zijn waaronder de slibruiming van de Antitankgracht te Schilde, de EM-installaties aan de Grote Steunbeer te

Diest, de grondwerken aan de Woluwe te Machelen, het openleggen van de Kerkebeek in het park Ten Boomgaarde te Brugge en de hermeandering van de Kleine Nete thv Olens Broek-Langendonck in Herentals. Prijsherzieningen en meerwerken bij de dossiers die initieel op budget Vlaamse Veerkracht werden vastgelegd, dienen met reguliere middelen te worden gefinancierd. In 2023 werd hiervoor initieel geen VAK-budget voorzien en dus was een herverdeling binnen het artikel noodzakelijk. In 2023 werd 1.037 keuro vastgelegd o.a. voor de grondwerken aan de Woluwe te Machelen en de slibruiming van de Antitankgracht te Schilde en werd 745 keuro VEK benut. Met relancemiddelen voor de Vlaamse Veerkracht-maatregel 34 "Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen" werden er in 2023 drie projecten vastgelegd voor een totaal bedrag van 4.663 keuro. Deze dossiers zijn in uitvoering en in 2023 is er een VEK-benutting van 1.106 keuro.

Vlaams Adaptatieplan (VAP) – Blue Deal:

In 2023 werd 4.314 keuro VAK en 275 keuro VEK benut voor de verwerving van gronden en woningen in Alken, Diksmuide, Galmaarden, Halen, Herne, Herk-de-Stad, Kortemark, Lebbeke, St-Pieters-Leeuw, St-Pieters-Kapelle en Watou. Om de potenties van open ruimte gebied optimaal te kunnen benutten, is het soms noodzakelijk geïsoleerde woningen af te breken, gronden aan te schaffen om een kwaliteitsvolle heraanleg van waterlopen (incl. hermeandering, oeverstroken, ...) mogelijk te maken of historische obstakels (bijvoorbeeld vergunde overwelvingen) weg te werken. Een actief aankoopbeleid is hierbij noodzakelijk.

In stedelijke omgeving geven we ruimte voor water door het terug openleggen van waterlopen, met toenemende waterbeleving, waterberging en groenblauwe inrichting. In 2023 werd 3.986 keuro VAK benut voor de vastlegging van enkele erelonen en voor de openlegging en omgevingsaanleg van de Grote Gete op het plein 't Schip in Tienen, een dossier dat ook volop in uitvoering is en waarvoor 1.106 keuro VEK werd benut in 2023.

Langs de door VMM beheerde waterlopen worden integrale projecten opgezet met aandacht voor waterkwaliteit, -kwantiteit en ecologie om de weerbaarheid van ons watersysteem tegen de klimaatverandering te verhogen en het watersysteem te herstellen. Bijzondere aandacht gaat hierbij uit naar het herstel en de inzet van open ruimte in valleigebieden om zo de schade aan bebouwing bij extreme neerslag te beperken. In 2023 werd 10.985 keuro VAK benut voor de vastlegging van o.a. enkele grote dossiers zoals de bouw van een fiets- en voetgangersbrug over de Demer in Diest en de oeverinrichting aan de monding van de Rivierbeek en aan de Noordede in Bredene.

De Vlaamse Regering keurde in 2023 het besluit goed dat de opmaak van peilbesluiten regelt. In het najaar werd door de minister van Omgeving een lijst vastgelegd met de gebieden waarvoor prioritair een peilbesluit moet worden opgesteld. Er werd een pilootproject opgestart om voor de eerste 5 gebieden een peilbesluit op te maken. Hiervoor werd in 2023 242 keuro VAK benut.

Er werd er in 10.000 keuro euro VAK ingezet ter financiering van een nieuwe projectoproep Circulair Water. 11 projecten werden geselecteerd en zullen in de toekomst meer water circulair gebruiken en minder water verbruiken. Ze verlagen zo de druk op ons kostbare grond- en oppervlaktewater en maken Vlaanderen weerbaarder tegen droogte en waterschaarste.

QBX-3QCE2DC-WT – ZORGEN VOOR EEN SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID - OVERDRACHT AAN DE OPENBARE WATERDISTRIBUTIENETWERKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de NV Aquafin. De Vlaamse Regering kent een werkingstoelage omwille van het algemeen belang toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding die aan Aquafin NV dient betaald te worden, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	150.572	153.188	153.188	155.052	160.168	160.168

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is na de doorgevoerde herverdelingen optimaal verlopen.

De waterbedrijven ontvangen vanuit de DAB Minafonds een algemene werkingstoelage om hun bovengemeentelijke saneringsverplichting te kunnen naleven. De berekeningswijze en andere bepalingen omtrent de vastlegging van de werkingstoelage is vastgelegd in het BVR van 18 maart 2016 houdende de algemene werkingstoelage aan de exploitanten van een openbaar waterdistributienetwerk.

Nadat bij de begrotingsopmaak 2023 een bedrag van 140.734 keuro werd vastgelegd, werd dit bedrag bij de eerste begrotingsaanpassing verhoogd tot 150.572 keuro omwille van een stijging van het reguliere budget van Aquafin. In 2023 werd beslist om een extra voorschot op de algemene werkingstoelage toe te kennen aan de watermaatschappijen. Dat was mogelijk via een herschikking van 2.100 keuro VAK/VEK vanuit artikel QBX-3QCE2DA-WT ter compensatie van de verhoging van het opleveringsbudget van de NV Aquafin. Daarnaast werd er ook 516 keuro VAK/VEK verdeeld vanuit de artikels QBX-3QCE2DA-WT (VAK) en QBX-3QCE2OA-WT (VEK) voor de uitbetaling van een eerste voorschot van de algemene werkingstoelage 2024 ter compensatie van kosten in functie van de digitalisering van de vervoersdocumenten door de NV Aquafin.

Er werd in de loop van 2022 via een beslissing van de Vlaamse Regering 30.675 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de bouw van een slibmonoverwerker in het kader van het project "waterzuivering". De vereffeningen bij Aquafin via dit uitgavenartikel gebeuren in de periode 2023-2026. Als gevolg van deze financiering zal deze kost voor de slibmonoverwerkingsinstallatie niet doorgerekend worden in de drinkwaterfactuur van de eindgebruiker. Voor het jaar 2023 resulteerde dit in 4.480 keuro VEK.

Via dit artikel werd in 2022 ook de Relance-maatregel VV30 "Hergebruik van restwater" gefinancierd voor 5.000 keuro. Voor 2023 is er voor deze Relance-maatregel een benutting van 2.500 keuro.

QBX-3QCE2DQ-IS – EIGEN VERMOGEN INFORMATIE VLAANDEREN (EV IV)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt het EV Informatie Vlaanderen een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van het Aquafin-aandeel in de kosten m.b.t. de opmeting van de grootschalige basiskaart voor Vlaanderen (GRB-heffing) en GIPOD (generiek informatieplatform openbare domein) voor het jaar 2023.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	181	181	181	181	181	181

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

QBX-3QCE2DW-IS – VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VMM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van de terugbetalingen sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearcheeerd ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	56	6	6	56	6	6

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2023 via MB een budget van 50 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit het overschot op dit artikel naar de financiering van de stijgende inningskosten voor de heffingen. Dit budget werd herverdeeld naar artikel QB0-1QCE2DW-IS.

QBX-3QCE2DY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINA-fonds voor uitgaven in het kader van de mestactieplannen (MAP) en voor uitgaven voor het voorbereiden en uitvoeren van projecten Blue Deal.

Dit artikel omvat enerzijds een toelage die wordt toegekend naar aanleiding van de opmaak van de opeenvolgende mestactieprogramma's (MAP) in het kader van de nitraat-richtlijn. Het vastleggingsbudget werd aangewend voor:

- de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen;
- de toelage aan en het lidmaatschap van VCM (Vlaams Coördinatiecentrum Mestbeleid);
- het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid.
- Uitgaven ivkv stroomgebiedbeheerplannen.

Andere uitgaven betreffen een kapitaalstoelage aan de VLM voor het uitvoeren van de grondenbank 'Blue Deal'. Deze grondenbank is gericht op het verwerven van gronden ten behoeve van het opstarten van projecten op vlak van hermeanderingen, groenblauwe netwerken,... om de strijd tegen waterschaarste en droogte in Vlaanderen tegen te gaan.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	2.490	9.607	9.607	5.590	12.707	12.435

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na herverdeling optimaal verlopen.

Het vastleggingsbudget werd aangewend voor de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen (1.863 keuro); de toelage aan en het lidmaatschap van VCM (Vlaams Coördinatiecentrum Mestbeleid) (105 keuro); en het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid (522 keuro). Meer bepaald werden volgende onderzoeken vastgelegd: 390 keuro voor de samenwerkingsovereenkomst met het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek; 36 keuro voor een onderzoek naar innovatieve veehouderijssystemen en 9 keuro voor een studie over Agro-ecologie. Tot slot werd nog 258 keuro vastgelegd ihkv uitgaven stroomgebiedbeheerplannen.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 258 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. stroomgebiedbeheerplannen. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2DA-WT.

Een andere aanwending op dit artikel betreft een kapitaalstoelage in het kader van het Vlaams Klimaatadaptatieplan (VAP) aan de VLM voor het verwerven van onroerende goederen in het kader van de Grondenbank Blue Deal. Deze grondenbank is gericht op het verwerven van gronden ten behoeve van het opstarten van projecten op vlak van hermeanderingen, groenblauwe netwerken,... om de strijd tegen waterschaarste en droogte in Vlaanderen tegen te gaan. In 2023 werd een vastlegging gerealiseerd van 6.859 keuro. Er werd 6.859 euro vereffend op basis van de uitgaven die in 2023 werden gerealiseerd voor de verwerving van onroerende goederen: vergoedingen venale waarde en eindpacht (6.330 keuro), aktekosten (529 keuro).

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 6.859 keuro VAK en VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven ihkv. VAP budget 22: Grondenbank Blue Deal: voorkeurecht en aankoop in der minne (VLM). Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2OA-WT.

Het VEK op dit artikel werd afgestemd op de reële vereffeningbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers.

QDX-3QCE2DA-WT – PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit (uitdovende) begrotingsartikel droeg ANB in 2020 bij aan de uitvoering van de Blue Deal.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	0	0	2.924	5.492	5.208

Inhoudelijke toelichting:

Het VEK op dit artikel werd afgestemd op de reële vereffeningbehoefte in functie van de voortgang van de vastleggingsdossiers. Er werd hiertoe naar dit artikel 2.568 keuro VEK herverdeeld vanuit begrotingsartikel QDX-3QCE2FA-WT.

7.2.3 Overige entiteiten onder gezag

7.2.3.1 Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)

De Vlaamse Milieumaatschappij is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 als rechtsoopvolger van de parastatale Vlaamse Milieumaatschappij bedoeld in artikel 32bis, § 1, van de Oppervlaktewaterenwet.

Het agentschap oefent de taken uit zoals voorzien in de artikelen 10.2.2. en 10.2.3. van het decreet algemene bepalingen milieubeleid. Het is de opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij om voor de huidige en toekomstige

generaties in Vlaanderen proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen, om gezonde lucht te bewerkstelligen en om de klimaatadaptatie mee te sturen.

De VMM oefent haar taken dus uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCE2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werden toegewezen aan het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor ISE Lucht wordt verwezen naar de bespreking van de ISE H Lucht.

ISE D WATER

Ontvangsten

Via het begrotingsartikel QB0-1QCE2DW-IS ontving de VMM in 2023 een werkingstoelage ten bedrage van 123.431 keuro VAK en 119.571 keuro VEK van het departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken en haar specifieke taken voor de coördinatie van het integraal waterbeleid in Vlaanderen.

De specifieke taken beogen volgende doelstellingen:

- een ecologisch goede toestand voor rivieren en beken bereiken, en overstromingen en watertekorten vermijden;
- het meten, analyseren, interpreteren en rapporteren van de waterkwaliteit en grondwatervoorraden;
 - samen met alle betrokkenen de impact van droogte beperken en klimaatadaptatieve oplossingen uitwerken;
 - het opnemen van een regisseursrol voor de hele drinkwater- en afvalwaterketen en het realiseren van de gezamenlijke doelstellingen samen met de verschillende spelers;
 - de onbevaarbare waterlopen categorie 1 beheren en samen met de andere beheerders de waterlopen uitbouwen tot een groen-blauw netwerk met aandacht voor de ecologische aspecten zoals vismigratie, exotenbestrijding, pesticidevrij beheer;
 - het mee sturen van de beleidsontwikkeling en -uitvoering rond klimaatadaptatie, circulair water en droogte.

Voor de terugbetaling van sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearchiveerde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewater en grondwaterbeheer ontving de VMM in 2023 een toelage van 6 keuro VAK/VEK vanuit het Minafonds (QBX-3QCE2DW-IS).

Daarnaast genereerde de VMM nog eigen ontvangsten voor het bedrag van 1.104 keuro, Europese ontvangsten ten bedrage van 684 keuro en inkomsten voor het Fonds voor de Waterhuishouding ten bedrage van 344 keuro.

Uitgaven

De begrotingsuitvoering in VAK is quasi optimaal aangewend en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023. De vereffeningen zijn lager uitgevallen dan begroot t.o.v. de verwachtingen.

De overschrijding van 2.465 keuro VAK en 2.669 keuro VEK op artikel QN0-AQCE2DA-LO is te wijten aan verschillende factoren.

In 2023 is er op het budget voor Lonen en sociale lasten Water een overschrijding van 2.754 keuro VAK en 2.957 keuro VEK. De uitvoering ligt dus hoger dan ingeschat. Dit komt voornamelijk door de stijging van de provisie voor de niet-opgenomen vakantiedagen in 2023 met 1.952 keuro: het aantal overgedragen vakantiedagen is toegenomen met 5% terwijl het bedrag van de voorziening is toegenomen met 20%. Dit is omdat de vakantiedagen zelf veel duurder zijn geworden door indexatie en ook door stijgende anciënniteit (met vooral de functionele loopbaan als belangrijkste factor). Ook werd er beslist om vanuit dit artikel een budget van 528 keuro te herschikken naar Aquafin NV. Daarnaast is de provisie van het vakantiegeld in 2023 gestegen met 159 keuro ten opzichte van de provisie in 2022. Bovendien kan nog worden meegegeven dat bij de herverdeling van de middelen uit het sectoraal akkoord 2020-2022 eerst 855 keuro was voorzien voor de VMM. Terwijl bij de finale berekening is beslist om de bijdrage aan de pool der parastatalen uit deze berekening te halen, waardoor de VMM deze meerkost zelf diende op te vangen. Finaal kreeg de VMM 763 keuro of 92 keuro minder bij de herverdeling van de middelen voor de uitvoering van het sectoraal akkoord 2020-2022. Tot slot is het zo dat zowel de indexstijging als de endogene groei maar gedeeltelijk in het budget worden bijgepast.

In 2023 is er op het budget voor Lonen en sociale lasten EU Water een VEK-overschot van 289 keuro. Op deze kredieten worden de lonen aangerekend van medewerkers die geheel of gedeeltelijk worden betaald met Europese financiering. 2023 was het eerste jaar waarbij er een onderscheid werd gemaakt tussen de lonen EU en de lonen niet-EU, waardoor de aanrekening niet optimaal is verlopen. Daarnaast was er ook onvoorziene uitstroom die niet onmiddellijk kon worden vervangen.

Voor de Beleidsuitgaven Water onder artikel QN0-AQCE2DA-WT Werking en Toelagen Water is er een minimaal VAK-overschot van 98 keuro (0,17%).

Voor de Beleidsuitgaven EU Water onder artikel QN0-AQCE2DA-WT Werking en Toelagen Water is er een VAK-overschot van 1.482 keuro (88,91%).

De apparaatsuitgaven zijn terug op het niveau van vóór de coronacrisis. In 2023 stelden we een significante daling vast van de energie- en brandstofprijzen, maar deze zijn toch nog altijd beduidend meer dan van vóór 2022.

In het kader van het beheer en investeringen aan waterlopen werden volgende doelstellingen gerealiseerd:

- Het regulier onderhoud en de herstellingen op de onbevaarbare waterlopen van categorie 1 alsook het onderhoud en de herstellingen van de elektromechanica- installaties werden tijdig en kwaliteitsvol uitgevoerd.. Als gevolg van het hoogwater in het najaar van 2023 waren heel wat extra ingrepen nodig (inzet noodmaatregelen, herstelmaatregelen,...).
- Ook in 2023 kon het beschikbaar vastleggingskrediet voor de investeringswerken op de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie volledig worden omgezet. Voor de vereffeningskredieten geldt dat niet volledig. We kenden een zeer slecht najaar (zware regenval en overstromingen), met ontoegankelijke terreinen waarop niet kon doorgewerkt worden. Ook vertraging in het bekomen van vergunningen en het verwerven van gronden zijn mede oorzaak voor de minderuitgaven in 2023. Dossiers van grote omvang die in 2023 (verder) werden uitgevoerd zijn: dijkwerken op de Winge te Rotselaar, dijkwerken langs de Kleine Nete in Geel, Kasterlee en Olen, aanleg van

verschillende meanders langs de Kleine Nete opwaarts Herentals (Olens Broek), verschillende openleggingen van de Woluwe in de Vlaamse rand rond Brussel, renovatie van de stuw Grote Steunbeer op de Demer in Diest, aanleg van verschillende vistrappen op de Demer, renovatie kaaimuren langs de Dijle op de Hertogensite in Leuven (brownfieldconvenant), aanleg winterbed met natuurlijke oeverzones op de Vrouwvliet in Mechelen, aanleg winterbed langs de Ledebeek in Lochristi, renovatie uitstroomkoker Handzamevaart in Kortemark, hermeandering van de Bollaak in Ranst... Belangrijke projecten die in 2023 werden uitgewerkt en vastgelegd zijn onder meer: oeverherinrichting op Grote Beverdijkvaart en op Koolhofvaart in en opwaarts Nieuwpoort, op de Rivierbeek in Oostkamp, op de Noordede in Bredene, aanleg van wachtbekkens op de Marke in Galmaarden en Herne, aanleg van vistrap op de Mark in Hoogstraten, openlegging Grote Gete op 't Schip in Tienen. Ook werden een belangrijk aantal erelooncontracten vastgelegd om tijdig projecten op de Ieperlee in Ieper, op de Grote en Kleine Gete in resp. Tienen en Landen, op de Grote en Kleine Herk in Alken, op de Dijle in Leuven, op de Ledebeek in Lokeren, op de Marke in Galmaarden en Herne, op de Mandel in Izegem, op de Heulebeek in Harelbeke in aanbesteding en uitvoering te krijgen.

- Voor verschillende subsidiedossiers van de Polders en Wateringen werd een voorschotfactuur of de eindafrekening uitbetaald.
- Jaarlijkse kosten in het kader van de oppervlaktewaterkwantiteit zijn: onderhoud en investeringen meetnet, opbouw, actualisatie en onderhoud van hydrologische en hydraulische modellen, onderhoud en support van het waternetwerk, websites, databases, en aankoop van licenties.
- Specifiek ter voorkoming van overstromingen werden verschillende opdrachten (verder) uitgevoerd: o.a. kartering m.b.v. drones, het watertoetsinstrument werd geactualiseerd, de opleidingen voor deskundige overstromingsattest werden gegeven en de erkenningen werden verleend, in verschillende gemeentes liep het project rond individuele bescherming en er werd een brochure individuele bescherming gepubliceerd.
- In het kader van PAS werden er herstellings-, sanerings- en investeringswerken vastgelegd voor het hydrologisch herstel van natuurgebieden.

De VAP-budgetten werden o.a. aangewend voor samenwerkingsovereenkomsten in het kader van de opmaak van instrumentarium ter ondersteuning van klimaatadaptatie, de opbouw van een hydrodynamisch model en een studie voor de opmaak van doelstellingen voor waterzekerheid Vlaanderen.

In uitvoering van het Vlaams Adaptatieplan 2030 werden er middelen ter beschikking gesteld voor de ontwikkeling van nieuw beleidsinstrumentarium rond klimaatadaptatie. Met een budget van 314 keuro werden door de VMM enerzijds voorbereidende studies opgestart voor de ontwikkeling van een klimaatadaptatietoets en de uitbouw van een Vlaams webplatform rond klimaatadaptatie. Anderzijds werd het budget ook benut voor de ondersteuning van de opstart van de Green Deal Klimaatbestendige Omgeving. Via deze Green Deal werd er ingezet op een sterk stakeholdernetwerk van overheid, middenveld en bouwsector dat werk wil maken van een klimaatbestendig Vlaanderen.

Er werd geïnvesteerd in de uitbreiding van de PROJECTtool van het Klimaatportaal Vlaanderen, met importfunctionaliteiten voor GISbestanden uit

ontwerpplannen. Bijkomend werd (via het Blue Deal budget) een voorstudie in samenwerking met het departement Omgeving gerealiseerd die de inhoud en functionaliteiten van een Monitoring- en Rapporteringssysteem over klimaatadaptatie in Vlaanderen onderzoekt en een onderzoek verricht naar bredere ontsluitingsdiensten van datalagen. De ontwikkeling van een nieuwe klimaatdienst "klimaatadaptatie-scan" werd opgezet in een 3-tal regio's in Vlaanderen. Ter ondersteuning en begeleiding voor het gebruik van deze tools en werd voorzien in evolutief onderhoud van deze systemen met het oog op gebruiksvriendelijkheid en maximaal invullen van de noden.

Het nieuwe samenwerkingsmodel met Aquafin, gebaseerd op aansturing via doelstellingen en concrete kpi's, werd verder geïmplementeerd. In 2023 werd na intensief overleg met de sector ook voor gemeentelijke sanering een resultaatgerichte aansturing opgezet en verankerd in het besluit saneringsplicht.

Er werden wijzigingen doorgevoerd aan het subsidiebesluit voor gemeentelijke rioleringen. Naast enkele administratieve vereenvoudigingen werd een duidelijke tijdslijn ingevoerd met een vermindering van 5% subsidie per begonnen jaar dat deze tijdslijn wordt overschreden. Tevens werd een uitgaventoetsing opgestart over de rioleringsubsidies.

In uitvoering van de grote stroomversnelling werden wetgevende initiatieven genomen om de gemeenten verder te responsabiliseren.

Er werden 1.789 adviesaanvragen ontvangen in het kader van de lozing van grondwater. Hiervan werden 33% adviezen verleend. Er werd tevens via de grondwatertrein aanpassingen voorbereid aan de lozing van grondwater, meer specifiek is daarbij aandacht gegaan voor het lozen van bemalingswater.

Er werden 1.480 adviezen verleend in het kader van lozing van afvalwater en deze werden besproken op 187 POVC/GOVC vergaderingen. Van deze afgeleverde vergunningen werden alle lozingsvoorwaarden geïnventariseerd in AVOS. Er werd ondersteunend beleid uitgewerkt voor de adviesverlening waaronder een aanpassing aan de tool voor het Wezerstappenplan, die de impact van een lozing op oppervlaktewater berekent. BBT en BREF-studies werden opgevolgd en geïmplementeerd waaronder ook de BBT-studie voor de zuivering van met PFAS belast bedrijfsafvalwater en bemalingswater. De acties uit het PFAS-actieplan werden opgevolgd en er werd input gegeven voor de Visie Zeer Zorgwekkende Stoffen. VITO werkte in opdracht van de VMM milieurisicogrenzen uit voor een aantal relevante gevaarlijke stoffen. Het Europees waterbeleid gevaarlijke stoffen werd opgevolgd, waaronder ook de start van de discussies in de Europese Raad wat betreft de aanpassingen aan de EU Richtlijn Prioritaire stoffen (2008/105/EG).

In 2023 werd verder gewerkt aan het verhogen van de inzetbaarheid van de modelketen in beleidsvraagstukken. Het ecologisch model ELMO onderging een actualisatie en een upgrade, en het waterkwaliteitsmodel Pegase onderging een actualisatie van de onderliggende hydrografie. Het landbouwmodel NEMO werd zeer intensief gebruikt, als ondersteuning in landbouw-gerelateerde beleidsdiscussies.

Het halfjaarlijks grondwatermonitoringprogramma voor het freatisch grondwatermeetnet werd uitgevoerd evenals een onderzoekscampagne naar de aanwezigheid van PFAS in grondwater.

In 2023 werd het labo evenals de MDIAKeten (van monsternamen tot rapportering) structureel versterkt. Hierdoor konden de meetnetten (zowel terreinwerk als laboratorium analyses) omtrent oppervlaktewater (zowel de

biologische waterkwaliteitsparameters als de fysico-chemische parameters), de controle van zwem- en recreatiewateren, putwateronderzoeken, waterbodem en ondersteuning slibruiming op de waterlopen in beheer van de VMM, de afvalwatermeetnetten (ter ondersteuning van de heffingscampagnes op bedrijven, metingen riooloverstorten), alsook de milieu-incidentenwerking en de verdere implementatie van een digitaal meetnet op basiswaterkwaliteitsparameters kwaliteitsvol worden uitgevoerd.

Daarnaast werd met extra toegekend budget in het kader van het PFAS actieplan, een monitoringcampagne uitgevoerd gericht op het achterhalen van de diverse bronnen van deze stoffen en hun impact op het aquatisch milieu.

Het extra toegekend budget in het kader van het VAP werd aangewend voor de opmaak van instrumentarium ter ondersteuning van klimaatadaptatie. In kader van droogte en link met waterkwaliteit is verzilting een belangrijke op te volgen parameter. Ter continuering en voor performantie van het meetnet werden de meetsondes vervangen.

Er werd voor de Minafondsbegroting een totaal van 73.257 keuro aan heffingsontvangsten gerealiseerd. De werkingsuitgaven voor het vestigen, innen en invorderen van de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater situeren zich voornamelijk bij de portkosten, deurwaarderskosten en de handlingskosten voor het versturen van de heffingsbiljetten. De inningskosten voor de heffingen zijn in 2023 beduidend meer dan vorige jaren. Dit is grotendeels te wijten aan een toename van de kosten van de deurwaarders (300-tal meer dossiers en verhoogde prijs per dossier) en een toename van de portkosten voor Bpost (verhoogde kost per zending).

Het in 2022 opgestart onderzoek naar de kostentoe rekening, met het oog op een duurzame redelijke bijdrage door de doelgroepen aan de kosten voor de publieke drinkwatervoorziening, werd eind 2023 opgeleverd. Daarnaast werden ter ondersteuning van de WaterRegulator een aantal consultancyopdrachten uitgevoerd die bijgedragen hebben aan de opvolging van de tariefplannen en de optimalisatie van de tariefregulering.

De I&T-uitgaven hebben betrekking op meerdere doelstellingen. Voor het inventariseren, meten en rapporteren over de verontreiniging en de kwaliteit van water werd een nieuw LIMS (Laboratorium Informatie Management Systeem) voor het laboratorium en de waterkwaliteitsmeetnetten in gebruik genomen. Tevens werden een mobiele app, specifieke maatsoftware en een nieuw datawarehouse voor waterkwaliteitsmonitoring uitgewerkt. In 2024 worden deze systemen nog uitgebreid met extra functionaliteit in kader van beleidsnoden, specifieke kwaliteitsmonitoring, rapportering en ontsluiting als open data.

Voor het plannen en subsidiëren van de verdere uitbouw van de infrastructuur voor sanering afvalwater werd er verder gewerkt aan de uitbouw van AWIS (AfvalWaterinformatieSysteem), een extra functionaliteit werd voorzien voor de toepassing Rioolinventaris en een systeem voor de aanvraag en opvolging van (investerings-) projecten werd verder uitgebouwd.

Daarnaast zijn er ook belangrijke uitgaven voor de instandhouding en verdere uitbouw van een efficiënt informatiesysteem zoals het implementeren, beschikbaar houden en beveiligen van de I&T-infrastructuur, het ondersteunen van de gebruikers door aankoop van nieuwe smartphones en de verdere reorganisatie van de VMM-structuur.

Daarbij werd in 2023 ingezet op het verder professionaliseren van het documentbeheer in het DMS Alfresco: voorzien van nieuwe sitypes in het kader van beveiliging en gebruikersnoden, uitbreiding op het ACM/IDM protocol voor authenticatie, upgrade DMS naar de meest recente versie, optimaliseren van functionaliteiten binnen een aantal specifieke domeinen zoals overheidsopdrachten, projectmatig meten, mobiele toegang, kwaliteitsregistraties en dossierbeheer.

Op de website Integraal Waterbeleid (CIW) werd ingezet op de gebiedsgerichte werking.

De VMM werkte in 2023 verder aan de opzet van een hybride Azure Cloud omgeving voor de onboarding van nieuwe I&T-projecten met aandacht voor security, connectiviteit en interoperabiliteit. In deze Azure Cloud omgeving werd een Kubernetes platform ingericht waarop softwaretoepassingen schaalbaar gehost worden. In 2023 werden op dit platform onder andere de maatsoftware voor AWIS (beheer industriële uitlaten), de kwaliteitsmeetnetten water (parameterbeheer, ...) en het klimaatportaal in gebruik genomen.

In 2023 werd in de VMM Azure Cloud omgeving een nieuw dataplatform in gebruik genomen en werd een IoT omgeving ingericht waarop data van meetsensoren landen. Op het dataplatform werden projecten uitgewerkt voor waterkwaliteit (waterlichaam dashboards) en luchtkwaliteit. Daarnaast werd verder ingezet op data governance en de verdere data standaardisering via de OSLO-trajecten in samenwerking met Digitaal Vlaanderen.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen naar de VMM wordt verwezen naar de bespreking van het artikel QB0-1QCE2DW-IS.

7.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

7.2.4.1 Vlaamse Landmaatschappij

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCE2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCE2NY-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE verder in deze BBT.

ISE D WATER

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2023 voor dit ISE 15.067 keuro aan ontvangsten voorzien en 15.916 keuro VAK en 17.323 keuro VEK aan uitgaven. In 2023 werden 16.242 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 14.050 keuro VAK en 15.013 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van +1.229 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

De ontvangsten bestaan uit een geraamde 129 keuro ten gevolge verkoop van goederen en diensten (dossierkosten voor erkenningsaanvragen door mestvervoerders en de ontvangsten uit verkoop van invoer- en uitvoerdocumenten voor mestafzet). In realisatie werd 146 keuro gevorderd. Daarnaast werd 6 keuro geraamd vanuit het doorrekenen van kosten aan partners in de grondenbankwerking, dit vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande. Bij de effectieve afhandeling was de realisatie 1.393 keuro. Er werd geregistreerd op een verkeerd programma, de ontvangst diende gerealiseerd te worden binnen ISE N. Er werden 45 keuro aan pachtontvangsten en andere recuperaties geraamd, 61 keuro werd gerealiseerd. De geraamde opbrengst uit de verkoop van gronden was 310 keuro, 344 keuro werd gerealiseerd. 36 keuro werd geraamd uit de overdracht van gronden aan partners in de grondenbankwerking, dit vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande. Deze werden niet gerealiseerd. Vanuit een herschikking bij De Vlaamse Waterweg werd in een ontvangst voorzien van 1.800 keuro voorschot voor grondenbankwerking en vanuit de toepassing van het boekhoudschema dienaangaande werd 34 keuro ontvangsten voorzien vanuit de afhandeling van de grondoverdrachten. 1.800 keuro voorschot werd gerealiseerd, 63 keuro was de realisatie uit de afhandeling van de grondoverdrachten. Via begrotingsartikel QBX-3QCE2DY-IS werd na BA2023 en vanuit een herschikking van de voorziene provisie voor stroomgebiedbeheerplannen in een toelage voorzien voor uitgaven in het kader van het MAP van 2.748 keuro VAK en 3.103 keuro VEK. Er werd uiteindelijk 2.831 keuro ontvangen. Tevens werd voorzien in een toelage van 2.745 keuro VEK voor grondenbank Blue Deal en vanuit de voorziene provisie VAP-middelen tevens in een toelage van 6.859 keuro VAK en VEK voor dezelfde grondenbank. Deze ontvangst werd volledig gerealiseerd.

Uitgaven

In de uiteindelijke begroting 2023 bestaan de uitgaven voor 3.720 keuro VAK en 3.911 keuro VEK aan uitgaven in het kader van het mestbeleid (studies en wetenschappelijk onderzoek MAP, B3W, terugbetaling bodemanalyses en andere vergoedingen, nitraatresiducampagne, staalnames, jaarlijkse subsidie VCM). 2.878 keuro VAK en 2.607 keuro VEK werden hiervan gerealiseerd. Met de middelen van de partners en de verkregen toelagen in de grondenbankwerking werd voor een geraamd bedrag van 12.196 keuro VAK en 12.201 keuro VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en projectkosten. In uitvoering werden voor 10.909 keuro uitgaven vastgelegd en voor 10.836 keuro uitgaven vereffend. Vanuit de relancemiddelen werd er in de begroting 2023 1.211 keuro VEK voorzien ihkv Blue Deal (VV24). Er werd uiteindelijk voor 1.307 keuro VEK gerealiseerd, de benodigde middelen werden bij de vraag tot herverdeling van de relance-middelen te laag ingeschat. Vanuit de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbankwerking werd in uitvoering bij de afhandeling van grondoverdrachten met de partners voor 263 keuro VAK en VEK gerealiseerd (terugbetaling van voorschotten). Deze waren niet in de begroting voorzien.

8. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT NATUUR EN BIODIVERSITEIT

8.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

SD 1. EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, OVERAL EN DICHTBIJ VOOR IEDEREEN

OD 1. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN NATURA 2000-BELEID

Ik hield de versnelling van het instandhoudingsbeleid - het beleid voor de realisatie van Europese natuurdoelen/topnatuur in Vlaanderen - aan. Heel wat inspanningen gingen naar de **Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)**, in het bijzonder naar de uitvoering van de stikstofsaneringsmaatregelen en de voorbereiding van een meerjarenprogramma stikstofsanering.

De goedkeuring van de PAS, de voorbereiding van het Stikstofdecreet en recente rechtspraak noopten tot de actualisatie van de ondersteunende instrumenten voor de passende beoordeling, in het bijzonder de impactscoretool, voortoets en praktische wegwijzers. Alle voorbereidingen werden getroffen om zo snel als mogelijk deze tools operationeel te maken met het oog op een onderbouwde en rechtszekere vergunningverlening na het in voege gaan van het Stikstofdecreet.

Voor het behalen van de instandhoudingsdoelen blijkt de aparte aanpak per soort onvoldoende. Zinvoller voor het herstel van natuur en biodiversiteit, in het bijzonder in het landbouwgebied, is een meer omvattende aanpak van soortenbeschermingsmaatregelen. Op mijn vraag is mijn administratie dan ook de voorbereiding gestart van een globaal plan voor natuur in het landbouwgebied. De beheerregeling grote meeuwen keurde ik goed. Daarnaast is de opmaak gestart van SBP's voor de knoflookpad, hazelmuis, vroedmeesterpad, gladde slang en heivlinder.

Het **opmaken van natuurbeheerplannen** is een belangrijke stap voor het creëren en inrichten van Vlaamse en Europese topnatuur. Ik zette in op snelle terreinrealisaties, gebiedsgericht en samen met partners met een focus op projectmatige realisatie van de Europese natuurdoelen, met in 2023 een extra versnelling in het kader van het PAS-herstelprogramma. De beschikbare middelen worden optimaal verdeeld aan de hand van een prioriteringsoefening.

In deze regeerperiode is het de ambitie om 20.000 **bijkomende hectare natuur** onder effectief natuurbeheer te brengen. Eind 2023 is 80% van deze oppervlakte doeltelling gerealiseerd.

In 2023 werd voor elk bestaand beheerplan (in totaal 691) een evaluatieverslag opgemaakt. Meer dan 450 beheerplannen zijn definitief omgezet naar een natuurbeheerplan.

In 2023 zijn 89 nieuwe natuurbeheerplannen goedgekeurd. Met natuurinrichting focuste ik verder op de realisatie van de Vlaamse en prioritaire Europese natuurdoelen. De grootste investeringen in 2023 gebeurden in de natuurinrichtingsprojecten Zoerselbos, De Liereman, Berlarebroek-Donkmeer, Wellemeersen, Graafweide-Schupleer en Biscopveld. Met natuurinrichting focuste ik in 2023 op de realisatie van Vlaamse en prioritaire Europese natuurdoelen in de projecten Berlarebroek, Wellemeersen, Schuddebeurze, Dijlevallei, Blankaart, Biscopveld, Torfbroek, Zwarte beek, Turnhouts Vennengebied, Vrieselhof, Zoerselbos, Liereman, Graafweide-Schupleer, De Merode en Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit. Hiermee nam ik een belangrijke aanvang tot het stikstofsaneringsprogramma.

In 2023 werden geen nieuwe natuurinrichtingsprojecten ingesteld, maar werden wel een aantal belangrijke stappen gezet voor een aantal natuurinrichtingsprojecten: ik beëindigde formeel vijf oude natuurinrichtingsprojecten (Latemse Meersen, Smeethof, West-Vlaamse Scheldemeersen, Merelbeekse Scheldemeersen en Bergerven); het haalbaarheidsonderzoek van NI Raspaillebos tot Markvallei werd afgerond, en de maatregelen en modaliteiten voor de natuurinrichting keurde ik recent goed.

In het kader van het **Sigma**project werden in 2023 enkele projecten voor het herstel van natte natuur afgerond. In het natuurgebied Dorent (Zemst/Vilvoorde) werden enkele oude Dijlemeanders hersteld als nieuw leefgebied voor de kamsalamander. In de Schoonmeersen werd de inrichting van het natuurgebied afgerond met de ontwikkeling van leefgebied voor woudaapje en roerdomp in combinatie met extra waterbergingscapaciteit voor de Demervallei.

Ook **in en rond de Antwerpse haven** worden de wetlands van de natuurcompensatiegebieden verder aangelegd en heringericht.

In 2023 waren de volgende **LIFE-projecten** actief: Delta, SPARC, BNIP, Green Valleys, 3n Bullfrog, Narmena, Nardus Limosa, Riparias, Prep, Dunias, Harwin en B4B. Life Prep en BNIP werden afgesloten, en Life B4B en Harwin gingen van start. LIFE B4B (Belgium for Biodiversity) focust zich op de bescherming en het herstel van de biodiversiteit in België.

De **projectoproep investeringssubsidies natuur** is intussen een vaste waarde geworden, wat mag blijken uit het aantal ingediende en geselecteerde projecten. In 2023 gaf ik een subsidie aan 33 projecten die unieke Vlaamse topnatuur zullen creëren en beschermen, samen voor maar liefst 3,7 miljoen euro. 1,4 miljoen hiervan gaat naar 15 'nattenatuurprojecten'. De projecten liggen verspreid over heel Vlaanderen en worden uitgevoerd door verschillende verenigingen, maar ook door lokale overheden of privé-eigenaars. Ik lanceerde voor de derde maal de **projectoproep 'soorten'** met focus op het inrichten van kleine natuurelementen op locaties met een andere hoofdfunctie dan natuur. Dertien projecten rond soortenbescherming gaf ik op die manier een extra duwtje in de rug, met een financiële ondersteuning van in totaal meer dan 300.000 euro.

Ook via de advisering van vergunningen en beheerplannen en van ruimtelijke plannen, het aankoopbeleid en het inzetten van investeringssubsidies voor natuur draag ik bij aan de realisatie van de Europese natuurdoelen. Omdat het Stikstofdecreet uiteindelijk pas goedgekeurd is in 2024, moest de timing voor de aanpassing van de praktische wegwijzers eutrofiëring en verzuring via lucht en de voortoetsmodule 'lucht' aangepast worden.

Voor de **praktische wegwijzers eutrofiëring en verontreiniging via oppervlaktewater**, met focus op de impact op leefgebied van Europees te beschermen soorten, startte het onderbouwende onderzoek en voorzie ik een afronding de komende periode. De onderzoeksopdracht ter ondersteuning en onderbouwing van zowel de praktische wegwijzer als de voortoetsmodule 'wijziging grondwaterstand' is gestart. Een nieuwe praktische wegwijzer 'wijziging hydrologie', waarbij zowel de impact op habitats als op soorten geëvalueerd wordt, is afgerond en wordt binnenkort gepubliceerd.

Op basis van de voorgestelde methodiek in de **praktische wegwijzer 'geluid'** is bijkomend onderzoek gestart naar de frequentiebereiken van de Europees te beschermen soorten.

Ik liet een **literatuurstudie maken over de effecten van nachtelijke verlichting op biodiversiteit**. Via een Duisternisbehoeftekaart kan je online raadplegen welke gebieden het meest nood hebben aan duisternis voor dieren en planten. Het uitgangspunt hierbij is dat onnodige verlichting wordt vermeden en er, indien dit niet wenselijk is, op een slimme manier wordt verlicht.

OD 2. MEER NATUUR EN BOS VOOR DE AANPAK VAN DE KLIMAATVERANDERING

In 2023 ging ik onverminderd door met de uitvoering van het bosuitbreidingsplan. Samen met de aangepaste subsidieregeling nam het

gewijzigde bosuitbreidingsdecreet een aantal drempels hiertoe weg. In 2023 werd structureel 4 miljoen euro extra voorzien voor bebossing om Vlaanderen meer te vergroenen. Bosgroepen en BOS+ ondersteunden bij de technische uitwerking van lokale projecten. Particulieren en bedrijven konden door het boeken van een bosbabbel hun interesse voor de aanleg van een bos kenbaar maken. Een vertegenwoordiger van de Bosalliantie nam dan contact op om te informeren en te begeleiden bij het nieuwe bebossingsproject. Een gerichte mediacampagne ondersteunde de bosuitbreiding. Als extra stimulans heb ik de aankoopsubsidie voor bosuitbreiding door lokale besturen verhoogd naar 90% en een maximum van 7 €/m². De voortgang van de bosuitbreiding kan op de bosteller nog steeds in detail worden gevolgd.

In 2023 zette ik het **onderzoek verder naar geschikte boomsoorten en herkomsten** om de doelstellingen rond bosuitbreiding en klimaatrobuuste bossen te realiseren. Ik stimuleerde initiatieven om ook bij private boomkwekers zaadboomgaarden aan te leggen van geschikte boomsoorten en herkomsten. BOBO+ (BOdemgeschiktheid van BOmen en struiken in Vlaanderen) werd in 2023 geactualiseerd. Via deze online raadpleegbare kaart kan je voor elk perceel in Vlaanderen waarvan voldoende bodeminformatie beschikbaar is, een lijst van inheemse boom- en struiksoorten genereren, gerangschikt volgens vijf geschiktheidsklassen (van zeer geschikt tot ongeschikt).

De webwinkel voor het bestellen van bosplantsoen is operationeel.

Ik introduceerde het **concept 'klimaatbestendig beheer'** om de Vlaamse natuur zelf ook weerbaarder te maken ten opzichte van de effecten van de klimaatverandering. De integratie van klimaatadaptief beheer in de werking van terreinbeheerders wordt ondersteund onder meer door vormings- en sensibiliseringsactiviteiten en door praktische tools. De principes voor klimaatadaptief beheer worden ingebouwd in de beheervisie voor openbare natuurgebieden die momenteel wordt uitgewerkt.

Om het hoofd te bieden aan de klimaatverandering en op termijn het tekort aan kwaliteitsvolle zaden op te vangen moet voorzien worden in een voldoende groot en genetisch divers aanbod aan bosbouwkundig teeltmateriaal van de belangrijkste boom- en struiksoorten voor Vlaanderen. In 2023 werden tien **nieuwe zaadbestanden** (boskers, Koekelare den, zwarte els, wintereik en winterlinde) **erkend** en opgekomen in het register. Van acht autochtone struik- en boomsoorten (trilpopulier, winterlinde, zomerlinde, Spaanse aak, sleedoorn, kardinaalsmuts, spork en Europese vogelkers) werden stekken en enten genomen en opgekweekt om vanaf 2024 bijkomende zaadboomgaarden aan te leggen bij zowel private bosboomkwekers als op gronden van mijn administratie Natuur en Bos.

Ik voerde de Blue Deal, het **gebiedsgericht programma voor aanleg en herstel van wetlands**, verder uit. Ik zette investeringsmiddelen van het VAP in voor onder meer aankoop- en inrichtingssubsidies en voor herstelprojecten natte natuur

In het kader van **LULUCF** is de analyse van de wijze waarop de klimaatimpact van ontbossing op een maatschappelijk optimale manier in de boscompensatieregeling kunnen verwerken lopende. De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid werkt aan een voorstel voor een betere bescherming en herstel van veengebieden. Ik wacht hun voorstel af om verdere stappen te zetten.

OD 3. NATUUR OVERAL – DOOR VERWEVING EN VERBINDING, DOOR BLAUWGROENE NETWERKEN EN ECOSYSTEEDIENSTEN

De natuur in Vlaanderen is nog sterk versnipperd. Daarom zet ik in op verweving van natuur met andere functies en op de realisatie van functionele verbindingen tussen bestaande natuurkernen. Via de afbakening van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) wordt hieraan mee ruimtelijke inpassing gegeven.

Op basis van de ingediende masterplannen en het juryverslag erkende de Vlaamse Regering **negen Vlaamse Parken**: vier Nationale Parken (Bosland, Brabantse Wouden, Hoge Kempen en Scheldevallei) en vijf Landschapsparken (Grenzeloos Bocageland, Haspengouw, Maasvallei, Vlaamse Ardennen en Zwinstreek). Bosland krijgt een erkenning onder opschortende voorwaarde om binnen het jaar nog enkele werkpunten uit het juryverslag in orde te brengen.

Het **Decreet over Algemene Landschapszorg en Vlaamse Parken**, dat de juridische basis levert voor de erkenning, doorliep in 2023 verder het politieke goedkeuringsproces. Het Vlaams Parkenbureau, dat instaat voor de coördinatie van het Vlaams Parkenbeleid en de geïntegreerde beleidsdomeinoverschrijdende aanpak in de praktijk brengt, is van start gegaan.

Oeverzones langs waterlopen vormen een essentieel element van de groenblauwe netwerken. De CIW maakte in 2022 een afwegingskader en een handleiding op ten behoeve van waterbeheerders om de realisaties van oeverzones te faciliteren. In 2023 werd de ontwikkeling van de oeverzoneverkenner-tool gestart.

In uitvoering van de **conceptnota "De grote STROOMversnelling"** was er in 2023 een succesvolle eerste projectoproep 'Levend water', om waterlopen hydrologisch en morfologisch te herstellen en oevers natuurlijk in te richten. De studie om de prioritaire impactgebieden van overstorten te bepalen werd opgestart en zal de onderbouwing geven voor een investeringsprogramma voor riooloverstorten om de negatieve effecten van overstorten in de ecologisch meest kwetsbare gebieden weg te nemen.

2023 vormde een kantelpunt in **VAPEO**. Ik zette de relancemiddelen in om de kraan effectief aan de slag te laten gaan op meerdere plaatsen. Dat resulteerde in de omvorming van twee bermbruggen en de eerste werken voor een ecoduct over de E19 aan het Hallerbos. Ook in Lommel ging de eerste schop in de grond voor een ecoduct over de N71.

Een VAPEO rond waterwegen werd opgestart, waarbij in eerste instantie zal aandacht gegeven worden aan een inventaris van vroeger genomen maatregelen, hun staat en hun effectiviteit. Ook wordt gewerkt aan de opbouw van een criteria-set en een mogelijk uitvoeringsprogramma.

Ik zorgde voor verspreiding van de **recente inzichten rond effecten van kunstmatige verlichting op biodiversiteit en gezondheid** en zorgde ervoor dat mijn administratie, Fluvius en natuurverenigingen rond de tafel zaten en aandacht voor biodiversiteit mee opgenomen kon worden in een gemeentelijk lichtplan voor de gemeente Willebroek. Zo was er een succesvolle samenwerking tussen Fluvius, Willebroek en ANB. Voor dit lichtplan werd gebruik gemaakt van de duisternisbehoeftekaart. De ecologische duisternisbehoeftekaart is sedert oktober 2023 online en is door iedereen raadpleegbaar op de website van ANB.

In het kader van de **innovatiewerking rond stedelijke natuur** kristalliseerde in 2023 het concept van de natuurweefselplanning uit in de pilootprojecten 'stedelijk natuurpark Asiat-Darse' in Vilvoorde en 'Stiemervallei' in Genk. Een procesmethodiek werd uitgetekend, een kadernota en set werkkaarten natuurweefselplanning werden opgemaakt als hulpmiddel voor een regisseur

natuurweefselplanning. Een website werd gelanceerd, en de natuurweefselplanning werd voorgesteld aan een ruim publiek van (lokale) overheden, studiebureaus e.d. op een kick-off event in december 2023. Ik liet alles in gereedheid brengen voor een call voorjaar 2024 voor bijkomende proeftuinen, waarbij ik VAP-budget uittrek voor ondersteuning van een vijftal nieuwe pilootprojecten. Deze ondersteuning gebeurt in de vorm van het terbeschikking stellen van procesbegeleiders/regisseurs en met een subsidie voor realisatie van de eerste quickwins.

Het ontwerp van Natuurweefselhuis Brialmont in Berchem werd in 2023 verder uitgewerkt tot een volwaardig bouw dossier, waarvoor de eerstesteenlegging in het voorjaar 2024 is voorzien. Naast een bijdrage in de kosten voor de bouw liet ik ook een opdracht voor doorwerking van omgevingsthema's in natuurweefselplanningsmethodiek en aanzet tot scenografie van het natuurhuis Brialmont in de markt zetten.

De projectoproep Natuur in je Buurt werd gelanceerd in april 2023. Overheden, verenigingen en organisaties konden een projectvoorstel indienen. Er werden 20 projecten geselecteerd over heel Vlaanderen (uit 60 inzendingen), die ik in totaal 1,26 miljoen euro financiële steun gaf.

Er werd een **samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen AQUAFIN** nv, VLARIO vzw, Departement Omgeving, Agentschap voor Natuur en Bos, en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek. Samen werken ze aan een Atlas voor groenblauwe oplossingen. Deze zal in tegen 2025 terreinrealisaties met natuurgebaseerde oplossingen verzamelen voor verdere onderzoeks- en beleidsvragen en deze ook zichtbaar maken ter inspiratie.

De **projectoproep Natuur in je school** werd gelanceerd. Er kwamen zo'n 243 aanvragen binnen waarvan 167 projecten gesubsidieerd werden. Op speelplaatsen van scholen bestaan grote kansen om klimaatadaptieve maatregelen in te richten. De subsidieoproep Natuur in je school combineert dit met positieve effecten op vlak van biodiversiteit, educatiekansen en welzijn. De vraag hiernaar vanuit scholen groeit jaarlijks.

Ik zet verder in op het bouwen van operationele bruggen tussen de **natuur- en gezondheidssector**. In 2023 kreeg het thema natuur en gezondheid een zeer concrete focus. Ik startte een proeftuinwerking "Natuur op wandelafstand, gezonde natuur voor gezonde mensen in een klimaat-adaptieve zorgomgeving" in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting en een consortium van onderzoekers UA en HOGENT/UG. Door middel van goede (voorbeeld)projecten met heldere criteria, waarin natuur en zorg samenkomen op het terrein, en een gepaste instrumentenkoffer maak ik het OneHealth concept tastbaar.

Ik legde nieuwe bruggen tussen natuur, gezondheid en welbevinden via kennisdelen, informeren over biodiversiteit en basisnatuurkwaliteit in fora en projecten van andere entiteiten (Green Deal Duurzame Zorg, Ondersteuningsplatform Gezonde Publieke Ruimte, Luwte-oase programmateam, Steunpunt Omgeving en Gezondheid). Mijn administratie bereidde samen met Departement Zorg, afdeling VIPA en Inverde een opleiding voor Zorg voor natuur, Natuur voor zorg.

Daarnaast besteedde ik aandacht aan de evidence-based omgeving waarin natuuroplossingen voor gezondheid en welbevinden al dan niet worden aanvaard. Een analyse van vergroeningsprojecten in de zorg en een draaiboek voor toekomstige kwaliteitsvolle terreinrealisaties draagt hieraan bij. Mijn administraties werkten ook een Programma Natuurverbondenheid uit.

Dankzij de **Green Deal Natuurlijke tuinen** is er structureel overleg tussen de verschillende actoren binnen de groensector met inbreng van de nieuwste kennis en expertise. Resultaat is dat er meer aandacht is voor natuurlijke en klimaatbestendige inrichting van onze tuinen. Ondertussen sloten meer dan

220 tuinprofessionals zich aan bij het netwerk waardoor zij toegang kregen tot kennis, instrumenten en concrete realisaties.

In 2023 werden er met 19 nieuwe gemeenten contracten afgesloten voor een opstart van het Tuinranger-project. In 44 gemeenten waren er in 2023 reeds actieve vrijwilligers aan de slag. In 2024 zullen de Tuinrangers actief zijn in 63 Vlaamse gemeenten.

Ik wil het **concept 'ecosysteemdiensten'** nog meer ingang doen vinden in het omgevingsbeleid. Via de werkgroep, onderzoek en beleidsverkenning bekeek ik hoe ecosysteemdiensten nog meer benut kunnen worden om actuele omgevingsproblemen aan te pakken (droogte, hitte, overstromingen, luchtkwaliteit...). Op 3 oktober 2023 organiseerde ik het symposium "ecosysteemdiensten in Vlaanderen" waar professionals uit verschillende sectoren zich bogen over de vraag 'hoe we meer mensen met de natuur kunnen verbinden?'.

Vanuit een duidelijke visie op de ruimtelijke planning van ecosysteemdiensten verkende ik hoe het ruimtelijk ordeningsinstrumentarium hiervoor het best ingezet kan worden.

OD 4. GEÏNTEGREERDE GEBIEDSGERICHTE WERKING VOOR NATUUR EN LANDSCHAP

Ik zette volop in op een geïntegreerde gebiedsgerichte werking waar klimaatbuffering, waterbeheersing, natuurherstel ... tegelijk worden aangepakt.

Hiervoor ondersteunde ik via verschillende instrumenten de brede gebiedscoalities met als belangrijke concretisering de start van de definitieve Vlaamse Parken in 2023 (zie OD 3).

Ik maakte in 2023 werk van bosuitbreiding via een versneld aankoopbeleid in de omgeving van bestaande grote boscomplexen en stimuleerde de realisatie van 'Meer bos!' samen met al onze partners in de bosalliantie (zie hoger). In de werf 1 van T.OP Dender ging ik actief op zoek naar koppelkansen natuurontwikkeling en veiligheid tegen overstromingen.

Ik versterkte ook op andere plaatsen de gebiedswerking voor gebieden met een bijzondere natuur- of landschapskwaliteit (Leie, Dender, Demer, Kleine Nete, Westkustduinen,...).

OD 5. WE VERSTERKEN HET NATUURLIJKE KARAKTER VAN DE KUST

We moeten streven naar een veerkrachtige kust, die bovendien kan 'meegroeien met de zee'. Samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken streef ik naar een maximale integratie van de kustverdediging en natuurontwikkeling om de snel stijgende zeespiegel het hoofd te bieden en een win-winsituatie voor veiligheid en natuurlijke processen en biodiversiteit te realiseren.

Ik nam het initiatief om de Zeeparkduinen in De Panne, een van de laatste open duinenstroken die ons op een natuurlijke manier beschermen tegen overstromingen, te beschermen.

In samenwerking met Franse en Nederlandse partners werd verder gewerkt aan het versterken van de twee grensoverschrijdende kust-natuurgebieden "Vlaamse Westkust-Dunes de Flandre" en "Zwinstreek" . De samenwerking rond de Zwinstreek is opgenomen in de werking van het Landschapspark Zwinstreek.).

OD 6. SPECIFIEKE AANDACHT VOOR GROEN IN DE VLAAMSE RAND

In de verstedelijkte Vlaamse rand rond Brussel zorgt de nabijheid van groen voor een klimaatbuffer en een groene long. Mede in uitvoering van het Territoriaal ontwikkelingsprogramma (T.OP) Noordrand, het flankerend beleid van het GRUP VSGB en binnen de GRUPs Ruimtelijke herinrichting van de R0-noord en de knooppunten van de R0-oost ontwikkelde ik daarvoor een robuust netwerk van natuur, bos en parkdomeinen in deze regio en breidde dit verder uit, met aandacht voor biodiversiteit, (be)leefbaarheid, welzijn en gezondheid, klimaat en internationale uitstraling.

De verbinding van het Hallerbos, het Zoniënwoud en het Meerdaalwoud werd opgenomen in de werking van het Nationaal Park Brabantse Wouden.

De projectoproep Groene Rand werd gelanceerd in mei 2023. Overheden, verenigingen en organisaties in de Groene Rand rond Brussel konden een projectvoorstel indienen. Er werden uiteindelijk 5 projecten geselecteerd (uit 8 inzendingen), die ik in totaal 1.16 miljoen euro financiële steun gaf.

Ook in het kader van het landinrichtingsproject Vlaamse Rand dat nu in zijn tweede fase zit, zette ik in op versterking van de open ruimtestructuren in een sterk verstedelijkte omgeving.

SD 2. DOELTREFFEND SOORTENBELEID EN -BEHEER

Ik gaf verder uitvoering aan de goedgekeurde soortenbeschermingsprogramma's, samen met de relevante actoren.

Daarnaast is de opmaak gestart van SBP's voor de knoflookpad, hazelmuis, vroedmeesterpad, gladde slang en heivlinder. Een vervolg op het soortenbeschermingsprogramma voor bever werd voorbereid.

In 2023 startte ik met de uitvoering van het Bestuiversplan Vlaanderen om de achteruitgang van **wilde bestuivers en andere insecten** een halt toe te roepen (zie hiervoor ISE omgevingsbeleid SD 5, OD 5).

Ik opende op 25 mei 2023 het allereerste wildebestuiversreservaat op de Klaverberg, een unieke biotoop op de oude terril van de mijn van Waterschei die het ideale toevluchtoord vormt voor wilde bijen en andere wilde bestuivers.

Op 28 mei ging het Bijenfeest voor het brede publiek door in het provinciaal bezoekerscentrum Beisbroek in Brugge.

Ik streef naar een efficiënt soorten- en wildbeheer, gericht op het beperken van overlast en schade, waarin alle relevante actoren hun verantwoordelijkheid opnemen.

Mijn administratie monitort de maatschappelijke effecten van beschermde diersoorten, en zet in op preventie en schadevergoeding.

Mijn **everzwijnplan** werd verder uitgevoerd. De early warning & rapid response-werking werd uitgebreid naar Oost- en West-Vlaanderen om de verdere geografische verspreiding van everzwijn in te perken, ook in het randgebied van het gewest. Een aantal herzieningen van de wetgeving werden voorbereid, om de afspraken tussen lokale stakeholders beter te verankeren en de drempels voor everzwijnbeheer bij openbare besturen weg te werken. In samenwerking met de stad Genk werd een leertraject voor beheer van everzwijn in woonwijken uitgevoerd, met mooie operationele resultaten. Alle voorbereidingen voor een opschaling van dit project naar het hele everzwijngebied werden genomen. In 2023 organiseerde ik een derde bevraging bij het breed publiek en een tweede bevraging bij de verschillende belanghebbenden van het everzwijnbeheer over de houding tegenover de aanwezigheid en het beheer van everzwijnen in Vlaanderen. Deze data vormen, naast de data over afschot en de kennis over de populatiedynamica en

mogelijke effecten van beheer, de derde pijler voor het ontwikkelen van een wetenschappelijk onderbouwd en maatschappelijk gedragen everzwijnenbeheer in Vlaanderen. Dit kan de basis vormen voor een duurzame co-existent met deze soort.

Het wolvenplan werd verder uitgevoerd. Er was vanzelfsprekend blijvende aandacht voor sensibilisering en communicatie, i.s.m. lokale besturen en het wolvenplatform. Zo werd een "wolvenwegwijzer" en een communicatiekalender voor de gemeenten opgemaakt en verspreid, en gingen diverse infomarkten rond wolf door. Ook diverse studiereizen, waaronder een driedaagse reis in Duitsland, droegen bij aan de uitwisseling van praktijkervaring. De samenwerking met het Wolf Fencing Team Belgium werd uitgebreid naar de risicozone in Noord-Antwerpen en bestendigde ik voor de komende drie jaar, door middel van een samenwerkingsovereenkomst.

In de zomer van 2023 lanceerde ik Wild In Zicht, het nieuwe platform en app voor faunabeheer (www.wildinzicht.be) Met Wild In Zicht wil ik een beeld krijgen van schade door wilde dieren. Ik reken daarbij ook op de burger om waarnemingen en vaststellingen op een laagdrempelige manier te melden. De focus ligt daarbij op everzwijnen, wolven en problematische uitheemse soorten.

Er bleef ook aandacht voor het beheer van soorten zoals bruine rat en muskusrat, met specifieke aandacht voor secundaire effecten op andere soorten en op de omgeving.

Ik zette verder in op een geïntegreerde prioritering van **uitheemse invasieve soorten**, met nadruk op hun impact op beschermde natuur en op de opstelling van zinvolle en haalbare beheermaatregelen. Ik zette ook verder in op de uitvoering van het samenwerkingsakkoord invasieve uitheemse soorten en de implementatie van de actieplannen rond onopzettelijke introductiewegen van uitheemse invasieve soorten, in samenwerking met de betrokken overheden en sectoren.

Op basis van de PrIUS-studie van INBO werd een meerjarenplanning opgemaakt voor de verdere aanpak van invasieve uitheemse soorten in Vlaanderen via early warning & rapid response, beheerregelingen, handhaving en bestrijding in eigen domeinen. Daarbij gaat de prioriteit naar de soorten met belangrijke biodiversiteitsimpact, en benoemen we de verantwoordelijkheden van andere beleidsdomeinen bij de bestrijding van sommige soorten zonder of met beperkte biodiversiteitsimpact. Een beheerregeling voor Aziatische hoornaar werd voorbereid. Voor deze soort werd een volledig nieuwe aanpak uitgewerkt en geïmplementeerd op het terrein. In 2023 maakte ik doorlopend werk van de actualisatie en optimalisatie van het **Vlaamse register uitheemse soorten**, inclusief de bijbehorende dataflows en -ontsluiting via wetenschappelijke of publieke portalen.

De opkomst van tal van invasieve soorten werd actief gemonitord. Het beheer van deze soorten werd door de monitoringsresultaten bijgesteld. De monitoring maakte daarbij vaak gebruik van innovatieve methoden, zoals eDNA of cameravallen met beeldherkenning.

Ik maakte een **prioriteringskader** om af te wegen welke aanpak het meest is aangewezen voor de 88 invasieve uitheemse soorten van de Unielijst van de EU Verordening 1143/2014. Deze lijst werd uitgebreid met zeven andere soorten waar het natuurbeleid mee wordt geconfronteerd. Omdat middelen beperkt zijn, moeten beheer en beleid keuzes maken. Inspanningen tegen wijdverspreide soorten moeten prioritair uitgaan naar soorten met een aanzienlijke impact. De Vlaamse praktijkgemeenschap werd in 2023 verder wetenschappelijk ondersteund via allerlei acties, zoals de opmaak van een beheergids voor prioritaire soorten langs Vlaamse waterwegen.

Mijn administratie heeft de monitoring verdergezet van **ziekten bij in het wild**

levende dieren die een belangrijke impact kunnen hebben op natuurbehoud, volksgezondheid of landbouweconomie. Naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19 werd het risico op overdracht van SARS-CoV-2 naar de wilde fauna gemonitord en opgevolgd. Eveneens werd de uitbraak van vogelgriep H5N1 bij in het wild levende vogels verder gemonitord en opgevolgd. Verscherpte bioveiligheidsmaatregelen werden verspreid naar de betrokken doelgroepen. Daarnaast werd er onderzoek opgestart naar de ziekteverwekker die verantwoordelijk is voor de verhoogde egelsterfte en naar de ziekteverwekkers die voorkomen bij teken in Vlaanderen. Het onderzoek naar de beheeropties van *Batrachochytrium salamandrivorans* werd opgestart en zal leiden tot een Vlaams crisisplan. Het draaiboek/crisisplan voor Afrikaanse Varkenspest werd grotendeels afgewerkt en zal in de loop van 2024 finaal afgerond worden. Er werd een juridische analyse omtrent de bevoegdheden opgestart teneinde de implementatie van de crisisplannen beter te ondersteunen.

In samenwerking met de Provinciale Visserijcommissies werden op de begroting van het Visserijfonds tal van projecten uitgevoerd ten bate van de **openbare visserij**. In samenwerking met de waterbeheerders en met financiële steun van het Visserijfonds werden op diverse plaatsen hengelsteigers aangelegd en vismigratieknelpunten opgelost. Het werken met hengelstewards, die instaan voor de sociale controle aan de waterkant en meewerken aan het beheer en onderhoud van hengelwateren, zette ik verder.

In de verschillende studiegebieden die we opvolgen in het kader van **adaptief wildbeheer**, investeerde ik in het in kaart brengen van het uitgevoerde beheer aan de hand van jachtdagboekjes.

De **ontsluiting van grofwilddata** werd verder op punt gesteld door het uitbreiden van de beschikbare gegevens en indicatoren over het afschot en de wildschade, en het online brengen van een dashboard met consulteerbare indicatoren over het everzwijnenbeheer op verschillende schalen. Ook de gegevens op het niveau van elke wildbeheereenheid maakte ik online consulteerbaar. Door deze verwezenlijkingen zijn de data over de geleverde inspanningen, effecten en trends in afschot beter ontsloten en bruikbaar door beheer en beleid.

SD 3. WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING

Stedelijke natuurontwikkeling is een prioriteit om de groeiende steden en gemeenten leefbaar en aantrekkelijk te maken. Met het Innovatietraject Stedelijke Natuur wil ik betaalbare en burgergedragen projecten van nabije natuur initiëren en realiseren, door het introduceren van de Natuurweefselplanning die ik lanceerde in december 2023 (zie hoger).

Ik lanceerde ook het nieuwe, **wetenschappelijk onderbouwde '3/30/300'** concept: een vuistregel voor stadsvergroening en een gezonde stedelijke omgeving. Elke woning heeft nood aan 3 zichtbare bomen, 30% 'klimaatgroen' in zijn omgeving en toegankelijk groen op 300 meter.

Ter ondersteuning van overheden, lokale overheden, partners en anderen stelde ik in 2023 20 **referentiebeelden voor die informatie en inspiratie** geven over specifieke natuuroplossingen. Daarbij worden basishuurnatuurkwaliteitscriteria gehanteerd voor projecten voor die via natuur willen inspelen op maatschappelijke noden zoals klimaat, gezondheid, beleving... en dit zowel in de stedelijke context als in de open ruimte. Voorbeelden zijn groene speelplaatsen, groene begraafplaatsen, ontmoetingsplekken, groene pleinen, troostnatuur, ... (zie <https://natuurenbos.vlaanderen.be/natuuroplossingen-referentiebeelden>) .

Op speelplaatsen van scholen bestaan grote kansen om klimaatadaptieve maatregelen in te richten. De **subsidieoproep Natuur in je school** combineert dit met positieve effecten op vlak van biodiversiteit, educatiekansen en welzijn. De vraag hiernaar vanuit scholen groeit jaarlijks. In 2023 kwamen zo 243 aanvragen binnen waarvan 167 projecten gesubsidieerd werden.

Ik verwijs ook naar de projectoproep **Natuur in je buurt**, die zeer succesvol is en heeft geleid tot een grote dynamiek bij lokale besturen, zorgvoorzieningen, etc. om te werken aan een groene functionele buitenomgeving, naar de samenwerking met het beleidsdomein Welzijn rond natuur in de zorg, en naar het succesvolle project van de Tuinrangers (allemaal hoger in deze tekst behandeld).

Samen met Natuurinvest, de investeringstak van Natuur en Bos, bleef ik ook in 2023 het vrijgekomen vastgoed van Natuur en Bos op een duurzame wijze valoriseren door commerciële overeenkomsten aan te gaan met businesspartners die de beleving van de Vlaamse natuur naar een hoger niveau tillen. Samen met deze private én overheidspartners investeer ik in renovaties van vastgoed met strategische waarde voor Natuur en Bos. Een record aantal events kon in 2023 doorgaan in de Vlaamse natuurdomeinen. De museumtuin van het Kasteel van Gaasbeek beleefde het beste jaar ooit.

SD 4. WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

OD 1. NATUUR EN BIODIVERSITEIT ALS ONDERDEEL VAN KLIMAATADAPTATIE- EN MITIGATIEBELEID

Via een netwerk van permanente proefvlakken volgde ik de **gezondheidstoestand van de Vlaamse bossen** op in relatie tot luchtverontreiniging. Ook de effecten van klimaatverandering op onze bossen volgde ik in detail op via dit meetnet. Het diagnosecentrum voor boomziektes is daarbij een belangrijke pijler waar nieuwe ziektes en ontwikkelingen snel gemeld en gedetecteerd kunnen worden.

Op alle 57 bosproefvlakken van het FOURCAST-project onderzocht ik bodemvocht, temperatuur en luchtvochtigheid om inzicht te krijgen in het bodem- en bosmicroklimaat. Dit project wil de mogelijke **klimaat effecten op specifieke bosbodemfauna en kruidachtige vegetatie** over de laatste 25 jaar inschatten.

Via deelname aan het Europese netwerk 'CLEANFOREST' deelde ik de kennis op Vlaams niveau over de **impact van verschillende stressfactoren op bossen** (atmosferische pollutie, extreme weersomstandigheden, ziektes en aantastingen, ...) om zo samen te zoeken naar oplossingen om de toekomst van onze bossen te garanderen.

Via het **bodemkoolstofmeetnet** kwamen de eerste resultaten binnen over de koolstofvoorraden in de landgebruiken bos, natuur, akker, blijvend grasland, bermen en parken. Om de impact van landgebruiksveranderingen op koolstofvoorraden op te volgen, werd een meetnet uitgewerkt. De staalnames zijn voorzien voor 2024.

Via een consortium startte het Europees project ALFAwetlands. ALFAwetlands wil de mogelijkheden voor het **herstel van Europese wetlands** in kaart brengen. Wetlands maken zo'n 5-8% uit van alle land op aarde en hebben een grote capaciteit om koolstof op te slaan. In 2023 liet ik een meta-analyse uitvoeren op zoek naar succesfactoren in veenherstelprojecten in Europa. Via terreinmetingen zocht ik naar criteria om veengebieden te kunnen karakteriseren en evalueren.

Om verschillende **scenario's voor klimaatverandering op Europese schaal** te modelleren en dit in relatie tot de uitwisseling van broeikasgassen, worden op sites verspreid over Europa 'living labs' uitgebouwd, in co-creatie met verschillende stakeholders. In 2023 werden tweewekelijkse broeikasgasmetingen uitgevoerd in drie gebieden van de Belgische Living Labs.

Ik maakte een ontwerp kader voor een vernieuwde **klimaatindicatorenset** en toetste deze af met beleidsmakers en wetenschappers. Hierbij werden prioriteiten voor de nabije toekomst afgebakend.

OD 2. VERSTERKEN VAN DE KENNIS VOOR EEN DOELTREFFEND BEHEER VAN INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN

Ik investeerde in de ontwikkeling van moderne **informatiesystemen over uitheemse en invasieve soorten**, het ontsluiten van data van professionelen en vrijwilligers, vroege waarschuwingssystemen en registratietools voor het beheer van exoten. In dit kader ondersteunde ik ook de citizen science initiatieven die open data over uitheemse soorten opleveren. In 2023 werd geanalyseerd of een "bioblitz" een effectieve vorm van burgerwetenschap is om op een korte tijdspanne zoveel mogelijk soorten in kaart te brengen in een bepaald gebied. Dit blijkt inderdaad een goed initiatief om de burgers te betrekken en laat ook na de bioblitz het aantal waarnemingen stijgen.

Binnen het LIFE-project **RIPARIAS** streefde ik naar een geïntegreerde aanpak van een breed pallet aan invasieve soorten. Via dit project ontwikkelde ik instrumenten voor een betere surveillance, informatiedoorstroming, beheer en beheerrapportage. Het vroege waarschuwingssysteem voor nieuwe waarnemingen van invasieve soorten, dat gegevens uit verschillende open bronnen samenbrengt, betekent een grote stap vooruit voor een snelle beheerrespons.

Ik werkte het Europese LIFE-project **MICA** af met een eindrapportage. MICA is een internationale samenwerking met als doel de muskus- en beverratten terug te brengen tot een beheersbare populatie om schade aan dijken, gewassen en de biodiversiteit te beperken.

Voor het **DUNIAS-project** maakte ik een lijst van potentieel invasieve plantensoorten in beschermde duinhabitats. Het doel van dit project is de Vlaamse kust vrij te maken van woekerende uitheemse soorten.

Voor het **3n-Bullfrog-project** onderzocht ik de impact van Amerikaanse stierkikker op de inheemse amfibiegemeenschappen. Dit onderzoek wil de groeiende populatie van Amerikaanse stierkikker in de vallei van de Grote Nete onder controle krijgen.

Het werk rond invasieve soorten kende ook een belangrijke internationale component. Ik werkte mee aan de **risicobeoordeling** van diverse soorten voor opname op de **Unielijst van de Europese verordening invasieve soorten**.

OD 3. KENNIS OVER DE NATUUR IN AGRO-ECOSYSTEMEN VERBREDEN OM HET BEHEER VAN DE OPEN RUIMTE TE VERBETEREN

In 2023 werd het **Meetnet Biodiversiteit Agrarisch Gebied (MBAG)** op de sporen gezet. Ik versterkte de monitoring van akkervogels (Meetnet Agrarische Soorten, MAS) in twee pilootgebieden. Voor bestuivers werden een aantal

veldprotocols uitgetest, als basis voor het ontwerp van een meetnet. Voor de Biologische Waarderingskaart (BWK) werd in 2023 circa 4000 ha landbouwgebied gekarteerd. Daarbij werden de mogelijkheden verkend om via remote sensing de aan- of afwezigheid van landschapselementen en veranderingen in het landbouwgebied op te volgen. Voor de Meetnetten Natuurlijk Milieu werd het steekproefkader voorbereid. Voor al deze verschillende modules werden de noden in kaart gebracht rond data-opslag, verwerking en publicatie, en er werd naar synergieën gezocht tussen de modules.

In 2023 zette ik binnen mijn bevoegdheid de zoektocht verder naar **landbouwpraktijken die zowel de biodiversiteit ten goede komen als duurzame, rendabele landbouw mogelijk maken**. In een participatief project konden verschillende actoren aangeven waar hun interesses en vragen liggen over agro-ecologische praktijken. Ik startte met onderzoek rond agriwilding-systemen: semi-productieve percelen of 'bosweides' die je kan beschouwen als 'eetbare natuur'. In het LIFE-project B4B startte ik een voorbereidende studie in drie nieuwe pilootgebieden waar verhoogd wordt ingezet op natuurinclusieve landbouw. Ik ondersteunde de groenblauwe dooradering van landbouwgebied met een studie over het belang van landschapselementen zoals houtkanten, erosiestroken, bloemenranden, bufferbekkens of trage wegen.

In 2023 maakte ik verder werk van de **wetenschappelijke onderbouwing van het beleid**. Het mestbeleid werd ondersteund via een rapport over kringlooplandbouw in de melkveehouderij. Via kennisintegratie leerde ik meer over de impact van pesticiden op biodiversiteit. In het kader van het beperken van de uitstroming van stikstof uit landbouwpercelen naar het oppervlaktewater, werd in 2023 verder gewerkt aan het inzetten van satellietbeelden en deep learning voor het opvolgen van de bedekking van landbouwpercelen in de winter.

Het project '**Contracts 2.0**' werd afgerond met een samenvattend rapport over de geleerde lessen binnen Europa van alternatieve contracten met boeren. In dit project onderzocht ik welke contracten landbouwers kunnen motiveren om buiten hun landbouwproductie ook milieuvriendelijke collectieve goederen te leveren, zoals bijvoorbeeld zuiver water, biodiversiteit of streekidentiteit.

Via het nieuwe Horizon Europe project **BioAgora** werkte ik mee aan de ontwikkeling van een science service die wetenschappelijke kennis verzamelt en verspreidt die relevant is voor de uitvoering van de Europese Biodiversiteitsstrategie 2030, de Europese Green Deal en ander relevant EU-beleid. In 2023 werd een eerste advies opgeleverd over de relatie tussen de hoeveelheden dood hout en de brandveiligheid van bossen.

OD 4. ONDERZOEKEN VAN NATUUR IN DE STAD OM DE LEEFBAARHEID TE VERGROTEN

Door de kennis over stedelijke natuur en het belang van natuur voor de stadsmens samen te brengen en te versterken, wil ik de **leefbaarheid van steden vergroten** voor alle bevolkingsgroepen.

Voor de **Vlaamse Atlas Groenblauwe Oplossingen** startte ik met het verzamelen en evalueren van kennis over diverse projecten en beleidsinitiatieven. Er werd onderzocht hoe **diverse natuurwaarden** van natuur worden gecommuniceerd door **100 groene-ruimte-projecten in 13 centrumsteden**. Dit onderzoek droeg bij aan het ontwikkelen van een robuust, begrijpelijk en consistent waarderingkader voor stedelijke natuur.

In het Europees gefinancierde project **INTERLACE** werkte ik een stappenplan uit voor het betrekken van belanghebbenden bij ecologische herstelprojecten in stedelijk gebied. De Urban Governance Atlas werd gelanceerd. Dit is een interactieve online database met meer dan 250 goedepraktijkvoorbeelden van beleidsinstrumenten die bijdragen aan natuurgebaseerde oplossingen en ecosysteemherstel in stedelijke context.

OD 6. KENNIS OM HET BIODIVERSITEITSBELEID EN -BEHEER TE OPTIMALISEREN

Op 18 september 2023 werd het **Natuurrapport 2023** gepubliceerd en voorgesteld in het Vlaams Parlement. Dit gebeurde op een dagvullend symposium. Hierin was ruimte voor debat voor de vier onderzochte uitdagingen:

- Schade door droogte en overstromingen beperken;
- De klimaatverandering tegengaan;
- Een samenhangend natuurnetwerk creëren;
- Leefbare steden met natuurgebaseerde oplossingen.

Voor de wetenschappelijke onderbouwing van mijn beleid vind ik het belangrijk sterk in te zetten op open, reproduceerbaar en onafhankelijk onderzoek - kortweg **Open Science**. Ik stimuleerde ook in 2023 de onderzoekers van de Vlaamse overheid om hun data, methoden en resultaten zo veel mogelijk open en reproduceerbaar te maken.

De monitoring van beschermde natuur resulteerde in 2023 in een geactualiseerde uitgave van de **Biologische Waarderingskaart (BWK) en Natura 2000 Habitatkaart**. Deze uitgave bevat bijna 100.000 ha aan geactualiseerde onbebouwde terreinen. Verdere stappen werden ondernomen om via remote sensing de BWK in de toekomst sneller en gericht te actualiseren, o.a. voor de detectie van hoogstamboomgaarden en reliëfrijke permanente graslanden. Naast de gebruikelijke karteringen binnen Speciale Beschermingszones (SBZ), werd in 2023 ook ingezet op gebieden daarbuiten, zowel in landbouwgebieden als in de biologisch waardevolle gebieden buiten SBZ. Gegevens rond de lokale staat van instandhouding werden gepubliceerd als onderdeel van een verzameling datasets ter ondersteuning van de passende beoordeling.

8.2 BUDGETTAIR KADER

Onder dit ISE Natuur en Biodiversiteit vallen taken, doelstellingen en budgetten die alle verband houden met het beleidsveld 'Omgeving en natuur', en dan meer bepaald met het thema 'Natuur en biodiversiteit'.

De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- het aankopen, inrichten en beheren van openbare bossen en natuurdomeinen;
- de werking van het Visserijfonds, het Fonds voor EU-financiering, het Boscompensatiefonds en het Jachtfonds;
- het ondersteunen van en samenwerken met partners met het oog op het behouden en versterken van biodiversiteit en ecosystemen;
- de beleidsondersteunende werking van ANB (entiteitscode QD0), INBO (entiteitscode QC0) en het EV INBO;
- de beleidsondersteunende werking van VLM (incl. lonen) inzake natuurinrichting, recht van voorkoop en de Grondenbanken gericht op natuur en biodiversiteit.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

NATUUR EN BIODIVERSITEIT, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	21.173	24.498	21.192	21.564	41.848	23.694
Toe-lagen IS	3.603	6.601	6.601	3.530	6.352	4.870
Overige LE, PA, andere	500	90	90	500	90	90
Totaal	25.276	31.189	27.883	25.594	48.290	28.654

** Opgelet: de kolom 1^e BA-JR bevat ook de overgedragen saldi binnen de verschillende begrotingsfondsen, en de entiteiten mogen slechts binnen het afgesproken ESR-kader uitgaven doen op deze begrotingsfondsen. Deze kolom is dus niet geschikt als referentiepunt voor evaluaties over de benutting van de toegekende kredieten.*

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op deze ISE is na herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Aanvullend werd er via herverdelingen vanuit de PAS-provisie 0.6 miljoen euro extra budget voorzien op de toelage voor EV INBO (artikel QB0-1QCE2FR-IS) en 2.5 miljoen extra voor het EV INBO via verdeling vanuit de VAP-provisie op artikel QBX-3QCE2OA-WT.

8.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QC0-9QCETFG-OW – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel kan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de kosten die het maakt voor de ondersteuning van het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek terugvorderen.

Voor het Fonds van INBO zijn de geraamde uitgaven (artikel QC0-1QCE4FG-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikel QC0-9QCETFG-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	25	0
BU	0	10	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 zijn de kosten die het INBO via dit artikel terugvordert van het EV INBO iets lager uitgevallen dan initieel geraamd.

QDO-9QCEAFA-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft enerzijds diverse ontvangsten, zoals terugbetalingen, schade voor ongevallen en advocaatkosten, die niet vooraf geprogrammeerd kunnen worden en waarvan derhalve vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Een ander deel van de ontvangsten komt voort uit de verkoop van investeringsgoederen, voornamelijk uit de verkoop van wagens die uit gebruik genomen worden. Tot slot wordt op dit begrotingsartikel ook de ESR-neutrale ontvangsten EU cofinanciering geboekt.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	115	0	0
BU	1.016	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering ligt aanzienlijk hoger dan begroot. Er werd 1.016k euro uitgevoerd t.o.v. 115k euro begroot. Dit is in hoofdzaak te wijten aan de geboekte EU cofinanciering (819k euro). De ontvangen Europese middelen worden initieel op een orderartikel aangerekend en worden in ontvangst genomen à rato van de gerealiseerde uitgaven. Met deze inkomsten werd geen rekening gehouden bij de opmaak van de begroting.

QDO-9QCETFB-OW – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten van de verkoop van visverloven zijn een uitvoering van artikel 9 van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij. Naast het gratis jeugdvisverlof zijn er twee soorten betalende visverloven, nl. een gewoon visverlof en een groot visverlof. De inkomsten van de visverloven komen integraal ten goede aan het Visserijfonds.

Voor het Visserijfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FB-WT en QD0-1QCE4FB-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFB-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	1.498	0
BU	0	1.568	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2023 iets meer visverloven aangevraagd dan initieel geraamd.

QD0-9QCETFC-OW – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de inkomsten van EU cofinanciering uit LIFE- en andere EU-projecten. Deze inkomsten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. De inkomsten worden in schijven toegekend afhankelijk van de voortgang van de werken. In de optiek om maximaal alternatieve financieringsbronnen aan te spreken voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos samen met haar partners zeer intensief ingezet op de cofinancieringsmogelijkheden door de EU in het kader van Life, INTERREG, PDPO en andere programma's.

Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor nieuwe projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden deze ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via het algemene ontvangstenartikel QD0-9QCEAFA-OW ingeschreven.

Voor het Fonds EU Cofinanciering zijn de geraamde uitgaven (artikel QD0-1QCE4FC-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFC-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO

1e BA	0	2.000	0
BU	0	1.791	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden iets minder inkomsten vanuit Europa aangerekend voor Europese projecten waarvoor de nieuwe werkwijze nog niet wordt toegepast.

QD0-9QCETFD-OI – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de ontvangsten van bosbehoudsbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FD-WT en QD0-1QCE4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFD-OW, QD0-9QCETFD-OP en QD0-9QCETFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	70	0
BU	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werden in 2023 geen bosbehoudsbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid ontvangen.

QD0-9QCETFD-OP – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet bij BO 2020 naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Via dit begrotingsartikel verloopt de tegenboeking voor ANB bij de overdracht van gronden (initieel gefinancierd door het ANB).

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FD-WT en QD0-1QCE4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFD-OW, QD0-9QCETFD-OP en QD0-9QCETFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO
1e BA	0	346	0
BU	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Er werd in 2023 verwacht dat er voor 346 keuro aan gronden zouden worden overgedragen naar het agentschap Natuur en Bos. Uiteindelijk werd beslist om in 2023 geen grondoverdrachten te boeken aangezien de beginvoorraad van de grondenbanken bij de VLM eerst dient gecorrigeerd te worden.

QD0-9QCETFD-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de ESR-ontvangsten van het Bossencompensatiefonds.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FD-WT en QD0-1QCE4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFD-OW, QD0-9QCETFD-OP en QD0-9QCETFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	7.887	0
BU	0	6.527	0

Inhoudelijke toelichting:

Op basis van de reëel verleende vergunningen werden vorderingen ten belope van 6.527 keuro geboekt.

QD0-9QCETFE-OW – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten op het Jachtfonds zijn afkomstig uit de aankopen van jachtverloven, jachtvergunningen en deelnames aan het jachtexamen. Via het Jachtfonds is het de bedoeling om deze middelen terug aan te wenden ten bate van het beleid inzake jacht in ruime zin. De reglementaire basis voor deze ontvangsten zijn artikel 17 van het Jachtdecreet en artikel 50 van het Jachtadministratiebesluit van 25 april 2014.

Voor het Jachtfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FE-WT en QD0-1QCE4FE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFE-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	0	1.988	0
BU	0	2.325	0

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering ligt iets hoger dan de raming bij BO 2023.

Uitgaven

QB0-1QCE2FR-IS – EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK (EV INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit (nieuw gecreëerde) artikel worden rechtstreeks begrotingsmiddelen ontvangen voor nieuwe en/of tijdelijke beleidsondersteunende taken die het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek uitvoert.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	0	3.071	3.071	0	2.822	1.340

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 werden via herverdeling extra middelen aan het EV INBO toegekend. Concreet gaat het om 1.600 keuro aan uitgaven voor het Meetnet Biodiversiteits Agrarisch Gebied, 656 keuro voor de Monitoring van polluenten in zoetwatervissen, 566 keuro voor de Ecohydrologische Studie van het Maatwerkgebied Turnhoutsvennengebied en 249 keuro voor de organisatie in 2024 in Brugge van het IUCN Regional Conservation Forum.

De vereffeningen op dit artikel zijn lager uitgevallen dan voorzien ingevolge reëel vastgestelde verschuivingen in de vereffeningsskalender.

QC0-1QCE2FF-WT – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert INBO diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	2.341	2.816	2.816	2.241	2.661	2.630

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel zijn na herverdeling optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd aanvullend in 2023 via MB een budget van 475 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op de opstart van de ontwikkeling van een Vlaams Biodiversiteitsportaal (440 keuro) en voor de verdere afwerking van de Vogelatlas (35 keuro). Beide budgetten werden gecompenseerd op artikel QBX-3QCE2FY-IS.

Er werd ter uitvoering van deze vastleggingen eind 2023 eveneens via MB 420 keuro VEK naar dit artikel herverdeeld.

QDO-1QCE2FA-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit begrotingsartikel ressorteren een brede waaier van subsidies ter ondersteuning van de burger, lokale besturen en verenigingen, naast een aantal specifieke werkingskosten van het ANB. Deze middelen worden ingezet onder de grote noemer van biodiversiteitsbeleid. De focus van inzet van de middelen wordt gelegd bij de implementatie van de Europese natuurdoelen op eigen terreinen en in samenwerking met de partners. Daarnaast wordt ingezet op de verdere uitbouw van groenblauwe netwerken, van stadsrandbossen en van toegankelijk (rand)stedelijk groen, onder meer in de Vlaamse Rand. De grote pijlers waarvoor deze middelen ingezet worden zijn de volgende:

- Toekenning van subsidies aan verenigingen die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en bosbouw en die met hun werking een wezenlijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit.
- Het bevorderen van de toestand van kritische soorten en soortengroepen door via een bepaalde ondersteuning partners zoals de Vlaamse Vogelopvangcentra te faciliteren een bijdrage te leveren aan het soortenbeleid.
- De ondersteuning van de talrijke initiatieven van privé-eigenaars en openbare besturen gericht op het verhogen van de biodiversiteit, de realisatie van de natuurdoelen en de toegankelijkheid van natuur-, bos- en groengebieden.
- Ondersteuning van innoverende, voorbeeldstellende projecten van openbare besturen inzake de uitbouw van (rand)stedelijk groen. Een deel van de middelen wordt gereserveerd voor de flankerende maatregelen voor het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel.

- Een waaier aan specifieke werkingskosten van het Agentschap voor Natuur en Bos, waaronder communicatie, beheer van het wagenpark en ICT.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	5.366	5.517	6.396	6.007	6.158	4.356

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023. De afwijking in de tabel is heeft in hoofdzaak betrekking op de technische verwerking van de EU-projecten met co-financiering.

QD0-1QCE4FB-LO – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat lonen en vergoedingen in het kader van het visserijfonds. Hierop kunnen onder meer lonen en vergoedingen in het kader van de provinciale visserijcommissies voorzien worden.

Voor het Visserijfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FB-WT en QD0-1QCE4FB-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFB-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	25	29	29	25	29	29

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

QD0-1QCE4FB-WT – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Visserijfonds is bij wet ingesteld om de riviervisserij te verbeteren, de verontreiniging te bestrijden, het toezicht te verscherpen en het beleid inzake de riviervisserij te ondersteunen. Met de middelen van het Visserijfonds worden verdere initiatieven genomen om, rekening houdend met de ecologische draagkracht, de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden verder te verbeteren. De responsabilisering van de riviervisserij draagt ertoe bij dat de toestand van kritische soorten en soortengroepen en de biodiversiteit in Vlaanderen algemeen sterk verbeterd.

Voor het Visserijfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FB-WT en QD0-1QCE4FB-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFB-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.573	2.262	2.078	1.573	4.220	1.346

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is conform het gerealiseerde gedeelte van de ontvangsten van het artikel QD0-9QCETFB-OW. De begrotingsuitvoering teert qua VAK in op het overgedragen saldo van dit begrotingsfonds voor een bedrag van 505k euro. Het saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QD0-1QCE4FC-WT – EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

De inkomsten uit EU-gecofinancierde projecten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. Deze projecten worden onder andere ingezet voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, door de uitbreiding van gebieden onder effectief natuurbeheer. Waar mogelijk sporen de projecten samen met beveiliging tegen overstromingen en bevaarbaarheid van waterlopen (onder meer Sigmaplan en Zwinproject), klimaataspecten (aanleg natuur, bosuitbreiding) en de realisatie van (rand)stedelijke groengebieden. De bestedingen hangen samen met de voortgang van deze projecten.

Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor de nieuwe projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de uitgaven in het kader van EU-cofinanciering van nieuwe EU-projecten dan ook via het algemene uitgavenartikel QD0-1QCE2FA-WT ingeschreven.

Voor het Fonds EU Cofinanciering zijn de geraamde uitgaven (artikel QD0-1QCE4FC-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFC-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.651	2.778	480	1.651	3.374	311

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is lager uitgevallen dan het toegewezen gedeelte van de ontvangsten van het ontvangstenartikel QD0-9QCETFC-OW. Het opgebouwde saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QD0-1QCE4FD-PA – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor de grondenbank die gefinancierd worden via het Bossencompensatiefonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FD-WT en QD0-1QCE4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFD-OW, QD0-9QCETFD-OP en QD0-9QCETFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	500	90	90	500	90	90

Inhoudelijke toelichting:

De ESR-neutrale begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is lager uitgevallen dan gepland.

QD0-1QCE4FD-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Volgens art. 90bis van het Bosdecreet kan slechts in welbepaalde gevallen een omgevingsvergunning tot ontbossing worden verleend. De ontbosser moet hier echter voor compenseren op één van de volgende wijzen: in natura (door een compenserende bebossing), door storting van een bosbehoudsbijdrage in het Bossencompensatiefonds (BCF) of door een combinatie van beide. In het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing wordt het bedrag van de bosbehoudsbijdrage bepaald. Het is noodzakelijk dat de financiële middelen die gegenereerd worden door deze bosbehoudsbijdrage ook daadwerkelijk worden aangewend om nieuwe bebossingsprojecten te financieren. Deze middelen worden als volgt besteed:

- Projectoproep voor integrale bebossingsprojecten door privépartners
- Toelage aan de Vlaamse Landmaatschappij voor de aankopen ten behoeve van compenserende bebossing.
- Aankopen in het kader van bebossing door het ANB.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FD-WT en QD0-1QCE4FD-PA) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFD-OW, QD0-9QCETFD-OP en QD0-9QCETFD-OI).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	7.804	6.669	6.669	7.804	19.453	12.396

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is conform de effectief ontvangen vorderingen binnen het Fonds. Ook de grondoverdrachten vanuit grondenbank Vinderhoutse bossen worden op dit artikel technisch aferekend. In 2023 vonden er echter geen grondoverdrachten vanuit VLM plaats. Het saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QD0-1QCE4FE-LO – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die worden gefinancierd via het Jachtfonds.

Voor het Jachtfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FE-WT en QD0-1QCE4FE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFE-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						

	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	710	659	351	710	661	353

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK van respectievelijk 361 keuro en 359 keuro ligt lager dan het toegewezen gedeelte van de ontvangsten van ontvangstenartikel QD0-9QCETFE-OW. Het saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QD0-1QCE4FE-WT – EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
 - o de organisatie van jachtexamens;
 - o het uitreiken van een jachtverlof;
 - o het uitreiken van een jachtvergunning;
 - o de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
 - o het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

Voor het Jachtfonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCE4FE-WT en QD0-1QCE4FE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QD0-9QCETFE-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU

Uitgaven	1.678	3.579	2.327	1.528	5.103	2.227
-----------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering VAK op dit artikel is conform het toegewezen gedeelte van de ontvangsten van het ontvangstenartikel QD0-9QCETFE-OW. De begrotingsuitvoering VAK is hoger dan verwacht door de opstart van het everzwijnteam. Het saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QC0-1QCE4FG-WT – WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit Fonds worden de vaste werkingskosten die het INBO maakt voor het Eigen Vermogen INBO doorgerekend (o.a. energiekosten, kosten aan gebouwen en terreinen, ...).

Voor het Fonds van INBO zijn de geraamde uitgaven (artikel QC0-1QCE4FG-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikel QC0-9QCETFG-OW).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	25	189	46	25	189	46

Inhoudelijke toelichting:

De vaste werkingskosten die het INBO in 2023 gemaakt heeft voor het EV INBO werden in 2023 grotendeels via onderlinge facturatie gecompenseerd, in plaats van via dit begrotingsfonds.

QD0-1QCE5FY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden vanuit ANB budgetten toegekend aan VLM ten behoeve van uitgaven voor natuurinrichting.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	3.603	3.530	3.530	3.530	3.530	3.530

Inhoudelijke toelichting:

De vastleggingsmachtiging werd in 2023 volledig benut ten bedrage van 3.530 keuro.

8.2.2 DAB's

Ontvangsten

QDX-2QCEAFA-OP – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Naar aanleiding van een opmerking van het Rekenhof werd de aanrekeningswijze voor grondenbanken aangepast vanaf BO2020. De grondenbank SIGMA, Rivierherstel Leie en Natuurdoelen worden niet betoelaagd maar ANB verleent voorschotten voor het dragen van de kosten en voor de verwerving van gronden in deze grondenbanken. De kosten en opbrengsten en de verwerving van de gronden door ANB worden beschouwd als de terugbetaling van de bevoorschotting.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	11.165	0	0
1e BA-JR	11.165	0	0
BU	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

In 2023 was geraamd dat er 11.165k euro aan overdrachten van gronden en doorrekening van kosten zou plaatsvinden. Na technische analyse in samenspraak met dFB werd er beslist om geen grondoverdrachten en doorrekening van kosten te laten plaatsvinden in 2023.

QDX-2QCEAFA-OW – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat enerzijds een aantal diverse ontvangsten, die moeilijk vooraf geraamd kunnen worden en waarvan vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Deze ontvangsten betreffen de occasionele vervreemding van onroerende goederen en de verkoop na afschrijving van investeringsgoederen die aangekocht zijn met middelen van het MINA-fonds.

Anderzijds worden op dit artikel naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM vanaf 2020 ook de opbrengsten geboekt die voortvloeien uit het beheer van gronden die door VLM gekocht werden in het kader van de grondenbanken van ANB.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)			
2023	AO	TO	LO
1e BA	89	0	0
1e BA-JR	89	0	0
BU	752	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De opvallend hoge begrotingsuitvoering op dit artikel wordt in hoofdzaak verklaard door de eenmalige verkoop van materiaal, gronden en andere activa. Bovendien werden er in 2023 heel wat subsidievoorschotten teruggevorderd omdat de gesubsidieerde projecten niet of niet volledig uitgevoerd werden.

Uitgaven

QDX-3QCE2FA-PA – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd eveneens bij BO 2020 opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de (ESR-neutrale) betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor grondenbanken die gefinancierd worden via het Minafonds.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	4.000	8.600	8.600	4.000	8.600	8.600

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is hierbij na de herverdelingen optimaal verlopen. Initieel werd een jaarlijkse bevoorschotting voorzien van de

grondenbanken voor een totaal bedrag van 4.000k euro. Vanuit de provisie Vlaams Adaptatieplan (VAP) werd 4.600k euro voorzien om in te zetten in de grondenbank SIGMA.

QDX-3QCE2FA-WT – WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de middelen van Natuur en Bos op het Minafonds. De middelen worden in hoofdzaak aangewend voor de uitgaven op het vlak van biodiversiteitsbeleid, voor beleidsvoorbereiding en voor de aankoop, inrichting en het beheer van het patrimonium van het ANB. Dit onder meer in functie van de realisatie van de Europese natuurdoelen die, in uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn, op 23 april 2014 door de Vlaamse Regering definitief zijn goedgekeurd.

De taakstelling van Europese natuurdoelen die aan het ANB toegemeten zijn, stelt het ANB voor een grote uitdaging. Voor de realisatie van de nodige maatregelen voor het behoud en de versterking van de Europese en Vlaams beschermde habitats en soorten is een behoorlijke financiële inspanning nodig. Een eerste stap naar de realisatie was het focussen van het beheer en de inrichting, waar mogelijk, op de implementatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Er werd over een tijdsspanne van 10 jaar een evolutie afgelegd van algemeen beheer en inrichting in functie van het verhogen van de biodiversiteit naar beheer en inrichting gericht op de realisatie van de Europese natuurdoelen en het behoud en de bescherming van regionaal belangrijke natuur, waaronder Vlaams prioritaire soorten. Concreet wordt voor de uitgaven op de betreffende begrotingsartikels het percentage van de werkings- en investeringskredieten van het ANB dat gaat naar werken in uitvoering van de instandhoudingsdoelstellingen systematisch opgetrokken. Eenzelfde heroriëntering van de bestaande kredieten, resulterend in een verhoging van de middelen die ingezet worden voor de concrete realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt ook van de partners gevraagd. Concreet worden zowel de kredieten voor aankoop, inrichting en beheer als de subsidies voor terreinbeherende verenigingen en andere initiatiefnemers waar mogelijk en nodig geheroriënteerd naar en gefocust op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.

Daarnaast is er ook het geactualiseerde Sigmaplan, dat een onderdeel is van de Ontwikkelingsschets 2010 (langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium). Vanuit de vaststelling dat op de Zee- en Westerschelde inrichtingswerken met impact op Speciale Beschermingszones nodig zijn voor toegankelijkheid van de Antwerpse haven en veiligheid, is beslist op diverse niveaus dat ook een stevig natuurlaanpak als mitigatie nodig was. De langetermijnvisie voorziet daarom in een piste naar een gunstige staat van zowel de toegankelijkheid, de veiligheid als van de natuurlijkheid tegen 2030. De realisaties binnen het project geven invulling aan de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen zoals voorzien in het regeerakkoord en ook hoger aangehaald. De degelijkheid van deze aanpak werd door Europa al erkend. Deze werkwijze bood ook de mogelijkheid om over langere termijn voor sectoren als landbouw en plattelandsrecreatie duidelijkheid te brengen i.v.m. de verwachte evoluties qua grondinname en om daarbij een passend flankerend beleid op te maken.

Daarnaast wordt er verder ingezet op een verbetering van de beleving en de toegankelijkheid van groene domeinen en de realisatie van multifunctionele stadsbossen. Deze taak wordt zowel opgenomen door het Agentschap voor Natuur en Bos zelf als door de subsidies die worden toegekend vanuit dit begrotingsartikel. De uitbreiding van de te beheren oppervlakte en ook de taakstelling inzake realisatie van een duurzame instandhouding leggen extra druk op de budgetten voor het uitvoeren van werken, waardoor derhalve door het ANB continu ingezet wordt op efficiëntiewinsten.

Naast de bestedingen vernoemd in bovenstaande tekst, wordt het budget binnen dit begrotingsartikel onder andere besteed aan de volgende doelstellingen:

- Het beleid inzake groenjobs is decretaal en bij Besluit van de Vlaamse Regering en Ministerieel Besluit geregeld. Vanuit de natuursector (natuurverenigingen, terreinbeherende verenigingen, bosgroepen, regionale landschappen, maar ook lokale besturen die natuurgebied bezitten) bestaat een belangrijke behoefte aan kwaliteitsvol natuur- en bosbeheer. Omdat dergelijke ecologisch waardevolle werken vaak arbeidsintensief en vanuit louter (micro-)economisch perspectief verlieslatend zijn, én de beheerders over onvoldoende eigen middelen beschikken om zelf de werken te laten uitvoeren, heeft het beleid ervoor gekozen om deze actoren geldelijk te ondersteunen door subsidies in het leven te roepen die ertoe strekken dergelijke werken financieel mogelijk te maken.
- Het Regeerakkoord 2020-2024 voorziet de uitbreiding van de gebieden onder effectief natuurbeheer (erkende, Vlaamse of bosreservaten, andere natuurgebieden onder vergelijkbaar beheerplan). Eén manier om dit te realiseren betreft de subsidiëring van de verwerving van percelen door derden met als doel ze te laten erkennen als reservaat. Volgens het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2014 tot regeling van het Vlaams Natura 2000-programma, de managementplannen Natura 2000, de zoekzones en de actiegebieden voor de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor Europees te beschermen soorten en habitats moet minstens 75% van dit krediet aangewend worden voor het instandhoudingsbeleid. Het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu vormt de rechtsgrond voor het aankoopbeleid van natuurgebieden.
- De realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen veronderstelt een forse investering in inrichtingswerken: afgraven, ontbossen, bosvorming, hermeanderen, baggeren, exoten bestrijden, ... Een aantal van deze werken zal via grootschalige natuurinrichtingsprojecten moeten verlopen. Maar er zijn ook tal van kleine inrichtingen noodzakelijk die snel en op maat afgesproken kunnen worden. Er wordt hiervoor door het ANB maximaal ingezet op samenwerking met partners. Naast de interne integratie in het beleid van andere entiteiten, zijn deze samenwerking en partnerschappen met lokale actoren essentieel om de planvorming op Vlaams niveau inzake instandhoudingsdoelstellingen en soortenbescherming te laten resulteren in effectieve realisaties op terrein. Er wordt hierbij sterk ingezet op de projectmatige ondersteuning van alle partners in het natuurbeleid, zoals vzw's, bosgroepen, regionale landschappen en private personen voor beheer- en inrichtingswerken met het oog op de realisatie van de IHD.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	113.479	215.466	206.950	125.166	209.608	178.269

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na de herverdelingen quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023. De schijnbare onderbenutting in VAK (10 miljoen euro) is te koppelen aan het technische budget voor de aankopen van gronden van uit de grondenbanken VLM.

Meer concreet werden de middelen in 2023 als volgt vastgelegd:

- 34,9 miljoen euro van de middelen Vlaams Adaptatieplan (VAP) werden ingezet voor de aankoop en inrichting van gronden, aankoopsubsidies, SIGMA-projecten en andere Blue Deal-projecten
- 49 miljoen euro van de middelen beschikbaar op de provisie programmatorische aanpak Stikstof (PAS) werden ingezet voor de aankoop en inrichting en het verlenen van aankoopsubsidies om de gevolgen van klimaatveranderingen aan te pakken.
- 9,1 miljoen euro voor studies, onderzoek en projectwerking IT;
- 16,1 miljoen euro voor beheerwerken van de terreinen van ANB;
- 4,7 miljoen euro voor werkingsmiddelen in functie van het terreinbeheer;
- 1,4 miljoen euro voor ondersteuning van groenjobs;
- 15,4 miljoen euro voor beheersubsidies in functie van GBN (incl erkende reservaten); onthaalpoorten; vogelopvangcentra; ecologische bosfunctie en openstelling bos;
- 15,3 miljoen euro voor aankopen ANB in functie van o.m. bosuitbreiding en IHD;
- 18,4 miljoen euro voor aankoopsubsidies partners;
- 10 miljoen euro voor subsidies partners inclusief PSN, opmaak beheerplannen, restfinanciering LIFE, wolfwerende maatregelen, openstelling, soorten en nestbescherming;
- 11,6 miljoen euro voor inrichtingswerken terreinen ANB (excl.VAP en PAS);
- 4,3 miljoen euro voor investeringen in gebouwen in beheer van ANB;
- 14,2 miljoen euro voor investeringen in programma bosuitbreiding (o.m. bebossing terreinen ANB; bebossingsubsidies en aankoopsubsidies);
- 1,1 miljoen euro voor subsidiëringen i.h.k.v. park- en projectbureaus;
- het restbedrag van 1,5 mio werd ingezet voor een brede waaier aan kleinere uitgaven.

QBX-3QCE2FY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel wordt budget voorzien voor de aankopen door VLM binnen de lokale grondenbanken.

In het regeerakkoord en de beleidsnota Omgeving is het project "Meer bos voor Vlaanderen" opgenomen. Met dit project wordt de realisatie van 4.000 ha extra bos tegen 2024 en 10.000 ha extra bos tegen 2030 beoogd. Ten behoeve hiervan is in 2020 binnen de VLM de grondenbank 'Bebossing' opgericht. Doel van deze grondenbank is de verwerving van bebosbare gronden (te versnellen) en dit zowel via rechtstreekse aankoop als via ruil. Dit verloopt via een kapitaalstoelage aan de VLM voor het uitvoeren van de grondenbank 'Bebossing'.

Verder is er een inkomenstoelage aan de VLM voor studies in het kader van het flankerend beleid ten behoeve van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD), voor vergoedingen bedrijfsbegeleiding in het kader van het herstructureringsprogramma Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) voor rode en voor oranje bedrijven, en voor flankerende vergoedingen bij dossiers bedrijfsverplaatsing/- reconversie/-beëindiging in het kader van het herstructureringsprogramma PAS voor rode en voor oranje bedrijven.

Verder is er op dit artikel een kapitaalstoelage aan de VLM voor: het verwerven van onroerende goederen ihkv de uitvoering van de grondenbank 'IHD-flankerend beleid, de verwerving van onroerende goederen en het uitwinnen van het gebruik van onroerende goederen ihkv het herstructureringsprogramma PAS voor rode en oranje bedrijven, het verwerven van onroerende goederen ihkv de flankerende regeling voor landbouwers die nadeel ondervinden van de maatregelen voor natuurherstel in maatwerkgebieden en de gebieden uit het stikstofsaneringsplan, het uitbetalen van de stopzettings- en sloopvergoedingen ihkv de versnelde stopzettingsregeling varkenshouders conform het besluit van de Vlaamse regering van 14 juli 2023 betreffende de vrijwillige stopzetting van varkensstallen.

Via dit artikel worden ook de Relance-maatregel VV34 ("Vlaggenschipprojecten Natuurgebaseerde oplossingen") gefinancierd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	15.336	40.720	40.720	14.702	29.702	24.075

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is na doorvoering van de herverdelingen optimaal verlopen.

In het kader van de grondenbank 'Bebossing' werd er in 2023 een vastlegging van 3.340 keuro gerealiseerd en 3.267 keuro vereffend ten behoeve van het verwerven van gronden.

Er werd een vastlegging gerealiseerd van 1.670 keuro en een vereffeningsbudget opgevraagd van 1.166 keuro gebaseerd op de in 2023 gerealiseerde uitgaven voor bedrijfsbegeleiding en studies ikv. IHD-PAS (240 keuro) en voor flankerende PAS-vergoedingen ikv. herstructureringsprogramma PAS rood/oranje (926 keuro).

Er werd tevens een budget van 24.692 keuro vastgelegd en een vereffeningsbudget opgevraagd van 19.643 keuro. De vereffening gebeurde a rato van de netto-uitgaven die in 2023 werden gerealiseerd.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 25.000 keuro VAK en 15.000 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven Varkenscall: vergoedingen eerste schijf dossiers en Stikstofsanering: grondenbank. Dit budget werd gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AK-PR voorzien voor uitgaven ihkv PAS.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 1.484 keuro VAK herverdeeld naar dit artikel met het oog op uitgaven voor aankoop gronden. Dit budget werd gecompenseerd op begrotingsartikel QBX-3QCE2NJ-WT, QB0-1QCE2NY-IS en QBX-3QCE2NY-IS.

Er werd in de loop van 2023 via MB een budget van 1.100 keuro VAK herverdeeld van dit artikel naar begrotingsartikel QC0-1QCE2FF-WT en QDX-3QCE2FA-WT naar respectievelijk INBO voor het Biodiversiteitsportaal (440 keuro) en de Vogelatlas (35 keuro), en 625k naar ANB ter aanvulling van het VAP-budget 2023 voor VAP cluster 6.

8.2.3 Overige entiteiten onder gezag

8.2.3.1. Eigen Vermogen Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (EV INBO)

Het eigen vermogen van het INBO (EV INBO) is een aparte juridische entiteit (rechtspersoon) waarmee projecten worden uitgevoerd, die met externe middelen gefinancierd worden. Het voornaamste doel van het EVINBO is om het INBO-onderzoek aan te vullen voor zover rechtstreeks toegewezen publieke middelen niet volstaan voor een volwaardig en toekomstgericht onderzoek. Het biedt de mogelijkheid om in te gaan op nieuwe onderzoeksthema's die onmiddellijk of op (middel)lange termijn beleidsrelevant zijn, uiteraard met de belangrijke beperking dat er daarvoor ook externe financiering gevonden moet worden via onderzoeksopdrachten, internationale calls, doctoraatsonderzoek en dergelijke meer.

Ook voor EV INBO, blijft de relevantie voor het biodiversiteitsbeleid een fundamentele voorwaarde voor het verrichten van onderzoek. Het EV INBO voert opdrachten uit voor een breed spectrum aan klanten, zoals Vlaamse en lokale overheden, de FOD Wetenschapsbeleid (Belspo), universiteiten, natuur- en bosorganisaties, landbouw, jacht, visserij. Ook Europa is één van de geregelde opdrachtgevers, met in het recente verleden onder meer FP6-, FP7-, LifeWatch-, Horizon2020-, Horizon-Europe, Interreg-, LIFE+-projecten. De via deze projecten opgebouwde internationale wetenschappelijke samenwerkingen versterken het imago van het INBO en laten het toe zijn netwerk te onderhouden en uit te breiden. Ze creëren kansen voor data-uitwisseling, het delen van ervaring en kennis, en de ontwikkeling van Europese monitoringfaciliteiten. Jonge wetenschappers doen vaak hun eerste ervaring op in een project van het Eigen Vermogen, waarna ze hun carrière verder ontwikkelen bij het INBO zelf, bij andere agentschappen van de Vlaamse overheid of bij buitenlandse onderzoeksinstellingen. Het EV INBO heeft, mits beschikbaarheid van langdurige (> 4 jaar) externe financiering ook de mogelijkheid om doctoraatsbursalen aan te trekken voor het uitvoeren van

vernieuwend wetenschappelijk onderzoek gericht op beleidsimplementatie. In 2023 werd er tenslotte een begrotingsartikel opgericht bij het Departement Omgeving waar begrotingsmiddelen kunnen voorzien worden voor nieuwe en/of tijdelijke opdrachten voor het EV INBO.

De via externe middelen gefinancierde EV INBO-medewerkers zijn volledig geïntegreerd in de ondersteunings- en onderzoeksteams van het INBO.

Het EV INBO oefent haar activiteiten uit onder de ISE Natuur en biodiversiteit (QF).

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Ontvangsten

Het overgedragen saldo bedraagt 4.265 keuro, dit cijfer komt overeen met de overdracht van het ESR-saldo van de uitvoering van 2022.

Het bedrag aan verkopen bedraagt 4.095 keuro. Dit is 1.999 keuro meer dan oorspronkelijk begroot was. De reden hiervoor is dat er voorzichtig begroot werd en er in realiteit meer projecten binnengehaald en gestart zijn.

Inkomsten ontvangen vanwege de Europese Unie bedragen 1.716 keuro en zijn opgenomen onder ESR 39.10. Voor 2023 lag dit 727 keuro boven het begrote bedrag van 989 keuro, dit valt te verklaren doordat er nog projecten gegund zijn die nog niet bekend waren bij de begrotingsopmaak.

Vermits het EV INBO binnen de consolidatiekring valt, moeten interrelaties met anderen binnen deze institutionele groep vermeld worden.

De inkomensoverdrachten die rechtstreeks naar het EV INBO-begrotingsartikel bij het Departement omgeving komen en via toelages aan EV INBO ter beschikking worden gesteld zijn opgenomen onder ESR code 46.10. Voor 46.10 werd er 1.340 keuro opgenomen aan VEK-vereffeningen tegenover de begrote 3.072 keuro. Dit bedrag viel lager uit door latere opstart van de betrokken projecten, de vereffening van deze middelen wordt evenwel in 2024 verwacht.

De inkomensoverdracht van andere eenheden van de overheid wordt opgenomen binnen code 46.70. Binnen deze code vallen "Cooltree", "Lifewatch 2020", "Dissco", "Lifewatch 2021-2024", "geo4Gov" projecten. Voor deze 5 projecten werd 562 keuro ontvangen.

De inkomensoverdrachten of subsidies die het EV INBO ontving van de federale overheid dienen opgenomen te worden onder ESR code 49.40 en 38.60. In totaal werd er in 2023 454 keuro opgenomen op ESR 49.40, dit is 74 keuro minder dan begroot. Op ESR 38.60 werd er 425 keuro opgenomen, dit is 35 keuro meer dan begroot.

Uitgaven

Het over te dragen ESR-overschot van het boekjaar bedraagt 2.736 keuro. Dit betekent een intering van 1.529 keuro, hoofdzakelijk omwille van de investeringen in de renovatie van de INBO-site (gebouwen en serres) te Geraardsbergen.

De werkelijke loonkost van 6.388 keuro ligt 4% (238 keuro) hoger dan begroot. Deze verhoogde loonkost valt te verklaren door de twee indexaties van de lonen in 2023.

De werkingskosten bedragen 1.961 keuro. Deze liggen 83% (887 keuro) hoger dan begroot. Dit ligt vooral aan een aantal nieuwe projecten waar de verhouding werkingskosten tov personeelskosten hoger ligt dan gewoonlijk.

In boekjaar 2023 werd er oorspronkelijk 0 euro begroot voor de nieuwbouw van gebouwen. Er werd effectief voor 1.193 keuro gerealiseerd. Hiervan was 795 keuro voor de afwerking van de renovatie van de serre in Geraardsbergen: Voor het onderzoek naar de klimaatrobustheid van inheemse boom- en struiksoorten gebruikt INBO de serre voor de zoektocht naar geschikte soorten en genetische herkomsten voor bebossingsprojecten. Ca. 750 keuro investeringen voor de renovatie van de serre in Geraardsbergen voorzien in BO21 kenden vertraging en werden verschoven naar 2022 nadat BO22 opgemaakt was. Dit leidde tot 215 keuro meerinvesteringen in uitvoering 22 tov begroting, 535 keuro schoof verder door naar 2023. Deze 535keuro konden evenmin opgenomen worden in BO23 aangezien die begin 22 opgemaakt werd en deze zijn nu opgenomen in de uitvoering 2023.

8.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

8.2.4.1 Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCE2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze betrokken interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCE2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE F Natuur en biodiversiteit ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Toelichting op detailniveau

Er werden in de definitieve VLM-begroting 2023 voor dit ISE 48.808 keuro aan ontvangsten voorzien en 59.702 keuro VAK en 48.975 keuro VEK aan uitgaven. In 2023 werden 46.331 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 62.199 keuro VAK en 46.772 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van -441 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Uit de opname van leningen voorzag de VLM in de definitieve begroting 2023 enerzijds 4.500 keuro. Deze zijn er naar aanleiding van de toepassing van het boekingsschema dienaangaande. Het betreft de bijdrage van ANB voor grondenbankwerking voor 3.000 keuro (grondenbank Natuurdoelen, grondenbank Vinderhoutse Bossen en grondenbank Sigma) en de bijdrage van het ANB voor het uitoefenen van het voorkeurecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet voor 1.500 keuro. Vanuit een herverdeling van de provisie VAP-middelen werd ook nog 4.600 keuro ontvangsten geraamd voor grondenbank Sigma. Deze ontvangsten werden gerealiseerd, de bevoorschotting vanuit het ANB voor grondenbanken bedroeg in uitvoering

4.090 keuro. Vanuit de effectieve afhandeling van overdracht van gronden met de partners werden ook nog 1.392 keuro aan ontvangsten gegenereerd. Deze ontvangsten waren niet geraamd.

Vanuit de activiteiten van de grondenbanken werden in de definitieve begroting 2023 in 185 keuro ontvangsten voorzien ten gevolge het doorrekenen van kosten aan het ANB. Deze zijn er naar aanleiding van het boekingschema dienaangaande. In uitvoering bedroeg het resultaat -800 keuro, vanuit de verrekening van de jaarlijkse afrekening (kosten en opbrengsten) grondenbanken met de partners. Er werden in 138 keuro ontvangsten uit pachten en vergoedingen gebruik voorzien, de realisatie bedroeg 247 keuro. Tevens werd 72 keuro ontvangen van het ANB voor het nadelig saldo Zoerselbos, niet begroot. Vanuit de provincie werd 24 keuro ontvangen als subsidie voor een goedgekeurd natuurbeheerplan. Deze ontvangst was niet begroot.

Er werd tevens voorzien in een opbrengst van 2.070 keuro ten gevolge van de overdracht van grond aan het ANB in lopende grondenbankovereenkomsten en ten gevolge het uitoefenen van het voorkooprecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet. Deze zijn er vanuit de toepassing van het boekingschema dienaangaande. De geraamde opbrengst uit de verkoop van gronden is 3.350 keuro. De totale uitvoering op voorgaande bedroeg in totaliteit 9.101 keuro. In de natuurinrichtingsactiviteiten werden 733 keuro inkomsten verwacht als recuperatiebijdragen vanuit Europa in inrichtingswerken, deze werden niet gerealiseerd).

Via begrotingsartikel QD0-1QCE5FY-IS werd vanuit het ANB via een toelage een vastleggingsmachtiging van 3.603 keuro voorzien en een VEK of inkomst van 3.530 keuro werd voorzien voor de afhandeling van investeringsprojecten inzake natuurinrichting. 3.530 keuro werd ook ontvangen in uitvoering.

Via begrotingsartikel QBX-3QCE2FY-IS, een toelage aan de VLM voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS) werd na herverdelingen 1.670 keuro inkomst voorzien. Dit artikel omvat het budget voor de uitvoering van een aantal maatregelen die zijn goedgekeurd in kader van het herstructureringsprogramma PAS – rode en oranje bedrijven. Meer concreet wordt het budget aangewend voor de uitbetaling van studies en vergoedingen bij de inzet van volgende maatregelen: bedrijfsverplaatsing, bedrijfsreconversie, bedrijfsbeëindiging en bedrijfsbegeleiding. De ontvangst bedroeg effectief 1.166 keuro.

Via begrotingsartikel QBX-3QCE2FY-IS, een toelage aan de VLM voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS) werd na herverdelingen (o.a. 15.000 keuro VEK vanuit de PAS-provisie voor de varkenscall en grondenbank stokstofsanering) 24.692 keuro inkomst voorzien. Dit artikel omvat het budget voor enerzijds de aankoop van ruilgronden voor landbouwers die worden getroffen door de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en anderzijds de aankoop, inclusief de eventuele eigenaarstoelag en wijkersstimulus, van gronden en gebouwen in het kader van het herstructureringsprogramma PAS rode en oranje bedrijven. Er werden uiteindelijk 19.643 keuro aan ontvangsten gerealiseerd.

Via begrotingsartikel QBX-3QCE2FY-IS werd tevens voorzien in een ontvangst van 3.340 keuro voor grondverwerving voor grondenbank bosuitbreiding. Er werd 3.266 keuro gerealiseerd.

Vanuit de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbankwerking werd in uitvoering bij de afhandeling van grondoverdrachten en de afrekening van

kosten en opbrengsten met de partners voor 5.541 keuro VAK en VEK gerealiseerd (terugbetaling van voorschotten). Deze waren voor 2.607 keuro VAK en VEK in de definitieve begroting 2023 voorzien.

Uitgaven

De definitief begrote uitgaven 2023 bestaan verder uit 53.492 keuro VAK en 42.838 keuro VEK. Het betreft budgetten voor studies, de doorrekening van opbrengsten aan het ANB ihkv grondenbankwerking en onroerende voorheffing (225 keuro VAK en 1.178 keuro VEK); vergoedingen in bedrijfsbegeleiding in het kader van het flankerend beleid IHD-PAS en de varkenscall (20.263 keuro VAK en 9.142 keuro VEK); grondaankopen en aanverwante kosten (32.213 keuro VAK en VEK) en voor water- en wegenbouwkundige inrichtingswerken (791 keuro VAK en 305 keuro VEK). De uiteindelijke uitvoering betreft 53.054 keuro VAK en 37.876 keuro VEK, respectievelijk voor de budgetten voor studies, de doorrekening van opbrengsten aan het ANB ihkv grondenbankwerking en onroerende voorheffing (538 keuro VAK en 879 keuro VEK); vergoedingen in bedrijfsbegeleiding in het kader van het flankerend beleid IHD-PAS en de varkenscall (17.802 keuro VAK en 3.060 keuro VEK); grondaankopen en aanverwante kosten (34.157 keuro VAK en 33.676 VEK) en voor water- en wegenbouwkundige inrichtingswerken (557 keuro VAK en 261 keuro VEK).

Vanuit het uit 2022 verkregen belast saldo van relance-middelen werden in 2023 nog volgende uitgaven aangerekend, zonder dat hier in 2023 een specifiek budget tegenover stond. 1 keuro VAK en 65 keuro VEK voor relance-budget 34: vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen en 99 keuro VEK voor relance-budget 36: natte natuur.

Vanuit de toegekende machtiging waren voor 3.603 keuro VAK en 3.530 keuro VEK kredieten voorzien voor natuurinrichtingswerken. In VAK werden deze volledig uitgevoerd, in VEK bedroeg de uiteindelijke realisatie 3.191 keuro.

9. INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT PLATTELANDSBELEID

9.1. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

Dit ISE omvat de doelstellingen, taken en budgetten die verband houden met het beleidsveld Plattelandsbeleid. De uitdagingen van het platteland situeren zich op verschillende domeinen zoals landschapsbeheer, klimaat, mobiliteit, dorpen, De uitdagingen van het platteland zijn bijgevolg interbestuurlijk en interdisciplinair.

SD 1. EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID DE PLATTELANDSUITDAGINGEN

OD 1. HET VLAAMS PLATTELANDSBELEID IS INGEBED IN HET EUROPESE PLATTELANDSBELEID

Op mijn voorstel heeft de Vlaamse Regering op 20 oktober 15 LEADER-gebieden erkend en de lokale ontwikkelingsstrategieën goedgekeurd. Met het Besluit van de Vlaamse regering tot vaststelling van de algemene erkennings-, uitvoerings- en subsidiëringvoorwaarden voor LEADER-gebieden, heb ik het kader voor de uitvoering van het LEADER-programma juridisch verankerd. Met de provincies en de Lokale Actiegroepen heb ik samenwerkingsovereenkomsten opgemaakt om de uitvoering van LEADER in goede banen te leiden. Doorheen dit proces zorg ik ervoor de toegevoegde waarde van LEADER voor de lokale gemeenschap en het belang van een kwalitatieve, logisch opgebouwde strategie te bewaken.

In uitvoering van het PDPO III heb ik 9,3 miljoen euro subsidies aan de lopende projecten uitbetaald. Met middelen van de EU faciliteit voor herstel en veerkracht (Herstelfonds), heb ik in samenwerking met de provincies een tweede oproep gelanceerd. Deze heeft geleid tot goedkeuring van 41 nieuwe projecten voor een totaal subsidiebedrag van 2,1 miljoen euro.

Via vertegenwoordiging van Vlaanderen in de Rural Pact Coordination Group, heb ik meegewerkt aan de uitvoering van de EU Long Term Vision for Rural Areas. Ik heb input gegeven voor de conclusies van de Europese Raad van landbouwministers over de Long Term Vision for Rural Areas en het Rural Pact in november 2023. Sleutelementen van deze conclusies zijn dataverzameling en kennisdeling, meer coherentie in beleid en financiering, het toetsen van beleid op de impact op het platteland en de oproep om ook op nationale/regionale beleidsniveaus een toekomstvisie en strategie voor het platteland uit te werken.

OD 2. INNOVATIEF EN DUURZAAM ONDERNEMERSCHAP IN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

Een lokaal voedselbeleid is een belangrijke hefboom in de transitie naar een duurzamer voedselsysteem. Via de deal 'lokale, regionale en provinciale voedselstrategieën' zorg ik voor de vertaling van de principes van de Vlaamse voedselstrategie, Go4Food, naar het lokale en provinciale niveau. Met de oproep Voedselregisseurs wil ik actoren stimuleren om een regierol op te nemen in een meer strategische aanpak van lokale voedselproductie en -consumptie.

Het beheer van landschappen en het valoriseren van de beheerresten vormen een belangrijke uitdaging, maar ook een kans voor het platteland. Om dit type van bio-economie op het platteland uit te bouwen, heb ik in 2023 gewerkt aan kennisuitwisseling onder meer door de organisatie van een inspiratiedag 'Van groenresten naar bouwmaterialen'. Daarnaast heb ik in 2023 ingezet op het tot stand komen van de werkagenda bio-economie met specifiek aandacht voor de positie van het platteland en landschap in de bio-economie.

OD 3. LEEFBARE EN LEVENDIGE DORPEN, VERBONDEN MET ELKAAR EN MET HET PLATTELAND

Het verbeteren van de leefbaarheid van onze dorpen en hun gemeenschappen, beslaat vele facetten. In 2023 heb ik in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting opnieuw 43 buurtinitiatieven ondersteund via de oproep 'Buurten op den Buiten'.

OD 4. LANDSCHAPSKWALITEIT EN -ONDERHOUD

Ik ben gestart met de implementatie van het houtkantenplan. Ik heb gezorgd voor de goedkeuring van 22 projecten gericht op de aanplant van nieuwe houtkanten door lokale besturen, goed voor een totaal van 34 km bijkomende houtkant. Ik heb een nieuwe oproep voor de aanleg van houtkanten in september 2023 gelanceerd. Ik heb de regionale landschappen de opdracht gegeven om de werking van de regionale houtkantencoördinatoren uit te testen binnen het kader van een pilootproject.

9.2. BUDGETTAIR KADER

Onder dit ISE Plattelandsbeleid vallen alle taken, doelstellingen en budgetten die verband houden met het beleidsveld Plattelandsbeleid.

De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- cofinanciering Vlaams Gewest voor plattelandsprojecten en leedergroepen ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen 2014 - 2020;
- subsidies platteland Plus;
- de werking van de VLM inzake plattelandsbeleid (inclusief lonen);
- de beleidsondersteunende werking van de VLM inzake plattelandsbeleid (met inbegrip van projectsubsidies).

Enkel VLM is als entiteit actief op het vlak van de ISE Plattelandsbeleid.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven en benut werden in begrotingsjaar 2023.

In het geval van ISE Plattelandsbeleid zijn er echter enkel uitgavenkredieten voorzien op de DAB Minafonds. Deze worden verder besproken onder punt 9.2.2.

PLATTELANDSBELEID, MVG excl. DAB

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
ESR-uitgaven WT, LO, PR	0	0	0	0	0	0
Toe-lagen IS	0	0	0	0	0	0
Overige LE, PA, andere	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

Niet van toepassing

9.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Niet van toepassing

9.2.2 DAB's

9.2.2.1 DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCE2GA-WT – EEN SPECIFIEK PLATTELANDSBELEID VOOR PLATTELANDSUITDAGINGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De middelen van dit begrotingsartikel worden in 2023 voor het GLB strategisch plan (opvolger van PDPO III) gebruikt.

Het Vlaams GLB Strategisch Plan (GLB SP) werd goedgekeurd door de Europese Commissie op 5 december 2022 en door de Vlaamse Regering bekrachtigd op 17 maart 2023. LEADER is een maatregel uit het GLB SP die elke lidstaat verplicht moet implementeren en toepassen, in uitvoering van artikel 92 van EU verordening 2021/2115. De Vlaamse Landmaatschappij treedt op als beheersdienst voor de maatregel LEADER.

Er worden middelen voorzien voor de voorbereidingskosten die werden gemaakt in het kader van de opmaak van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) van LEADER.

De LOS wordt ingediend door een lokale actiegroep (LAG), zij zorgen voor de opmaak en uitvoering van de lokale ontwikkelingsstrategieën (LOS).

En worden er ook middelen voorzien voor de projecten (= uitvoering LOS) die worden goedgekeurd door de Lokale Actiegroepen in het kader van LEADER.

De financiering van LEADER gebeurt gezamenlijk door Europa, Vlaanderen en de vijf provincies vanuit het ELFPO. Europa financiert 43% vanuit het ELFPO, Vlaanderen en de vijf provincies vullen dit elk met 28,5% aan.

Er zijn geen oproepen meer in het kader van Platteland Plus en bijgevolg worden er hiervoor ook geen middelen meer vastgelegd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	2.906	2.906	2.903	3.191	3.191	1.299

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Voor wat betreft de vereffening wordt enerzijds Vlaamse cofinanciering aan PDPO-projecten verstrekt die uitvoering geven aan de plattelandsmaatregelen 'Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door investeringen', 'Versterken omgevingskwaliteit en vitaliteit van het platteland door samenwerking', 'Plattelandsontwikkeling door samenwerking met de stedelijke omgeving' en 'Leader'.

Deze projecten werden in het verleden goedgekeurd, maar zijn nu in uitvoering. Daarnaast wordt hiermee ook de technische bijstand van de provincies en de werking van de Plaatselijke Leadergroepen ondersteund. Aan deze subsidies zijn ook Europese en provinciale subsidies gekoppeld. Een project loopt ongeveer drie jaar en hiervoor kan halfjaarlijks een declaratie ingediend worden.

Daarnaast omvat dit de uitbetaling van de gebiedsgerichte plattelandsmaatregel Platteland Plus van projecten die in het verleden werden goedgekeurd. Platteland Plus wordt uitgevoerd in samenwerking met de provincies. De Vlaamse bijdrage aan de Platteland Plus projecten wordt met deze basisallocatie gefinancierd. Deze Platteland plus projecten krijgen ook provinciale subsidies. Een project loopt ongeveer 3 jaar en hiervoor kan halfjaarlijks een declaratie ingediend worden.

Door de nieuwe werkwijze van vereffening (VCO) werd het VEK slechts gedeeltelijk gerealiseerd. De middelen werden vanuit het Minafonds wel naar het betaalorgaan bij het departement Landbouw en Visserij gestort, maar nog niet naar de begunstigde. Bij de opmaak van de begroting werd er nog niet volledig rekening gehouden met deze nieuwe werkwijze. Het is heel moeilijk in te schatten hoeveel de begunstigden zullen declareren en hoeveel de beheersdienst VLM dan zal kunnen uitbetalen. Daardoor is de VEK-realisatiegraad maar een goede 40%.

QBX-3QCE2GY-IS – VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel betreft een aanvullende toelage aan de VLM gericht op de realisatie van lokale plattelandsinitiatieven in het kader van het geïntegreerd plattelandsbeleid.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)						
	VAK			VEK		
2023	1e BA	1e BA-JR	BU	1e BA	1e BA-JR	BU
Uitgaven	1.036	1.036	1.036	1.036	1.036	1.036

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

9.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

9.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

9.2.4.1. Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken onder punt 2.2.4.1.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu, ISE G Plattelandsbeleid en ISE F Natuur en Biodiversiteit. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCE2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCE2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE G Plattelandsbeleid ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE G PLATTELANDSBELEID

Toelichting op detailniveau

Voor de uitdagingen van het plattelandsbeleid werden in de definitieve VLM-begroting 2023 1.036 keuro aan ontvangsten voorzien en 1.036 keuro VAK en VEK aan uitgaven. In 2023 werden 1.073 keuro ontvangsten gerealiseerd en gebeurden er 1.026 keuro VAK en 786 keuro VEK aan uitgaven. Dit betekent een impact van +287 keuro op het over te dragen saldo.

Ontvangsten

Via begrotingsartikel QBX-3QCE2GY-IS werd bij BA2023 in een toelage voorzien voor uitgaven in het kader van het plattelandsbeleid van 1.036 keuro VAK en VEK. De toelage werd voor dit bedrag vastgelegd en gerealiseerd als ontvangst. Er werd tevens een ontvangst geboekt van 37 keuro, uit het terugvorderen van toegekende subsidies ihkv het plattelandsfonds. Deze ontvangst werd niet begroot.

Uitgaven

Er werden bij BA2023 100 keuro VAK en VEK aan studie-uitgaven voorzien, 825 keuro VAK en VEK aan subsidies voor vzw's en 111 keuro VAK en VEK aan subsidies voor lokale besturen. Er werden 276 keuro VAK en 98 keuro VEK aan studie-uitgaven gerealiseerd, 750 keuro VAK en 614 VEK aan subsidies voor vzw's, en 74 keuro VEK aan subsidies voor lokale besturen.

VI. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD

Apparaatskredieten

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken.

**TOTAAL APPARAATSKREDIETEN – BBT OMGEVING EN NATUUR
BELEIDSDOMEIN Q – OMGEVING (PARTIM DEMIR excl. dierenwelzijn)**
(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	3.573	468	0	176.874	176.812
1e aanpassing BA-JR	3.573	468	0	192.840	193.146
BU	3.728	369	0	190.996	188.626

PROGRAMMA QA - QB0 – DEPARTEMENT OMGEVING (excl. dierenwelzijn)

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	100	376	0	78.248	78.248
1e aanpassing BA-JR	100	376	0	82.009	83.324
BU	148	365	0	81.309	82.940

PROGRAMMA QA - QC0 – INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	2.514	0	0	18.048	18.148
1e aanpassing BA-JR	2.514	0	0	18.314	18.414
BU	2.633	0	0	18.465	18.550

PROGRAMMA QA - QD0 – AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	45.333	45.333
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	46.467	47.369
BU	0	0	0	47.240	48.483

Binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn er 3 entiteiten actief met kredieten binnen het apparaatsprogramma QA van het beleidsdomein Omgeving: INBO, ANB en het Departement Omgeving.

De apparaatskredieten van ANB en INBO worden volledig meegenomen in bovenstaande tabellen. Aangezien het departement Omgeving ook actief is binnen 3 andere beleidsvelden (Energie, Klimaat, Dierenwelzijn) worden in de bovenstaande tabel enkel de apparaatskredieten die worden ingezet voor het beleidsveld Omgeving en Natuur opgenomen. Concreet betekent dit dat de apparaatskredieten die opgenomen zijn in de BBT Dierenwelzijn hier niet zijn meegenomen. De apparaatskredieten voor Energie en Klimaat zijn te verwaarlozen in dit kader.

In wat volgt, worden de apparaatskredieten onder beheer van het departement, ANB en INBO meer in detail besproken.

1.1 Departement Omgeving

Ontvangsten

QB0-9QATZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat, naast terugvorderingen bij de huidige werkgevers van personeelsleden van het departement Omgeving met verlof voor opdracht, tevens de loonbijdragen vanuit de EU in het kader van de cofinanciering van Europese projecten van het departement Omgeving.

Dit artikel is binnen hetzelfde loonfonds gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QAX4ZZ-LO.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
------	----	----	----	-----	-----

1e aanpassing BA	0	376	0	0	0
1e aanpassing BA-JR	0	376	0	0	0
BU	0	365	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De uitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

QB0-9QAEAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden kleine diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Concreet zal het bijvoorbeeld gaan over ontvangsten uit ad hoc verkopen en terugbetalingen die te linken zijn aan de apparaatsbudgetten van het departement Omgeving.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	100	0	0	0	0
1e aanpassing BA-JR	100	0	0	0	0
BU	148	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De grootste opbrengst dat op dit artikel werd geboekt heeft betrekking op de terugvordering van lonen en woon-werkverkeer i.v.m. samenwerkingsovereenkomst FOSTPLUS (142 keuro).

Uitgaven

QB0-1QAX2ZW-IS – SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel verloopt de financiering van de dotatie van het departement Omgeving aan de strategische adviesraad voor Ruimtelijke Ordening (en Onroerend Erfgoed), en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	415	415
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	418	418
BU	0	0	0	418	418

Begrotingsuitvoering:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

QB0-1QAE2ZY-IS – SAR MINARAAD**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel verloopt de werkingstoelage van het departement Omgeving aan de strategische adviesraad Minaraad, en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	1.285	1.285
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	1.294	1.294
BU	0	0	0	1.294	1.294

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

QB0-1QAX2ZZ-LO – LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het departement Omgeving voor de activiteiten van het departement binnen de beleidsvelden Omgeving en Natuur en Dierenwelzijn.

Het totaal voorziene budget op dit artikel bedraagt 72.294 keuro VAK en 72.305 keuro VEK bij BA 2023. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen beleidsveld DWZ dat buiten de scope van deze voorliggende BBT vallen, en deze uitgaven (2.511 keuro) worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn.

In de volgende tabel wordt dus enkel het restbudget besproken dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	68.614	68.614
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	69.783	69.794
BU	0	0	0	69.710	67.283

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is, in combinatie gezien met artikel QB0-1QCE2OA-LO (zie toelichting), quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BA2023.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 205 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in verband met de index. Daarnaast werd er in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 964 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel in verband met het sectoraal akkoord. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

QB0-1QAX4ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van de uitgavenzijde van een loonfonds en vanuit dit artikel worden de lonen betaald van de personeelsleden die ingezet worden ter uitvoering van door de EU gefinancierde projecten.

Dit uitgavenartikel is binnen het loonfonds gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAETZZ-OW.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	376	376
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	2.955	2.955
BU	0	0	0	-59	-58

Inhoudelijke toelichting:

Ten gevolge van de instructies van dFB dienen de EU-subsidies voor lonen van de 'reguliere' loonuitgaven afgetrokken te worden. De totale uitgaven op dit VRK bedroegen 175 keuro, maar hier moesten nog 233 keuro aan subsidies worden afgetrokken. Dit heeft geleid tot een schijnbaar negatieve uitvoering.

QB0-1QAX2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het departement Omgeving (werking, investeringen en IT) gefinancierd voor de activiteiten van het departement binnen de beleidsvelden Omgeving en Natuur en Dierenwelzijn.

Via dit artikel worden ook de Relance-maatregel VV31 ("Groenblauwe infrastructuur – bebouwde omgeving") en VV32 ("Innovatieve projecten circulair watergebruik en uitrol slimme meetnetten") gefinancierd.

Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen het beleidsveld Dierenwelzijn dat buiten de scope van deze voorliggende BBT vallen, en deze uitgaven worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT's voor het beleidsveld Dierenwelzijn (228 keuro).

In de volgende tabel wordt dus enkel het restbudget besproken dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	7.558	7.558
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	7.558	8.863
BU	0	0	0	7.453	8.826

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is quasi optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Relanceplan Vlaamse Veerkracht, gecompenseerd op provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR:

Er werd 405 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel waarvan 85 keuro VEK ingezet werd ter financiering van de Relance-maatregel VV31 ("Groenblauwe infrastructuur – bebouwde omgeving") en 320 keuro VEK ter financiering van VV32 ("Innovatieve projecten – circulair watergebruik").

Er werd in 2023 via MB 900 keuro VEK herverdeeld naar dit artikel ter financiering van VEK-tekorten vanuit QB0-1QCE2OA-WT.

1.2. Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO)

Ontvangsten

QC0-9QAEAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgenomen om tegemoet te komen aan de normen aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	2.514	0	0	0	0
1e aanpassing BA-JR	2.514	0	0	0	0
BU	2.633	0	0	0	0

Inhoudelijke toelichting:

De ontvangsten op dit artikel zijn iets hoger uitgevallen dan initieel begroot bij de opmaak van de BA 2023, omdat in 2023 extra medewerkers die wetenschappelijk werk uitvoeren, konden worden toegevoegd aan de lijst met personeelsleden waarvoor we een recuperatie van bedrijfsvoorheffing ontvangen.

Uitgaven

QC0-1QAE2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	16.296	16.296
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	16.362	16.416
BU	0	0	0	16.513	16.568

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK en VEK op dit artikel ligt iets hoger dan de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023. Er werd een anomalie van 151 keuro VAK en 152 keuro VEK opgeladen naar aanleiding van het juist zetten van de niet-opgenomen vakantiedagen van onze werknemers.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 47 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van de overschrijding van de spilindex op de lonen, loonsubsidies en sociale uitkeringen. Dit budget werd gecompenseerd op het provisieartikel CB0-1CBG2AB-PR onder het beheer van Financiën en Begroting.

Er werd in de loop van 2023 via beslissing van de Vlaamse Regering een budget van 219 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel met het oog op het honoreren van de budgettaire impact van het Sectoraal Akkoord. Dit budget werd eveneens gecompenseerd op het provisieartikel SG0-1SKC2TG-PR.

Er werd in 2022 via MB een budget van 200 keuro VAK/VEK herverdeeld vanuit dit artikel met het oog op het kunnen uitvoeren van noodzakelijke werkingsuitgaven. Dit budget werd gecompenseerd naar artikel QC0-1QAE2ZZ-WT.

QC0-1QAE2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Vanuit dit artikel worden de algemene werkings- en investeringsuitgaven van het INBO gefinancierd.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	1.752	1.852
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	1.952	1.998
BU	0	0	0	1.952	1.982

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering op dit artikel is na de herverdelingen optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO 2023.

Er werd in het najaar van 2023 via MB een budget van 200 keuro VAK/VEK herverdeeld naar dit artikel vanuit het loonartikel van INBO (QC0-1QAE2ZZ-LO). INBO heeft de middelen van deze herverdeling primair ingezet voor het halen van efficiëntiewinsten op het vlak van onderzoeksinfrastructuur en IT.

1.3. Agentschap voor natuur en bos (ANB)

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QD0-1QAE2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB).

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	41.066	41.066
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	42.160	42.160
BU	0	0	0	43.082	43.385

Inhoudelijke toelichting:

Om de begrotingsuitvoering in VAK in 2023 te kunnen doorvoeren, diende er een technische anomalie geboekt te worden. De anomalie was noodzakelijk omdat het bedrag voor de lonen, die gefinancierd worden door Europa in het kader van Europese projecten te kunnen boeken. Bovendien werden een aantal personen vanaf 2023 aangerekend naar aanleiding door het aflopen van een groot Europees project, dat geboekt werd volgens de oude werkwijze op onderstaand begrotingsfonds.

QD0-1QAE4ZZ-LO – LONEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woonwerkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die werken op projecten die gefinancierd worden door Europese subsidies.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	349	349
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	382	384
BU	0	0	0	277	278

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK is lager dan voorzien conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023 door het aflopen van een groot EU-project. Het saldo van het begrotingsfonds wordt overgedragen naar 2024.

QD0-1QAE2ZZ-WT – WERKING EN TOELAGEN**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Dit begrotingsartikel wordt aangewend voor de financiering van de algemene werkings- en investeringskosten van het Agentschap voor Natuur en Bos. Dit omvat onder andere kosten voor investeringskosten zoals meubilair en IT-infrastructuur en werkingskosten zoals kosten voor vorming, energie en telefonie.

Begrotingsuitvoering:

(duizend euro)

2023	AO	TO	LO	VAK	VEK
1e aanpassing BA	0	0	0	3.918	3.918
1e aanpassing BA-JR	0	0	0	3.925	4.825
BU	0	0	0	3.881	4.820

Inhoudelijke toelichting:

De begrotingsuitvoering in VAK op dit artikel is optimaal verlopen, en dit conform de planning toegelicht in de BBT voor BO2023.

Er werd 700k euro aan VEK herverdeeld vanuit het Minafonds om de lopende verbintenissen te kunnen vereffenen.

VII. LIJST MET AFKORTINGEN

AO	Algemene Ontvangsten
BA	Goedgekeurde begroting zoals neergelegd bij Vlaams Parlement
BA-JR	Goedgekeurde begroting inclusief herverdelingen en overdrachten, zoals opgenomen in de jaarrekening
BWK	Biologische Waarderingskaart
BBT	Beleids- en Begrotingstoelichting
BU	Begrotingsuitvoering zoals opgenomen in de jaarrekening
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DAB	Dienst met Afzonderlijk Beheer
DWZ	Dierenwelzijn
ESR	Europees Stelsel van nationale en regionale Rekeningen
IS	Interne stromen (ESR-aggregatie)
ISE	Inhoudelijk Structuurelement
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap
LE	Leningen (ESR- aggregatie)
LO	Leningontvangsten
LO	Lonen (ESR- aggregatie)
MVG	Ministerie Vlaamse Gemeenschap
OI	Ontvangsten Interne Stromen (ESR- aggregatie)
OL	Ontvangsten Leningen (ESR- aggregatie)
OP	Ontvangsten Participaties (ESR- aggregatie)
OW	Ontvangsten Werking en Toelagen (ESR- aggregatie)
PA	Participaties (ESR- aggregatie)
PR	Provisies (ESR- aggregatie)
TO	Toegewezen ontvangsten
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VAK	Vastleggingskredieten
VEK	Vereffeningskredieten
WT	Werkking en Toelagen (ESR- aggregatie)

VIII. BIJLAGE 'OVERIZCHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'

ANB

Decreet over Vlaamse Parken en algemene landschapszorg	Voorzien in een basis voor een transversaal landschapsbeleid en opgevat als een kaderdecreet. Als herkenbare exponenten van een meer geïntegreerd landschapsbeleid wordt een decretale basis voorzien voor de Vlaamse Parken. Deze bestaan uit de Nationale Parken Vlaanderen en de Landschapsparken. Tevens wordt voor deze statuten een beheersstructuur voorzien en wordt de basis gelegd voor erkenning en subsidiëring van deze structuren. Daarnaast worden de regionale landschappen uit het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu gehaald en ondergebracht in dit decretaal kader. Bovendien wordt de basis gelegd voor de toekomstige uitbreiding van het instrumentarium voor algemene landschapszorg	Afgerond Definitieve goedkeuring 31.03.2023 Bekrachtiging 09.06.2023 Publicatie 10.07.2023
--	---	--

DEPARTEMENT

Instrumentendecreet		Afgerond Bekrachtiging 26.05.2023 Publicatie BS 03.07.2023
Modernisering MER	Onderzoek van verschillende beleidsopties voor een verder doorgedreven modernisering en vereenvoudiging van milieueffectrapportage in Vlaanderen, waarbij de milieueffectrapportage naar een positief gedragen en zinvol instrument moet blijven evolueren.	Lopende: 1° principiële goedkeuring 30.06.2023 2° principiële goedkeuring 22.12.2023 3° Definitieve goedkeuring 29.03.2024 4° goedkeuring parlement 09.05.2024

<p>Wijziging omgevingsvergunningen-decreet, m.i.v. regelgeving inzake omgevingsbesluit</p>	<p>Invoering van een modulaire vergunningsprocedure, zodat afhankelijk van de inhoud en aard van de aanvraag, de nodige modules kunnen ingezet worden. Daarnaast ook invoering van het instrument van 'omgevingsbesluit'. Dit is een beslissing over een omgevingsvergunning in combinatie met een wijziging van het vigerende plan van aanleg of RUP voor een projectgebied, als vermeld in artikel 7.4.4/2 van de VCRO.</p>	<p>Lopende 1° principiële goedkeuring 14.07.2023 2° principiële goedkeuring 22.12.2023 3° definitieve goedkeuring 03.05.2024 4° goedkeuring parlement 09.05.2024</p> <p>Evaluatiestudie 'Adviesverlening in vergunningsprocessen': afgerond.</p> <p>Evaluatiestudie 'Analyse van verloop van de procedure en doorlooptijd van vergunningen': ingepland.</p>
<p>Toetreding tot het kaderdecreet Vlaamse Handhaving en opmaak implementatiedecreet</p>	<p>Stroomlijning van de Vlaamse handhavingsregels door het kaderdecreet Vlaamse handhaving te implementeren</p>	<p>Kaderdecreet Vlaamse handhaving Afgerond Bekrachtiging 14.07.2023 Publicatie BS 29.08.2023</p> <p>Implementatiedecreet Lopende 1° principiële goedkeuring 17.03.2023 2° principiële goedkeuring 30.06.2023 Definitieve goedkeuring 01.12.2024</p>
<p>Voorontwerp van decreet tot ondersteuning van omgevingsverenigingen en omgevingsprojecten</p>	<p>Basis voor een meer afgestemde en geprogrammeerde aanpak van subsidie-oproepen.</p>	<p>Lopende 1° principiële goedkeuring 28.04.2023 2° principiële goedkeuring 26.05.2023 Definitieve goedkeuring 15.12.2023</p>
<p>Wijziging van het decreet complexe projecten</p>	<p>Optimalisaties op basis van onderzoek concrete cases en de evaluatie van complexe projecten</p>	<p>Lopende 1° principiële goedkeuring 17.11.2023 Definitieve goedkeuring 23.02.2024</p>

Verzameldecreet omgeving, leefmilieu en natuur en ruimtelijke ordening	Wijziging van verschillende decreten op vlak van omgeving, leefmilieu en natuur en ruimtelijke ordening, kaderend binnen volgende beleidsdoelstellingen: heldere, transparante en duidelijke regelgeving, actuele regelgeving, een vermindering van regeldruk door het schrappen van zinloze en overbodige regels en het wegwerken van onduidelijkheden. Aanpassingen van de afvalwaterheffingen mho o.a. stimuleren van circulair watergebruik en betere toepassing van het principe vervuiler betaalt.	Lopende 1° principiële goedkeuring 18.11.2022 2° principiële goedkeuring 19.01.2024 Evaluatiestudie 'Omgevingshandhaving (algemeen + programma) via rapportering': lopend.
Decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en het decreet van 4 april 2014 betreffende de organisatie, de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, en het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, wat betreft de inplanting van windturbines		Lopende 1° principiële goedkeuring 28.04.2023 2° principiële goedkeuring 22.12.2023 Definitieve goedkeuring: 09.02.2024 Evaluatiestudie 'Evaluatie van de aangepaste planprocessen integratie mer/grup en het VCRO': lopend.
Uitwerking van een stikstofdecreet		Agendering voorontwerp van decreet voor eerste principiële goedkeuring: 14.07.2023 Ingediend als VVD: 27.07.2023 Herwerking na advies Raad van State 2.10.2023 en politiek akkoord van 14.11.2023 Aangepast voorstel ingediend in VP op 12.12.2023 Afkondiging 26.01.2024 Publicatie 22.02.2024

		Onderzoek 'Vergunningen in open ruimte': ingepland.
--	--	--

OVAM

Decreet tot instemming met het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 13 juli 2021 over de coördinatie van het beleid inzake grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen		Afgerond Definitieve goedkeuring: 14.10.2022 Bekrachtiging: 23.12.2022 Publicatie: 16.01.2023
Voorontwerp van decreet wijziging diverse bepalingen Bodemdecreet waarmee invulling wordt gegeven aan aanbevelingen parlementaire onderzoekscommissie PFAS-PFOS		Lopend 1° principiële goedkeuring 14.07.2023 2° principiële goedkeuring 10.11.2023 3° principiële goedkeuring 19.01.2024 4° goedkeuring parlement 09.05.2024
Decreet tot wijziging van het decreet van 23 december 2011 betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen wat betreft de dringende verwijdering van afvalstoffen	mogelijkheid voor de Vlaamse minister bevoegd voor het leefmilieu om in uitzonderlijke omstandigheden de onmiddellijke verwijdering te kunnen bevelen van afvalstoffen in een inrichting, ingedeeld in de voor afvalverwijdering via verbranden, meeverbranden of storten voorziene rubrieken van de indelingslijst, zoals vastgesteld door de Vlaamse regering volgens artikel 5.2.1 van het DABM.	Lopend 1° principiële goedkeuring 15.12.2023 2° principiële goedkeuring 19.01.2024 Definitieve goedkeuring 01.03.2024

<p>Ontwerp van decreet tot instemming met het Samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende het kader voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor bepaalde afvalstromen en voor zwerfvuil</p>	<p>Tweeledige doelstelling. Ten eerste wordt een interregionaal kader gecreëerd voor het beleid rond de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Dit komt ten dele in de plaats van bestaande Vlaamse reglementering omdat een interregionale aanpak juridisch robuuster is om verplichtingen op te leggen aan producenten die op nationaal niveau hun producten op de markt zetten. Hierbij worden ook 3 nieuwe producten aangewezen waarop de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid de komende jaren van toepassing wordt: textiel, meubels en luiers. Ten tweede wordt een regeling ingevoerd rond de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid voor zwerfvuil. Dit vanuit het principe dat de producenten van producten die een significante impact hebben op de zwerfvuilkosten, deze kosten moeten dragen. Dit principe ligt ook vervat in de Europese SUP (Single Use Products) richtlijn die hiermee gedeeltelijk wordt omgezet.</p>	<p>Lopend 1° principiële goedkeuring 16.12.2022 2° principiële goedkeuring 14.07.2023</p>
--	--	--

VLM

<p>Ontwerp van decreet over Vlaamse Parken en algemene landschapszorg</p> <p>Uitgewerkt door VLM voor wat betreft het aspect Landschapsparken</p>	<p>Voorzien in een basis voor een transversaal landschapsbeleid en opgevat als een kaderdecreet. Als herkenbare exponenten van een meer geïntegreerd landschapsbeleid wordt een decretale basis voorzien voor de Vlaamse Parken. Deze bestaan uit de Nationale Parken Vlaanderen en de Landschapsparken. Tevens wordt voor deze statuten een beheersstructuur voorzien en wordt de basis gelegd voor erkenning en subsidiëring van deze structuren. Daarnaast worden de regionale landschappen uit het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu gehaald en ondergebracht in dit decreetaal kader. Bovendien wordt de basis gelegd voor de toekomstige</p>	<p>Afgerond <i>Zie hoger</i></p>
---	--	--

	uitbreiding van het instrumentarium voor algemene landschapszorg	
Juridisch- technische aanpassing van het oprichtingsdecreet en de statuten van de Vlaamse Landmaatschappij met het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen (WVV), het Wetboek Economisch Recht (het WER) en de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO)	Aanpassing van het oprichtingsdecreet en de statuten aan het nieuwe wetboek van vennootschappen en verenigingen, het Wetboek Economisch Recht (het WER) en de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO)	Bepaalde bepalingen zijn reeds opgenomen in het verzameldecreet omgeving, leefmilieu en natuur en ruimtelijke ordening (zie hoger). Voor de andere bepalingen dient nog een decreet te worden voorbereid.

VMM

“Aquafindecreet” Decreet tot wijziging van artikel 10.2.3 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018, wat de sanering van afvalwater betreft		Afgerond Definitieve goedkeuring: 24.06.2022 Bekrachtiging: 21.10.2022 Publicatie: 13.01.2023
Verzameldecreet waterwetgeving 2023 decreet tot wijziging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en het decreet van 18 juli 2003	Diverse wijzigingen (beroep machtigingen weken publieke grachten, opname hemel- en droogteplannen, handhaving actoren waterketen, wijziging Vlaamse codex RO)	Lopend 1° principiële goedkeuring 13.10.2023 2° principiële goedkeuring 01.12.2023 Definitieve goedkeuring 23.02.2024

betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018		
Blue Deal-decreet	Overkoepelende systeemaanpak waarbij elke Vlaamse Regering de gewenste doelstellingen en concrete maatregelen vastlegt omtrent het inperken van risico's op zowel droogte als overstromingen, als waterkwaliteit, en de nodige middelen voorziet voor realisatie.	Afgerond Definitief 12.12.2023 Bekrachtiging 01.03.2024 Publicatie 15.03.2024
Programmadecreet 2024	Diverse wijzigingen heffingsregeling mho vereenvoudiging, betere toepassing vervuiler betaalt en stimulering circulair gebruik water	Afgerond Bekrachtiging 22.12.2023 Publicatie 29.12.2023
Decreet aanpak emissiefraude	GDPR-kader monitoring emissiefraude	Lopende 1° principiële goedkeuring 19.01.2024

IX. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE RESOLUTIES EN MOTIES VAN HET VLAAMS PARLEMENT'

Er werden geen moties of resoluties aangenomen met betrekking tot het beleidsveld omgeving en natuur.

X. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE AANBEVELINGEN VAN HET REKENHOF'

Identificatie Rekenhofrapport		9 maart 2022			
Voorkomen van schade in overstromingsgevoelige gebieden					
Aanbeveling 1 – Het beleidsplan Ruimte Vlaanderen vaststellen					
Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status In te vullen met: - "Gepland" ³ - "In uitvoering" - "Uitgevoerd"	Toelichting bij de status ⁴		
<i>Het beleidsplan Ruimte Vlaanderen krijgt verder vorm, in de eerste plaats d.m.v. decretale initiatieven zoals het instrumentendecreet, het decreet woonreservegebieden (beiden in behandeling in het Vlaams Parlement) en het verzameldecreet Omgeving (eerste principiële goedkeuring op 18/11/2022). Deze drie decreten samen zorgen ervoor dat de beleidsvoornemens uit de strategische visie van het beleidsplan Ruimte Vlaanderen op een juridisch robuuste manier kunnen gerealiseerd worden en nog deze legislatuur kunnen worden doorvertaald in concrete beleidskaders</i>	geen beleidskaders meer gepland deze legislatuur + wachten op advies Raad van State bij het verzameldecreet	Deels in uitvoering/ deels stopgezet	Doorvertaling van het BRV in beleidskaders niet meer voorzien in deze legislatuur		
Aanbeveling 2 – 2. Concrete en tijdsgebonden tussentijdse doelstellingen opnemen in het maatregelenprogramma ter uitvoering van de Overstromingsrichtlijn					

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
<i>De afspraken om invulling te geven aan concrete en tijdsgebonden doelstellingen worden gemaakt in navolging van het advies 'Weerbaar Waterland'</i>	In uitvoering	Lopende	Studieopdracht is opgestart om de doelstellingen te bepalen in uitvoering van het advies Weerbaar Waterland. De Vlaamse Waterweg, VMM en het departement MOW sloten hiervoor een samenwerkingsovereenkomst af. De uitvoering van de opdracht is begin 2024 gestart.

Aanbeveling 3 – Ervoor zorgen dat de herbestemmingsopdracht in de signaalgebieden wordt uitgevoerd door WORG's vast te stellen en lokale besturen aan te sporen een RUP op te maken

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
<i>De Vlaamse Regering heeft het voornemen voor de herbestemmen van de signaalgebieden en aanduiden van de WORG's opnieuw bevestigd in het Vlaams Klimaatadaptatieplan. Van zodra de Vlaamse Regering het instrumentendecreet definitief kan bekrachtigen, zal ik hier meteen de nodige stappen voor ondernemen, zodat ook hier deze legislatuur nog gebieden effectief kunnen worden aangeduid als WORG</i>	Definitieve aanduidingen afgerond voor de zomer van 2024	In uitvoering	Alle geplande voorlopige aanduidingen zijn goedgekeurd door de Vlaamse Regering, de openbare onderzoeken zijn afgerond en de dossiers worden voorbereid voor definitieve aanduiding

Aanbeveling 4 – Voldoende sturend optreden bij de voorgenomen vergoedingsregeling bij ruimtelijke herbestemmingen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
<i>De concrete vergoedingsregeling verder vorm door middel van een uitvoeringsbesluit bij het instrumentendecreet</i>	Uitgevoerd 22/3/2024	Uitgevoerd	De Vlaamse Regering keurde op 22 maart 2024 uit uitvoeringsbesluit met nadere regels over de vergoedingsregelingen en de koopplichten definitief goed.

Aanbeveling 5 – De watertoetskaarten klimaatrobuuster maken door meer rekening te houden met het verwachte, toekomstige klimaat

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
<i>Op 25/11/2022 keurde de Vlaamse Regering diverse besluiten die verband houden met de watertoetsprocedure en de informatieverplichting uit de artikelen 1.3.1.1 en 1.3.3.3.2 van het decreet integraal waterbeleid definitief goed. Deze beslissing bevat aangepaste, geactualiseerde overstromingskaarten die rekening houden met zowel de meest accurate modelgegevens, als met klimaatscenario's. Het gewijzigde besluit treedt in werking op 01/01/2023</i>	Uitgevoerd	Uitgevoerd	In voege sinds 1/1/2023 Deskundigen overstromingsattest kregen opleiding in Q1 2023 en zijn gestart

Aanbeveling 6 – Overwegen of geen bijkomende signaalgebieden moeten worden aangeduid in het licht van de nieuwe overstromingsmodellen en uitgangspunten voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
	Nog gepland	niet Nog niet gestart	De Vlaamse Regering maakt eerst en vooral werk van de noodzakelijke herbestemmingen van de bestaande signaalgebieden alvorens nieuwe te overwegen

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS – AGENDA 2030 VAN DE VERENIGDE NATIES: IMPLEMENTATIE, OPVOLGING EN RAPPORTERING DOOR DE OVERHEDEN IN BELGIE (PREPARDNESS REVIEW)

De implementatie, opvolging en rapportering van de 'Sustainable Development Goals – Agenda 2030 van de Verenigde Naties' behoren in Vlaanderen tot het beleidsveld 'ondersteuning Vlaamse Regering' en tot de bevoegdheid van de Minister-president. Deze reactie op de aanbevelingen van het Rekenhof werd dan ook opgesteld met medewerking van de diensten van de Minister-president.

Aanbeveling 1 – De Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO) moet opnieuw haar coördinerende rol opnemen en zorgen voor een verdere internationale rapportering via een bijgewerkte National Voluntary Review

Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status In te vullen met: - “Gepland” ³ - “In uitvoering” - “Uitgevoerd”	Toelichting bij de status ⁴
Het hervatten van de IMCDO staat als actie opgenomen in de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling (VSDO4) die in november 2021 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. In januari 2022 nam de Vlaams minister-president Jambon initiatief om de IMCDO terug op te starten en in mei 2022 stond een eerste bijeenkomst gepland. Het voorzitterschap van de IMCDO rust bij Vlaanderen. Tijdens de IMCDO zal beslist worden welke entiteit (deelregering) de coördinerende entiteit zal worden voor de Voluntary National Review van België.	Mei 2022	Opgestart	

Aanbeveling 2 – De IMCDO moet de Nationale Strategie uit 2017 op basis van een geactualiseerde behoeftenanalyse en met behulp van een stakeholdersparticipatie herevalueren. Zij dient na te gaan in welke mate de samenwerkingswerven zijn uitgevoerd en in welke mate ze verder kunnen dienen als referentiekader voor initiatieven rond duurzame ontwikkeling. Daarbij moet ze concrete en becijferde doelstellingen vastleggen, gebaseerd op Agenda 2030

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
De focus van de IMCDO zal in eerste instantie (2022/2023) het opstellen van een VNR zijn (Voluntary National Review), wat een zeer intensieve opdracht is. Een mogelijk nationale strategie zal pas vanaf eind 2023 opgenomen kunnen worden.		Nog niet opgestart	

Aanbeveling 3 – Het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) moet, op basis van bestaande internationale lijsten, indicatoren uitwerken die alle aspecten van de SDG's omvatten. Bij het

¹ Het gaat zowel om acties die al gerealiseerd zijn, als om acties die nog (gedeeltelijk) uitgevoerd moeten worden. Bij de omschrijving wordt eveneens vermeld op welk inhoudelijk structurelement en, indien mogelijk, op welke beleidsdoelstelling de actie betrekking heeft.

² In deze kolom wordt de geplande realisatiedatum van de actie ingevuld. Die datum kan in het verleden of in de toekomst liggen.

³ “Gepland” wordt ingevuld als de actie nog niet gerealiseerd of nog niet in uitvoering is.

⁴ In deze kolom wordt inhoudelijke toelichting gegeven over de planning en uitvoering. Bij vertraging wordt het nieuwe tijdspad beschreven. Indien geen acties worden vermeld, kan dat hier worden gemotiveerd.

uitwerken van indicatorensets die op alle regionale overheden van toepassing zijn, moet rekening worden gehouden met de omvang van de overheden, om maximale relevantie en vergelijkbaarheid te verkrijgen. Het is aangewezen dat deze indicatoren op een voldoende grote steekproef gebaseerd zijn, zodat ze kunnen worden opgesplitst worden tussen de regio's

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		

Deze aanbeveling is gericht aan het ISS.

Aanbeveling 4 – De verschillende overheden moeten de bijgestuurde Nationale Strategie gebruiken als een gezamenlijke visie waarbinnen de strategische plannen en verdere politieke engagementen rond duurzame ontwikkeling kaderen

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		

Momenteel nog geen acties gezien er nog geen nieuwe bijgestuurde Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling is.

Aanbeveling 5 – De overheden moeten in hun strategische plannen de mondiale SDG's omzetten in concrete doelstellingen. Daaraan dienen ook de nodige beleidsmaatregelen te worden gekoppeld

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		

Vizier 2030 is het 2030-doelstellingkader voor Vlaanderen aangevuld met indicatorenset. Hiermee wordt invulling gegeven aan de oproep van de Verenigde Naties om de SDG's te vertalen naar eigen doelstellingen rekening houdende met de Vlaamse context en bevoegdheden. De opvolging van de Vizier 2030 doelstellingen via indicatoren maakt deel uit van het operationele luik van de VSDO4 en wordt gecoördineerd door dep KBUZA		Uitgevoerd, maar koppeling aan beleidsmaatregelen nog mogelijk	
--	--	--	--

Er werd geopteerd om geen implementatiemiddelen en beleid op te nemen in het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. De Vlaamse beleidsmaatregelen die nodig zijn om deze doelstellingen te behalen worden uitgewerkt in het reguliere beleid dat de gepaste maatregelen zal inhouden.

Aanbeveling 6 – De overheden moeten streefwaarden voor de indicatoren vaststellen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
In Vizier 2030 doelstellingenkader bevatten slechts enkele van de Vizier 2030-doelstellingen duidelijke streefcijfers of streefdoelen.		Gedeeltelijk uitgevoerd	
Het is niet voorzien om voor alle doelstellingen streefwaarden vast te stellen.			

Aanbeveling 7 – De verschillende overheden dienen in het kader van de voorbereiding en de uitvoering van hun strategie rond duurzame ontwikkeling de betrokkenheid van de burgers en de relevante stakeholders bij voorkeur planmatig vast te leggen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
Het Decreet ter bevordering van duurzame ontwikkeling stelt dat het Vlaams beleid duurzame ontwikkeling een inclusief, gecoördineerd en participatief beleid is. Vanuit het principe dat duurzame ontwikkeling een gedeelde verantwoordelijkheid is.	Juni-september 2021	Uitgevoerd	
Bij de opmaak van de VSDO4 (een bevoegdheid van de Vlaams minister-president Jambon) werden hoorzittingen georganiseerd en zijn alle strategische adviesraden betrokken (ze hebben allen hun advies uitgebracht) alsook de VVSG, VVP en VV.			

Aanbeveling 8 – De overheden dienen per bestuursniveau te zorgen voor een duidelijke coördinatie en opvolging van de strategische plannen en beleidsmaatregelen ten aanzien van de SDG's. Zij moeten de verantwoordelijkheden van alle overheidsactoren duidelijk vastleggen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
De VSDO4 wordt opgevolgd - via het transitieplatform gecoördineerd door de diensten van de	November 2021	Lopend	

-
- minister-president (departement kanselarij en buitenlandse zaken).
 - via een werkgroep indicatoren voor Vizier 2030 gecoördineerd door de diensten van de minister-president (departement kanselarij en buitenlandse zaken), gecoördineerd door de diensten van de minister-president (departement kanselarij en buitenlandse zaken).
 - Voor het internationale luik via de SOIA (Strategisch Overlegorgaan Internationale Aangelegenheden) meer specifiek het dossierteam 2030 Agenda, gecoördineerd door de diensten van de minister-president (departement kanselarij en buitenlandse zaken).
-

Aanbeveling 9 – De overheden moeten in hun strategische plannen rond duurzame ontwikkeling een raming opnemen van de middelen die nodig zijn om de doelstellingen te realiseren

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		
Dit werd niet opgenomen in de VSDO4.			

Aanbeveling 10 – De overheden dienen de uitwerking van hun strategische plannen inzake duurzame ontwikkeling voor te bereiden aan de hand van een grondige vergelijking tussen het bestaande beleid en de te bereiken SDG's

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		
Dit is niet gebeurd bij de opmaak van de VSDO4 Volledigheidshalve: voor wat betreft de transities gebeurde		Niet opgestart, gepland bij de VNR	

een grondige evaluatie van de resultaten van de voorbije periode, en conclusies ivm toekomstige aanpak en eventuele actualisering. Deze transitie hebben ook tot doel bij te dragen aan de langetermijndoelstellingen en ambities zoals de SDG's. Het transitiebeleid maakt deel uit van het operationele luik van de VSDO4.

Een VNR bevat een gap to target analyse. Dit zal dus wel voorzien worden als onderdeel van de VNR, zodra de IMCDO hierover op 5 mei 2022 akkoord gaat.

Aanbeveling 11 – De organen die opvolgen en rapporteren, moeten erover waken dat de indicatorensets die de overheden gebruiken, in overeenstemming zijn met de lijst van indicatoren van het IIS en dat ze voldoende meetbaar zijn op basis van streefwaarden. In overleg met de projectleiders moeten zij deze indicatoren ook koppelen aan de concrete maatregelen of projecten die uitgewerkt worden voor het realiseren van de SDG's

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
Voor de meeste Vlaamse doelstellingen uit Vizier 2030 hebben we één of meerdere indicatoren. Een aantal zijn nog in ontwikkeling. De indicatorenset wordt realistisch en kwalitatief aangepakt met ruimte voor bijsturing. Er is zoveel mogelijk geopteerd voor indicatoren die op de lijst van de Vlaamse openbare statistieken voorkomen. De keuze van indicatoren is gebaseerd op: kwaliteit, meetbaarheid, relevantie en internationale vergelijkbaarheid. Daarnaast werd bij de selectie van indicatoren de voorkeur gegeven aan Eurostat-indicatoren en werd rekening gehouden met het belang van		Deels uitgevoerd	

benchmarking en internationale vergelijkbaarheid.

De Vlaamse beleidsmaatregelen die nodig zijn om deze doelstellingen te behalen worden uitgewerkt in het reguliere beleid dat de gepaste maatregelen zal inhouden.

Aanbeveling 12 – De verschillende overheden dienen een regelmatige rapportering over het gerealiseerde beleid ten aanzien van de SDG's te verzekeren. Zij moeten zorgen voor een accurate communicatie en timing die een coördinatie van deze rapporten toelaten met het oog op de NVR

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
Bij de opstart van de IMCDO in mei 2022 staat de bespreking van een opmaak van de VNR 2023 op de agenda. Vlaanderen, als voorzitter van de IMCDO, drong bij de andere bestuursentiteiten aan om een VNR voor België voor te bereiden met het oog op een voorstelling tijdens het HLPF 2023. Als bijdrage aan de VNR zal Vlaanderen zelf ook rapporteren over het gerealiseerde beleid tav de SDG's met oa een gap to target analyse.	Voorbereiding NVR voorjaar 2022	Afgerond	

Aanbeveling 13 – De overheden dienen hun strategische en operationele plannen over SDG's te integreren in een meerjarige beleids- en beheerscyclus, met een periodieke opvolging en rapportering aan de parlementen. Het verdient de voorkeur dit proces wettelijk vast te leggen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
De VSDO4 voorziet een rapportering over de voortgang van de VSDO4 via BBT vanaf 2023. De rapportering gebeurt door de beleidsdomeinen en kan over de transitieprioriteiten gaan of over de voortgang van de SDG's. Instructies voor deze rapportering worden opgenomen in de	Voorbereiding: juni 2022	Opgestart	

**E-WASTE MANAGEMENT – BEHEER VAN DE AFVALSTROOM VAN AFGEDANKTE
ELEKTRISCHE EN ELEKTRONISCHE APPARATUUR IN VLAANDEREN**

Aanbeveling 1 – Agenda setting en commitment

- De optimalisatie van het beheer van AEEA vraagt een engagement van de beleidsmakers. Zij moeten het beleid inbedden in de ideeën van de Europese Green Deal, het Circular Economy Action Plan en Vlaanderen Circulair
- Voor een succesvolle aanpak dient elke Vlaamse actor AEEA als één van zijn prioritaire taken op te nemen.

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1 Binnen de OVAM is AEEA een prioritaire stroom. Dit blijkt duidelijk uit de visienota rond EEA van OVAM, de net onderhandelde convenant, en de werkagenda maakindustrie binnen het transitieforum Vlaanderen Circulair. Er gebeurt regelmatig overleg met de afdeling handhaving, de OVAM geeft jaarlijks input voor het jaarprogramma van AHH.		In uitvoering	
2 De herziening van de AEEA-Richtlijn zal worden opgestart binnen de EU en Vlaanderen zal daar binnen CCIM mee het Belgisch standpunt opmaken. Verder is de OVAM betrokken bij de Europese initiatieven rond herbruikbare elektronica en "Right to repair".		Lopende	Er is in Europa momenteel een politiek akkoord over het voorstel "Right to repair". De nieuwe Ecodesign Verordening (ESPR), en de Critical Raw Materials Act (CRMA) werden onlangs goedgekeurd. In deze 3 Europese initiatieven werd het Vlaamse standpunt mee opgenomen.
3 Bij de onderhandelingen voor een nieuwe aanvaardingsplichtconvenant werd door de OVAM benadrukt dat de circulaire principes moesten meegenomen worden in het beleid van Recupel en de federaties van producenten. Dit werd vertaald in het		Uitgevoerd	In de jaarlijkse uitvoeringsplannen, de communicatiecampagnes en de nieuwe website zijn circulaire aspecten zoals levensduurverlenging, herstel en hergebruik steeds prominent

nieuwe beheersplan van Recupel.			aanwezig en jaarlijks geoptimaliseerd.
4 Conform de afspraken in de convenant voorziet Recupel in de periode 2021-2028 een budget van 6M€ voor initiatieven rond levensduurverlenging, herstel en hergebruik.		Juridisch verankerd, dus uitgevoerd	
<p>Aanbeveling 2 – De Vlaamse overheid moet er zich van verzekeren over voldoende beleidsdata te beschikken. Een belangrijk instrument bij de ondersteuning en de opvolging van het beleid is een unieke, performante, gebruiksvriendelijke en geïntegreerde gegevensdatabank, die toelaat op een meer sluitende en omvattende wijze te monitoren, te evalueren en bij te sturen. Zo kan er bijvoorbeeld worden voorzien in een koppeling van de registers van producenten en handelaars, waardoor kruiscontroles en een efficiëntere controle op het beheer van AEEA mogelijk worden</p>			
Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		
1 Het is de OVAM niet duidelijk hoe registers van producenten en handelaars klaarheid kunnen brengen in het beheer van afgedankte AEEA			
2 Voor AEEA zijn er veel gegevens beschikbaar, zeker in vergelijking met andere afvalstromen. Wie een overeenkomst heeft met Recupel rapporteert in hun REP-tool. Deze wordt in 2022 geëvalueerd en indien mogelijk vereenvoudigd. Alle actoren (ook Recupel) rapporteren in de nationale rapporteringstool BeWeee. Deze werd in 2019 nog geëvalueerd en vereenvoudigd. Deze verplichte rapportering is verankerd in Vlarema.		Uitgevoerd	een nieuwe evaluatie van BeWeee is in 2024 lopende.
3 De OVAM werkt momenteel aan een transparant traceringsstelsel voor alle afvaltransporten (MATIS). MATIS werd opgericht om te voldoen aan de verplichtingen van de nieuwe Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen, maar uiteraard zal dit stelsel ook helpen om specifieke stromen zoals AEEA nog beter		Uitgevoerd	

in kaart te brengen.

...

Aanbeveling 3 – De Vlaamse Regering moet streven naar een geïntegreerde aanpak door alle beleidsniveaus van afvalpreventie en grondstoffenrecyclage en erover waken dat de opgelegde administratieve lasten inzake registratie en rapportering duidelijk en efficiënt zijn en de transitie naar een circulaire economie ondersteunen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1 De rapporteringsverplichtingen worden Europees bepaald en zijn wettelijk verankerd in Vlarema. De actoren werken samen in vzw BeWeee om deze verplichtingen zo eenvoudig mogelijk vorm te geven.		uitgevoerd	
2 Zowel de REP-tool als de nationale rapporteringstool BeWeee zijn opgebouwd om op een zo eenvoudig mogelijke wijze te voldoen aan de Europese rapporteringsverplichtingen.		uitgevoerd	

3

...

Aanbeveling 4 – Harmonisering kan tegemoetkomen aan de huidige lacunes en complexiteit van de regelgeving inzake de aanvaardingsplicht waaraan onlineverkopers moeten voldoen. Vermits dit best plaatsvindt op Europees niveau, moet Vlaanderen ook op dat niveau maximaal wegen op de besluitvorming dienaangaande.

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1 Dit is een terechte opmerking. Eens de herziening van de Europese richtlijn AEEA op de agenda staat, zal OVAM dit mee aankaarten binnen de CCIM. De OVAM heeft omwille van dit knelpunt reeds de juridische basis hiervoor vastgelegd via een wijziging van het Materialendecreet.		In uitvoering	De verdere uitwerking gebeurde in de recent goedgekeurde negende wijziging van het VLAREMA.
2 Het team Terreincontrole werkt op Europees vlak samen met de andere inspectiediensten via EWEN. Klachten die via EWEN of		In uitvoering	

EWRN binnenkomen over free riders worden opgevolgd.

3

...

Aanbeveling 5 – De coördinatie en samenwerking tussen de verschillende actoren vergen extra inspanningen en een meer eenvoudige samenwerkingsstructuur zou de nood aan organisatie van coördinatie en samenwerkingsverbanden kunnen beperken en de implementatie van een geïntegreerd beleid kunnen vergemakkelijken

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1 In de aanvaardingsplichtconvenant werd opgenomen dat Recupel jaarlijks een overleg moet organiseren met alle actoren in de keten. Er is ook nauw overleg tussen Recupel en de lokale besturen en de hergebruiksector. De OVAM wordt steeds betrokken.		lopende	
2 2 (1) Wat betreft handhaving zijn er veel betrokkenen: zelfevaluatie door de actor zelf, audits, team Terreincontrole van de OVAM, afdeling Handhaving van departement Omgeving, het havenbedrijf en de lokale besturen en politiediensten. De OVAM is aanspreekpunt voor al deze actoren voor wat betreft handhaving op de afvalregelgeving.		Uitgevoerd	
3 3. (1) De OVAM onderhandelde een interregionaal samenwerkingsakkoord (ISA) met de bevoegde autoriteiten van de andere gewesten. Bedoeling is voor de afvalstromen waarvoor een aanvaardingsplicht geldt nauwer samen te werken en de regelgeving te harmoniseren. Omdat beheersorganismen opereren voor heel België, zal deze samenwerking het makkelijker		lopende	De onderhandelingen over dit ISA lopen verder.

maken verplichtingen af te dwingen van de beheersorganismen indien nodig. Het ISA voorziet bijkomende budgetten voor handhaving.

...

Aanbeveling 6 – Coördinatie en samenwerking tussen inzamelpunten en verwerkers kunnen het wijdverbreide weglekken van AEEA naar andere handelskanalen voorkomen. Aangezien er minder controle is op wat buiten Recupel verwerkt of geëxporteerd wordt, verloopt dat mogelijks niet volgens de regels. Vlaanderen moet de beschikbare instrumenten dan ook ten volle inzetten tegen het weglekken van AEEA via andere handelskanalen.

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status	
			gepland tegen	
1 4. (2) Wat via de inzamelkanalen van Recupel binnenkomt is gekend en wordt verwerkt volgens de CENELEC-standaarden of in hergebruik gebracht. De rol van Recupel is net de coördinatie tussen inzameling en verwerking te sturen. Er geldt echter geen verplichting om samen te werken met Recupel. Recupel verhoogde intussen gevoelig de vergoedingen voor de inzamelaars en verwerkers die met hen een overeenkomst aangaan. Recupel vergoedt nu ook de erkende kringloopcentra, voor wat zij opnieuw als tweedehands EAA op de markt brengen. Op de markt zijn buiten het Recupelnetwerk nog andere inzamelaars en verwerkers actief (legaal). Strikt juridisch moeten ook zij zich laten auditeren door een onafhankelijke keuringsinstelling en moeten ook zij rapporteren over de bestemmingen en de verwerkingsresultaten. Zij kiezen volledig zelf de bestemming en doen dus de coördinatie zelf.		Uitgevoerd		
2 5. (2) Niet-herbruikbare AEEA die via de distributie				Uitgevoerd

	teruggenomen wordt, mag volgens de huidige samenwerkingsovereenkomst en van Recupel met de distributie enkel nog afgevoerd worden via Recupel	
3	6. (2) Er werd binnen OVAM een stroomopvolger AEEA aangesteld. Deze heeft als opdracht in kaart te brengen welke bestemming AEEA krijgt waarover momenteel nog niet gerapporteerd wordt en te sensibiliseren over correct bestemming en rapportering over deze lekstromen. De stroomopvolger heeft zelf geen handhavingsbevoegdheid maar kan indien nodig vaststellingen doorgeven aan het team Terreincontrole van de OVAM.	Lopende
4	7. Recupel verplicht de overslagstations voor AEEA contractueel een selectie op hergebruik te doen en de hergebruikcentra krijgen toegang tot deze AEEA. Dit beperkte zich vroeger tot AEEA ingezameld via recyclageparken, maar zal zich in de toekomst uitbreiden met AEEA ingezameld via de distributie en via het Smartloop platform.	Uitgevoerd

Aanbeveling 7 – Toezicht en handhaving moeten worden ingezet waar het nalevingsgedrag laag is en het risico op milieuschade groot is. Zij mogen niet louter reactief zijn, volgend op klachten

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1	De opstelling van het handhavingsprogramma van het team Terreincontroles van OVAM gebeurt onder meer op basis van risicoanalyses. Dit blijkt ook uit het hoge aantal vastgestelde overtredingen, waarover de OVAM jaarlijks rapporteert op haar website.	Lopende	

3

...

Aanbeveling 8 – Zich baserend op de risicoanalyses, moet de Vlaamse overheid in voldoende personeel voorzien om de controleaanpak uit te voeren

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
		gepland tegen	
1	De vraag naar meer personeel op handhaving is terecht. De stroomopvolger, zoals vastgelegd in de convenant, is een grote meerwaarde om stromen in kaart te brengen waarvoor de rapportering over inzameling te laag is ten opzichte van wat op de markt gebracht wordt.		Lopende
2	Het nieuwe interregionaal samenwerkingsakkoord dat onderhandeld werd en klaar is voor de derde en laatste goedkeuring door de vlaamse regering, voorziet in bijkomende budgetten voor handhaving en strengere regelgeving voor internetverkoop.		

3

...

Aanbeveling 9 – Versterking van de handhaving is cruciaal om de naleving van de wetgeving en de implementatie van het bestaand instrumentarium af te dwingen en freeriders uit te sluiten of te conformeren

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
		gepland tegen	
1	De vraag naar meer personeel op handhaving is terecht. De stroomopvolger, zoals vastgelegd in de convenant, is een grote meerwaarde om stromen in kaart te brengen waarvoor de rapportering over inzameling te laag is ten opzichte van wat op de markt gebracht wordt.		Lopende
2	Het nieuwe interregionaal samenwerkingsakkoord, voorziet bijkomende budgetten voor handhaving en strengere regelgeving voor internetverkoop.		

3

...

Aanbeveling 10 – Een coöperatieve en gecoördineerde aanpak van de AEEA-stroom kan bijdragen tot het beter in kaart brengen van AEEA-gerelateerde, criminele operaties

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1	De OVAM geeft jaarlijks input voor het handhavingsprogramma van de Afdeling Handhaving van het departement Omgeving. De OVAM is aanspreekpunt voor alle handhaving op afval (AHH, lokale besturen, havenbedrijf...). Het eigen handhavingsprogramma houdt rekening met de input van alle stakeholders, binnenkomende klachten worden altijd prioritair behandeld.	Lopende	
2			
3			
...			

Aanbeveling 11 – Vlaanderen moet vanuit zijn justitiebevoegdheid nagaan welke mogelijkheden het heeft om zelf een effectief strafbeleid verder uit te bouwen

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1	Strafrechtelijke vervolging zit bij het parket. De opvolging van administratieve overtredingen zit bij de Cluster Sanctionering en Advisering (CSA) van het departement Omgeving. Deze werking is gekend en verloopt vlot. Het parket kan er ook voor kiezen om een PV over te maken aan het CSA voor verdere opvolging.	Lopende	
2			
3			
...			

Aanbeveling 13 – De handhaving moet bovendien streng genoeg zijn en tot substantiële boetes leiden, die hoger zijn dan de baten van een niet-conforme verwerking van AEEA

Omschrijving acties	Uitvoering gepland tegen	Status	Toelichting bij de status
1	Akkoord dat handhaving streng genoeg moet zijn. In dit verband: voordeelontneming wordt meegenomen in de bepaling van de strafmaat.	Uitgevoerd	
2			

3

...

Aanbeveling 14 – De Vlaamse Regering moet faciliteren dat AHH de vereiste documenten voor scheepsladingen tijdig kan nakijken en dat zij de containers kan controleren en dient aandacht te hebben voor de problematiek van de namelding van containers

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		
1	Dit moet in overleg met het federale niveau. (samenwerking tussen de afdeling Handhaving en de douane.)		

2

3

...

Aanbeveling 15 – De overheid moet alle betrokkenen (burgers, bedrijven, scholen, overheid, vzw's,) maximaal sensibiliseren tot afvalpreventie, een correcte afvalinzameling en duurzame consumptie, steunend op studierapporten die de hinderpalen voor meer duurzame consumptie en productie analyseerden

Omschrijving acties	Uitvoering	Status	Toelichting bij de status
	gepland tegen		
1	1 De Vlaamse regelgeving verplicht de producenten deze sensibilisering op zich te nemen. Bebat spendeert jaarlijks een budget van 5M€ aan sensibilisering, Recupel 4,5M€. De sensibiliseringsacties die door hen worden uitgewerkt moeten worden voorgelegd aan de OVAM.	lopende	
2	2 Het beheersplan van Recupel besteedt aandacht aan het opstellen van een beroepsprofiel voor professioneel hersteller, met het oog op opleidingen en inbedding in het reguliere en volwassenenonderwijs.	lopende	

3

...

ENERGIE-EFFICIENTIE VAN SOCIALE WONINGEN – DE ENERGETISCHE RENOVATIE VAN HET VLAAMS SOCIAAL HUURPATRIMONIUM

De implementatie, opvolging en rapportering van de aanbevelingen met betrekking tot 'energie-efficiëntie van sociale woningen' behoren in Vlaanderen tot het beleidsveld wonen en tot de bevoegdheid van de Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed.

Deze reactie op de aanbevelingen van het Rekenhof werd dan ook opgesteld met medewerking van de diensten van de bevoegde minister.

Aanbeveling 1 – De Vlaamse Regering dient een beleidsmatig investeringsprogramma op te maken dat voldoet aan de vereisten van de Wooncode.

Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status	Toelichting bij de status ³
<p>Voor de periode 2009 – 2013 werd door de Vlaamse Regering een investeringsprogramma vastgesteld. Daarna werd aan artikel 2.22 van de Vlaamse Codex Wonen van 2021 geen uitvoering meer gegeven. Voor de investeringen in de sociale huisvestingssector wordt daarom teruggevallen op de tabel die als bijlage 28 bij het Besluit Vlaamse Codex Wonen van 2021 is gevoegd en die als leidraad dient bij de minimale investeringsvolumes die moeten worden voorzien voor de realisatie van het Bijzonder Sociaal Objectief.</p> <p>In 2013 werd er een nieuwe programmatiecyclus geïmplementeerd met het Procedurebesluit Wonen van 25 oktober 2013. De meerjarenplanning die daarbij werd geïntroduceerd en waarmee een overzicht wordt gegeven van de projecten die binnen de drie jaar zullen worden uitgevoerd (toegewezen op het jaarbudget), zou dit investeringsprogramma kunnen vervangen. Dit geeft namelijk een goed overzicht van de projecten die zich aandienen.</p> <p>Daarnaast blijft er dan wel nood aan een meer algemeen kader waar de contouren worden vastgesteld waarbinnen kan gewerkt worden zoals nu ook met het BSO het geval is. Hier moet dan uitvoering aan worden gegeven wanneer de nieuwe doelstellingen worden geformuleerd voor de periode na de realisatie van het BSO tegen 31 december 2025. Daarbij moet dan ook rekening gehouden worden met</p>	2023	in uitvoering	De voorbereidingen voor een nieuw initiatief zijn gestart.

de budgetten die noodzakelijk zijn om de doelstellingen op vlak van energie tegen 2050 te behalen. In afwachting daarvan wordt deze legislatuur de FS3-investeringsmachtiging verhoogd zodat er al volop kan worden ingezet op de renovatie en vervangingsbouw van sociale huurwoningen, in combinatie met extra middelen die worden uitgetrokken waarmee subsidies kunnen worden toegekend door de VMSW in uitvoering van Boek 5, Deel 2, Titel 2, van het voornoemde besluit voor de energetische renovatie van sociale huurwoningen.

Aanbeveling 2 – De Vlaamse Regering dient te zorgen voor een financiële planning die de haalbaarheid van de lange termijndoelstellingen voor de energetische renovatie van het sociaal huurpatrimonium garandeert.

Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status	Toelichting bij de status ³
Binnen het actieplan voor sociale huisvesting zoals in 2020 vormgegeven, schaarde de sector zich achter de klimaatambities. In eerste instantie zal elke SHM/WM een high-level renovatieplanning met 2050 als horizon opmaken, zodat er meer inzicht groeit in de technische, organisatorische en financiële uitdagingen. Daarmee zal dan de financiële haalbaarheid en de impact op het bredere financieringssysteem van de sector geëvalueerd worden.	2025	In uitvoering	De VMSW ontwikkelde een specifieke module "Renovatieplanner" waarmee elke SHM/WM op een geüniformeerde en structurele wijze de renovatie van haar patrimonium kan inplannen. In 2022 werd deze tool beschikbaar gesteld met de nodige toelichting en opleiding, waarna SHM/WM de oefening op high-level manier kunnen opstellen. In 2023 werd de concrete timing in overleg met de sector opgeschoven naar september 2024 gezien de grote

Aanbeveling 3 – De Vlaamse minister van Wonen dient de renovatietoets te hervormen zodat het instrument de VMSW in staat stelt om de renovatieplannen van de SHM te beoordelen in het licht van de langetermijndoelstellingen 2050. Daarbij dient te worden onderzocht of een afwegingskader kan worden ontworpen dat meer richting geeft aan investeringskeuzes in concrete gevallen, in het bijzonder de keuze tussen vervangingsbouw, ingrijpende energetische renovatie of gefaseerde punctuele maatregelen.

Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status	Toelichting bij de status ³
<p>De werking van het instrument renovatietoets zal geëvalueerd en bijgestuurd worden. Daarbij zal onderzocht worden om de tijdshorizon van de geplande renovaties uit te breiden tot de scope van de lange termijn klimaatdoelstellingen 2050.</p> <p>Er wordt ingezet op bredere kennisdeling rond het beslissingsproces m.b.t renovatiestrategie. Er wordt bekeken of een veralgemeend afwegingskader voldoende rekening kan houden met situatieafhankelijke factoren om voldoende robuust de meest aangewezen renovatiestrategie naar voren te schuiven.</p>	2023	In uitvoering	<p>Met het oog op snellere aanwending van de FS3-kredieten en dus vlottere doorstroom van te ontwikkelen woonprojecten, lag voor het instrument renovatietoets de focus op mogelijke procedurele vereenvoudigingen. Voor vervangingsbouw, totaalrenovatie en functiewijzigingen waarbij de structurele aanpak en het eindresultaat nauwelijks ter discussie staan, werd de renovatietoets afgeschaft vanaf 1/11/ 2023.</p> <p>Bijkomend werd ook voor deelrenovaties een ondergrens van 10000 euro opgenomen om de nodige flexibiliteit aan de sector te bieden bij opfrissingswerken</p>

Aanbeveling 4 – De VMSW dient de SHM blijvend te stimuleren om actuele data in te voeren in de patrimoniumdatabank.

Omschrijving acties ¹	Uitvoering gepland tegen ²	Status	Toelichting bij de status ³
<p>De VMSW brengt periodiek onder de aandacht om gegevens te actualiseren.</p> <p>De VMSW controleert de data zowel op individuele basis als door onderlinge vergelijking van SHM's</p> <p>De VMSW zet in op vlot en flexibel gebruik van de toepassing Woningkenmerken zodat SHM's eenvoudig en mits beperkte tijdsinspanning de gegevens kunnen aanpassen</p>	2021	Uitgevoerd, blijft verder lopen.	<p>In 2023 zette Wonen in Vlaanderen verder in op het verbeteren van datakwaliteit. Daarbij lag de focus op het wegwerken van inconsistenties van onderling gerelateerde data door individuele begeleiding en opvolging. Er werd volop gewerkt aan het opzetten van een centraal woningregister (CWR) waarbij de data-uitwisseling op een gestructureerde en frequentere basis rechtstreeks met de WM-specifieke softwareprogramma's zal gebeuren.</p>

XI. BIJLAGE 'OVERIZCHT VAN DE ARRESTEN VAN HET GRONDWETTELIJK HOF EN HET HOF VAN JUSTITIE'

Arrest	Datum	Rolnr. en Aard (*)	Onderwerp	Uitspraak	Omschrijving
152/2023	09/11/2023	8066 (VS)	art. 3 van het decreet van 9 juni 2023 tot wijziging van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning, wat het invoeren van overgangsmaatregelen voor vergunningen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof betreft	verwerping van de vordering tot schorsing	De vordering tot schorsing wordt verworpen wegens gebrek aan ernstig middel. Het Hof stelt vast dat het beroep steunt op de aanname dat het decreet beperkingen zou stellen aan een regeling die eerder door de Vlaamse regering in het vooruitzicht zou gesteld zijn waarbij vergunningen die vervielen in 2022, automatisch voor onbepaalde duur zouden worden verlengd. Het Hof stelt vast dat de verzoekende partij hier alludeert op een persbericht van 23 februari 2022, waarbij werd aangekondigd: <i>"Er komt een overgangsregeling voor aflopende vergunningen in 2022, waarbij ze met 18 maanden verlengd worden via decreet."</i> Dergelijk persbericht heeft een louter informatief karakter en niemand kan daaruit rechten putten. Op grond van deze enkele vaststelling concludeert het Hof dat de aangevoerde wettigheidskritiek steunt op foutieve premissen, en wordt het middel verworpen.
140/2023	19/10/2023	7940 (PV)	art. 4.8.11, § 2, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (<i>Raad voor vergunningsbetwistingen: rechtspleging - vergund</i>)	SCHENDING	Het Hof besluit tot een schending in zoverre de beroepstermijn voor een derde-belanghebbende een aanvang neemt de dag na de opname van de constructie in het vergunningenregister als vergund geacht. Het Hof oordeelt dat deze

			<i>geachte constructies - termijn beroep tegen de opname in het vergunningenregister)</i>		bepaling een onevenredig strenge verplichting tot waakzaamheid oplegt aan derde-belanghebbenden die tegen een registratiebeslissing een beroep wensen in te stellen bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Volgens het Hof kan niet van een omwonende worden verwacht dat hij op zeer regelmatige basis het vergunningenregister raadpleegt, louter om na te gaan of daarin constructies werden opgenomen waarvan hij hinder of nadelen kan ondervinden. Een aanpassing van de VCRO om te voorzien in ruimere bekendmaking van de opname in het vergunningenregister wordt overwogen.
138/2023	19/10/2023	7920 (PV)	artt. 4.2.2.3.5 en 4.2.2.5.1 van het decreet van het Vlaamse Gewest betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (<i>berekening van de heffing waterverontreiniging</i>)	geen schending	<u>De derde prejudiciële vraag</u> Het Hof stelt dat, gelet op de noodzaak om een heffingsbasis vast te stellen, de decreetgever vermocht te bepalen dat, indien de heffingsplichtige nalaat de nodige meet- en bemonsteringsresultaten aan te voeren, gebruik zal worden gemaakt van forfaitaire berekeningsformules. Het staat ter zake aan de decreetgever de variabelen te kiezen die het mogelijk maken dat forfait te berekenen volgens de doelstellingen die hij wenst na te streven. Het is niet onredelijk dat de decreetgever zich ten aanzien van de in het geding zijnde heffing laat leiden zowel door een algemene doelstelling om de heffingsplichtige ertoe aan te zetten de vervuiling van het water te beperken als door een specifieke doelstelling om een ontradend effect te creëren, teneinde de heffingsplichtige aan te moedigen concrete metingen te doen. Doordat de heffing wordt berekend op basis van de hoeveelheid gebruikt water, gekoppeld aan sectorspecifieke omzettingsscoëfficiënten, heeft de decreetgever, binnen de

				<p>bepkeringen van een “forfaitaire” berekeningsmethode, rekening gehouden met de mate waarin de heffingsplichtige aan de hinder bijdraagt. De fiscale decreetgever mag voor de vaststelling van een heffing uitgaan van vereenvoudigende categorieën van heffingsplichtigen, inzonderheid wanneer voor de heffing een forfaitaire grondslag wordt bepaald.</p> <p>Het Hof stelt verder dat artikel 4.2.2.5.1 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 geen onevenredige gevolgen voor de heffingsplichtige heeft, aangezien het voor hem volstaat de vereiste meet- en bemonsteringsresultaten tijdig aan de administratie te bezorgen, opdat de werkelijke gegevens in aanmerking worden genomen en geen toepassing wordt gemaakt van de in het geding zijnde forfaitaire formule. Bovendien wordt de heffingsplichtige die door investeringen in het productieproces en/of in zuiveringstechnische werken komt tot een totale niet-lozing van afvalwater uit het productieproces en dit op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar, van de heffing vrijgesteld (artikel 4.2.2.1.4 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018).</p> <p>Het Hof besluit dat artikel 4.2.2.5.1 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 derhalve bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet.</p> <p><u>De eerste en de tweede prejudiciële vraag</u></p> <p>Het Hof stelt dat de alternatieve berekeningsmethode impliceert dat de heffingsplichtige voor een heffingsjaar slechts een heffing moet betalen waarvan het bedrag overeenstemt met het bedrag dat hij zou moeten betalen als hij voor dat heffingsjaar over reële meet- en bemonsteringsresultaten zou beschikken, terwijl hij in werkelijkheid voor dat heffingsjaar niet over reële meet- en bemonsteringsresultaten</p>
--	--	--	--	---

				<p>beschikt. Het is dan ook niet onredelijk de toepassing van die gunstregeling afhankelijk te maken van de voorwaarde dat de heffingsplichtige minstens in de drie opeenvolgende, voorafgaande heffingsjaren de heffing op de waterverontreiniging heeft laten berekenen op basis van meet- en bemonsteringsgegevens. Aldus verzekert de decreetgever dat de verschuldigde heffing verband blijft houden met de in het heffingsjaar vermoedelijk veroorzaakte vervuiling. Op die manier realiseert de in het geding zijnde bepaling haar beide doelstellingen, namelijk het verband met de mate waarin de heffingsplichtige heeft bijgedragen aan de vervuiling en de aanmoediging om de vervuiling van het water te beperken. Tevens realiseert zij de specifieke doelstelling van de forfaitaire berekeningsmethode om een ontradend effect te hebben, teneinde de heffingsplichtige aan te moedigen concrete metingen te doen.</p> <p>Het Hof stelt verder dat artikel 4.2.2.3.5 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 geen onevenredige gevolgen voor de heffingsplichtige heeft, aangezien uit het antwoord op de derde prejudiciële vraag blijkt dat de forfaitaire berekeningsmethode zelf ook steunt op een redelijke verantwoording en geen onevenredige gevolgen heeft.</p> <p>Het Hof stelt verder dat, rekening houdend met het voorgaande, de omstandigheid dat er zich bijzondere situaties kunnen voordoen die als overmacht zouden kunnen worden beschouwd en die de heffingsplichtige ertoe zouden kunnen brengen de toepassing van de alternatieve berekeningsmethode bedoeld in artikel 4.2.2.3.5 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 te vragen, zelfs indien deze tijdens één van de drie opeenvolgende, voorafgaande heffingsjaren reeds gebruik heeft gemaakt van die methode, niet van dien aard is dat zij aan artikel 4.2.2.3.5 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 zijn redelijke verantwoording ontnemt.</p>
--	--	--	--	--

					<p>Het Hof besluit dat artikel 4.2.2.3.5 van het gecoördineerde decreet van 15 juni 2018 derhalve bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet.</p> <p>Het Hof besluit tevens dat, gelet op het antwoord op de eerste prejudiciële vraag, de tweede prejudiciële vraag geen antwoord behoeft.</p>
129/2023	21/09/2023	7903 (BV)	<p>artt. 3 en 4 van het decreet van 15 juli 2022 tot wijziging van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 (<i>invoering van een digitale watermeter: modaliteiten</i>)</p>	<p><i>verwerping (mits, van zodra watermeters beschikbaar zouden zijn die via bekabeling communiceren, te voorzien in een recht om te kiezen voor de plaatsing van een dergelijke digitale watermeter)</i></p>	<p>Volgens het Hof is de door de bestreden bepalingen veroorzaakte aanzienlijke achteruitgang van het bestaande beschermingsniveau inzake een gezond leefmilieu - rekening houdend met de te dezen aan de decreetgever toekomstige beoordelingsbevoegdheid, met het feit dat een watermeter die via bekabeling communiceert op dit ogenblik niet beschikbaar is en met het feit dat de straling veroorzaakt door draadloze digitale watermeters minimaal is - redelijk verantwoord door de door de decreetgever nagestreefde doelstellingen van algemeen belang. Mede gelet op het minimale stralingsgehalte veroorzaakt door draadloze digitale watermeters, vermocht de decreetgever te dezen aldus van oordeel te zijn dat het belang van de abonnee die aanspraak wil maken op een watermeter zonder stralingsgehalte in de huidige stand van de wetenschap en van de techniek niet opweegt tegen de belangen verbonden aan de door hem nagestreefde doelstellingen.</p> <p>Het Hof preciseert wel dat, aangezien voor een aanzienlijke achteruitgang van het bestaande beschermingsniveau inzake een gezond leefmilieu veroorzaakt door de mogelijke blootstelling aan elektromagnetische straling uitgaande van digitale meters geen redelijke verantwoording bestaat wanneer de elektromagnetische straling eenvoudig kan worden weggenomen door te voorzien in de mogelijkheid van een communicatie via bekabeling in plaats van een draadloze communicatie, de in artikel 2.2.2, § 1/1, derde lid, en § 2/1,</p>

				<p>derde lid, van het decreet van 18 juli 2003, zoals ingevoegd bij het bestreden artikel 4, aan de Vlaamse Regering verleende machtiging in die zin dient te worden begrepen dat de Vlaamse Regering ertoe is gehouden om, zodra watermeters beschikbaar zouden zijn die via bekabeling communiceren, te voorzien in een recht voor de abonnees van de exploitanten van een openbaar waternetwerk om te kiezen voor de plaatsing van een dergelijke digitale watermeter.</p> <p>Het Hof besluit dan ook dat, in zoverre het is afgeleid uit de schending van artikel 23, derde lid, 4°, van de Grondwet, het enige middel, onder voorbehoud van voormelde precisering, niet gegrond is.</p> <p>Het Hof besluit tevens dat, in zoverre het enige middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel, het niet voldoet aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, aangezien de verzoekende partijen immers niet op een duidelijke en ondubbelzinnige wijze uiteenzetten in welke zin de bestreden bepalingen een verschil in behandeling in het leven zouden roepen, welke categorieën van personen zouden dienen te worden vergeleken en in welke zin die bepalingen afbreuk zouden doen aan het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel, en het derhalve niet ontvankelijk is.</p> <p>Het Hof verwerpt om die redenen dan ook het beroep tot vernietiging onder voorbehoud van voormelde precisering.</p>
--	--	--	--	---

114/2023	20/07/2023	7856 (BV)	decreet van 4 februari 2022 tot wijziging van de wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren, wat betreft het voorzien van een strafverzwaring <i>(gelijkschakeling en verhoging van de strafmaten - publiciteit met het oog op het verhandelen van dieren)</i>	verwerping	<p>Het Hof meent dat de verhoging en de gelijkenschakeling van de strafmaten pertinent (overw. B.13.3) en evenredig (overw. B.13.4.1 en volgende) zijn. Hieruit (onder meer) volgt dat zowel het gelijkheidsbeginsel (met het evenredigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel), de vrijheid van handel en nijverheid, het verbod op maatregelen van gelijke werking, evenals de vrijheid van meningsuiting niet geschonden zijn.</p> <p>In het tweede middel waarbij in hoofdzaak een beperking op de vrijheid van handel en nijverheid wordt aangevoerd gezien de verzwaring van de lichte administratieve inbreuken en de verstrenging van de regels betreffende recidive voor verzoekende partijen zou beletten een nieuwe activiteit in de dierensector op te starten of voort te zetten, besluit het Hof dat de verhoging en gelijkenschakeling voor inbreuken binnen de perken die aan de vrijheid van handel en nijverheid zijn gesteld, pertinent en niet onevenredig zijn (B.30.2 en volgende). Ook kan het decreet aldus het Hof worden gerechtvaardigd op grond van artikel 36 VWEU of op grond van andere dwingende vereisten rekening houdend met de rechtspraak van de HVJ op dat vlak (B.33.2)</p> <p>Inzake het derde middel waarbij een schending van de vrije meningsuiting ivm de strafverzwaring v publiciteitsregelingen in de dierenwelzijnswet wordt aangevoerd, stelt het Hof dat de bestreden bepalingen geen nieuwe publiciteitsregeling zijn en ook geen nieuwe strafbaarstelling; zij acht de bestreden bepalingen niet onevenredig (B.39)</p>
59/2023	11/04/2023	7638 , 7644 , 7656 , 7683 ,	artt. 6 en 9 van het decreet van 21 mei 2021 tot wijziging van het decreet van 4 april 2014 betreffende de	VERNIETIGING: art. 35, derde lid, 2° en 3° (<i>invoering relativiteitseis en attentieplicht</i>)	De relativiteitseis van artikel 35, derde lid, 2°, DBRC-decreet wordt vernietigd omdat de combinatie met de voorwaarde van de belangenschade niet redelijk verantwoord is.

		7698, 7701 (BV)	organisatie en de rechtspleging van sommige Vlaamse bestuursrechtscolleges, wat betreft de optimalisatie van de procedures <i>(handhavingscollege; voorwaarden vernietiging arresten: belangenschade - relativiteitseis - attentieplicht)</i>		Ook de attentieplicht van artikel 35, derde lid, 3°, DBRC-decreet wordt vernietigd. Deze attentieplicht houdt de verplichting in om onwettigheden tijdens de bestuurlijke fase op het meest nuttige ogenblik op te werpen. Voor het invoeren van deze vereiste bestaat volgens het Hof geen redelijke verantwoording. Een remediëring wordt niet overwogen gelet op het oordeel van het Hof dat de invoering van de relativiteitseis en de attentieplicht een schending inhoudt van het recht op toegang tot de rechter en het recht op bescherming van een gezond leefmilieu
11/2023	19/01/2023	7809 (PV)	artt. 2.6.5, 1 °, en 2.6.10, § 1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening <i>(planbatenheffing)</i>	geen schending	Het Hof besluit dat er geen schending is doordat planbatenheffing verschuldigd is op de volledige oppervlakte van het perceel, terwijl een deel van het perceel onbebouwbaar is door een overdruk groenbuffer. De decreetgever beschikt over een ruime discretionaire beoordelingsbevoegdheid en is gerechtigd om de verscheidenheid aan toestanden met een “zekere graad van benadering” op te vangen.